

गलकोट दिव्यदृष्टि

GALKOT DIVYADIRSTI

अङ्क ३

२०८०

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

गलकोट नगरपालिका-३, हटिया, बागलुङ

गलकोट दिव्यदृष्टि-३ का लागि

सम्पादक मण्डल

संरक्षक

धनश्याम सुवेदी

(अध्यक्ष, क्याम्पस व्यवस्थापन समिति)

सल्लाहकार

मुकन्दसिंह भण्डारी (क्याम्पस प्रमुख)

चुडामणि शर्मा (स. क्याम्पस प्रमुख)

प्रधान सम्पादक

देवेन्द्र बहादुर खत्री

सम्पादक

दिपक शर्मा

वीर बहादुर चोखाल

कम्प्युटर डिजाइन

सुमित कुँवर

मुद्रण

गलकोट अफसेट प्रेस

गलकोट नगरपालिका-३, हटिया

मो.: ९८५७६२२३७२

प्रकाशक

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

गलकोट नगरपालिका-३, हटिया, बागलुङ

फो. ०६८-४१२०३४

E-mail: galkotcampus@gmail.com

Website: www.gmchatiya.edu.np

उत्कृष्ट गन्तव्य (Journey for excellance) भन्ने मूल नारा एवम् गुणस्तरीय जीवनका लागि शिक्षा भन्ने मान्यताका साथ आफ्नो शैक्षिक गतिविधि लाई माथि उकास्न समर्पित रहदै आएको यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको स्थापना वि.सं. २०६१ सालमा भएको हो । समुदायद्वारा समुदायका लागि समुदायको सक्रिय सहभागितामा बागलुङको ऐतिहासिक तथा पुरानो सदरमुकाम गलकोटको नाममा गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको स्थापना भएको हो । कुनै पनि सामुदायिक संस्थाको सञ्चालन प्रकृया के कसरी अगाडि बढेको छ भन्ने बारेमा पारदर्शी ढंगले सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउनु लोकतान्त्रिक विधिले स्थापित गरेको मान्यता हो । गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको मुखपत्र दिव्यदृष्टिले यस क्याम्पससँग सम्बन्धित सरोकारवाला लगायत विज्ञ पाठक वर्गलाई सम्पूर्ण विभागका गतिविधि, वर्ष भरिका क्रियाकलाप, विद्यार्थी उत्तीर्ण दर लगायत अन्य विभिन्न गतिविधिका बारेमा सम्पूर्ण रूपले जानकारी गराउने छन् ।

राष्ट्रका लागि आवश्यक पर्ने उच्च स्तरको शैक्षिक जनशक्ति उत्पादन गर्ने आदर्श थलो हो क्याम्पस । यही मर्मलाइ आत्मसात गर्दै यस क्याम्पसले शैक्षिक बजारको माग अनुसारको जस जनशक्ति उत्पादनलाई जोड दिएको छ । गलकोट बहुमुखी क्याम्पस खासगरी महिला, जनजाति, दलित छात्रछात्राहरूको भरोसाको केन्द्र बनेको छ । यो भरोसालाई शैक्षिक अनुसन्धान केन्द्रका रूपमा विकास गर्ने र आधुनिक प्रविधि सहितको एक अनुसन्धानत्मक क्रियाकलाप व्यवस्थित गर्ने अभियानमा हामी जुटेका छौ ।

यो क्याम्पसको स्थापनामा दिलोज्यानले समर्पित हुनु भएका संस्थापकहरू, चन्दादाता, जग्गादाताहरूको रगत, पसिना र योगदानलाई हामी उच्च आदर सहित स्मरण गर्न चाहन्छौ । क्याम्पसको निर्माणमा निरन्तर जुट्नु भएका समस्त महानुभावहरू, अहोरात्र क्रियाशील संचालक समिति र क्याम्पस प्रशासन, बौद्धिक प्राध्यापकहरू तथा कर्मचारी ज्यूहरू, अभिभावक र विद्यार्थीहरूको यस्तै प्रतिवद्धता, समर्पणको अपेक्षा राख्दै सबैमा धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छौ ।

यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको मुखपत्र गलकोट दिव्यदृष्टिमा क्याम्पसको सम्पूर्ण गतिविधि, दर्पण तुल्य ढाचामा प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरिएको छ । विभिन्न प्रयत्न र सावधानी अपनाउदै हुन गएका गल्तीहरू विज्ञ पाठकवर्गले औल्याइदिनु भएमा आगामी अंकका लागि परिमार्जनको अवसर बन्ने तथ्य विनम्रतापूर्वक स्मरण गराउदै यो गलकोट बहुमुखी क्याम्पस मुखपत्र गलकोट दिव्यदृष्टि अङ्क ३ सबैमा समर्पित गर्दछौ ।

विषय-सूची

शिर्षक	लेखक	पेज नं.
अध्यक्षको कलम	घनश्याम शर्मा	1
गलकोट बहुमुखी क्याम्पस: इतिहासदेखि बर्तमानसम्म	मुकुन्दसिंह भण्डारी	2
यमपुरीको महल उपन्यासमा डायस्पोरा	देबेन्द्र खत्री	5
Teacher Experience in Use of Information Technology in Language Classroom	चूडामणि शर्मा	16
ऋतुविचार भित्रका केही प्रसङ्गरू	टंक प्रसाद रेग्मी	23
पश्चिमतिरको फन्को	दिपक शर्मा	27
मेरो गणितप्रतिको दृष्टिकोण	ओमप्रसाद निजरे	30
Exploring Early Educational Provisions for Children with Developmental Disorders in Japan	वीर बहादुर बोहोरा	33
उत्तर आधुनिकवाद : एक चिन्तन	राम बहादुर खत्री	46
ध्वनि अवयव र तिनका कार्य	वीर बहादुर चोखाल	48
नेपाली भाषिक सिप शिक्षण	डुण्डिराज पौडेल	52
संस्थापक स्व.वि.यू. र मेरो अनुभूति	टिकाराम कँडेल	57
क्याम्पस र स्व.वि.यू.	लोकेन्द्र गैरे	59
मेरो देश	विमला खड्का	62
मेरो देश नेपाल	पार्वती गौतम	63
अधुरो जिन्दगी	कृति पुन	63
जीन्दगीको अध्याय धन यहाँ	भावाना के.सी.	64
निष्ठुरी आमा	ईन्दु खत्री	64
EMIS विवरण	कृष्ण बहादुर बोहोरा	65
अतिरिक्त क्रियाकलाप समितिको प्रतिवेदन	मानसिंह थापा	79
स्वास्थ्य समितिको प्रतिवेदन	मिनराज गैरे	82
परीक्षा समितिको प्रतिवेदन	भूल बहादुर पाण्डे	84
अनुसन्धान व्यवस्थापन समितिको प्रतिवेदन	डुण्डिराज पौडेल	88
Department of Education: A Synopsis	चूडामणि शर्मा	91
व्यवस्थापन विभागको प्रतिवेदन	खिमनाथ गौतम	96
क्याम्पसको आर्थिक विश्लेषण	नवराज गौतम	101

अध्यक्षको कलम

घनश्याम शर्मा

अध्यक्ष, क्याम्पस व्यवस्थापन समिति

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

बागलुङ जिल्लाको मध्य भाग गलकोट नगरपालिका वडा नं. ३ मा रहेको क्याम्पस गलकोटबहुमुखी क्याम्पस जहाँ गलकोटनगरपालिका, ताराखोला गाउँपालिका, वडिगाड गाउँपालिका, बरेङ गाउँपालिका र गुल्मी जिल्लाको मुसिकोट नगरपालिकाका निम्न आय क्षमता भएका विद्यार्थीहरू अध्ययनरत छन । यस क्याम्पसको स्थापना वि.सं. २०६१ सालमा भइ हालसम्म आइ पुग्दा भण्डै २ दशकको समयमा यस क्याम्पसमा अध्ययनरत छात्र छात्राहरू शिक्षा सङ्काय र व्यवस्थापन सङ्कायतर्फ स्नातक तह उत्तीर्ण गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा आफूलाई अब्बल दर्जाको जनशक्ति उत्पादन गर्न सफल भएका छन । अग्रजहरूको दुरदृष्टि सोचका कारण यस संस्थाको जन्म भए पश्चात उत्पादित जनशक्तिहरू अध्यापनको क्षेत्रमा सामाजिक र राजनीतिक क्षेत्रमा कुशल नेतृत्वदायी भूमिका स्थापित गर्न समेत सफल रहेका छन । परिवर्तित विश्व शिक्षा नीति र २१ औं शताब्दीको विश्वव्यापीकरणको तीव्र विकाससँगै प्राविधिक शिक्षा आजको आवश्यकता भन्ने मूल मन्त्रबाट यस क्याम्पसलाई विकास गरी स्नातक तहमा कृषिमा आधारित सङ्काय साथै द्रव्य, द्रव्यः, द्रव्य, स्तरका सङ्काय थप गर्दै यस क्याम्पसबाट स्नाकोत्तर तह सञ्चालन गरी यस गलकोटक्षेत्रको जनशक्ति उत्पादन गरी समाज रूपान्तरणको कोशेदुङ्गा सावित बनाउन मेरो नेतृत्वमा क्याम्पस व्यवस्थापन समितिले अध्यापक गुरु वर्ग, स्थानीय सरकार लगायत सरोकारवाला निकायहरूसँग अभिमुखीकरण र अन्तक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ । सोही क्रममा यस गलकोटबहुमुखी क्याम्पसले त्रिभुवन विश्वविद्यालयले अङ्गिकार गरेको QAA अवधारणामा जानका लागि आशयपत्र स्वीकृत गराई क्याम्पसको आर्थिक पक्ष, सामाजिक र भौतिक पक्षका साथै शैक्षिक पक्षको अनुसन्धानमूलक तवरबाट आवश्यक प्रक्रियामा जान क्याम्पस प्रमुख, अध्यापक गुरु वर्ग र क्याम्पस व्यवस्थापन समिति निरन्तर लागि रहेको छ ।

विद्यार्थीहरू भविष्यका जहाजको क्याप्टेन हुन । जसमा हामी सबै यात्रा गरि रहेका छौं । उनीहरू आफ्ना अभिभावकहरूको भविष्य मात्र होइनन शिक्षक र हाम्रो देशका पनि आशा हुन । यस तथ्यलाई ध्यानमा राख्दै यस गलकोटबहुमुखी क्याम्पसको अध्यक्षको हार्दिकतामा हाम्रा विद्यार्थीहरूलाई योग्य दक्ष र सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण रूपमा जिम्मेवार नागरिकको रूपमा विकास गर्न अनुकूल आधार प्रस्तुत गर्नु हाम्रो काँधमा ठूलो जिम्मेवारी छ भन्ने विश्वास गर्दछु ।

उच्च प्राविधिक शैक्षिक वातावरण, दक्ष र योग्य सङ्कायहरू मार्फत विद्यार्थीहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने महान उद्देश्यका साथ हामीले अनुकूल शैक्षिक वातावरणमा आफूलाई अन्वेषण गर्न चाहने सबै विद्यार्थीहरूको एउटै प्लेटफर्म प्रस्ताव गरेका छौं । हाम्रो प्रतिबद्धता विद्यार्थीहरूलाई घरेलु शैक्षिक वातावरण राम्रोसँग सुसज्जित कक्षाकोठा, पुस्तकालयमा पयाप्त पुस्तक सामग्री र शैक्षिक सामग्रीहरू, योग्य सङ्कायहरू अतिथि व्याख्याताहरू, र तत्काल सेवा प्रदान गर्ने हो ।

अन्त्यमा म सम्पूर्ण विद्यार्थी, अध्यापक, अभिभावकहरूलाई QAA को भाग बन्न अनुरोध गर्दछु । ताकी हामी धेरैजसो मानिसहरूको लागि असम्भव ठानेको कुरा हासिल गर्न सक्छौं भन्ने कुरा सावित होस् ।

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस: इतिहासदेखि बर्तमानसम्म

मुकुन्दसिंह मण्डारी

क्याम्पस प्रमुख

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

गण्डकी प्रदेश बागलुङ जिल्लाको मध्यपश्चिम गलकोट क्षेत्र र यसको आसपासको क्षेत्रमा उच्च शिक्षाको प्रभावकारी पहुँच पुऱ्याउनका लागि वि.सं. २०६१ मा त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त गरी गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको स्थापना भएको हो । वि.सं २०६१ मा वाचन शिरोमणि पं.नारायण प्रसाद पोखरेलको वाचकत्वमा सञ्चालित यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आज उन्निसौं वर्षमा प्रवेश गर्दा पनि संस्थागत रूपमा हेर्ने हो भने अझै शैशव कालमा छ । वि.सं.२०७१ मा गलकोट बहुमुखी क्याम्पस क्याम्पस व्यवस्थापन समितिमा अध्यक्षको रूपमा प्रवेश गरी वि.सं. २०७८ बाट क्याम्पस प्रमुखको महत्त्वपूर्ण जिम्मेवारी निर्वाह गर्दै गर्दा यस क्याम्पसले शिक्षाको क्षेत्रमा धेरै नै फड्को मारी सकेको छ । यद्यपि क्याम्पसलाई एक फगत अध्ययन अध्यापन गर्ने केन्द्रको रूपमा मात्र नहेरी देश र जनताको चेतनाको स्तर उकास्ने एक अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा बदल्नु पर्ने एक्काइसौं शताब्दीको मान्यता हेर्दा हामी अझै साह्रै शताब्दीमा रहेको आभाश हुन्छ । यहाँसम्मकी विपन्न वर्गका विद्यार्थी तथा बाध्यात्मक परिस्थितिले गलकोटभन्दा बाहिर जान नसक्ने विद्यार्थीहरूलाई समयसापेक्ष गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने परिवेश जुटाउन पनि हामीलाई सकस परिरहेको छ ।

तत्कालीन धान्याञ्चलको रकम समयमा नै सार्वजनिक गर्न नसक्दा तथा चन्दादाता एवम् जग्गादातालाई प्रतिबद्धता गरे अनुसारको सम्मान गर्न नसक्दा सहयोगदाताको मन अवश्य भौँचिएको थियो । क्याम्पसप्रतिको नकारात्मक सोचले हामी समस्त क्याम्पस परिवारलाई अझै दुःखी तुल्याएको छ । हामी यहाँहरूप्रति क्षमा प्राथी छौं । साथै आगामी दिनमा यस्ता कमजोरी नदोहाराउने प्रण गर्दै यहाँहरूले हिजो तथा आजको योगदानलाई उचित कदर गर्दै आगामी सन्ततीहरूले यहाँहरूको योगदानको उचित मूल्याङ्कन गर्ने वातावरण तयार पार्न हामी कम्मर कसेर लागि परेको कुरा पनि अवगत गराउन चाहन्छौं ।

१० + २ अध्ययन गरिसके पति रुचि अनुसारको विषय अध्ययन गर्न बाहिर जाने अवसरको खोजीमा विदेश जाने साथीभाइको लहैलहैममा लागेर गलकोट बाहिर अध्ययन गर्न जाने लहर त छदै छ । कम्तीमा गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा अध्यापन गराइने B.Ed / BBS विषयमा अध्ययन गर्न बाहिर जाने बढ्दो प्रवृत्तिप्रति हामी चनाखो भएर अगाडि बढेका छौं । यी विषयलाई केन्द्र बिन्दुमा राखेर हामीले अबको पहिलो प्राथमिकता भनेको B.Ed / BBS अध्यापनमा गुणस्तरीयता कसरी कायम गर्न सकिन्छ र नेपालका नाम चलेका क्याम्पसभन्दा उच्च स्तरको शिक्षा कसरी दिन सकिन्छ ? हाम्रो ध्यान त्यतातर्फ छ । दोस्रो, समय सुहाउँदो वैज्ञानिक एवम् प्राविधिक धारका विषयहरू CTVT, BHM, BIT जस्ता विषयहरूको अध्ययन गराउनु पर्दछ । तेस्रो, Master Level को कक्षा सञ्चालन गर्न पर्दछ । चौथो पर्यटन, होटल व्यवसाय एवम् व्यवस्थापन विषय सम्बन्धी प्रयोगात्मक कक्षा सञ्चालन गर्न पर्दछ भन्ने अपेक्षा लिएका छौं ।

एकातिर हाम्रो ध्यान हाम्रा माथि उल्लेखित उद्देश्यहरू प्राप्तीमा केन्द्रित छ भने अर्कोतिर यस अवस्थामा त्रिभुवन विश्वविद्यालयले करिब एक हजारको संख्यामा रहेका हाम्रा जस्ता सामुदायिक क्याम्पसहरूलाई विद्यार्थी संख्या

कम तथा गुणस्तरीय शिक्षाको बाहनामा एक आपसमा गाभ्ने प्रक्रिया अगाडि बढाएको छ । यस वर्ष पनि करिव १६ क्याम्पस एक आपसमा गाभिएका छन् भने आगामी वर्षमा थप सयौंको संख्यामा गाभिने बाध्यतात्मक स्थिति त्रिभुवन विश्वविद्यालयले गर्दै गरेको छ ।

नेपालको माध्यमिककालीन समयमा बाइसे चौविसै राज्यमध्ये गलकोट शक्तिशाली राज्य मानिन्थ्यो । यस्तो इतिहास बोकेको ठाउँमा एउटामात्र क्याम्पस मर्जरको अवस्थामा पुगी अन्य क्याम्पसमा गाभिने कुराले मात्र पनि हाम्रो आड सिरिङ्ग हुन्छ । हामी अन्य क्याम्पसमा गाभिने कल्पना गर्न सक्दैनौ । लोक संस्कृति, खेलकुद एवम् रेमिट्यान्सको क्षेत्रमा आफ्नो छुट्टै पहिचान बनाएको हामी गलकोटलाई अन्य क्याम्पसमा गाभिने कुरा एक अत्यास लाग्दो, त्रासदीपूर्ण सपना हुन सक्छन । यसै कुरालाई मध्यनजर गरेर हामीले राजनीति, भूगोल, व्यक्तिगत स्वार्थ नातावाद, जातीवादबाट माथि उठेर अव गलकोटमा एक प्राविधिक धार सहितको Master Level को कक्षा सञ्चालन भएको एक बलियो क्याम्पसको रूपमा पाउन स्थानीय बुद्धिजीवी, गलकोट बहुमुखी क्याम्पस परिवार एवम् विद्यार्थी भाइबहिनीहरू एकताबद्ध भएर अघि बढेका छौ । अवको हाम्रो मार्ग प्रविधिमैत्री व्यवहारिक, गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने ताकि हामीले उत्पादन गरेका जनशक्तिले देश विदेशमा रोजेका जुनसुकै विश्व विद्यालयमा अध्ययन गर्ने मौका पाऊँन, आफूले चाहेको जुनसुकै ठाउँमा रोजगारी पाउन र आवश्यक परेमा सफल व्यवसायी समेत तयार हुन सकूँन भन्ने नै हुने छ । गुणस्तरीय शिक्षालाई अगाडि बढाउन वि.सं. २०७८ आषाढ महिनामा हामीले विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट QAA (Quality Assurance Accrediation) को मार्गमा अघि बढ्न आशय पत्र समेत प्राप्त गरी गुणस्तरीय शिक्षाको अवधारणा अनुरूप आधारहरू तयार भइ रहेका छन् । यही पौष महिनाको अन्त्यसम्म QAA को पहिलो खुडकिलो स्वमूल्याङ्कन प्रतिवेदन (SSR) विश्व विद्यालय अनुदान आयोगमा बुझाउने तयारीमा छौ ।

यस परिप्रेक्ष्यमा हामीलाई एक व्यवस्थित खेल मैदान, जग्गादाता एवम् चन्दादाताको जन्माजन्मान्तरसम्म यथोचित सम्मान भल्कने गरी निर्माण गरिएको स्मृति पार्क, व्यवस्थित पुस्तकालय एवम् छात्रावास, प्रशासकीय भवन, मनेवादेखि दुदिलाभाटी एवम् घुस्मेलीसम्मका विद्यार्थीहरूलाई यातायातको व्यवस्था, गलकोटको ऐतिहासिकता भल्कने गरी ऐतिहासिक चिनारी संकलन गरिएको एक म्युजियम र प्रविधिमैत्री एवम् व्यवहारिक शिक्षा प्रदान गर्न पूर्वाधारको निर्माणस्थल बनाउन कम्तिमा ३० देखि १०० रोपनी जग्गा व्यवस्थापन र प्राविधिक तथा गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्दै एक अनुसन्धानमूलक शिक्षा प्रदान गर्न एक दीर्घकालीन कम्तिमा १० करोड बराबरको निश्चित धनराशी सङ्कलन गरी बैंकमा आवधिक बचत जम्मा गर्ने आएको व्याजबाट प्रतिवर्ष क्याम्पसको प्रशासनिक खर्च चलाउने उद्देश्यका साथ हामी अघि बढि रहेका छौ ।

बर्तमानमा हाम्रो गलकोट बहुमुखी क्याम्पस एक सामुदायिक क्याम्पसको हैसियतले विश्वविद्यालय अनुदान आयोग बाट वर्षेनी प्राप्त हुने करिब १५ लाख रुपियाँ, गलकोट नगरपालिकाबाट प्रतिवर्ष प्राप्त हुने गरेको १० लाख रुपियाँ तथा विद्यार्थीहरूबाट उठने शुल्क बाहेक अन्य रकम स्थानीय अभिभावक कै सहयोग राशीबाट चल्दै आएका छौ ।

वि.सं. २०६१ को धान्याञ्चल मूल यज्ञलाई हामीलाई जग्गादाताबाट करिव २५ लाख रुपियाको जग्गा, करिव एक करोड उन्पचास लाख रुपिया चन्दा बोलेकोमा तत्कालीन अवस्थामा एककाइस लाख तीस हजार रुपियाँ खर्च भएको थियो । तत्काल करिव उन्पचास लाख रुपिया उठेको थियो । बाँकी करिव एक करोड उठाएर क्याम्पस भवन तथा प्राध्यापक तलबमा खर्च भइ हाल करिब ७ लाख रुपियाँ उठन बाँकी छ । १ लाख ५० हजार उठने सम्भावना भए पनि करिव ५ लाख ५० हजार उठन नसक्ने चन्दाको रूपमा क्याम्पस व्यवस्थापन समितिले निर्णय गरी सकेको अवस्था छ ।

माथि उल्लेख गरिए भै प्राविधिक धार सहितको अनुसन्धानमूलक शैक्षिक वातावरण सहितको Master level कक्षा सञ्चालन गर्न भौतिक पूर्वाधार निर्माणका साथै MPhil, Phd गरेका पूर्णकालीन प्राध्यापक समेत को

व्यवस्थापन गर्न' पर्ने अवस्थामा हाम्रो वर्तमान आर्थिक स्रोतले नपुग्ने यहाँहरूलाई जानकारी गराउन चाहन्छौं ।

भवन निर्माण गरी सरकारी तथा गैर सरकारी सहयोग प्राप्त हुने भएता पनि दैनिक प्रशासनिक खर्च सञ्चालन गर्न तथा जग्गा खरिद गर्न सरकारी सहयोग प्राप्त नहुने सन्दर्भमा हामीले अब करिब २० करोड बराबरको रकम जम्मा गरी आधा रकम जग्गा व्यवस्थापन गर्ने तथा आधा रकम बैंकमा आवधिक बचत गर्ने बाध्यतामा परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै हामीले आगामी फागुन ६ देखि १३ सम्म भागवत भाष्कर श्री कमल नयन गौतमज्यूबाट गलकोट माध्यमिक विद्यालयको प्राङ्गणमा शैक्षिक ज्ञान महायज्ञ लगाउने निर्णय गरेका छौं ।

एकातिर यहाँसम्म आइपुग्दा हामीलाई गलकोट नगरपालिका, विश्वविद्यालय अनुदान आयोगका अतिरिक्त अष्टेलियामा रहनुभएका श्री दिपक अधिकारी, श्री मनोज अधिकारी, श्री दुर्गा कुवर तथा श्री हेमलाल सुनार अमेरिकामा बसोबास गर्ने श्री केशव गौतम, र गलकोट समाज जापानले हाम्रा आर्थिक रूपमा विपन्न तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरूबाट छात्रवृत्ति प्रदान गर्दै सामुदायिक क्याम्पसको रूपमा चिनाउने अवसर प्रदान गर्न' भएको छ ।

त्यसै गरी क्याम्पसमा सिसी टिभी क्यामेरा जडान गरी सुविधा सम्पन्न क्याम्पसको रूपमा अगाडि बढाउन हाल काठमाडौं बसोबास गर्ने श्री प्रशान्त ढकालले सहयोग पुऱ्याउनु भएको छ । उहाँहरूको सहयोगलाई क्याम्पसले कहिल्यै पनि भुल्ने छैन आर्थिक तथा भौतिक सुधारको क्षेत्रमा यहाँहरूको सहयोग हाम्रा लागि कोशे ढुङ्गा सावित हुने छ ।

गलकोट माध्यमिक विद्यालयको माया ममता हेरचाह, सक्रियता एवम् अभिभावकत्वमा स्थापना भई यहाँसम्म आइपुग्दा हामी गलकोट माध्यमिक विद्यालयको नाममा रहेको बगरको जग्गामा गलकोट नमुना माध्यमिक विद्यालयको भवन निर्माण भइ रहेको अवस्थामा हामी बगरमा खुम्चिएर बस्न सकेनौं । क्याम्पस र विद्यालय स्वच्छ एवम् खुल्ला रूपमा फकिन फुल्ल पाउन भन्ने उद्देश्यका साथ बगरमा यस क्याम्पसको नाममा रहेको करिब ६ रोपनी जग्गा गलकोट माध्यमिक विद्यालयलाई दिने र हटिया बिच बजारमा रहेको ५ तले करिब ३२ कोठासहितको सुविधा सम्पन्न २ वटा भवन गलकोट बहुमुखी क्याम्पसलाई वैधानिक रूपमा हस्तान्तरण गर्न दुवै संस्थाका व्यवस्थापन समितिको संयुक्त बैठकको निर्णयअनुसार सट्टापट्टाको लागि तयार भएका छौं ।

यहाँसम्म आइपुग्दा हामीले भुल्लै नहुने एउटा कुरा के छ भने गलकोट बहुमुखी क्याम्पस गलकोट नमुना माध्यमिक विद्यालयले जन्माएको संस्था हो । कतिपय तपाईं हामी गलकोट माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययन अध्यापन गराएका व्यक्ति छौं । अहिलेको गलकोट शिक्षा क्षेत्रमा नयाँ फड्को मारिरहेको छ । यहाँ स्थित सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूले गलकोट नगरपालिकाको अगुवाइमा शिक्षा क्षेत्रमा आफूलाई अगाडि बढाइ रहेका छन् । देश विदेशमा रहनु भएका तपाईं हाम्रा दाजुभाइहरू गलकोट कै शिक्षण संस्थामा अध्ययन गरी देश विदेशमा गलकोटको नाम फैलाइ रहनु भएको छ ।

गलकोटको यही माटोमा हुर्किएर यहाँ कै शिक्षण संस्थाबाट शिक्षा लिएर देश विदेशमा रोजगारी एवम् व्यवसायका लागि जानु भएका हाम्रा गलकोटे दाजुभाइहरूलाई हार्दिकतापूर्वक अनुरोध छ कि गलकोटबाट विश्वविद्यालय/क्याम्पस तहको अध्ययन गर्न जान नसक्ने आर्थिक विपन्न वर्गका विद्यार्थी एवम् पारिवारिक बाध्यताले गलकोटमा नै अध्ययन गर्न' पर्ने बाध्यतामा परेका जेहेन्दार विद्यार्थीहरूको पढाइमा प्रोत्साहन तथा सहयोग पुग्ने गरी आफ्नो कमाएको केही प्रतिशत रकम चन्दादान गर्नु भएमा त्योभन्दा ठूलो धन जीवनमा अर्को केही नहुने कुरा कसैले नकार्न सकिदैन । त्यसैले आफ्नो जन्मस्थान मातृभूमि जसको प्रेरणाले हजुरहरूलाई विभिन्न क्षेत्रमा नाम कमाउन अवसर मिलेको छ त्यसै धर्तीको सम्भनन र सम्मानमा कम्तीमा एक दिन हामीले सञ्चालन गरेको शैक्षिक महायज्ञमा सरिक भइ हाम्रो शैक्षिक उद्देश्यमा हौसला प्रदान गर्दै कार्यक्रमलाई सफल बनाइदिनुहुन स्वदेश तथा विदेशमा रहनुभएका हाम्रा दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूलाई, गलकोटबाट बसाइँसराइँ गर्नु भएका आदरणीय व्यक्तित्वहरूलाई शिक्षाको धरोहर यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको विकासमा सहभागी हुदै आएको गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको क्याम्पस प्रमुख मुकुन्दसिंह भण्डारी हार्दिक अपिल एवम् निमन्त्रणा गर्न चाहन्छु ।

देवेन्द्र बहादुर स्वारी

पूर्व क्याम्पस प्रमुख

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

यमपुरीको महल उपन्यासमा डायस्पोरा

१. जीवनीगत परिचय:

यस उपन्यासका रचयिता होमनाथ सुवेदी हुन् । उनको जन्म वि. सं. २००४ साल, असोज २४ गते शुक्रवार म्याग्दीको ताकम गाउँमा भएको थियो । नेपाली विषयबाट स्नातकोत्तर उत्तीर्ण गरेका सुवेदीका उपन्यासहरू न्याउली (२०४३), त्रिमूर्ति (२०४४), नजर (२०४४), वीणा (२०४५), द्यौराली (२०५१) अंकुर (२०५३) र यमपुरीको महल (२०६४) प्रकाशन भएका छन् भने कविता सङ्ग्रहहरूमा प्रवासी स्वर (२०५४), आप्रवासका सुसेली (२०६२), चिनिएको मुटु (२०६४), सेतो गाजल (२०६४), ग्रहशस्त दिवाकर (२०६५), डायस्पोराको पेन (२०६५) र समुन्द्र पार (२०६७) प्रकाशन भएका छन् । साथै उनले यात्रा संस्मरणात्मक समालोचनाहरू र लोककथामा पनि प्रशस्तै कलम चलाएका छन् ।

सुवेदीले नेपाली भाषा साहित्यमा विशेष गरी आप्रवासका नेपालीहरूको कथा व्यथाहरूलाई साहित्यको माध्यमबाट प्रस्तुत गरेकोले रत्न श्रेष्ठ पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुरस्कार (२०५४), रत्न श्रेष्ठ पुरस्कार गुठीद्वारा स्वागत सम्मान (२०५५), सूर्यनारायण पुरस्कार (२०६२), प्रवासी साहित्य पुरस्कार (२०६७) जस्ता विभिन्न साहित्यिक पुरस्कारहरूले विभूषित भएका छन् ।

२. होमनाथ सुवेदीका प्रमुख औपन्यासिक प्रवृत्तिहरू:

- क) यिनी डायस्पोरिक उपन्यासकार हुन् । मानिसहरू एक ठाउँमा जन्मेर हुर्केर कामको सिलसिलामा अर्को ठाउँ वा अर्को देशमा गएको हुन्छ । एउटै देशभित्र एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा गएकोलाई आन्तरिक डायस्पोरा र एक देशबाट अर्को देशमा गएर बसोबास गरेकोलाई बाह्य डायस्पोरा भनिन्छ । यसलाई उत्तर आधुनिकवाद पनि भनिन्छ । जहाँ गए पनि उसले आफ्नै जन्मभूमि वा जन्म गाउँघरको उन्नति प्रगतिको कल्पना गरिरहेको हुन्छ, सपना देखिरहेको हुन्छ । उनी अहिले अमेरिकामा छन्, अमेरिकामा भए पनि नेपाल र नेपाली भाषा साहित्य, नेपालको पनि म्याग्दी र म्याग्दीको पनि ताकम गाउँघरको सम्झना र सपनामा आफूलाई हराइरहेका छन् ।
- ख) यिनी प्रयोगवादी साहित्यकार हुन् । यिनका उपन्यासहरूमा चेतन प्रवाह शैलीको प्रयोग भएको पाइन्छ । उपन्यासमा जे जस्तो कथावस्तु राखिएको हुन्छ त्यो वास्तविकतामा आधारित हुन्छ । त्यो पद्धति लेख्दा चित्रमय ढङ्गमा पाठकको मनस्थितिमा उत्रिन्छ ।
- ग) यिनी दार्शनिक उपन्यासकार हुन् । यिनका उपन्यासहरूमा द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद, अनीश्वरवादी साङ्ख्य दर्शन, सहअस्तित्व र अस्तित्ववाद, मानवीय स्वतन्त्रवाद, आन्तरिक रूपबाट जीवनलाई हेर्ने दृष्टिकोण जस्ता पक्षहरूको दर्शन पाइन्छ ।

- घ) यिनका उपन्यासहरूमा मिथकीय प्रयोग पाइन्छ । उपन्यासको कथावस्तुअनुसार रामायण, महाभारत, विष्णुपुराण, कृष्ण पुराण, श्रीमद्भागवत गीता, श्रीस्वस्थानी व्रतकथा जस्ता विभिन्न धार्मिक एवम् पौराणिक ग्रन्थहरूबाट पात्रहरूलाई उभ्याइएको हुन्छ ।
- ङ) यिनका उपन्यासहरूमा पश्चिमोत्तर पहाडी भाषिकाको प्रयोग पाइन्छ । यिनका उपन्यासहरूमा आञ्चलिकता पनि पाइन्छ । यिनी म्याग्दीको ताकममा जन्मे हुर्केकोले पर्वते भाषिकाको प्रायः पर्वत, म्याग्दी र बागलुङको बढी प्रभाव पाइन्छ ।

यो 'यमपुरीको महल' उपन्यासमा उपन्यासकार अहिले अमेरिकाका बासिन्दा हुन् । उनी अमेरिकामा भए पनि आफ्नै जन्म गाउँघरको र आफ्नै बाबा आमा, श्रीमती र छोरा छोरीको यादमा डुबेका छन् । यो उपन्यासको मुख्य पात्र प्रेम हो । ऊ आफ्नै गाउँमा माध्यमिक विद्यालयमा नेपाली विषय पढाउने शिक्षक थियो । ऊ शिक्षण पेसा छोडेर स्टुडेन्ट भिसामा अमेरिका पुग्यो । उसको रह्र थियो न्यूयोर्क वा वासिङ्टन डिसीमा महल बनाउने, उसका बाबाको रह्र थियो छोरो अब अमेरिका गयो काठमाडौंको बानेश्वरमा महल बनाउने । आमाको रह्र थियो आफ्नै गाउँमा महल बनाउने अनि श्रीमती र छोरा छोरीको रह्र थियो शहरका ठूला ठूला महलमा श्रीमान र बाबासँग घुम्ने । तर, प्रेमको अमेरिकामा भिसा सिद्धिएर एउटा पाकिस्तानीको फेरि टुरिष्ट भिसा बनाएर बोलाउने छौं भन्ने आशवासनमा नेपाल फर्केको प्रेम बिरामी भएर ओछ्यानमा परेको छ । ऊ सपनामा अमेरिका गएको छ । यिनै सपना र कल्पनामा डुब्दा डुब्दै ऊ यमलोकमा महल बनाउन पुगेको छ । विचरा ! उसका, उसका बाबा आमाका महलहरू कतै बन्न पाएनन् उही ताकमको खरले छाएको भुप्रो नै महल भयो । त्यही महलबाट बाबा आमा र श्रीमती छोरा छोरीलाई छोडेर प्रेम सधैंको लागि यमपुरीमा महल बनाउन गयो ।

३. उपन्यासको विश्लेषण:

'यमपुरीको महल' उपन्यास नेपाल र अमेरिकाको परिवेशमा सिर्जिएको उपन्यास हो । कथावस्तु सपना अमेरिका विपनामा नेपालमा भएको छ र यो उपन्यास अठार भागमा विभाजित छ ।

पहिलो

'म' पात्र (प्रेम) श्रीमतीसँग लक्ष्मीप्रियासँग विपनामा नेपाल छन् । उनका जेठो छोरो विप्लव, माइलो छोरो शिव, कान्छो छोरो सुन्दर, जेठी छोरी शान्ति र कान्छी छोरी क्रान्ति छन् । उनी अमेरिकाबाट फर्केको ११ वर्ष पुरा भएको छ । एउटा पाकिस्तानीले टुरिष्ट भिसा पठाइदिन्छु भनेको आजसम्म पठाइ दिएन । कहिले पठाइ देला भन्ने चिन्तै चिन्तामा बिरामी भएर ओछ्यानमा परेको छ । हुन त उनी राखु गाउँका कृलीन परिवारका बाबुका छोरा थिए तर, उनलाई बाबुको सम्पत्ति तिलको गेडो जत्तिको पनि लाग्दैनथ्यो । उनलाई अमेरिकाबाट फर्केकोमा पश्चाताप लागेको छ । बरु उतै लुकेर बस्नु पर्दो रहेछ, त्यो पाकिस्तानीको भर परेर यो हालत हुन पर्यो भन्ने लागेको छ । अरू साथीहरूले यहीँ बसेर पनि कति प्रगति गरे उहाँ गएर पनि वासिङ्टन डिसीमा महल खडा गरे भन्दै म पात्रभित्र हीनताबोध पलाएको छ । उसका मनमा नाना तरहका तरङ्गहरू तरङ्गित हुन्थे, कति बेला कति बेला ऊ बर्बराउँथ्यो । अब त श्रीमती पनि कचकचे भइ सकेकी थिइन्, छोरा छोरीहरू पनि अब टाढा टाढा हुन थालि सकेका थिए । गाउँलेहरूले उसलाई अर्ध बौलाहा भन्थे । ऊ कति बेला पिँडीमा कति बेला आँगनमा सुत्थ्यो, उसको हँसले डाँडो काटेको थियो ।

दोस्रो

'म' पात्र विपनामा नेपालमा भए पनि सपनामा उनी अमेरिकामा थिए । उनी ७२ वर्षका वृद्ध भएका,

भाडाबान्ताको बिरामी परेर अस्पतालमा भएका । डाक्टर जर्ज सासले लामो लामो सास तान्न भनिरहेका थिए, उनलाई भने निकै गाह्रो भएको थियो । डाक्टर जर्जले एउटा २ फिट लामो बुढी आँला जति मोटो नाइलनको डोरी नाकबाट घुसारेर गुद्दवारसम्म पुर्याउन कोसिस गरिरहेका थिए, नर्स जुडीले प्रेमलाई समातिरहेकी थिइन् । उनलाई निकै दुखिरहेको थियो । उनको छटपटाइले नर्स रिसाइ सकेकी थिइन् ।

तेस्रो

यहाँ 'म' पात्र अमेरिकाको लुरेक्यानभ्यानमा हराइरहेका छन् । त्यही बेला उनले थम बहादुरलाई भेट्छन् र आफू अब नेपाल नफर्कने बरु लुकेर भए पनि अमेरिकामा नै बस्ने श्रीमतीलाई उपहार स्वरूप एउटा घडी पठाउने कुरा गर्छन् । त्यहाँ उनी बिना लक्ष्य हिँडिरहेको बेला कारमा हिँडिरहेकी एउटी उत्तौली अधबैसे महिलाले कार रोकेर कहाँ जाने भनेर सोध्छन् । म पात्रले वासिङ्गटन डिसी जाने भनेपछि महिलाले कार रोकेर कारको ढोका खोली बस्न लगाइन् । महिलाको नाम हीरा थियो । महिलाले म पात्रलाई घर र नाम सोध्छन् । म पात्रले नेपाल र प्रेम भन्थो । हीराले कसरी यहाँ आएको भनेर सोध्छन्, म पात्रले सरकारी कोटा मिलाएर जै वान भिसामा आएको भने । अरू बाटोमा केही कुरा भएन, म पात्रले विवाहिता अधबैसे नारीको पछि लाग्नु उचित ठानिरहेका थिएनन् । उनी बलिष्टिन सबवे स्टेसनमा ओर्ले ।

चौथो

'म' पात्र वासिङ्गटन डिसीमा भूमिगत रेलभित्र बास बस्ने सोच्छन् तर पुलिसद्वारा पक्रिइने हो कि भनेर डर मान्दै त्यत्तिकै भाँतारिएर हिँड्छन् । हिँड्दा हिँड्दै आफ्नी फुपूले कार्की नेताको उकालोमा दश पाथी नुन बोकेको, मदन र दिलीपले काठमाडौंमा घर बनाएको सोच्दै थिए । त्यही बेला उताबाट एउटा मेट्रो आयो उनी मेट्रोको डब्बामा चढे । धेरै दिनदेखि दाही नकाटेका, मुख पनि नधोएका, दाँत पनि नमाभेका सास गहनाउने, सुत्न पनि नपाएका अनिदो देखेपछि अरू यात्रुहरू हाँसेपछि उनलाई डब्बामा बस्न मन लागेन अर्को स्टेसनमा ओर्ले र सबवे प्लेटफर्मको बेन्चमा बसे । प्लेटफर्ममा एउटा भारतीय नौजवानले के काम गर्छौं भनेर सोध्यो । उनले आफू कामको खोजीमा भएको बताए । भारतीयले देवीको मन्दिरमा पुजारी बन्छौं भन्दा पुजारी नबन्ने पूजा गर्न नजानेको भने । उनी त्यहीँ बेन्चमा निदाएछन् निदाएर बेन्चबाट खसेछन्, निदाएकै बेला एउटा कालो अमेरिकनले कुचेर सरी भन्दा बिउँफिएछन् ।

पाँचौं

'म' पात्र वासिङ्गटन डिसीमा भूमिगत रेलभित्र निराहार थिए । एक दिन उनी कामको खोजीमा बाहिर निस्किएका थिए । एडिसन रोडमा उनले एक डलर भेट्टाए । उनी एउटा 'सेभेन एलेभन' स्टोर्सभित्र पसे र बियर खान थाले । उनले आफूसँग भएको एक डलर सिध्याए र बाहिर रेलवे प्लेटफर्ममा निस्के । अब उनले जस्तो सुकै काम भए पनि गर्ने सोचमा थिए । उनले मन भित्र भित्रै श्रीमती लक्ष्मीप्रियालाई सम्भरेर हिँडिरहेका थिए, त्यसै बेला उताबाट एउटी महिला लरखराउँदै आएर उनैको आडको खम्बामा ठोकिएर लडिन् । म पात्रले हीरालाई उठाए ।

छैटौं

भूमिगत रेलभित्र बाटोमा ५ फिट जति हिउँ जमेको हुन्थ्यो, उनी त्यहीँ बेल्लाधारी काममा लाग्ने विचार गरिरहेका थिए । त्यही बेला हीरा पनि त्यहाँ हिँड्दै थिइन् । एउटा सज्जनले हीरालाई पाखुरामा समाएर तान्दै थियो । म पात्रले हीरालाई चिने तर हीराले म पात्रलाई चिनिनन् । हीराले म पात्रलाई ५ डलर दिएर गइन् । उसले एउटा बेल्ला किन्यो र बेल्लाधारी काममा लाग्यो अरू पैसा बचायो ।

सातौं

गए राति म पात्रले बाटोमा हिउँ फालिरहेको थियो । बाटो सफा गर्दा गर्दै उ हीराको घर नजिक पुगेछ । उसले हीराको घर वरिपरिको हिउँ सफा गर्दै थियो । हीराले म पात्रलाई भित्र बोलाइन् । हीराले आफूसँग कुनै छोरो मान्छे नभएकोले समान मिलाउन नसकेको भन्दै आफ्नो कोठामा भएका समानहरू मिलाउन लगाइन् । हीराको आज्ञा अनुसारको काम गरेकोले हीराले प्रेमलाई १० डलर दिइन् । ऊ खुशी भएर हीरासँग बिदा मागेर ग्लिवरोडतिर निस्क्यो । बलिस्टोननेर आइ पुगेपछि उसले बेल्ला हीराको घरमा भुलेको थाहा पायो र फेरि बेल्ला ल्याउन ऊ हीराको घरमा पुग्यो । हीराले उनलाई बाथरूमभित्र गएर नुहाउन र दाही काट्न लगाइन् र बेसमेन्टमा आराम गर्न भनिन् । हीराले प्रेमलाई नयाँ पाइन्ट र कमिज पनि दिइन् र अलि तरुनो र जोसिलो हुन भनिन् र आफ्नै घरमा भाँडा माइने काममा लगाइन् । त्यही बेला भरत पनि आइ पुगे । हीराले प्रेमको भरतसँग परिचय गराइन् र भरतको सेभेन एलेभन स्टोर्समा काममा लगाइदिने कुरा गरिन् । भरतले पनि राम्रोसँग काममा लागे ग्रीन कार्डको पनि स्पेन्सर गर्ने बताए ।

आठौं

हीरा र भरतको सङ्गतमा प्रेमले ३ वर्ष बिताए । त्यहाँ प्रेमले हीराले जे भने पनि सहन्थ्यो तर अरू केटीहरूले 'डम' भनेर बोलाएको उसलाई पटकै मन परेको थिएन । उसले अब त्यो सेभेन एलेभन छोडेर अर्को रेष्टुरेन्टमा गएर काममा लाग्यो । त्यहाँ पनि हीराले बारम्बार फोन गरेर प्रेमलाई पुनः सेभेन एलेभन वा आफ्नो घरमा काममा आउन आग्रह गरिरहेकी हुन्थी ।

नवौं

त्यो रेष्टुरेन्टमा उसलाई डेभिडले टेलिफोनबाट धम्की दिएर कामबाट बाहिर निकालि दियो । उनी फेरि भरतको स्टोर्समा नै स्टोर्स किपरमा नियुक्ति पाउँछन् । प्रेमको मनमा घरबाट हराएको दसौं वर्ष भयो अभै कामको ठेगान छैन दामको कुरै छोडौं । उसलाई घरका बाबा आमा, श्रीमती र छोरा छरीको याद आउन थालेको छ । अभै कतै एउटा महल बनाउन नसकेकोमा पश्चाताप परिरहेको छ । अरू साथीहरूले कहाँ कहाँ के के गरे उनलाई सम्भन मन छैन तर आफूले कतै केही नगरेकोले दुःख छ ।

दसौं

हीराले प्रेमलाई त्यही सेभेन एलेभनको अर्को साखामा सरि दिइन् । प्रेमले हीरासँग आफूसँग ठूला ठूला आकाङ्क्षाहरू नभएका तर पेसा भएमा एउटा सानो घर बनाउन र घरमा श्रीमती लक्ष्मीप्रियालाई थोरै पैसा पठाउन पाए हुन्थ्यो भन्छन् । उनलाई सधैँभरि आप्रवासी भन्दा दुख लाग्न थाल्यो । यहाँ घर भएको भए त प्रवासी नै भइन्थ्यो भन्ने सोँच्छन् । अब त नेपालमा पनि प्रजातन्त्र आइसक्यो, स्वतन्त्रता छाइसक्यो । नेपाल जान पाए हुन्थ्यो पनि सोँच्छन् तर गएपछि फेरि आउने कसरी । उनले आफूलाई जहाँ गए पनि एकलो महसुस गर्छन् ।

एघारौं

प्रेमलाई हीराले माया गरे पनि अरूहरूबाट अपहेलित भएको महसुस हुन्छ । उसले पैसा पनि प्रशस्तै कमायो, घरमा पनि पठायो तर जति कमाए पनि उसले आफूलाई रित्तै ठानेको छ । एक दिन प्रेम रेष्टुरेन्टमा यस्तै तर्कनाहरू खेलाउँदा खेलाउँदै भुपुकै निदाएछ, केही जड्याहाहरू आएर प्रेमलाई पिटे र भागे उसले कतैबाट गुहार पाएन । केही बेरपछि हीरा आइन्, हीरालाई देखेपछि प्रेमले आफ्नो गुन्टा बाँधेर पैसा जति कमाए पनि नहुने भएकोले आफ्नै देशको बाबा आमा, श्रीमती छोरा छोरीसँगको छाप्रोको बास आनन्द भन्ने सोँचदै स्वर्ग नरक, अमेरिका नेपाल, प्राचीन

आधुनिक, छाप्रो महल, जीवन मृत्युको द्वन्द्वमा पिरोलिन्छन् ।

बाह्रौं

प्रेम अलि होस हराए जस्तै देखिन्छ । बारम्बार बरबराउँछ । उसले एउटी श्रीमती म्याग्दीमा, एउटी श्रीमती काठमाडौंमा एउटी श्रीमती अमेरिकामा भएको कल्पना गर्छ । ऊ तीनै ठाउँमा आफ्ना महलहरू खडा भएको ठान्छ । त्यो उसले सपना देखेको रहेछ ब्युँभिदा प्लेटफर्मको कुर्सीमा टाउको घोट्टाएर सुतेको रहेछ । उसको साथमा न हीरा थिई न लक्ष्मीप्रिया थिई । उसलाई त्यो कुन ठाउँ हो, म कहाँ छु, कहाँ जाने हो, के गर्ने हो भन्ने कुरा केही पनि थाहा थिएन ।

तेह्रौं

प्रेम नेपाल फर्कने विचार गर्छ । हीराले पनि मुस्लिम अली ग्रीनकार्ड लिन स्वदेश गयो तिमी किन जाँदैनौ भनेर सोध्छे । प्रेमले आफ्नी श्रीमती लक्ष्मीप्रियाले ५५ वर्षका बाबाले छोराको मुख हेर्न खोजेको छोरा छोरीले पनि बाउलाई सोधेको भन्ने खबर पठाएको याद गर्छ । उसलाई आफ्नो इहलोक र परलोक दुवै अस्व्यस्त भएको भान हुन्छ । उसले लक्ष्मीप्रियालाई आलिङ्गन गर्न चाहन्छ । भरतले प्रेमको अनुचित सम्बन्ध हीरासँग भएको भन्ने आरोप लगाएर बेसमेन्टबाट वायरहाउसको अपार्टमेन्टमा सारि दिए । ऊ अबोध बालक भई जसले जता लग्यो उतै जान थाल्यो ।

चौधौं

प्रेम न घर बनेको न ग्रीनकार्ड पाएकोमा दुःखी छ । ऊ काम, प्रेम, पैसा र पत्नीको पीडाबाट मुक्ति चाहन्थ्यो । उसलाई आफ्ना बाले गाई भैसी पालेर दुई पैसा कमाउन नसकेको, आफू पनि फेरि नेपाल गएर महिनाको पाँच मोहोर कमाउनुभन्दा यहीं बसेर घण्टाको पाँच डलर कमाएकोमा गर्व पनि लाग्छ । त्यस्तै कल्पना गर्दा गर्दै हीराले कार लिएर 'तिमी अपार्टमेन्टमा बसेको मलाई पटकै मन परेन' भन्दै कारमा राखेर लगी । बाटोमा हीराले प्रेमसँग नजिकिने अनेक उपायहरू अपनाई, प्रेमको प्रस्ताव पनि राखी, धन पैसा र ग्रीनकार्डको लोभ पनि देखाई । प्रेम लाजले हो कि डरले हो मुन्टो निहुर्याएर बसिरट्यो ।

पन्ध्रौं

हीराले प्रेमलाई आफ्नो श्रीमानले शारीरिक मजा मात्र लिएको वास्तविक प्रेम नदिएको भन्ने कुरा बताउन थालिन् । हीराले आफ्नो भन्नु कोही नभएकोले आफूसँग भएका सबै भोग विलासका समानहरू बेकार भएका भन्न थालिन् । प्रेमसँग प्रेमको प्रस्ताव राख्न थालिन् । प्रेमले नैतिक नभई भौतिक भौतिक क्रियाकलाप हो । यो शारीरिक आवश्यकता पनि हो । पूर्वनिर्धारित मानसिकतामा गरिएको सेक्सले न तिमीलाई पोल्छ न मलाई नै हानी हुन्छ यो वीर्य लेनदेनको सहकारी भावना मात्र हो भने । धारा प्रवाह बोल्दा बोल्दै हीरा बेसमेन्टमा आएर प्रेमलाई उत्तेजना पूर्वक चुम्बन गर्न थालिन् । प्रेमले पनि मन, वचन र तनले हीरासित रतिक्रियामा आफूलाई हराउँदा लक्ष्मीप्रिया देखे । हीराले प्रेमलाई फेरि घरकी दुलही सम्झ्यो भनेर प्रतिक्रिया राखिन् । प्रेममा आएको निष्क्रियताले हीरा प्रेमलाई चिमोटेन र टोकन थालेकी थिइन् । प्रेमले आफ्नी श्रीमतीलाई पनि आफूले जस्तै शारीरिक आवश्यकता पूरा गर्नु भनेर चिठी लेख्न खोजे तर हीराले तानेर लगिन् ।

सोह्रौं

हीराले कुर्सीमा प्रेमलाई अँगालो हालिरहेकी थिइन् । प्रेमले आफूलाई मायाले अन्धो र अपराधी भएको ठान्थ्यो । हीरा बाहिर लागिन्, प्रेमले टी. भी. खोल्थो टी. भी. ले नेपालमा सात दल र माओवादीबीच सम्भौता भएकोले शान्तिको सम्भावना भएको खबर भन्यो तर हीराकै पछि लाग्ने हो भने ग्रीनकार्ड पक्का हुन्छ भन्नेमा ऊ

आशावादी हुन थाल्यो । भित्र भित्र भने उनी ग्रीनकार्डको लोभमा परिश्रमको मूल्य यसरी चुकाउनुमा खिन्न छन् । उसलाई नेपाल आएर केही गरौं कि अब त नेपालमा पनि प्रजातन्त्र आएको छ । पहिलाको जस्तो दोहोरो मारमा मर्नु पनि पर्दैन होला, देशमा सङ्कटकाल पनि लाग्दैन होला भन्ने सोचेको थियो । तर उसलाई ग्रीनकार्डले अन्यत्र सोच्ने फुर्सद नै दिएन ।

सत्रौं

प्रेम अचानक बिरामी भयो । हीराले एम्बुलेन्स बोलाइन् उसलाई अस्पतालमा पुर्याइयो । डाक्टरले सबै जाँचबुझ गर्‍यो । डाक्टरले तेरो स्पेन्सर को हो भनेर सोध्यो । प्रेमले हातको इसाराले भरतलाई देखायो तर भरतले मैले हिँजो कामबाट बर्खास्त गरिसकेको छु, अब ऊ मेरो कामदार होइन भन्यो । डाक्टरले प्रेमलाई तिमीलाई रगत चाहियो कसले दिन्छ भनेर सोध्यो । प्रेमले हीरालाई देखायो तर हीराले आफ्नो श्रीमान प्रेम नभएर भरत भएको भनिन् । प्रेमले जीवनभरि भरत र हीराकहाँ काम गर्‍यो तर मर्ने बेलामा सहायता पाएन । प्रेमको नाकबाट डाक्टर जर्जले २ फिट लामो बुढी औँला जति मोटो नाइलनको डोरी गुट्टुवारसम्म पुर्याउन घुसारिरहेको थियो नर्स जुडीले समातिरहेकी थिइन् । प्रेम दुखाइले छटपटाउँदा नर्स जुडी रिसाएकी थिइन् ।

अठारौं

लक्ष्मीप्रियाले प्रेमलाई 'कति सुतेको सुतै हो कुम्भकर्ण' भनेपछि प्रेम व्यँभियो । डाक्टर र नर्स कोही थिएनन्, अमेरिकाको अस्पताल, सेभेन एलेभेनको स्टोर्स र बेसमेन्टको रेस्टुरेन्ट पनि कहाँ थिएन ऊ त म्याग्दी राखुको आफ्नै बाबाको आँगनमा पल्टिरहेको रहेछ । लक्ष्मीप्रियाले प्रेमलाई कता हराएको भन्दै प्रश्न सोधिन् प्रेमले त्यो पाकिस्तानीले टुरिस्ट भिसाको लागि स्पेन्सर पनि पठाएन स्पेन्सर बिना भिसा पनि आएन म त यमपुरीको महलमा हराएको भनेर बताए । अबदेखि मेरा सन्तान वा कुनै नेपाली दाजु भाइहरू यो तल्लो बाटो र उपल्लो बाटोबाट अमेरिका र ग्रीनकार्डको पछि कोही कतै लाग्न नपरोस्, आफ्ना महलहरू अमेरिकाको वासिङ्गटनमा, काठमाडौंको बानेश्वरमा, म्याग्दीको ताकममा कतै बनेनन् उसको महल त उसका बाबाको त्यही

खरको छाप्रो भयो बरु यमलोकमा बन्ने तय भयो भनेको छ ।

४. शीर्षक

यस 'यमपुरीको महल' उपन्यासको शीर्षक प्रतीकात्मक रूपमा आएको छ । यसको संरचना 'यमपुरी' नाममा षष्ठी विभक्ति चिह्न 'को' लागेर विशेषण बनेको छ र महल नाम पद हो । यमपुरीको अर्थ यमलोक हो जहाँ नरकका राजा यमराज बस्ने गर्छन् । तसर्थ यहाँ यमपुरीको महलको अर्थ नरकका राजा यमराज बस्ने घर भन्नु प्रतीकात्मक हो ।

सायद अहिले नेपालको जुनसुकै ठाउँमा पनि कृषि भूमि मासेर महलै महल बनाइएको छ । अन्य आर्थिक विकासमा भन्दा घर बनाउनमा खर्च गरिएको छ । यही विभिन्न ठाउँमा महल बनाउने होडबाजी नै चलेको छ । यो होडबाजीले गर्दा हरेक घर परिवारमा व्यक्तिका मनस्थिति खलबलिएको छ । यसको लागि हामीहरू माथिल्लो बाटो वा तल्लो बाटो अमेरिका तथा विश्वका अन्य मुलुकहरूमा ज्यानको बाजी थापेर घरको सर्वश्व गुमाएर भए पनि आफ्नो सुन्दर घर परिवारलाई छोडेर जाने गरेका छौं । धन कमाउने र महल खडा गर्ने काममा लागेका छौं, सकेसम्म विदेशको ग्रीनकार्डको लोभमा जन्मभूमिको नागरिकता त्यागेर उतै हराउने गरेका छौं ।

यहाँ पनि उपन्यासको नायक प्रेमको ग्रीनकार्डको लोभमा विजोग भएको देखाइएको छ । उसको इच्छा थियो अमेरिकाको वासिङ्गटनमा महल बनाउने, उसका बाबाको इच्छा थियो काठमाडौंको बानेश्वरमा महल बनाउने, उसकी

आमाको इच्छा थियो म्याग्दीको राखुमा महल बनाउने र श्रीमती र छोरा छोरीहरूको इच्छा तिनै भव्य महलहरूमा श्रीमान र बाबा आमासँग रमाउने । ती सबै इच्छाहरू पुरा गर्ने रहर्मा प्रेमले वास्तविक यमपुरीमा महल बनाउन पुगेको छ ।

यस उपन्यासभित्र विभिन्न अभिव्यक्तिहरूमा 'यमपुरीको महल' व्यक्त गरिएको छ ।

“यो यमपुरीको महल तर्रो मेरै जीवनको प्तीक हो र यथार्थमा समाज र व्यक्तिको प्रतीकात्मक मिथिकल नाम मात्रै हो ।” (पृष्ठ ५७)

“मलाई एउटा यमपुरीको महलले घेरा हाल्यो, त्यो घेराबाट न म मुक्त हुन सकँ न मेरो परिवार न सिङ्गो देश नै बाँकी रह्यो ।” (पृष्ठ ३६)

“यो समाज यमपुरी हो, भने त्यो भन्दा बढी म हुँ, 'अस्मी' यमपुरीको महल हुँ म । यो नरकको कुरै के गर्ने ? म त्यसैमा पिरोलिएको छु, पोलिएको छु ।” (पृष्ठ ५५)

‘एउटै बसाइमा म छुट्टाछुट्टै कतिपय यमपुरीका महल बनाउँछु । राजनीतिमा, समाज सेवामा, गद्योगमा, फिलिममा, म्याग्दीमा, बानेश्वरमा, अमेरिकामा-----हरएक यमपुरीका महलहरू स्वयम् पूर्ण छन् ।’ (पृष्ठ ६९)

‘मलाई भय कि म नेपाललाई यमपुरी भन्न नथालौं, हुन त मान्छे नै यमपुरी र मान्छे मात्र त्यसको एक एकाइ एक महल भएपछि को अछुतो रहने भयो र !’ (पृष्ठ १०७)

‘म त काठमाडौंमा यमपुरीको महल बनाउनमा व्यस्त थिएँ, कहिले यमपुरीको महलको धुरी मारिएला ? अभै अर्को यमपुरीको महल बनाउन सुरु गर्न खोज्दै छु ।’ (पृष्ठ १२६)

‘यो बूढो शरीर यमपुरीको महल भई सक्यो, यमपुरीको महल एउटा मृत्युको तयारी हो, तर यसैमा जीवन्तता निरन्तर र निहित छैन र !’ (पृष्ठ १४२)

‘म तिमिलीलाई एउटा यमपुरीको महल बनाउन पैसा पठाइ दिँदै छु, म भित्रको तीतो सत्य यमपुरीको महलमा पोखिन देऊ ।’ (१४६)

‘यमपुरी त मृत्युपछि होइन अहिले नै आइ सकेछ, चेत खाएँ मलाई यमपुरीको महल चाहिन्न ।’ (पृष्ठ १४७)

यसरी यो उपन्यासको शीर्षक 'यमपुरीको महल' सार्थक देखिन्छ । यो वर्तमान नेपालको सन्दर्भमा अति उचित भएको छ ।

नेपाली साहित्यमा डायस्पोरा र 'यमपुरीको महल' उपन्यासमा डायस्पोरा

१. विषय प्रवेश:

‘डायस्पोरा’ ग्रीसेली भाषाबाट आएको अङ्ग्रेजी शब्द हो । यसको संरचना ‘डाय’ (मध्य) ‘स्पेरिया’ (Speiro) शब्दबाट ‘डायस्पोरा’ (Diaspora) बनेको हो । यो आगन्तुक शब्दको रूपमा नेपाली भाषा साहित्यमा भिजेको छ । ‘डाय’ को अर्थ कुनै ठाउँबाट बाहिर भन्ने हुन्छ भने ‘स्पेरा’ को अर्थ परिक्षेपण, छरिने, छर्ने, हुत्याउने वा पठाउने भन्ने हुन्छ । अर्को अर्थमा यसलाई बीउ छर्ने पनि भनिन्छ । यो युरोपको बेबिलोनोयामा बन्दी बनाइएका अथवा हिटलरले यहूदीहरूलाई देश निकाला गरेपछि देश छोड्न बाध्य भएका यहूदीको कथा व्यथाबाट सुरु भएको हो । त्यस्तै विश्वका धेरै देशहरूमा विश्वयुद्ध, आन्तरिक वा बाह्य युद्धहरू हुन थाले । त्यस क्रममा देश छोडेर अर्को देशमा शरण लिनु पर्यो अनि पछि त्यही ठाउँमा बसोबास गर्नु पर्यो । यसरी रहर्ले वा बाध्यताले आफ्नो जन्मभूमि

छोडेर अर्को देशमा बसोबास गर्दै गर्दा आफ्नो जन्म भूमिप्रति माया गर्नु, सोच्नु, सम्झनु, उन्नति र प्रगतिको सपना देख्नु कल्पना गर्नु डायस्पोरा हो ।

विश्व परिवेशमा हेर्दा आन्तरिक वा बाह्य द्वन्द्वबाट देश छोड्न बाध्य भएका तिब्बत, उत्तर कोरिया, इजरायल, रुवाण्डा, इथियोपिया, कङ्गो, नाइजेरिया, भुटान, सिक्किम, श्रीलङ्का आदि पर्छन् । नेपालको परिवेशमा पनि माओवादी जन युद्धको बेला गाउँ छोडेर सहर पसेका व्यक्तिहरू उतै बसे, गाउँ फर्केनन् । कोही विदेश गए, उतै बसे । अहिले कोही रहरले कोही करले कोही देखिएर कोही लुकेर भागेर विदेश छिरेका छन्, उतै बसेका छन् ।

यो नेपाली साहित्यमा उत्तर आधुनिक वादको एक शाखाको रूपमा भित्रिएको थियो । यसको प्रयोगकर्ताको रूपमा प्रा डा वासुदेव त्रिपाठी, प्रा डा गोविन्द राज भट्टराई, प्रा. डा. खगेन्द्र लुईटेल, प्रा. डा. कृष्णहरि बराल, डा. बाल कृष्ण अधिकारी, नेत्र एटम, होमनाथ सुवेदी, कृष्ण वजगाँई, जिवेन्द्रराज गिरी आदि पर्छन् ।

विश्व साहित्यको सिर्जना र समालोचना अहिले उत्तरआधुनिकताका विविध सन्दर्भ, चिन्तन, अवधारणा र सिद्धान्तले प्रभावित बनेको छ । यस परिप्रेक्ष्यमा विश्व साहित्यको एक हिस्साका रूपमा रहेको नेपाली साहित्य पनि त्यसबाट अछुतो रहन सकेको छैन । यस सन्दर्भमा वर्तमानमा चर्चित उत्तरआधुनिक चिन्तनको एक पक्ष डायस्पोरा पनि साहित्य सिर्जना र समालोचनाका क्षेत्रमा सशक्त बन्दै आइरहेको छ । नेपाली साहित्यमा डायस्पोरा चिन्तनको त्यति धेरै लामो परम्परा नभए पनि यसले नेपाली भूराजनीतिक परिवृत्त र मनोपरिवृत्त तथा जातीय एवम् सांस्कृतिक संवेदनाको परिवृत्तमा प्रत्यक्ष परोक्ष प्रभाव पारेको छ । मानव सभ्यताको विकासका क्रममा आप्रवासिक समस्याबाट आरम्भ भएको डायस्पोरिक चिन्तनले अहिले कला, साहित्य, भाषा, संस्कृति शिक्षा, राजनीति, समाज आदि विभिन्न क्षेत्रलाई एउटा भिन्न आँखाबाट हेर्न वाध्य बनाएको छ । नेपालमा भित्रिएको यस नयाँ चेतना, अवधारणा वा सिद्धान्तले नेपालमा कसरी प्रवेश गर्यो र त्यसको अनुकूलिकरणका समस्या र जिज्ञासाको विमर्श गर्नु आवश्यक छ ।

२. डायस्पोरा निर्माणका कारणहरू

आफू जन्मेको वा हुर्केको ठाउँ वा आफ्नो मातृभूमिलाई छोडेर अरूको देश गएपछि मातृभूमि, मातृभाषा, संस्कृति, रहनसहन, चाडपर्व, परम्परा, धर्म आदिलाई पूर्ण रूपमा भुल्न नसक्दा र नयाँ आतिथ्य भूमिका भाषा, संस्कृति, रहनसहन, चाडपर्व, परम्परा, धर्म आदिमा पनि पूर्ण रूपमा जोडिन नसक्दाका स्थितिमा डायस्पोराको निर्माण हुन जान्छ । प्रत्येक राष्ट्रका डायस्पोरा निर्माणका आआफ्नै कारण हुन्छन् र तिनका स्वरूप पनि भिन्न भिन्न हुन्छन् । बेलायती डायस्पोरा उपनिवेशवादी नीतिका कारणले जन्मिन गएको हो भने अमेरिकी डायस्पोरा साम्राज्यवादी नीतिका कारण जन्मिन गएको हो । त्यस्तै चिनिया डायस्पोरा प्रारम्भमा रोजगारीको खोजीका लागि र वर्तमानमा विश्वबजारमा व्यापारिक साम्राज्य फैलाउने नीतिका कारण जन्मिन गएको हो । सङ्घोपमा प्रत्येक राष्ट्रका आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनीतिक, धार्मिक, भाषिक, अन्तर्राष्ट्रिय नीति आदि भिन्न भिन्न कारणले डायस्पोरा निर्माण भएको हुन्छ । विशेषतः डायस्पोरा निर्माणका मुख्य मुख्य कारणहरूलाई बुँदागत रूपमा निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

१. मातृभूमिमा लामो समयसम्म राजनैतिक, धार्मिक, जातीय आधारमा गृहयुद्ध चलिरहनु,
२. युद्धमा पराजित भएपछि विजितहरूद्वारा खेदिनु, पराजितहरूलाई बस्न मन नलाग्नु,
३. प्राकृतिक प्रकोप भूकम्प, अतिवृष्टि, अनावृष्टि र कोरनाजस्ता महामारी फैलिनु,
४. धार्मिक, साम्प्रदायिक वा जातीय असहिष्णुता बढ्नु, एकले अर्कोलाई स्वीकार नगर्नु,
५. राजनीतिक अस्थिरता हुनु, राजनैतिक दलहरूको एक आपसमा खिचातानी हुनु,

६. काम, माम, दाम, अवसर र चुनौतिको वाध्यता र स्वैच्छिकता हुनु,
७. नयाँ मुलुक, नयाँ सम्भावना र नयाँ अनुभूतिको आकाङ्क्षाले कुत्कृत्याउनु,
८. युद्धबन्दी, शरणार्थी, विस्थापित आदिका नाममा देश छोड्नु,
९. शिक्षा आर्जन, व्यापार, श्रम बजारको विस्तार हुनु वा गरिनु,
१०. राष्ट्रको साम्राज्यवादी नीतिका कारण देशका नागरिकहरू विभिन्न बाहनामा अर्को देशमा छिर्न,
११. पिआर, ग्लिनकार्ड, डिभी आदिका कारण एक देशबाट अर्को देशमा स्थानान्तर हुनु,
१२. विकसित र सम्पन्न मुलुकमा जान वा काम गर्ने चाहनाले गर्दा मातृभूमिसँगको साइनो नै तोड्नु,
१३. देशमा असुरक्षा, अन्याय, भय, चिन्ता, अस्थिरता आदिका कारण मानसिक आघात बढ्नु,
१४. सांस्कृतिक, धार्मिक, सामाजिक, प्रशासनिक आदिको बेमेल बढ्नु,
१५. पर्यावरणीय स्वरूप र जलवायुमा परिवर्तन आउनु, अतिवृष्टि र अनावृष्टिले सताड्नु,
१६. स्थापित संसार छोडेर अस्तित्व सङ्कटलाई टार्ने त्रास उत्पन्न हुनु,
१७. अनुकूल हावापानी र सन्तुलित आहार बिहारको खोजी हुनु ।
१८. देशका राजनैतिक दलहरू बीचको खिचातानीको कारण योजनाबद्ध कार्यहरू ठप्प हुनु,
२०. जनताहरूको मनस्थितिमा अब यहाँ बसेर केही हुँदैन भन्ने मानसिकता भरिनु,

३. नेपाली डायस्पोरा साहित्य

अहिलेको नेपालको सन्दर्भमा विशेष गरि राजनैतिक अस्थिरता, राजनैतिक दलहरू बीचको आपसी खिचातानी, कुनै उद्योग व्यवसायहरू नभएकोले बेरोजगारी समस्या, आर्थिक समस्या, अभै ठूलो पढेर पनि केही काम नपाउनु शैक्षिक बेरोजगारी समस्याले गर्दा युवाहरूको मनस्थितिमा आएको मानसिक समस्या जस्ता समस्याहरूले गर्दा नेपालबाट काम, माम, दाम आदिका लागि विदेश जाने चलन बढिरहेको छ । आफ्नो मातृभूमि छोडेर नेपालीहरू जहाँ जहाँ गएका छन् त्यहाँ त्यहाँ उनीहरू नयाँ ठाउँ, नयाँ संकृति, चालचलन, सभ्यता, धर्म, भाषा, व्यवहार र कामका कारण नयाँ अनुभूति सँगाल्न वाध्य छन् । उनीहरूको जीवन सुखपूर्ण छैन । भलै भौतिक सुख भए पनि अस्तित्व र अपनत्वको नोस्टाल्जियामा आत्मिक सुखको कामना र याचना गरिरहेका छन् । यस्ता अवस्थामा उनीहरूका मन र मुटुभरी देश बसेको छ, देश दुखेको छ, अपनत्व र अस्तित्व दुखेको छ । आफ्नो योग्यता र क्षमता अनुसारको रोजगारी नपाएर तल्लो स्तरको काम गरी जिविकोपार्जन गर्नुपर्दा भन्नु उनीहरूको नुर गिरेको छ । तसर्थ उनीहरूका आफ्नै खालका पीडा, अनुभूति र समस्या छन् ।

ती समस्या अहिले विश्वभर छरिएर रहेका नेपालीका साभ्ना समस्या र पीडा बनेका छन् । यसै कारणले गर्दा विश्वभर नेपाली डायस्पोराको नयाँ स्वरूप र संसारको ढोका खुलेको छ । उनीहरू जहाँ छन् त्यहाँ आफ्ना अवस्था र अनुभूतिको प्रकटीकरणका लागि साहित्यको सहारा लिएका छन् र विश्वभर नेपाली डायस्पोरिक साहित्यको विस्तार हुँदै गएको छ । सम्पन्न, बिपन्न, स्थिर, अस्थिर, ठुला, साना, शक्तिशाली, शक्तिहीन सबै राष्ट्र, जहाँ जहाँ नेपाली पुगेका छन् त्यहाँ त्यहाँका नेपालीहरू डायस्पोरिक पीडामा बाँचिरहेका छन्, जीवन र कर्मको गीत गाइरहेका छन् । तसर्थ नेपाली डायस्पोरा प्रथम विश्वयुद्धभन्दा पनि जेठो छ ।

डायस्पोरा उपनिवेशिक सभ्यताको परिचायक हो । उपनिवेशवादले नेपाली डायस्पोरालाई पनि प्रभाव पारेको छ । घोषित वा अघोषित उपनिवेश र दासत्वले नेपालीहरूलाई थिल्लिलाएको छ । आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, जातीय रूपमा नेपालीहरूलाई टुक्याएर वा छिन्नभिन्न बनाएर आफ्नो स्वार्थपूर्ति गर्नेतर्फ पुँजीवादी,

साम्राज्यवादी र विस्तारवादीहरू लागिपरेका छन् । तेस्रो विश्वको गरिब र राजनीतिक रूपमा अत्यन्त अस्थिर राष्ट्र हुनुको अभिशाप नेपालीहरू संसारका विभिन्न ठाउँमा कुल्ली, चौकीदार, क्लिनर, बेबिसिटर आदि भएर भोगिरहेका छन् ।

यो उपनिवेशिक युग र त्यसको नवीन संस्करण उत्तरऔपनिवेशिक र उत्तरसांस्कृतिक युगले नेपाल र नेपालीका लागि दिएको पीडा र दुखाइ हो । डायस्पोरा यही पीडा र दुखाइको परिणति र प्रतिबिम्बन हो । पिआर, ग्रिनकार्ड, डिभी आदिका नाममा मातृभूमि छोडेर र मातृभूमिसँगको नाता तोडेर वा नागरिकता समेत त्यागेर विदेशमा बस्नुपर्दा फुक्लिनको पीडा र जुन देशको नवनागरिक बनेको हो त्यस देशले, त्यस देशको समाज, सभ्यता, संस्कृति, भाषा, धर्म आदिले नवनागरिकलाई शरणार्थी नागरिक, दोस्रो दर्जाको नागरिक तथा अनागरिक मान्दाखेरि नजोडिनको पीडा तथा विदेशी बनेकामा असन्तुष्टि र मातृ भूमिप्रतिको आकर्षणका अभिव्यक्तिका रूपमा देखिएको छ । यसरी मानसिक रूपले घरको न घाटको बन्नु पर्दाका र आफन्तहरूबाट पनि अपहेलित बन्नु पर्दाका अनुभूति र सवेदनाहरूलाई अक्षरका आँसुले पखाल्न खोज्ने प्रयत्न नै नेपाली डायस्पोरा साहित्य हो ।

नेपाली डायस्पोरा जुन देशमा बसेर स्वत्वको सङ्कट र अस्तित्वको संघर्षप्रतिको विकर्षण र असन्तुष्टि तथा मातृभूमिमा एउटा स्वाभिमानी नागरिक बनेर शानसँग इज्जतको जिन्दगी जिउँदाको सुखद नोस्टाल्जिया पनि हो । जुन देशमा नेपाली भए पनि उनीहरूले लेखेका साहित्यमा यसको प्रत्यक्ष भल्को परेको पाइन्छ । नेपाली डायस्पोराको प्रारम्भिक बान्की रूपनारायण सिंहको भ्रमर (१९९३) उपन्यासमा पाइन्छ । विशेषतः बर्माको जनजीवन, मोटा राई तथा त्यहाँ समस्त नेपाली जातिले भोगेका समस्या र जातीयताका सङ्कटहरूको चित्रणलाई डायस्पोराको प्रारम्भिक औपन्यासिक अभिव्यक्ति मान्नुपर्छ । त्यसपछि लैनसिंह बाडुदेलले आफ्नो उपन्यास मुलुक बाहिर (२००४) मा यसलाई सार्थकतापूर्वक चित्रण गरेका छन् । त्यस्तै लीलबहादुर क्षेत्रीको बसाई (२०१४), र ब्रह्मपुत्रको छेउछाउ (२०३९) आदि उपन्यासमा पनि डायस्पोरिक पीडाको प्रभावकारी अभिव्यक्ति गरिएको छ ।

यी विभिन्न उपन्यासमा डायस्पोरा चेतनाको नभएर डायस्पोरिक पीडाको अभिव्यक्ति गर्ने प्रयास गरिएको छ । पछिल्लो चरणमा होमनाथ सुवेदीको यमपुरीको महल (२०६४) र राजवको एटलान्टिक स्ट्रिट (२०६५) डायस्पोरिक चेतनाको प्रयोगका दृष्टिले महत्त्वपूर्ण मानिएका छन् र नेपाली साहित्यमा विकसित लगभग सबैजसो विधाका अरू प्रशस्त कृतिहरू पनि नेपाली डायस्पोरा साहित्यका रूपमा प्रकाशित-प्रसारित भएका छन् । नेपाली डायस्पोरा साहित्यको विकासमा अन्तर्राष्ट्रिय नेपाली साहित्य समाज, त्यसका विभिन्न च्याप्टरहरू, त्यसका संस्थापकहरू, तत्पश्चातका विभिन्न समय र हालका पदाधिकारीहरूले विशिष्ट भूमिका खेलेका छन् ।

४. निष्कर्ष

अहिलेको नेपाली डायस्पोराका लागि बेलायती र अन्य त्यस्तै सिद्धान्तको हुबहु नक्कल गरी त्यसको सैद्धान्तिक स्थापना गरेको भ्रम पाल्न पनि थालिएको छ । यसले गर्दा नेपाली डायस्पोरा भनेको के हो, कसले लेखेमा, कसरी लेखेमा, के के लेखेमा वा कस्तो लेखेमा डायस्पोरिक साहित्य हुन्छ भन्ने निक्कै हुन सकेको छैन । डायस्पोराका बारेमा नेपाली साहित्यका स्थापित समालोचकहरू कलम कम चलाउँछन् । नेपाली मौलिक ज्ञानसङ्कथनको निर्माण गर्नुभन्दा कसैले खोजेका कुराको पुनर्लेखन गरेर एवम् हिन्दी वा अङ्ग्रेजी पुस्तकका विचार, अवधारणा, सिद्धान्त, दर्शन नेपालीमा भावहरण गरेर खाइलाग्दो समालोचक, आफू मात्र उच्च विचारक, दार्शनिक बन्न खोज्ने प्रवृत्ति नेपाली साहित्य र समालोचनामा मौलाउँदै गएको छ । मौलिक ज्ञान सङ्कथनको निर्माण र त्यसलाई नेपाली समालोचनामा प्रयोग गर्ने चलन हराइसकेको देखिन्छ । विश्वविद्यालयमा बढुवा खानका लागि यस्सो टाकनटुकन जोरेर भव्य खालको

शीर्षक मिलाउने र त्यसैका आधारमा आफूलाई विद्वान् बनाइ टोपल्ने प्रवृत्ति त अभै सशक्त छ ।

भविष्यका खोजकर्ताले कुनै एउटा टिप्पणी पनि लिन नसक्ने खालका ठुला ठुला र चिटिक्क परेका ग्रन्थले नेपाली समालोचना धानेको छ भन्दा पनि अत्युक्ति हुँदैन । अभ् कुनै पुस्तकबाट पश्चिमा सिद्धान्त अनुवाद गरेर त्यस पुस्तकको सन्दर्भसूचीमा नाम नै नदिने प्रवृत्ति त निकै चोपिलो पाराले विकास भएको देखिन्छ । विश्वको कुनै कुनामा कुनै नयाँ सिद्धान्त जन्मेपछि त्यसलाई आफ्नो देश, समाज र चिन्तनअनुकूल बनाउँदा गर्नु पर्ने साधना, दुःख, खप्की, घोचपेच आदिभन्दा निर्मित सिद्धान्तलाई जस्ताको जस्तै अनुवाद-रूपान्तरण गर्ने परम्परा पनि उत्तिकै फस्टाउँदो छ । यदि कुनै फुच्चे समालोचकले केही नयाँ कुरा उठाई स्थापित समालोचकलाई गाँठो फुकाउन घच्चच्यायो भने उसका हैसियत र क्षमताको प्रमाणपत्र माग्ने प्रचलनले पनि नेपाली समालोचनाको विकास, विस्तार र स्तरीकरण हुन सकेको छैन । जेहोस् यस लेखमा नेपाली डायस्पोरिक साहित्य र त्यसको समालोचना मानदण्डसम्बन्धी समस्या र त्यसका कारणहरू आम विद्वज्जन, समालोचक र पाठकबिच गम्भीर छलफल, बहस र अन्तक्रिया होस् भन्नाका लागि उठाइएको हो । यस लेखले नेपाली साहित्यमा डायस्पोरिक मान्यताको एउटा स्वकीय, सुस्पष्ट र मौलिक मूल्यमान्यता एवम् ज्ञानसङ्ग्रहको निर्माण गर्न सम्बद्ध व्यक्ति तथा संस्थालाई पक्कै घच्चच्याउने छ ।

सन्दर्भ सामग्रीसूची

- ▶ एटम, नेत्र (२०६७). नेपाली डायस्पोरा र अन्य समालोचना. काठमाडौँ : एकता प्रकाशन ।
- ▶ गौतम, कृष्ण (२०६४). उत्तरआधुनिक जिज्ञासा. काठमाडौँ : भृकुटी एकेडेमी पब्लिकेसन ।
- ▶ गौतम, लक्ष्मणप्रसाद (२०६६). नेपाली साहित्यमा उत्तरआधुनिक समालोचना. काठमाडौँ: ओरिएण्टल पब्लिकेसन ।
- ▶ भट्टराई, गोविन्दराज (२०६४). उत्तरआधुनिक विमर्श. काठमाडौँ : मोर्डन बुक्स ।
- ▶ बराल, ऋषिराज (२०६३). उत्तरआधुनिकतावाद र समकालीन यथार्थ. काठमाडौँ, प्रगतिशील साहित्य अध्ययन केन्द्र ।
- ▶ बराल, ऋषिराज (२०६४). साहित्य र समाज. ललितपुर : साभ्ना प्रकाशन ।
- ▶ लुइटेल, खगेन्द्रप्रसाद (२०६५). 'अनेक डायस्पोरामा देवकोटा: एउटा सराहनीय कार्य. अनेक डायस्पोरामा, डायस्पोरा र नेपाली साहित्यको विश्वव्यापीकरण,
- ▶ देवकोटा. होमनाथ सुवेदी (प्रधान सम्पा.). वासिङ्टन डिसी : अन्तर्राष्ट्रिय नेपाली साहित्य समाज ।
- ▶ शर्मा, मोहनराज (२०६६). आधुनिक तथा उत्तरआधुनिक पाठकमैत्री समालोचना. काठमाडौँ : क्वेस्ट पब्लिकेसन ।
- ▶ (गरिमा २०६८, जेठ अङ्कमा प्रकाशित लेखमा आधारित)

Teacher Experience in Use of Information Technology in Language Classroom

Choodamani Sharma
Ass. Campus Chif
Galkot Multiple Campus

Abstract

Technology has been an integral part of teaching and learning in this age. Teachers and students both have access of communication devices and internet. These devices have become very important source of teaching materials and motivation. Over the last decades, social networking has been introduced in classroom to support teaching (Johnson & Germaine Faroese, 2016). Most of the academic institutions has access to these technologies. The application and their effectiveness in learning are very closely connected to the teachers. Language learning is highly influenced from this development. This study investigated the secondary level English language teachers' experiences regarding application and their effectiveness in teaching learning. The participants in this study are secondary level English teachers of western Baglung teaching in institutional and public schools. Total 22 secondary level schools were included in this study. Only language teachers of the level were the participants of this study. For the research purpose data collection through questionnaire and unstructured interview and observation method were applied. The finding of the study reveals that most of the schools are equipped with ICT tools and capable teachers but its effectiveness in its total output needs to be analysed. The finding implies that implementation of ICT resources should be focused for desired outcome.

Keywords: Teacher experiences, EFL classroom, Information technology, devices

Introduction

Most of the traditional methods and perceptions about teaching and learning of EFL have been changed with the arrival of information technology in teaching and learning. Networked educational technologies have been proved to be very effective in the field of language learning to promote student- student, student- teacher and teacher- learning resources for last few decades (Goodyear, 2000). Role and perception of teachers is very important in effective utilization of IT in language teaching. As the IT related technologies and learning sites are being invented and applied overnight, it is very important to identify the applications popular among teacher and students in the recent time. UNESCO (2005) reports most of the countries in the world have integrated ICT into their education system because of its profound implications in several domains of education. It enables both teachers and students for creating and constructing rich interactive and multisensory contexts with almost unlimited teaching

and learning potential.

Due to audio visual quality of ICT materials they are highly motivating and easier to understand. They combine cultural aspects with language learning. The American Council on the Teaching of Foreign Language [ACTFL] (2013) points out that language teaching and learning has been assisted and enhanced by ICT application. ICTs can make some valuable contributions in the development of various aspects of education and learning through improving quality of learning, enhancing teaching quality, expanding the access of resources and improving management system (Haddad & Drexler, 2005) so impact of ICT is multidimensional. Language teacher well equipped with knowledge and tools of ICT can utilize worldwide resources in his classroom for making the learning comprehensive.

But in context of Nepal there are many problems in application of ICT in education sector. Being a recent innovation, many teachers are still unknown about the availability of materials and the proper methods about using them. The teachers habituated to use teacher centered lecture methods are reluctant to change their way of conduct. Lack of computer and internet service also hinders the effectiveness of ICT application. Due to cost and manpower management the innovative teaching can be still shadowed. With the rationale of finding the ground reality of application tools and their real application situation this research study was conducted.

Research Purposes

- Finding different types of information technologies used by secondary level English teachers and students.
- Identifying the teacher experiences about the problems and effectiveness of the technology use in the class.

Research Questions

1. What are different ICT tools Teachers apply while teaching English in the secondary level?
2. What are the major factors that influence application of ICTs in the language classrooms?

Rationale of the Study

Information technology use in teaching learning has been massively increased. Teachers and students both are capable of using social media for teaching and learning of English language. Its use has brought effectiveness in teaching and learning but there are certain problems which are making ICT use difficult in language teaching in the schools.

Review of Literature

The duties of the teacher have changed over time, progressing from monitor in restricted CALL to monitor and facilitator in open CALL to manager and facilitator in integrated CALL. Goodyear (2001) as well as Goodyear et al..

Computer-assisted language learning, according to Levy, is "the search for and study of applications of the computer in language teaching and learning" (p.1).

CALL encompasses a broad range of ICT applications and methodologies for teaching and learning foreign languages, including more cutting-edge approaches like virtual learning environments and web-based distance learning as well as more classic approaches like traditional classroom instruction. (Schmidt) 2009

Mobile assisted language learning (MALL) differs from Computer assisted language learning (CALL) in its use of personal, portable devices that enable new ways of learning; it focuses on the continuity or spontaneity of access and interaction across. Nim Park and Son (2009) investigated factors affecting EFL teachers' use of computers in the classroom. However, some negative factors affected the use of technology in the classes. The teachers thought that external factors, such as inadequate time, insufficient computer facilities, inflexible school curricula, and textbooks, and a lack of administrative support, negatively influenced CALL for implementation in EFL classrooms. Internal factors such as a teacher's limited computer skills and perceptions of CALL can also meaningfully affect his or her decisions on the use of CALL. Almekhlafi (2006) published a report on the results of CALL with EFL students at a United Arab Emirates school. The experimental group's participants had a favourable opinion of CALL.

In the context of Nepal the CALL is slowly getting popularity among the population. Central Bureau of Statistics [CBS] (2011) records that about 80% of total population of Nepal resides in village area. The census also shows that 23.66% of the population in urban and only 3.77% of the rural population has access to computer technology. However, Pokharel (2016) states that 12.11% of people in urban and 1.24% people in rural areas have internet access connection. However, ministry of communication and information technology [MOCIT] (2018) reports that mobile penetration exceeding 100% and internet penetration reaches to 60%. This shows that digital technology has been increasing every year in Nepal. Nepal government is trying to enhance smart classrooms, Open Learning Exchange Nepal (OLE), online learning platform, rent a laptop program, GSM mapping, mobile learning centres in rural areas, centralized admission system, biometric attendance, and fitting CCTV cameras programs in school education of Nepal (MOCIT, 2018). Despite these efforts, the issues explored in this study are what ICT tools in which method are used for what purposes by English language teachers at secondary level. In order to increase access to relevant, high-quality education in rural areas, close the digital divide, and integrate ICT into all facets of education, the three-year plan (2011–2013) places a strong emphasis on encouraging ICT use in schools. (Joshi, 2017) It was the first government strategy to encourage ICT in education basically at school education level. The first ICT education policy was ICT master plan (2013-2017) which aims to equal and equitable access for enhancing quality education by improving service delivery system and increasing digital device in education (MOE, 2013). The development and integration of ICT in education system, e-learning, ICT based teacher training, use of computer technology in classroom teaching and learning process, electronic based distance education and teacher training using ICT were highly prioritized in the national ICT policy 2015 (Joshi, 2017). Curriculum is supposed to have been supported with ICT. The implementation of ICT in teaching and learning brings pervasive changes in professional practices of teachers where teachers are being changed from instructors to facilitators and dictators to prompters. Yunus (2007) argues that to implement ICTs for effective language teaching, it is important to understand the factors that are rooted behind teachers' decision regarding ICTs. These discourses reveal that teachers' role is shifting from teachers to learners in the sense that they

require new competencies to be able to integrate ICT in teaching and learning English language. They are supposed to upgrade their professional skills and knowledge in their pedagogical practices and curriculum design, development and implementation to be able to integrate ICTs in teaching and learning language effectively, efficiently and successfully. The use of ICT has brought a paradigm shift in the relationship between teachers and students. Erstad (2010) from his study in Norway emphasizes on the role of teacher as being more advisor, critical dialogue partner of the students and leader for specific subject domains. This means to state that teacher is promoting greater independence of learning. In this sense, this study explores reality of the schools regarding ICT and finding necessary steps to be taken for making it more effective. Though a lot of studies have been conducted in this field, The ICT applications and the number of people using it have been changing day after day. The population focused in this study is newer and relevant for this study.

Research Method

For the purpose of the study both qualitative and quantitative research methods (mixed method) was applied. To understand a research problem, a mixed research approach is a process that involves gathering, analyzing, and combining both quantitative and qualitative methods in a single study (Creswell, 2014). In this study first the data collection from the secondary level English teacher on the random selection and voluntary participation principle was applied. Total twenty two schools, nine institutional and thirteen public schools in the western part of Baglung district were selected. Only the secondary level English teachers were selected for the purpose. The study employed both the primary and secondary data for the purpose. The primary data collection was made by employing questionnaire and interview and secondary data were managed from journal, magazines and website searches. In Galkot municipality there are total 13 public and nine institutional schools. From each school a secondary level English teacher was selected as a sample. Out of twenty two schools, eleven public and one institutional school are running classes up to 12. Other school are running up to class ten only. During the data collection process the questionnaires were filled up and teacher's empirical data were also collected by applying unstructured questions for interview.

Delimitations

The study covered the area of western Baglung especially Galkot Municipality due to constrain of time and study purpose. The focus of the study was secondary level (9-12) referencing English language teaching. The study has presented separate data in the reference of availability of equipment availability in public and institutional schools separately but in the other aspects it hasn't focused in comparative study. The study has met the basic requirements of receiving data through questionnaire, general discussion only with English language teachers for empirical information and simple observatory tasks but it doesn't include the observation of applications use, discussion with headmaster and include student experiences due to limitation of time and space of the report.

Discussion and findings

ICT application in teaching learning is a recent phenomenon in context of Nepal. The IT policy of 2000 introduced information technology for the first time in (paudel, 2017). In the

span of nearly 20 years the schools, even in the rural areas, are well equipped with different equipments of ICT. Out of 22 schools all schools have computers. They have been maintaining their official documentation by using computers. Every schools included in this study has good access of internet. There is availability of speakers for the purpose of listening classes. In the support of office of education all public schools have managed smart board but some of the schools have not brought those boards in application properly. In this subject the institutional schools have not given priority to smart board.

ICT Tools in Schools

Tools	Public Schools	Institutional schools
Computer	13	9
Microphone	13	9
projector	13	5
speaker	13	9
Internet/wifi	13	9
Smart board	13	2
AVR board	3	0
Smart TV	5	9

One of the teachers said that it was due to its cost. But institutional schools have managed smart TV in the class room which is connected in internet. As explained, it was very economic and effective and easier to use during the language classes than other audio visual equipments according to one of the secondary level teachers. The research finds that the public schools are more equipped in ICT tools more than institutional schools. In the initiation of Galkot Municipality three of the secondary schools have managed AVR boards which are more advanced and effective in teaching learning according to the teachers. The teachers have satisfactory level of computer literacy. No one is illiterate about ICT application in class room. 50% of the English language teachers have good command over ICT application and remaining 50% are also good or growing good.

Major ICT Applications Applied For Language Teaching

Development of Technology in teaching learning is in a growing speed. Newer and more effective language learning applications are appearing day after day. As seen in this study there a lot of choices available according to the need, knowledge and subject matters .Educational software companies and government of Nepal have developed different learning sites for teachers and students separately. Listening texts, .reading and self study materials, students' materials etc are available in the portals developed by publishers and CDC .They. They are available in the You Tube also. All English teachers of this population are applying YouTube application for the language teaching purpose. Total 50% of the teachers use slide-share application together with You Tube. YouTube, face book and Google search for the purpose of language teaching by 100% teachers where as Slide share, chatgpt, and learning

portals are applied by less number of teachers.

Major Applications in Use

Applications	No of teachers using the applications
You tube	22
Slide share	10
Face book	22
Internet searching engines	22
Learning portals	20
CDC learning sites	15
ChatGPT	5

School allowing smart phone in classroom for teaching learning

Smart phones are regarded as important learning resources. Allowing mobile phones in Secondary level is still debatable. In this study it is found that in the schools which are running up to class 10 mobiles are strictly forbidden in the school. According to the teachers report there is chances of mobile in the classroom by playing games or some other disreputable behaviour so they are not allowed to bring it with them. In the schools which are running classes up to 12, they allow students to carry phone with them in switch off or silent mode but they are not allowed to use them in the class room and for learning purpose too. Out of 11 school running class 11 and 12 only one school allows student to use mobile phone in the classroom for learning purpose. Especially students are technical subject learners but in language class also they use mobile phones for searching different learning materials. As teachers reported there is not any difficulty created due to use of mobile phone in the classroom up to this date rather it is very supporting for learning.

Schools allowing smart phone	1
Schools not allowing smart phone	21

Major Factors Affecting the Application of ICT in class room

Application of ICT is emphasized for effective teaching learning but various factors are affecting in creating ICT friendly environment .The participant teachers in their narratives mentioned different problems .among them availability of ICT facility, Teacher's skill, and head of the school's support in ICT use were emphasised as most important factors and teacher's interest, confidence, preparation time, workload and physical infrastructure of the school were mentioned as the factors in the secondary position in the reference of ICT application.

Conclusion

This study aimed to identify the real situation of ICT application in English language teaching. As the study traced the application of ICT has become an integral part of teaching learning. The rural areas are also in the access of electricity, computer and internet. No language teacher in the secondary level is ignorant about ICT application. Most of the teachers are well versed in matter of IT application use. It indicates very positive prospect of ICT use

in language teaching. No one of the participant was against the effectiveness of IT in language teaching. Availability of various sources has made language learning interesting and diverse. The ICT application has diverse use in teaching learning but this study was focused in English language teaching so this study cannot present the comprehensive scenario of IT applications but it is sufficient to show the hints of ICT application very clearly. Availability of the resources is only one aspect of development. Its major factor is the application and its positive impact. For the detailed study ICT application aspect should be studied. It seemed that some of the schools were well equipped with the ICT materials but due to interference of traditional teaching learning practice those materials seemed to be unused. Though all of the schools had computers and computers lab the classroom application was a bit unreliable.

References

- American Council on the Teaching of Foreign Language (ACTFL). (2013). Role of technology in language learning. Retrieved from <http://www.actfl.org/news/position-statements/role-technology-languagelearning>
- Central Bureau of Statistics [CBS] (2011) Population census. Kathmandu: National Planning Commission.
- Creswell, J. W. (2014). Research designs (4th Ed.). London: Sage.
- Goodyear, P. (2001). Effective networked learning in higher education: Notes and guidelines: Centre for Studies in Advanced Learning Technology, Lancaster University
- Drexler (Eds.). Technology for education: Potentials, parameters & prospectus (pp. 1-25). Washington DC: Academy for Educational Development.
- Erstad, O. (2010b). Educating the digital generation: Exploring media literacy for the 21st century. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 5(1), 56-71.
- Haddad, W. D., & Draxler, A. (2005). The dynamics of technological education. In W. D. Haddad & A. Johnson, M., Riel, R., & Germain-Froese, B. (2016). Connected to learn: Teachers' experiences with networked technologies in the classroom. Canadian Teachers' Federation.
- Joshi, D. R. (2017). Policies, practices and barriers of ICT utilization in school education in Nepal. *International Journal of Research in Social Sciences*, 7(2), 468-417
- MOCIT (2018). Digital Nepal framework. Government of Nepal, Ministry of Communication and Information Technology
- Paudel, P. (2021). Information and communication technology in foreign language classes in English: Roles and practices. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 5(1), 37-55. <https://doi.org/10.46328/ijtes.179>
- Pokharel, B. (2016, August 7). Everyday 15 thousand new internet subscribers in Nepal [translated from Nepali to English], Kantipur. Retrieved from <http://kantipur.ekantipur.com/news/2016-08-> Yunus, M. M. 92007). Malaysian ESL teachers' use of ICT in the classroom: Expectations and realities. *ReCALL*, 19 (1), 79-95. <https://doi.org/10.1017/S09583440007/20160807082226.html>
- UNESCO (2005). Information and communication technologies in schools. France: Open Learning Centre

ऋतुविचार भिन्नका केही प्रसङ्गहरु

ढंकप्रसाद रेज्मी

सहायक प्राध्यापक

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

लेखसार:

लेखनाथ पौड्याल (वि.सं. १९४१-२०२२) आधुनिक नेपाली कविता विधाका परिष्कारवादी धाराका प्रवर्तक एवम् केन्द्रीय कवि हुन् । काठमाडौंको रानीपोखरी स्थित संस्कृत पाठशालाबाट मध्यमसम्मको शिक्षा लिएका पौड्यालले, नाटक र अनुवादको क्षेत्रमा विशेष सक्रियता देखाए पनि उनको महत्त्वपूर्ण योगदान कविता विधामा रहेको छ ; जस्तै : पहिलो प्रकाशित कविता कविता कल्पद्रुम, वि.सं १९६२ मा सङ्कलित 'श्रृंगार पच्चीसी' र 'मानसाकर्षिणी' हुन् । त्यसैगरी लालित्य भाग १ कविता संग्रह वि.सं. २०१० लालित्य भाग २ कविता संग्रह वि.सं. २०२५ आदि। खण्डकाव्यहरुमा वर्षा विचार वि.सं. १९६५ ऋतुविचार खण्डकाव्य वि.सं. १९७३ र तरुणतपसी (नव्यकाव्य वि.सं. २०१०) जस्ता महत्त्वपूर्ण रचनाहरु प्रकाशित भएका छन् । उनका विविध कृतिहरुमध्ये ऋतुविचार खण्डकाव्य वि.सं. १९७३ लाई केही पक्षबाट विश्लेषण गर्नु यस रचनाको उद्देश्य रहेको छ ।

भाषाशैली र शिल्पमा सचेतता अपनाउँदै कविता/काव्य संरचना गर्ने पौड्यालले वि.सं. १९६५ तिर माधवी पत्रिकामा वर्षा विचार लघुकाव्य लेखी ऋतुको वर्णन गर्न कामको प्रारम्भ गरे । वि.सं. १९७३ मा आइपुग्दा अरु ५ ओटा ऋतुको थप गरी ३०० श्लोकमा ऋतुविचार खण्डकाव्यको रचना गरे । यसलाई पुनः परिष्कृत र परिमार्जन गरी नयाँ श्लोकहरु पनि थप गरी ६०६ श्लोकमा २५ वर्षको दीर्घसाधना पश्चात् वि.सं. १९९१ मा पूर्ण परिष्कृत ऋतु विचार जस्तो प्रकृति प्रधान खण्डकाव्य प्रकाशित गर्नु पौड्यालको महत्त्वपूर्ण सफलता मानिन्छ । यसमा प्रकृति जस्तो भावात्मक एवम् अनुभूतिजन्य विषयलाई आफ्नो कवित्वप्रतिमाद्वारा वस्तुगत रूपमा चित्रण गर्नु उनको परिष्कारवादी चेत हो । प्राकृतिक विषयवस्तुलाई परिष्कृत एवम् परिमार्जित शैलीमा ढाल्दै वसन्तदेखि शिशिरसम्मका सबै ऋतुलाई नायकका रूपमा आत्मसात् गर्दै ऋतुहरुको आगमन एवम् प्रत्यागमनसँगै देखापर्ने सामाजिक अवस्था, मानवीय स्वभाव, अध्यात्मवाद र नैतिक शिक्षा आदि विषयलाई काव्य प्रयोजन रूपमा चित्रण गरेका छन् । पुस्तकालय विधिद्वारा सामग्री संकलन गर्दै ऋतुविचार खण्डकाव्यलाई सामान्य रूपमा विश्लेषण गरिएको छ ।

उद्देश्य:

कविताका विविध उपविधाहरुमध्ये खण्डकाव्य कविता विधाको मन्मौलो रूप हो । विविध खण्डकाव्यमध्ये लेखनाथ पौड्यालद्वारा प्रकाशित ऋतुविचार वि.सं. १९७३ प्राकृतिक विषयमा आधारित खण्डकाव्य हो । यसमा वर्षा दिनमा घुम्दै आउने विविध ऋतुहरुको चिनारी दिनु यस रचनाको उद्देश्य हो । साथै काव्यले प्राकृतिक सौन्दर्यताले मानव जीवनमा पार्ने प्रभाव नेपाली जीवनशैलीमा आउने परिवर्तन आध्यात्मिक चिन्तनले मानव जीवनमा पार्ने प्रभाव नेपाली संस्कृति र नेपालीहरुको कृषिकार्यलाई चित्रण गर्ने उद्देश्य राखेको छ । यही नै यस रचनाको निष्कर्ष हो ।

विषय प्रवेश:

वर्षभरि घुम्दै आउने विविध ऋतुहरूमध्ये वसन्त पहिलो ऋतु हो । यसलाई खण्डकाव्यकार लेखनाथ पौड्यालले ऋतुहरूको राजा मान्दै वासन्ती शोभाबाट आफू प्रसन्न भएको विचार अगाडि सारेका छन् । वसन्तमा पृथ्वीको दिव्य सौन्दर्य नअटाएर बाहिर निस्केको विचार व्यक्त गर्दछन् :

पृथ्वीको दिव्य सौन्दर्य नअटाएर पट्ट भै
फुटी बाहिर निस्क्यो कि. पुष्पका रूपमा सबै
(वसन्त विचार कवि शिरोमणि लेखनाथ पौड्याल)

प्रकृतिमा देखा परेको नयाँ रूपले मानिसको व्यवहारमा सौन्दर्य थपेको कोइलीको आवाजले सृष्टिलाई नयाँ बनाएको बेली, चमेली र जाई आदि जस्ता फूलहरूको मिठो वासनाले र भमराहरूको गुञ्जनले वसन्तलाई योग्य नेता बनाएको विचार काव्यमा व्यक्त भएको छ । वसन्त पछि दोस्रो ऋतुको रूपमा देखिने ग्रीष्म आउदा प्रकृतिमा प्रचण्ड गर्मी बढ्ने तातो हावा हुरी चल्ने रुखको छायामा बाहेक अन्यत्र कतै सितल नपाइने भन्दै ग्रीष्मलाई खण्डकाव्यकारले कठोर ऋतुका रूपमा चित्रण गरेका छन् । पानीको अभाव हुनु, वनमा डढेलो लाग्नु आदि पनि यसका विशेषता हुन् । साउनभदौ महिनामा आउने ऋतुलाई वर्षा भनिन्छ । यसको आगमनसँगै प्रकृतिले अनौठो रूप फेर्ने भएकाले आकाशमा बादल मडारिएर पानी पर्छ । कुवा खोला नदिनाला तालतलैया जताततै पानी नै पानी हुने भएकाले कृषकहरू खेती लगाउने काममा व्यस्त रहन्छन् । प्राणी जगतमा अपार आनन्दको अनुभूति हुनुका साथै सबै नेपालीहरू रोपाइमा व्यस्त रहन्छन् भन्दै नेपालीहरूको जीवन शैली कृषिकर्मप्रतिको आस्थालाई चित्रण गरेका छन् । यसपछि शरदको आगमन हुनेहुँदा आकाश स्वच्छ देखिन्छ । तलाउमा कमलका फूल फूली सौन्दर्य बढाएका हुन्छन् । शरदको समयमा हाम्रो दसैतिहार जस्ता राष्ट्रिय पर्व पनि पर्ने भएकाले प्राकृतिक दृष्टिले, सांस्कृतिक दृष्टिले, सामाजिक दृष्टिले एवम् आपसीमेल र सफलताका दृष्टिले पनि शरद ऋतुलाई एउटा महत्वपूर्ण ऋतुका रूपमा मान्नु भएको मूलमर्म हो । यस पछि आउने हेमन्त र शिशिर ऋतुलाई पौड्यालले कठोर ऋतुका रूपमा चित्रण गरेका छन् । मसिर पुसमा पर्ने हेमन्त ऋतुमा आकाश धर्ती वनजंगल पाखापखेरा जताततै तुवाँलोले ढाकेको देखिन्छ । फाँटमा लागेको कुहिरो माथिबाट हेर्दा कपास जस्तो देखिन्छ भन्दै यसले मानव जीवनलाई उदास बनाउने प्रसंग अगाडि सारेका छन् । हेमन्तमा दिन छोटो हुने, फलमा रंग हराउदै जाने भए पनि यद्यपि किसानहरूले फाँटका खलमा दाइ राख्ने धान बाली भित्रायाउने अवसर पाउने भएकाले उनीहरू खुसी रहेको विचार पनि व्यक्त गरेका हुन् । ६ ओटा ऋतुहरूमध्येको अन्तिम ऋतु हो शिशिर । यसको आगमनसँगै जाडो पड्नुका साथै मानिस र पशुपक्षीको शरीर जाडोले थरथर काप्न थाल्दछ । जाडो र भर्रीका कारण आगो र लुगा सबैलाई प्यारो लाग्नु रुखका पातहरू सुकेर भर्नु शिशिरका विशेषता हुन् । यसले प्राणी जगतलाई विचलित पारेको हुन्छ भन्ने खण्डकाव्यकार दृष्टिकोण रहेको छ । पटक पटक परिस्कृत र परिमाजन गरी संरचना गरिएको ऋतुविचारमा प्रकृति र नेपाली समाजको वस्तुपरक वर्णन छ । वसन्त आएपछि प्राकृतिक सौन्दर्यलाई अवलोकन गरी यसको सैन्दर्यताले मानिस र कोइली लगायत सबै प्राणी मग्नमस्त हुने भन्दै प्रकृति र मानव विच तादात्म्य सम्बन्ध रहेको देखाएका छन् । वर्षाको प्रभावसँगै नदीनालाहरूमा पानीको वहाव बढ्ने किसानहरू खुसी हुँदै कृषिकर्ममा जुट्का हुन्छन् भन्ने देखाउनु ऋतुविचारको भाव हो । शरद ऋतुलाई खण्डकाव्यकारले कोमल ऋतुका रूपमा चित्रण गर्दै यसको आगमनसँगै प्रकृति जगतमा हिलोमैलो हट्ने आकास सफा देखिनुका साथै धानवाली लहलह भुलेको देखिने हुँदा मानिस खुसीहुने सन्दर्भलाई पुष्टि गरिएको छ । यसै ऋतुमा दसैतिहार जस्ता राष्ट्रिय पर्व पर्ने भएकाले साँस्कृतिक महत्व र एकताको हिसाबले यसलाई महत्वपूर्ण ऋतुका रूपमा लिन सकिन्छ ।

यति हुँदा हुँदै ग्रीष्म शिशिर र हेमन्तलाई कठोर ऋतुका रूपमा चित्रण गर्दै यी ऋतुहरूले प्रकृति र प्राणीजगतलाई कुरूप नग्न र शोभा विहीन बनाउने भाव व्यक्त गरेका हुन् । ग्रीष्मको चर्को गमीले लतवृक्षहरू सुकेर जाने, पानीको अभाव हुने र वृक्षको सितलता बाहेक अन्यत्र बस्न नसकिने विचार अगाडि सारेका हुन् । हेमन्त र शिशिरका पनि उस्तै उस्तै विशेषता रहेकाले यी ऋतुहरूले चराचर जगतलाई अस्तव्यस्त बनाएका छन् । पहिलो आधुनिक खण्डकाव्यका रूपमा रहेको ऋतुविचारमा नेपाली समाजका दुःखसुख चाडपर्व मेलापात, ऐचोपैचो आदिलाई वस्तुपरक ढङ्गबाट चित्रण गरिएको छ । साथै नेपाली समाजमा व्यक्त अन्धविश्वास कुरीतिमाथि चोटिलो व्यङ्ग्य पनि छ । ग्रामीण समाजमा बस्ने नेपालीहरू हिउँदमा बेसी भर्ने वर्षाको समयमा लेकमा जाने हुँदा मानिसहरूलाई कन्याङ्कुरुङ्को जीवन चक्रसँग तुलना गर्दै भन्दछन् :

‘बेसी हिउँदमा भर्छ वर्षमा लेक पस्तछ
पहाडिया गृहस्थीभक्त कौञ्चको श्रेणी बस्तछ ।’
(कविशिरोमणि लेखनाथ पौड्याल)

यसरी काव्यकार पौड्यालले प्रकृतिका विविध स्वरूपको चित्रण गर्दै स्वरूप र अवस्थसँगै नेपाली समाजमा देखिने राम्रा एवम् नराम्रा संस्कार एवम् व्यक्ति व्यवहारलाई उजागर गर्दै राणाकालीन समाजको नेपालीहरूको सामाजिक अवस्थालाई देखाइएको छ । साथै पूर्वीय अध्यात्म दर्शनको सूक्ष्म विश्लेषण गर्नु; योगी तपस्वी जस्ता ईश्वरका रूपप्रति श्रद्धाभाव प्रकट गर्नु; आफूमा निहित गीताको निष्ठामा कर्मयोगलाई चित्रण गर्नु ऋतुविचारको महत्वपूर्ण प्राप्ति हो ।

ऋतुविचारमा छन्द, रस र अलङ्कारको प्रयोग:

छ ओटा ऋतुमा विभाजित ऋतुविचार पहिलो आधुनिक कालको परिष्कारवादी खण्डकाव्य हो । छन्दका हिसाबले प्रत्येक ऋतुका १०० (सय) श्लोक अनुष्टुप र प्रत्येक ऋतुको अन्तिम श्लोक मालिनी छन्दमा रचना गरिएको छ । रसका दृष्टिले शृङ्गार र शान्त रसको बढी प्रयोग गरिएको पाइन्छ । अलङ्कारका दृष्टिले ऋतुविचारलाई विश्लेषण गर्दा शब्दालङ्कार र अर्थालङ्कार भित्रका धेरै अलङ्कारलाई समायोजन गरेको देखिन्छ ।

ऋतुविचारमा बढीमात्रमा उपमा अलङ्कारको प्रयोग छ । पृथ्वीलाई उपमेय र प्रमादालाई उपमानको रूपमा दाजेर देखाइएको छ :

‘पृथ्वी छन् सुगारङ्गी पिपिराहरूले गरी
हरियो रेसमी सारी लगाएकी प्रमदासरी’
(कवि शिरोमणि लेखनाथ पौड्याल)

यसै गरी रूपक अलङ्कारको पनि प्रयोग भएको छ । रसरूपी तलबका लोभी भमरारूपी शिक्षकले रसरूपी बालकलाई पढाउने गरेको मनोरम प्राकृतिक सौंदर्य विच सादृश्य बनाउँदै रूपक अलङ्कारको प्रयोग गरेका छन् :

‘रस बेतनका लोभी यद्वा भ्रमर शिक्षक
आफनु जीवीका गर्छन् पढाइ पुष्प बालक’
(कवि शिरोमणि लेखनाथ पौड्याल)

यसै गरी दृष्टान्त उत्प्रेक्षा, अतिशयोक्ति र श्लेष आदि अलङ्कारको प्रयोगले काव्य श्रुति मधुर उच्च बनेको छ । प्रकृतिको चित्रणजस्तो सूक्ष्म विषयवस्तुलाई खारिएको शिल्प शैली भित्र राखेर अलङ्कारले सजाएर काव्यलाई

पूर्णता दिनु काव्यकार पौड्यालको सफलता हो ।

निष्कर्ष:

प्रकृति जस्तो भावत्मक र अनिभूति जन्य विषयलाई कविको कवित्वद्वारा बस्तुगत रूपमा अभिव्यक्त गरिएको खण्डकाव्य हो ऋतुविचार । सूक्ष्म आख्यानको प्रयोग गरिएको देखिए पनि ठोस रूपमा आख्यान विहीन खण्डकाव्य हो ऋतुविचार । बसन्तदेखि शिशिर ऋतुसम्मको ऋतुचक्रको वर्णन गरिएको यस खण्डकाव्यमा सबै ऋतुलाई नायकको रूपमा स्थापित गर्दै राणाकालीन समयको मात्र होइन सर्वकालीक परिवेशको झल्को दिएर बौद्धिकताको प्रयोग गर्दै तत्कालीन नेपाली समाज, संस्कृति, राजनीति र नीति चेतनालाई प्राकृतिक रूपका माध्यमबाट विश्लेषण गर्नु यस काव्यको मूलमर्म हो । समय चक्रमा ऋतुपरिवर्तन भए जस्तै मानिसको जीवनमा पनि परिवर्तन आउने देखाउनु ऋतुविचारको मूल लक्ष्य हो । काव्यकार पौड्यालले बसन्त, वर्षा र शरदलाई कोमलऋतु र ग्रीष्म, हेमन्त र शिशिरलाई कठोरऋतुको रूपमा देखाउदै सबै प्राणीहरूको जीवन चक्र परिवर्तनशील रहेको र दुःख एवम् सुखलाई सबै प्राणीले आत्मसात् गर्नुपर्ने भाव पृष्टि भएको छ । बसन्त विचारबाट सुरु भई शिशिर विचारमा टुङ्गिएको यस काव्यमा विविध अलङ्कार, रस, छन्द, बौद्धिकताको कुसल प्रयोग एवम् परिस्कृत र परिमाजित भाषा शैलीले एवम् अनुप्रासको समूचित प्रयोगले काव्य उच्च बनेको छ ।

सन्दर्भ सूचि

पौड्याल लेखनाथ ऋतु विचार खण्डकाव्य साभँ प्रकाशन काठमाडौँ ।

भण्डारी पारसमणि (२०७३) नेपाली कविता र काव्य विद्यार्थी पुस्तक भण्डार काठमाडौँ ।

न्यौपाने श्रीएम (२०६७) नेपाली कविता र काव्य जनसाहित्य र उत्थान समान काठमाडौँ ।

भट्टराई रामप्रसाद कँडेल श्रीप्रसाद (२०६८) नेपाली कविता र काव्य शुभकामना प्रकाशन प्रा.लि. काठमाडौँ ।

ओम्ना एमनाथ नेपाली कविताकाव्य करुधरा पब्लिकेसन प्रा.लि. काठमाडौँ ।

ढुङ्गेल भोजराज, दाहाल दुर्गाप्रसाद नेपाली कविता र काव्य

एमके पब्लिसर्स एण्ड डिस्ट्रिब्युटर्स काठमाडौँ ।

पश्चिमतिरको फन्को

दिपक शर्मा

सहायक प्राध्यापक

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

नयाँ ठाउँको यात्रा गर्ने भन्ने वित्तिकै मनमा अनेक किसिमका तरङ्ग आउन थाल्छन् । यात्राको विषयमा अनेक ब्यक्तिमा आ-आफ्ना धारणाहरू हुन्छन् । यो यात्रा श्री गलकोट नमूना माविमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारी-हरूका लागि आयोजना गरिएको थियो । नेपाल का लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशका विभिन्न स्थानहरूमा रहेका उत्कृष्ट सामुदायिक विद्यालयहरूका असल अभ्यासहरूसँग परिचित हुने, सिके जानेका कुराहरू अवलम्बन गर्न प्रयास गर्ने, विभिन्न स्थलहरूको घुमफिर र अवलोकनले देशको प्रकृति, समाज, भूगोल, भाषा, संस्कृति आदिको जानकारी लिनुका साथै नयाँपन र नया अनुभूति गर्दै आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकियोस भन्ने नै यस भ्रमणको प्रमुख उद्देश्य हो ।

विद्यालयमा लामो समयदेखि भ्रमणको कुरा चलिरहेको थियो प्रथम त्रैमासिक परीक्षासँगै शैक्षिक भ्रमणको परिचर्चा हुन थाल्यो तर त्यस समयमा विद्यालय संचालन भइरहने हुँदा भ्रमण संभव देखिएन । त्यसपछि घटस्थापनाका दिनदेखि भ्रमण जाने भन्ने टुङ्गो लाग्यो । साथै स्थानको पनि टुङ्गो लाग्यो । यात्रा लुम्बिनी प्रदेश, कर्णाली प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशका महत्वपूर्ण विद्यालयहरू तथा पर्यटकिय स्थलहरू सुर्खेत, कर्णालीपुल, महेन्द्रनगर, जनज्योति मा.वि. (पढ्दै कमाउदै कार्यक्रम लागू भएको विद्यालय), महाकाली ब्यारेज तथा दोधारा चाँदनी (महाकाली पारी) साथै त्यस स्थानमा पर्ने महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थल तथा अन्य विद्यालयहरू चयन गरियो । घटस्थापना शुरू भएपछि विद्यालयमा कार्यरत ५३ जना शिक्षक कर्मचारी मध्य २५ जनाको टोली मिति: २०७५ साल असोज १० गते यात्राको लागि तयार भयो । म पनि आफ्ना फेरफारका लुगाफाटा, चार्जर, तातोपानी को लागि थर्मस, सामान्य जाडो धान्न सक्ने केही वाक्ला लुगा हालेर विहान करीव ५.३० बजे स्कूल कम्पाउण्डमा पुगे । सबै साथीहरू भोला, गुण्टाहरू वोकेर स्कूल कम्पाउण्डमा आउने क्रम जारी थियो । म आउदा विद्यालयका प्रधानाध्यापक देवेन्द्रबहादुर खत्री पनि आइपुग्नु भएको थियो । स्कूल कम्पाउण्डमा वस तैयारी अवस्थामा थियो । सबैजना आएपछि विहान करीब १०.० बजे विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष विरसँग भन्डारीले कैरी कुरा राखी हामीलाई विदाइ गर्नुभयो । हाम्रो यात्रामा विद्यालय व्यवस्थापन समिति पूर्व अध्यक्ष, बर्तमान सदस्यहरू तथा गलकोट नगरपालिका नगर शिक्षा अधिकारी पनि समावेश हुनुहुन्थ्यो ।

यात्रा प्रारम्भ सँगै बसभित्रको वातावरण रमणिय बन्न थाल्यो । बसभित्र स्पिकरको घन्काइ सँगै नाचगान चलन थाल्यो । त्यसपछि हामी गुल्मी जिल्लाको वामीटक्सार पार गर्दै लुम्बिनी प्रदेशको गुल्मी रिडीमा खाजा खाइ तिनमुखे पुल अवलोकन गर्‍यौ । साथीहरू सबैले फोटो पनि ल्यायौ साथै सेल्फी पनि खिच्यौ । त्यो तिनओटा जिल्ला (गुल्मी पाल्पा र स्याङ्जा) जोड्ने एउटा ऐतिहासिक पुल थियो । पुलको फोटो लिएपछि हामी लगातार यात्रा पछि वेल्का करीब ६.३० बजे बुटवल पुगी बसलाई सामान्य मर्मत गरी अगाडी बढियो । राती करीब ११:०० बजे हामी

दाङको भालुवाङ बास वस्न पुगियो । राती अवेरसम्म गाडीको यात्रा भएको हुँदा हामीहरू सबै थकित थियौ । राती खाना खाइ सबै जना सुतियो ।

भोलिपल्ट मिति २०५५ असोज ११ गते करीब ७:०० बजे दाङको भालुवाङ बाट यात्रा शुरू गरियो । विचमा रमाइलो गर्दै बसभित्र नाचगान गर्दै बाँके कोहलपुरमा खाजा खाइयो । खाजा खाइसकेपछि हामी मुख्य गन्तव्य सुर्खेत पढ्दै कमाउदै कार्यक्रम लागू भएको विद्यालय (जनज्योति मा.वि.) वडुडीचौर पुगियो । विचमा सुर्खेत बजार निकै रमाइलो लाग्यो । फराकिला ६ लेनका बाटा, अग्ला अग्ला घर सोचेभन्दा फरक देखियो । दिउसोको करीब १:३० बजे विद्यालयमा पुगियो । सुर्खेतदेखि करीब ३५ कि.मी. उत्तरतर्फ त्यो विद्यालय अवस्थित थियो । स्कूलको क्यान्टिनमा (खाजा खाइ बैठक कोठामा सबैजना जम्मा भइयो । विद्यालय व्यवस्थापन समिति अध्यक्षले स्वागत गरी सामान्य परिचयात्मक कार्यक्रम भयो । कार्यक्रमको वारेमा जानकारी गराइसके पछि हामी उक्त विद्यालयको फिल्ड अवलोकन तर्फ लागियो । कुखुरा फर्म, बंगुर फर्म, माछा पालन, वाखा फर्म अवलोकन गरियो । उक्त फर्म विद्यालयले आफ्नो जग्गा धितो राखी बैंकबाट ऋण लिएर विद्यार्थीहरूले संचालन गर्दा रहेछन् । त्यसपछि यि फर्म बाट प्राप्त भएको आम्दानीले विद्यार्थीले बैंक को किस्ता आफै तिरी वाँकी रकम उनीहरूको आफ्नो आम्दानी हुँदोरहेछ । यसरी एकातिर उनीहरू सीप सिकीरहेका छन् भने अर्कोतिर उनीहरूले आम्दानी पनि गरिरहेको पाइयो । यो कार्यक्रम निकै राम्रो लाग्यो । सो कार्यक्रममा उक्त विद्यालयका प्र.अ. कामको सिलसिलामा जाजरकोट जानु भएकोले भेट हुन सकेन । विव्यस अध्यक्षले हामीलाई बिदाइ गर्नुभयो त्यसपछि हामी सुर्खेतको बुलबुले तालको अवलोकनको लागी अगाडी वढियो । साँभ करीब ५.०० बजे बुलबुले तालको अवलोकन पश्चात हामी सोही दिन साँभ ७.०० बजे बिरेन्द्रनगर सुर्खेतको नमस्ते होटलमा बास बसियो ।

भोलिपल्ट विहान ७.०० बजे हामी गल्कोटे व्यवसायी दुर्गा बहादुर वस्नेतको "De Namaste" होटलमा पुगियो । उहाँले हामीहरूलाई बिहानको नास्ता खुवाइ स्वागत गर्नुभयो । गल्कोट देखि सुर्खेत पुगी उहाँले गरेको प्रगति देखेर हामी अत्यन्तै खुसी भयौ । एउटा ग्रुप फोटो खिची त्यहाँवाट पनि विदाइ भयो । त्यसपछि हाम्रो गाडी अगाडी बढ्यो । बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज हुँदै हामी कर्णाली पारी खाना खान पुगियो । त्यहाँको खाना तथा माछाले हामीलाई अत्यन्तै लोभ्यायो । कर्णाली पुल घुमियो त्यो ठाउ सोचे भन्दा धेरै राम्रो तथा विकसित पाइयो । सेल्फि खिच्दै रमाइलो पनि गरियो । खाना पछि कंचनपुर दोबारा चाँदनी (महाकाली पारी) पुगियो । त्यहाँको पुल लगायत अन्य कुराहरु अवलोकन गरी भानु बहुमुखी क्याम्पस पुगियो त्यो ठाउ हामीले सोचे भन्दा फरक थियो । त्यस ठाउमा पूर्व मेची देखि पश्चिम महाकाली सम्मका मान्छेहरूको बसोवास रहेछ । भारतीय मूलका मान्छेको कुनै प्रभाव देखिएन (भानु बहुमुखी क्याम्पसमा सामान्य परिचयात्मक कार्यक्रम पश्चात भानु मा.वि. अवलोकन गरियो । त्यहाँ सामान्य कार्यक्रम पश्चात हामी त्यहाँबाट महेन्द्रनगर तर्फ अगाडी बढियो । महेन्द्रनगर गड्डाचौकी नाकामा बस रोकी अगाडी भारतीय सिमाना नाका तर्फ अवलोकनको लागि गयौ । त्यहाँका सिमा स्तम्भ हेर्दा अचम्म लाग्यो । भारत सरकारले सिमा स्तम्भ सायद मिचेरै होला नेपाली भूमिमा गाडेको पाइयो । त्यसपछि हामी सबैको सबै चेकजाँच पछि महाकाली पुल तरेर पारी भारतीय भूमिमा गइयो । महाकाली ब्यारेज अवलोकन गरियो । महाकाली को पानी सबै भारत तर्फ लगेको र नेपाल तर्फ सानो नहरमात्र छोडेको पाइयो । त्यसपछि साँभ हामी महेन्द्रनगर शहरमा बास बस्न परेयो ।

भोलिपल्ट हाम्रो भ्रमणको चौथो दिन विहान करीब ७:०० बजे हामी महेन्द्रनगर बाट प्रस्थान गयौ । अगाडी अत्तेरिया चोकमा केही समय गाडी मर्मत पश्चात भिमदत्त पन्त मार्गमा पर्ने गोदावरी पार्क हेर्न अगाडी बढ्यौ । केहि समय गोदावरी पार्कमा रमाइसकेपछि हामी त्यहाँबाट फर्कियो र अत्तेरिया वाट १४ कि.मी. अगाडी धनगढी बजार तर्फ लागियो । धनगढी सोचेभन्दा धेरै विकसित पाइयो । ६ लेनको वाटो सरर पार गर्दै हामी धनगढीको नेपाल-भारत सिमाना पुगियो । त्यसपछि केही समय । अवलोकन पश्चात हामी त्यहाँ बार फर्कियो । त्यही विचमा पर्ने गेटा मेडिकल

कलेज को पनि अवलोकन गरियो। त्यसपछि हामी अगाडी वढि कैलालीको - घोडघोडी ताल अवलोकन गरी खाना खानको लागि कर्णाली चिसापानी आइयो । त्यहाँ खाना खाइवरी हामी अगाडी बढ्यौ । त्यस दिनको गन्तव्य बुटवल भयो ।

आज हाम्रो यात्राको अन्तिम दिन थियो । बुटवलमा हामी शान्ती नमूना मा.वि. को अवलोकन भ्रमण गर्नु थियो । त्यसैले हामी बुटवलमा रहेको शान्ती नमूना मा.वि.मा करीब विहान ८.०० बजे पुग्यौं। त्यहाँको प्र.अ. ले हामीलाई स्वागत गर्नुभयो । सानो कार्यक्रम पनि राख्नु भएको थियो । दर्शन विदा भइसेकेको हुँदा विद्यालय सुनसान थियो । सबै शिक्षक तथा कर्मचारीहरू घर गइसक्नुभएको थियो । त्यस विद्यालयका सबै संरचनाहरू अत्यन्तै आधुनिक शैलीमा निर्माण गरिएको थियो Hotel management को लागि बनाएको प्रयोगशाला अत्यन्तै प्रशंसनीय थियो । त्यहाँका प्र.अ.ले सबै कुराका बारेमा जानकारी गराउनुभयो । मेरो काका हरिलाल शर्मा पनि त्यहीको बासिन्दा भएको हुँदा उहाँ पनि सँगै हुनुहुन्थ्यो । सबैजनाले एउटा ग्रुप फोटो लिइसके पछि म र नवराज गौतम सर हरिलाल काकाको घरमा भेटघाट को लागि गइयो भने अरु साथीहरू बुटवलमा रहेको भाटभटेनी सुपर मार्केटमा किनमेलको लागि जानुभयो । बुटवलमा खाना खाइवरी करीब दिउसो १:०० बजे गलकोट को लागि बुटवलबाट अगाडी बढियो । अन्तिम दिन भएको हुँदा बसभित्र निकै रमाइलो गर्दै अगाडी बढियो । दिनेश पन्त सरको नाचले सवैलाई रमाइलो बनाइरहेको थियो । विचमा गुल्मी मजुवामा खाजा खाइवरी करीब रातको १०.०० बजे हामी सबैजना सकुशल गलकोट हटियामा आयौं र जीपपार्क बाट विदा भई आ-आफ्नो गन्तव्य तर्फ लाग्यौ ।

मेरो गणितप्रतिको दृष्टिकोण

ओम प्रसाद निउरे

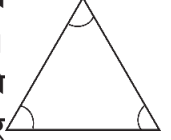
सहायक प्राध्यापक

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

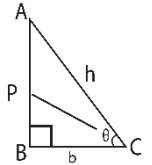
शुद्ध गणितका अनुयायीहरू तर्कलाई गणितको मूल आधार मान्दछन् बच्चा जन्मजात तर्क लिएर आएको हुँदैन उसको शारीरिक मानसिक, बौद्धिक विकास संगसंगै वातावरण अनुसार तर्क गर्ने क्षमताको विकास हुन्छ । त्यसैले गणितिय तर्कहरूको विकाश गर्नको लागि वातावरण जुटाउनु गणित शिक्षकको कर्तव्य हो । तर गणितको अर्थ तर्कहरू मात्र गर्नु नभएर हाम्रो दैनिक जिवनका क्रियाकलापहरूमा आइपर्ने समस्याहरूलाई Technically प्राविधिक तरिकाले समस्या समाधान गर्नुपर्ने हुन्छ । जस्तै घर बनाउनको लागि काठको लम्बाइ चौडाइ को आवश्यक पर्दछ जुन स्केलको माध्यमबाट थाहा पाउन सकिन्छ । ओहोर दोहोर गर्न बाटोको दुरी कति छ भन्नेकुरा पनि मिटर, कि.मी. मा नापेर थाहा पाइन्छ । यसमा पनि गणित नै प्रयोग भएको देखिन्छ । जग्गा गभिन कति छ भन्नेकुरा थाहा पाउन पनि गणित नै प्रयोग भएको देखिन्छ । सरसामानको वजन थाहा पाउन पनि गणित नै प्रयोग भएको छ । जस्तै दुध, घ्यू, चीनी, दाल, चामल यसलाई लिटर, कि.ग्रा., Quintel मा मापन गरिन्छ यसको धारणा आधारभूत तहको गणितमा पाइन्छ । त्यसैले खेतीपाति गर्दा लाग्ने कामदारको संख्या र खर्च पनि गणितीय क्रियाहरू बाट नै समाधान गरिन्छ जुन माध्यमिक तहको गणितमा अवधारणाको विकास गरिएको छ । त्यस्तै घर बनाउदा लाग्ने इट्टा, सिमेन्टको मुख्य र मात्रा निकाल्न पनि गणितको नै प्रयोग भएको छ । स्थिरमान Constant (π) को प्रयोग गरेर विभिन्न गणितीय समस्याहरू समाधान गर्न प्रयोग गरिन्छ । यहाँ $\frac{22}{7}$ निश्चित मान अथवा 3.142857142857142 छ जसलाई हामीले दशमलव देखी चार अंक शुन्यान्तर गरेर राख्दा 3.1429 हुन आउदछ यस अंकको प्रयोग गरेर विभिन्न समस्याहरू समाधान गरिन्छ जुन अंक कुनै पनि वृत्तको परिधी (Perimeter) लाई त्यसको व्यास (Diameter) ले भाग गर्दा औसतमा हुन आउछ । यसका अतिरिक्त जस्तै बैङ्क भौचर, भर्दा परीक्षामा सिम्वोल नं. लेख्दा पनि गणितको नै प्रयोग हुन्छ त्यसलाई गणितिय सिष्टममा लेख्नुपर्ने हुन्छ जुन अवधारणा प्राथमिकतहका वालवालिकालाई दिएको देखिन्छ । त्यसैले गणितको स्रोत भनेको नै समाज, संस्कृति, आकाङ्क्षा र आवश्यकतालाई मानिन्छ । त्यसैले मानव सभ्यता संगसंगै गणितको विकास भएको पाइन्छ । त्यसैले गणित शिक्षालाई विकास गर्नका लागि गणितीय अवधारणाहरूको विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ । जस्तै: जोड, घटाउ, गुणन, भाग जसलाई गणितिय भाषामा (+, -, ×, ÷) ले जनाइन्छ । यसभित्र जोड, घटाउ, गुणन भाग का आ-आफ्नै नियम छन गणित शिक्षकले तिनै नियमहरूलाई शैक्षणिक विधि प्रयोग गर्दै आधारभूततहमा अध्यापन गराइन्छ । जुन गणित शिक्षकको प्रारम्भिक चरण हो । तर आजभोली विद्यार्थीहरू Calculator प्रयोग गर्दछन् ।

यसो भन्दै गर्दा गणित केवल जोड, घटाउ, गुणन भागमा मात्र सिमीत छैन यसले तथ्याङ्कहरूलाई तुलनात्मक अध्ययन गर्दछ जहाँ गणितिय संकेत '<' जसलाई भन्दा कम (Less than) भनिन्छ । '>' संकेतलाई भन्दा बढि (Greater than) भनिन्छ । $8 < 9$ यहाँ 8, 9 भन्दा सानो छ भन्ने बुझिन्छ ।

(Eight is less than Nine) यहाँ नौ आठ भन्दा ठुलो छ । (Nine is greater than 8.) अर्को संकेत '=' जसलाई नेपालीमा बराबर भनिन्छ, अंग्रेजीमा Equal to भनिन्छ व्यवहारमा बुझदा तराजू भन्दा फरक नपर्ला जसरी तराजुले वस्तुहरूको तुलना गर्दछ ठिक त्यस्तै गणितीय तथ्याङ्कहरूको तुलना '=' ले गर्दछ । जस्तै $5+7=12$ or $5=12-7$ or $7-12=-5$ or $5-12=-7$ यो सबै भनाइ ठिक छ । आधारभूत तहमा अध्यापन गराउदा गणितीय नियम अनुसार गराइन्छ । कतिपय समस्याहरू ज्यामितिय विधिबाट पनि समाधान गरिन्छ । जस्तै नेपाली उखान छ एक कान दुईकान मैदान यहाँ एक कान भन्नाले एउटा बिन्दु दुईकान भन्नाले दुइवटा बिन्दु जोड्दा मैदान स्वरूप त्रिभुज बन्दछ । जहाँ तीनवटा रेखाले तीन ओटा भित्री कोण र तीन ओटा बाहिरी कोण बनाउदछ । उक्तकुरा आधारभूत तहमा गणितीय क्रिया गरी अध्यापन गराइन्छ । यहाँ त्रिभुजको भित्रीकोणको योगफल 180° हुन्छ, समवाहू त्रिभुजका आधारका कोणहरू बराबर हुन्छन जुन कुरा हामीले प्रोटेक्टर प्रयोग गरी नापेर देखाउन सकिन्छ । यसको साथसाथै विभिन्न सूत्रहरू प्रयोग गरी क्षेत्रफल निकाल्न सकिन्छ । यसरी प्राप्त गरेको ज्ञान इन्जिनियरहरूले कुनै जमिनको क्षेत्रफल निकाल्न प्रयोग गर्दछन । जस्तै एउटा नमिलेको जग्गा भएपनि त्यसलाई विभिन्न त्रिभुज, चर्तुभुज, वृत्तमा परिवर्तन गरी छुट्टाछुट्टै क्षेत्रफल निकाली अन्तमा सबैलाई जोड्दा कुल जमिनको क्षेत्रफल सँग वरावर '=' हुन आउँछ ।

त्यसैगरि गणितको विकासक्रमलाई हेर्दा विभिन्न Trigonometric ratios जस्तै $\sin\theta$, $\cos\theta$, $\tan\theta$ को आधारमा समस्याहरू समाधान गर्न सकिन्छ । यहाँ समकोण त्रिभुज

मा perpendicular (P) र hypotenoun (h) बिचको अनुपात नै $\sin\theta$ हो जसलाई $\sin\theta = \frac{p}{h}$ यहाँ जति जति h लाई p को नजिकमा लगिन्छ base (b) घट्दै जान्छ अर्थात कोण (θ) बढ्दै जान्छ र अन्तमा p माथि h पर्दा $\sin 90^\circ$ को मान 1 हुन आउँछ । त्यसैगरि c लाई स्थिर राखी h लाई b को नजिक नजिक लैजादा कोण (θ) सानो हुँदै जान्छ । अन्तमा b माथि h पर्दा $\theta=0$ हुन्छ जसलाई cosine भनिन्छ । त्यसैले $\cos\theta = \frac{b}{h}$ अर्थात base र hypotenous बिचको अनुपातलाई $\cos\theta$ भनिन्छ । b र h वरावर हुदा $\cos\theta$ को मान 1 हुन आउछ । त्यसैगरि $\tan\theta = \frac{p}{b}$ को अनुपात हो । जसले curve को ऋकाव (slope) निकाल्न मद्दत गर्दछ । $\sin\theta$, $\cos\theta$, $\tan\theta$ को reciprocal लाइनै, $\operatorname{cosec}\theta$, $\sec\theta$ र $\cot\theta$ भनिन्छ जहा

$$\sin\theta \times \operatorname{cosec}\theta = 1$$

$$\cos\theta \times \sec\theta = 1$$

$$\tan\theta \times \cot\theta = 1 \text{ सूत्रहरू निर्माण भएका छन ।}$$

यसरी गणित विकासशिल विशाल क्षेत्र भएको विषय हो । यसका विषय वस्तुहरू निरन्तर समस्या उत्पन्न हुँदैजादा तिनिहरूको समाधान गर्ने सन्दर्भमा भएको मानिन्छ । त्यसैगरि वर्ग समिकरण $x^2-16=0$ को समाधान $x=\pm 4$ हुन आउछ तर $x^2+16=0$ लाई $x^2=-16$ or $x=\sqrt{-16}$ हुँदा Complex number को उत्पत्ती हुन्छ । जहाँ $i^2=-1$ र जसको Solution $x=\pm 4i$ हुन्छ ।

यसका अतिरिक्त गणित विषयको प्रयोग विभिन्न व्यवसाय सञ्चालन गर्नका लागि गणितीय ज्ञान तथा सीपको आवश्यकता पर्दछ । एउटा सानो कफी सप सञ्चालन देखि मभौला उद्योग धन्दा, ठुला कलकारखाना चलाउन, राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा सामान आयात निर्यात गरी आर्थिक सन्तुलन कायम गर्न त्यसै विभिन्न पेशाहरू व्यवसायमा संलग्न व्यक्तिहरू जस्तै इन्जिनियर, तथ्याङ्क विभाग, बिमा कम्पनीहरूमा समस्याको समाधान गर्ने सन्दर्भमामा गणितलाई मेरुदण्ड नै मान्न सकिन्छ ।

यसरी समग्र अध्ययन गर्दा गणित भाषासँग सम्बन्धीत छ । त्यस्तै हाम्रो दैनिक जिवनका क्रियाकलाप संग सम्बन्धीत छ । त्यसैले पाठ्यक्रम विकासकेन्द्रले गणितलाई व्यवस्थित गर्नेक्रममा आधारभूततह सम्म अनिवार्य गणित लागु गरेको छ । जसले साधारण जीवनमा आइपर्ने समस्याहरूको समाधानमा सहयोग पुऱ्याउदछ । माध्यमिक तहमा अनिवार्य गणित र ऐ. गणित समावेश गरेको छ । जहाँ गणितमा अब्बल विद्यार्थीहरूले ऐ. गणित अध्ययन गर्ने गर्दछन जुन अहिलेको आधुनिक युगसँग सम्बन्धीत छ यसरी गणितको प्रयोगको क्षेत्र व्यापक हुँदाहुँदै पनि हाम्रो पाठ्यक्रममा गणितीय क्रियाकलाप धेरै भएकोले शिक्षकहरूले कोर्ष सिध्याउन गाह्रो भएको देखिन्छ । जसले गर्दा गणितलाई व्यवहारमा उतार्न गाह्रो हुने र गणित शिक्षा हाउगुजी भएको देखिन्छ । अर्कोतर्फ गणितका अवधारणा हाँसिल गर्न उनीहरूको प्रवेशाज्ञा व्यवहार, अभ्यासको जरूरत पर्दछ जुन अहिलेकै Technology जस्तै मोवाइल, ल्यापटप, I-Pad जस्ता उपकरणले उनीहरूको अभ्यास गर्ने समय खर्चेको देखिन्छ । यदि विद्यार्थीहरूले उक्त उपकरणहरूलाई अध्ययनमा प्रयोग गर्ने हो भने गणित शिक्षामा सुधार हुने पनि देखिन्छ ।

Exploring Early Educational Provisions for Children with Developmental Disorders in Japan

Bir Bahadur Bohora
Ass. Lecturer
Galkot Multiple Campus

ABSTRACT

This comprehensive study explores the landscape of developmental disorders in Japan, delving into early detection procedures, pre-school support networks, parent training programs, and inclusive schooling at the elementary level. Rooted in a transformative visit to Japan, the research draws attention to the meticulous approach of Japanese educational techniques in addressing developmental disorders, emphasizing early detection through health checkups and fostering a holistic and collaborative model. The study unfolds against the backdrop of Japan's commitment to inclusive education, evidenced by diverse schooling options and robust support systems governed by the Act on Support for Persons with Developmental Disabilities. In examining Japan's practices, the study acknowledges the contextual variations between Japan and Nepal, encompassing cultural disparities, resource availability, and institutional frameworks. The transferability of Japanese educational techniques to Nepal is cautiously recommended, with an emphasis on adapting practices to the socio-cultural context. The study proposes establishing early detection programs, customizing pre-school support networks, and implementing tailored parent training initiatives for positive outcomes. Highlighting the potential for collaboration between Japan and Nepal, the study advocates evidence-based strategies, refined recommendations, and partnerships among stakeholders for effective knowledge exchange. This collaborative approach aims to ensure a nuanced and culturally sensitive adoption of beneficial practices, fostering positive outcomes for children with developmental disorders in Nepal.

Keywords: developmental disorders - early detection - educational interventions - inclusive schooling - parent training programs - support networks

Background of the Study

Globally, inclusive and equitable learning settings must include the education of children with developmental disabilities as a vital component. According to Acharya et al. (2019), developmental disorders are disorders that impact language, communication, social interaction, and motor skills. Those afflicted by these disorders require specialized care in order to secure the best possible outcome for their development. This backdrop gives the research emphasis on Japan's specialized educational techniques for children with a developmental disorder perspective.

Japan has not been free from the worldwide difficulty of meeting the particular requirements of children with developmental disabilities, despite being a nation renowned for its sophisticated educational institutions and rich cultural legacy. A blanket approach is inadequate to address the wide range of developmental problems, which is why advanced educational methods are needed (World Health Organization, 2020).

As much progress as Japan has achieved in identifying and treating developmental problems, there is a growing awareness of the need for early treatments, a deeper understanding of the symptoms, and educational resources tailored to the Japanese setting. A thorough awareness of the range of developmental disorders is necessary for parents, educators, and policymakers. These disorders can manifest as anything from linguistic delays to social aversions and impairments in motor skills (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology [MEXT], 2021).

Japan's educational environment underwent a dramatic shift with the arrival of democracy in the post-war era. Since then, the government has made significant investments in the education sector, demonstrating its commitment to provide high-quality education to everyone (MEXT, 2021). But even with these initiatives, there is still a significant gap in meeting the unique needs of children with developmental disabilities.

The first step in treating developmental problems is to comprehend their symptoms. These symptoms, which might include impaired motor skills, social interaction difficulties, delayed language development, and other issues, frequently appear in a child's early years (American Psychiatric Association, 2013). It is well acknowledged that preventing the negative effects of developmental disorders on a child's learning trajectory requires early detection and intervention (National Institute of Child Health and Human Development [NICHD], 2020).

This study explores the complex area of early treatments and educational programmes designed specifically for Japanese children with developmental disabilities. It attempts to add to the expanding body of knowledge by examining the complexities of developmental problems in the Japanese school system. The research highlights the necessity for focused tactics that go beyond traditional educational techniques by highlighting the need of a nuanced knowledge.

In summary, the history establishes the context for the study emphasis on specialized teaching methods for Japanese kids with developmental disabilities. Recognizing the worldwide importance of this issue, the background emphasizes the particular circumstances, historical advancements, and necessity of a nuanced understanding in order to create effective interventions and educational opportunities for children in Japan with developmental disorders.

Objectives of the Study

This study has four main goals that are addressed in a logical order. It begins by exploring the early detection procedures for developmental disorders in Japan, which include the period from infancy until school entry. In order to provide light on the collaborative efforts between educators and healthcare professionals, the inquiry seeks to evaluate the effectiveness and accuracy of identification methods. After this, the study changes its direction to investigate

the Japanese pre-school system's support networks and interventions for children with developmental difficulties. This entails a thorough analysis of the functions performed by educators, the efficacy of treatments, and the resources that are available in early childhood environments.

The research moves on to its third goal after carefully reviewing the early identification procedures and pre-school offerings. The focus of this analysis is on the educational resources and support systems that Japanese elementary schools offer to students with developmental disabilities. This involves a careful analysis of how inclusive practices, resource rooms, and specialty classes affect social integration and academic achievement. Additionally, the study explores support systems provided by the Act on Support for Persons with Developmental Disabilities, including certificates for Persons with Disabilities, and investigates information and support systems for non-nationals working in Japan facing developmental disorders. The study concludes by evaluating how well Japanese educational techniques and regulations regarding developmental disorders could fit into Nepal's socioeconomic environment. The study's objectives are to examine the benefits offered in Japan and make viable recommendations for using effective Japanese techniques to improve early intervention, inclusive schooling, and support networks for children with developmental disabilities.

Setting the Scene

The foundation for this research article was laid during a pivotal visit to Japan from October 26th to November 16th, 2023, as part of the "Native Language Education for Transnational Migrant Children" project funded by the Toyota Foundation. Engaged in the project from November 2022 to October 2024, my role involved collecting data on returned migrant children from Japan to Nepal and coordinating interviews for a video titled "Who is responsible for their future? : Voices of returned migrant children from Japan to Nepal."

The visit to Japan was multifaceted, driven by two specific purposes. First, as a member of the project, I aimed to present the challenges faced by transnational migrant children in Nepal at public events, fostering interactions with teachers and supporters of migrant children in Osaka and Tokyo. Second, I sought to deepen my understanding of the roles of different types of schools in Japan, particularly those catering to children with special needs. This opportunity arose through an invitation from Professor Masako Tanaka Sadamatsu, the project representative at Sophia University, Tokyo, Japan.

Throughout the trip, Professor Tanaka played a crucial role in coordinating and supporting our activities in Osaka and Tokyo, ensuring that we fully met our objectives. The journey included visits to various schools, support centres, universities, and participation in public events. Highlights of the visit encompassed attending the cultural festival at Osaka Wakaba High School, presenting on transnational migrant children's issues at a public event jointly organized with Osaka Kokomo Tabunka Center and the Association for Toyonaka Multicultural Symbiosis, and visiting Hyogo Prefectural Ashiya International Secondary School.

The itinerary also involved observing classes, including Nepali and English, interacting with

students and educators, and gaining insights into the intricacies of the Japanese education system. Notable visits included Osaka City Tenma Junior High School, Osaka Wakaba High School's Native Language class, Nagayoshi High School's Native Language Class, and the Child Development Center, Wakaba House, Ota Ward, where I engaged with child specialists and observed classes for children with developmental disorders.

Additionally, I delivered lectures at Showa Women's University on "Education, Migration, and Society in Rural Nepal," interacted with students at Sophia University, and lectured at Teikyo University on Oriental Sociology. These experiences provided invaluable opportunities to gather information on Japan's education system from early childhood to university levels, with a specific focus on privileges afforded to children with developmental disorders. This rich exposure forms the bedrock for the comprehensive exploration and analysis presented in this research article.

The conceptual roots of this research took firm hold during a transformative visit to the Child Development Center, Wakaba House, Ota Ward, Japan. It was in the heart of this innovative support center that the stark disparities between Japan's meticulous approach to child development and Nepal's enrollment system began to unravel, sparking the impetus for this comprehensive study.

Engaging with child specialists and delving into the intricate processes of enrolling children in the Support Center was eye-opening. The distinguishing feature was the individualized attention accorded to each child with a specific developmental disorder. Every child was under the constant observation of an expert specialized in the particular disorder they exhibited, with meticulous reports being prepared for each case. The spectrum of disorders covered a myriad, including Pervasive Developmental Disorder, Autistic Spectrum Disorder (ASD), Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), Learning Disorder (LD), Specific Learning Disorder (SLD), among others (Kawamura et al., 2018).

What struck a chord was the systematic medical checkup process implemented from birth to three years for each child. This initial phase aimed at early identification of developmental disorders, a stark contrast to the prevalent practice in Nepal, where children are often admitted to pre-schools without any health report (Acharya et al., 2019). In the Japanese context, the emphasis on early identification through comprehensive medical assessments ensures timely interventions tailored to the specific needs of each child (Kawamura et al., 2018).

This observation ignited a critical reflection on Nepal's enrollment system, where children with various developmental disorders might coexist in the same class, often undetected by a common teacher or facilitator. The absence of a prerequisite health report for each child in Nepal's pre-schools stands in stark contrast to the meticulous approach witnessed in Japan (Acharya et al., 2019).

This glaring discrepancy forms the nucleus of this research, prompting an in-depth analysis of the educational provisions and early identification practices for children with developmental disorders in both Japan and Nepal. Drawing attention to these disparities underscores the urgency for a paradigm shift in Nepal's pre-school enrollment system, aligning

it with best practices observed in advanced education systems such as Japan's. As the study unfolds, these realizations will be substantiated with appropriate citations and references, shedding light on the potential transformative impact of adopting a more comprehensive and individualized approach to child development support.

Methodology

Research Design:

This study adopts a qualitative research design to thoroughly investigate and analyze the educational provisions for children with developmental disorders in Japan. The qualitative approach is selected to capture nuanced insights, experiences, and perceptions of experts involved in relevant programs, aligning with the objectives of the study (Creswell & Creswell, 2017).

Sampling Method:

Purposive sampling is utilized to select the institution and experts, with a specific focus on programs addressing developmental disorders. The selection is deliberate, targeting individuals and settings that can provide rich and detailed information on the enrollment processes and services offered to children with developmental disorders. The chosen institution for this study is Wakaba House, situated in Tokyo City, Japan (Palinkas et al., 2015).

Data Collection:

Field Visit:

A field visit to Wakaba House was conducted to observe the environment, students, classrooms, and ongoing activities. This firsthand experience provides contextual understanding and complements the insights obtained through interviews and observations.

In-Depth Interviews:

Manual recording, using pen and paper, was employed during discussions with experts and professionals directly involved in the programs addressing developmental disorders at Wakaba House. These interviews aimed at gaining deep insights into the processes of enrollment, facilities provided, and the overall support system for children with developmental disorders (Seidman, 2013).

Discussions encompassed queries regarding the processes of enrollment, facilities provided to children, and the effectiveness of services in normalizing the children's situation for further improvement.

Moreover, discussions delved into the facilities available to non-Japanese nationals facing similar issues, ensuring a comprehensive exploration of inclusivity in the educational provisions.

Document Analysis:

Various sources, including journals, reports, brochures, and information-loaded books, were consulted for a comprehensive understanding of the issues at hand. Documents such as the "Information and Support Center for Persons with Developmental Disorders" published by the National Rehabilitation Center for Persons with Disabilities served as valuable secondary data sources (Ritchie et al., 2014).

these assessments contribute significantly to the early detection of developmental disorders, enabling timely interventions.

As children approach the age of 3, another critical checkup takes place. This examination includes a thorough assessment by a doctor and dentist, alongside height and weight checks. Importantly, it incorporates vision and auditory tests, providing further insights into a child's sensory development. Additionally, consultations with public health nurses and, if necessary, specialists like nutritionists and psychologists contribute to a holistic understanding of the child's well-being.

The emphasis on health checkups aligns with global recommendations for early identification of developmental concerns in young children (Zwaigenbaum et al., 2015). Regular monitoring of language development, communication patterns, and physical milestones during infant checkups corresponds to best practices in developmental surveillance (Johnson & Myers, 2007).

The inclusion of vision and auditory tests during the 18-month and 3-year checkups is noteworthy. Sensory assessments are crucial components of developmental screenings, contributing to the identification of disorders like autism spectrum disorder (ASD), where sensory sensitivities are common (American Psychiatric Association, 2013). The collaborative approach involving health professionals, nurses, and specialists enhances the comprehensiveness of these assessments.

Health checkups emerge as integral opportunities for identifying symptoms of developmental disorders in children from birth to 3 years. The narrative underscores the proactive role of health professionals in ensuring early detection and subsequent support.

Educational Support in Pre-Schools for Children with Developmental Disorders: A Focus for Holistic Approach

Japan's approach to supporting children with developmental disorders extends beyond identification, embracing a holistic educational model within pre-school settings. The second phase of intervention prioritises individualised care, family involvement, and collaborative support. This narrative explores the comprehensive educational support provided in Development Disorders Centres, emphasising the interconnected roles of specialists, educators, and parents.

Development Disorders Centres, strategically located across all 47 prefectures and designated cities, serve as focal points for tailored interventions. The narrative unfolds in one such centre, where 34 children with diverse developmental disorders receive personalised attention from a team of 42 staff members, including specialists and experts. The classrooms are equipped with facilities essential for creating an inclusive and supportive learning environment. Individualised care extends beyond academics, with specialists documenting daily progress and ensuring interventions align with each child's unique needs. This meticulous approach reflects a commitment to fostering positive outcomes for children facing developmental challenges (Divan et al., 2019). The emphasis on family support underscores the recognition of parents as integral partners in a child's development journey (Johnson & Myers, 2007). Parents

actively participate in counselling, training, and ongoing support, acknowledging their crucial role beyond the classroom.

This holistic model aligns with global best practices, recognising that developmental support is not confined to the child alone but encompasses their entire familial environment (Buescher et al., 2014). The interconnectedness of educational professionals, specialists, and parents creates a collaborative network essential for the success of interventions. The centre's capacity, staff expertise, and well-equipped classrooms collectively contribute to a nurturing and supportive educational environment.

Japan's educational support model for pre-school children with developmental disorders exemplifies a comprehensive, collaborative, and individualised approach. The narrative sheds light on the pivotal role played by Development Disorders Centers, emphasizing the interconnected efforts of specialists, educators, and parents in fostering positive development.

Empowering Parents: A Vital Component in Nurturing Children with Developmental Disabilities in Japan

Parents training programmes have emerged as a pivotal strategy in Japan, fostering a supportive environment for children with developmental disabilities. This initiative, spearheaded by various institutions such as Hizen, Seiken, Nara, and Tottori University, has evolved significantly since the 1990s. These programmes, conducted in collaboration with the Ministry of Health, Labour, and Welfare, aim to equip parents with the necessary skills and knowledge to effectively engage with and support their children with developmental disabilities.

The structure of these programmes typically involves small groups of 5 to 8 parents, creating an intimate and collaborative learning space. Through a combination of lectures, role-playing exercises, and homework assignments, parents are immersed in a comprehensive training experience. This multifaceted approach ensures that parents not only grasp theoretical knowledge but also acquire practical skills for everyday interactions with their children.

The positive outcomes of these training programmes are noteworthy. Parents report a significant reduction in abnormal behaviours exhibited by their children, demonstrating the effectiveness of the acquired parenting strategies. Moreover, there is a marked improvement in the adaptive behaviours of the children, reflecting the programme's impact on their overall development. A key success indicator is the enhanced communication skills observed in children, fostering better interaction and understanding.

Equally significant are the benefits observed in parents themselves. The training programmes contribute to a noticeable reduction in parental stress and depression. This dual impact on both children and parents underscores the holistic approach of these programmes, recognising the interconnected well-being of the family unit.

Admission Procedures and Schooling Options for Students with Developmental Disorders in Japanese Elementary Schools

Ensuring an inclusive and supportive educational environment for students with developmental disorders is a priority in Japan. The admission procedures for elementary

schools are designed to accommodate the diverse needs of all children, including those with disabilities.

Parents are notified by the local board of education around September of the year before starting school (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology [MEXT], 2021). For stateless or foreign-national children, an application needs to be submitted to the local board of education for entry into a Japanese elementary school. Health checkups, including examinations by doctors and dentists, height and weight checks, vision and auditory tests, and a brief intelligence test, are mandatory for all children.

In addition to these health checkups, consultations are offered by the local board of education or education center. Teachers from preschools or kindergartens may recommend parents consult with the board, and appointments for consultation are mandatory for school entry. The board of education determines the type of schooling best suited for a child based on their disability.

Once admitted, elementary schools in Japan offer various schooling options for students with developmental disorders. Regular classrooms provide additional attention and support within a mainstream setting. Resource rooms for special instructions offer focused support, with small class sizes allowing for individual lessons on academic or daily life skills. Special classes cater to seven types of disabilities, such as intellectual disability, physical disability, and autism, with variations among schools in terms of disability types and class numbers. Moreover, schools for special needs education are designed for children with severe disabilities, providing small class sizes, special curricula, and individual support from experienced staff (MEXT, 2021).

These comprehensive admission procedures and diverse schooling options reflect Japan's commitment to inclusive education for students with developmental disorders.

Other Support Systems for Persons with Developmental Disabilities in Japan

In Japan, the Act on Support for Persons with Developmental Disabilities serves as a crucial legal framework aimed at providing assistance to individuals, regardless of age, with developmental disorders (DDs) and their families. The overarching goal is to create a society where these individuals can realize their potential, fostering an environment in which families can raise them with a sense of security. To facilitate this, various organizations, including Support Centers for Persons with Developmental Disabilities/Disorders, are established across prefectures and ordinance-designated cities to offer consultation services and centralized information (Ministry of Health, Labour and Welfare [MHLW], 2021).

When seeking a diagnosis for DDs, specialized professionals such as pediatricians or child psychiatrists play a key role in Japan. Local public health nurses or Support Centers for Persons with DDs can guide individuals to specialists, and it is essential to bring the child's health insurance card and the Maternal and Child Health Handbook to the initial doctor's visit. Assessments, including intelligence and developmental tests, auditory tests, and electroencephalography, may be conducted based on the child's needs. If diagnosed with a DD, adjusting environments and interactions can positively impact developmental outcomes

Medication, while not curing DDs, can alleviate symptoms. Various medications, including central nervous system stimulants, anti-anxiety medications, antipsychotic medications, antiepileptic medications, and sleeping pills, may be recommended based on specific symptoms. Certificates for Persons with Disabilities open doors to welfare services and allowances, with different types corresponding to intellectual, mental, and physical disabilities. These certificates simplify procedures for receiving welfare services and provide various privileges, such as allowances, partial reimbursement of medical expenses, tax reduction, and discounts on transportation (MHLW, 2021). Japan has established a comprehensive support system, enshrined in legislation, to cater to the diverse needs of individuals with developmental disorders and their families.

Support Systems and Informational Resources for Non-Nationals Facing Developmental Disorders in Japan

In Japan, non-nationals working in the country and facing developmental disorders can avail themselves of various support systems and informational resources. Some hospitals and consulting organizations have bilingual staff or utilize translation apps to assist families with a foreign background. Additionally, public services may be available to arrange for a translator to facilitate communication.

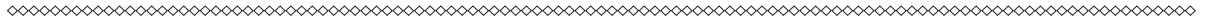
For those seeking consultation in foreign languages, various telephone services cater to foreign residents. Although not specialized in developmental disorders, these services can provide advice to medical institutions with staff proficient in foreign languages and offer guidance on finding translators. The Portal Site on Policies for Foreign Residents provides a comprehensive list of telephone consultations in foreign languages, organized by prefecture. The AMDA International Medical Information Center is a telephone service offering information to foreign residents about medical facilities where they can consult doctors in their native language. This service also provides information about the medical welfare system, with operators capable of simple and easy-to-understand Japanese.

Translation apps, such as Google Translate by Google LLC and VoiceTra by the National Institute of Information and Communications, offer text translation, instant camera and photo translation, handwriting translation, and speech/conversation translation in multiple languages, all available free of charge.

For information on school education, the Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology (MEXT) provides various websites. CLARINET offers educational information for Japanese children living abroad, returnees from overseas, and those with foreign backgrounds. CASTA-NET is an educational information search website supporting the learning of returnee and foreign students. Project MUSE (Multilingual Support for Education) provides resources for creating multilingual materials and connecting schools and families with foreign backgrounds.

In the realm of developmental disorders, the Information and Support Center for Persons with Developmental Disorders furnishes the latest information on characteristics,

- and Communication Technology (IJEDICT), 15(1), 99-115.
- Acharya, K. P., Dwivedi, P., & Kandel, N. (2019). Impact of Developmental Disorders on Child's Learning. *International Journal of Pediatric Research*, 6(5), 71-76.
 - AMDA International Medical Information Center. (n.d.). <https://www.amdamedicalcenter.com/activities>
 - American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
 - American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
 - Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
 - Buescher, A. V., Cidav, Z., Knapp, M., & Mandell, D. S. (2014). Costs of autism spectrum disorders in the United Kingdom and the United States. *JAMA Pediatrics*, 168(8), 721-728.
 - Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
 - Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2018). *The Sage handbook of qualitative research*. Sage publications.
 - Divan, G., Vajaratkar, V., Desai, M. U., Strik-Lievers, L., Patel, V., & Singla, D. (2019). Challenges, coping strategies, and unmet needs of families with a child with autism spectrum disorder in Goa, India. *Autism Research*, 12(5), 748-758.
 - Information and Support Center for Persons with Developmental Disorders. (n.d.). <http://www.rehab.go.jp/ddis/>
 - Johnson, C. P., & Myers, S. M. (2007). Identification and evaluation of children with autism spectrum disorders. *Pediatrics*, 120(5), 1183-1215.
 - Kawamura, A., Matsumoto, A., & Nakai, A. (2018). Comprehensive medical assessment for early identification of developmental disorders in Japanese children. *Journal of Child Neurology*, 33(6), 393-399.
 - Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology [MEXT]. (2021). *Education in Japan*. Retrieved from <https://www.mext.go.jp/en/>
 - Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology [MEXT]. (2021). *Support for Students with Special Educational Needs in Regular Schools*. <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/elsec/index.htm>
 - Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology [MEXT]. (n.d.). CLARINET. http://www.mext.go.jp/a_menu/shotou/clarinet/003.htm
 - Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology [MEXT]. (n.d.). CASTA-NET. <https://casta-net.mext.go.jp/>
 - Ministry of Justice [MOJ]. (n.d.). *Portal Site on Policies for Foreign Residents*. <https://www8.cao.go.jp/teiju-portal/jpn/index.html> http://www.moj.go.jp/nyuukokukanri/kouhou/m_nyuukokukanri10_00006.html
 - National Institute of Child Health and Human Development [NICHD]. (2020). *Developmental*

- Disabilities. Retrieved from <https://www.nichd.nih.gov/health/topics/developmental-disabilities>
- National Institute of Information and Communications Technology. (n.d.). VoiceTra. <http://voicetra.nict.go.jp/en/index.html>
 - Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533-544.
 - Project MUSE. (n.d.). <http://www.tagengo-gakko.jp/index.html>
 - Promotion Center of Education for Persons with Developmental Disorders. (n.d.). http://icedd_new.nise.go.jp/
 - Ritchie, J., Lewis, J., Nicholls, C. M., & Ormston, R. (2014). *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*. Sage.
 - Seidman, I. (2013). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. Teachers College Press.
 - World Health Organization. (2020). *Developmental Disorders*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/developmental-disorders>
 - Zwaigenbaum, L., Bauman, M. L., Fein, D., Pierce, K., Buie, T., Davis, P. A., ... & Wagner, S. (2015). Early identification of autism spectrum disorder: Recommendations for practice and research. *Pediatrics*, 136(Supplement 1), S10-S40.

उत्तर आधुनिकवाद : एक चिन्तन

राम बहादुर स्वारी

सहायक प्राध्यापक

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

मानव जातिको उत्पत्तिसँगै मानिसले विभिन्न युग समयका कालखण्डका चरणहरू पार गर्दै आएको छ । मानव सभ्यताको विकाससँगै ढुङ्गे युगदेखि आजको यो वर्तमान परिवेशसम्म मानवजाति संघर्ष गर्दै अघि बढिरहेको छ । विश्व परिवेश समयको गतिसित बदलिरहन्छ । आधुनिक युगसँगै आएका विचारलाई विस्थापित गर्दै अहिलेको समय उत्तर आधुनिकवाद तिर लम्की रहेको छ । पाइला चालिरहेको छ । उत्तर आधुनिक वाद एक वृहत दर्शन र सिद्धान्तमा आधारित भएपनि यो लेखमा यसबारे छोटो चर्चा गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

उत्तर आधुनिकवाद एउटा ऐतिहासिक र दार्शनिक फराकिलो विचारको सङ्ग्रह, रूपछटा वा वर्णपट हो । आधुनिक भन्नाले बिसौं शताब्दीको पहिलो दशक सन् १९१० देखि शुरु भएर सन् १९७० औं को दशक सम्म चलेको समयावधिलाई बुझिन्छ, लिइन्छ, मानिन्छ । यो आधुनिक युगमा पूर्णता, एकलवाद, केन्द्रियता, व्यक्तिवादी सिद्धान्त, यान्त्रीकरण जस्ता विषयहरूको मान्यता थियो । त्यो युगमा छुट्टै तरीकाको कला साहित्य, भाषा, राजनीति चलेको थियो । आधुनिक युगमा विशेषगरी कार्लमाक्स, हेगेल, न्यूटन देखि, प्रचंड जस्ता दार्शनिकको अधिपत्य कायम थियो । आधुनिकवादको विपरित रूपमा यसलाई विस्थापित गर्दै उत्तर आधुनिकवाद आएको हो । खास गरी सन् १९८० औं को दशकदेखि शुरु भएर हालसम्म चलिरहेको समयचक्रलाई उत्तर आधुनिकवादको रूपमा लिने गरिन्छ । उत्तरआधुनिकवादले परम्परागत रूपमा आएको केन्द्रियता, उच्च र निम्न बर्गबीचको सीमा, कलाको कठोरता, जस्ता कुराहरूलाई नकार्दछ । यसले कला र विचारमा लचकता स्वच्छता, छिन्न-भिन्नता, वस्तुको बहु-विश्लेषण, समकालिनता, विकेन्द्रित लेख-रचना र बहुलवादलाई जोड दिएको पाइन्छ ।

उत्तरआधुनिकवादका पिता भनेर डार्मन दार्शनिक फेडरिक नित्सेलाई मानिन्छ । उनले मानवजन्म, मृत्यु र ईश्वरप्रतिको धारणालाई स्पष्ट रूपमा राखेका छन् । उनी पछि ज्याक डेरिडा जस्ता थुप्रै दार्शनिकहरूले यसको वकालत गरेका छन् । उत्तरआधुनिक नयां नयां विचारलाई प्रोत्साहन दिएको पाइन्छ । पछिल्लो समयमा विश्वमा आएको दर्शन भूमण्डलीकरण (Globalization), जलवायु परिवर्तन, धर्म निरपेक्षता, डिजिटलाइजेसन, समावेशी र समाहित शिक्षा समानता र समता, महिला अधिकार, बालअधिकार, नारीवाद बहुलवादी सोचविचार, विनिर्माणवाद, भूमण्डलीय तापमान, नयां शैक्षिक पद्धति, वस्तुको बहुविश्लेषण, नेट इन्टरनेट, सामाजिक सञ्जाल, बहुविचार र दर्शन, सामूहिक नेतृत्व सर्वहारा र सम्भ्रान्त वर्गको अन्त्य, आदिले विश्वलाई एउटा साधुरो देशभित्र राखेको छ । ल्याएको छ । यी विषयवस्तुहरू भित्र पनि भूमण्डलीकरणले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । विश्वलाई एउटा सानो गाउँमा सिमित पारेको छ, पार्ने कोशिसमा छ । भूमण्डलीकरण भनेको सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिमा भएको

विकसित रूप हो । यो एउटा आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक, वातवरणीय, र साँस्कृतिक घटनाटकको चरण वा आकस्मिक उदभव हो जुन संसारको एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा महत्त्वको रूपमा पुगेको हुन्छ । उत्तरआधुनिकवादलाई विभिन्न दार्शनिकहरूले यसरी परिभाषित गरेका छन् ।

वल्फरेयज (Wolfreys 2002) का अनुसार “उत्तरआधुनिकवाद भनेको विज्ञान, धर्म, राजनीति र दर्शनको एक रूप हो । जसले विश्वलाई पूरै एउटा गाउँको रूपमा व्याख्या गर्दछ र Postmodernism is an intellectual stance or mode of discourse characterized by skepticism towards the "grand narratives of modernism" rejection is epistemic certainty or the stability of meaning and sensitivity to the rule of ideology maintaining political power समग्र विश्वको प्रगतिलाई एकाग्र रूपमा लिन्छ । जिन फ्रान्कोइस (Jean Francois) का अनुसार “उत्तर आधुनिकवाद समग्र विचारको वर्णन हो, वास्तवमा यो बहुलवाद, गणनवाद र विनिर्माणवादको दार्शनिक आधार हो । Wikipedia ले उत्तरआधुनिकवादका बारेमा लेखेको छ । (Kleges 2007) ले उत्तरआधुनिकवादका विशेषतालाई निम्न अनुसार औल्याएका छन् ।

- भूमण्डलीकरण र डिजिटलाइजेशनको उदभव
- बिम्बप्रतिबिम्बको शक्ति
- परम्परागत साँस्कृतिक र साहित्यिक मूल्यहरूको कम महत्त्व
- सबै प्रकारका अधिपत्यवाकको अन्त्य,
- मौलिक विभेदीकरणको खिन्नता
- राम्रो नराम्रो सानो ठूलो, असल खराब उच्च निच आदिको विरोध ।

यसकी हेर्दा उत्तर आधुनिकवाद एउटा विल्कुलै नयाँ विचार सहित आएको दर्शन हो । कतिपयले यसलाई पश्चिममा दर्शनको थोत्रो कोट भनी आलोचना गरेको पाइन्छ तर नेपाली शिक्षाको पाठ्यक्रममा यसले भर्खर प्रवेश पाएको छ भने नेपाली साहित्यमा साहित्यकार डा. गोविन्द भट्टाराइले ‘उत्तरआधुनिक एनु पुस्तक मार्फत उत्तर आधुनिकवाद एक नवीन परिवेश अवतरित भएको भनी उल्लेख गरेका छन् । उत्तर आधुनिकवाद विचलनको प्यास र विमुक्तिको खोजीको प्रकृयाको रूपमा आएको दर्शन हो । वस्तुलाई हेर्ने दृष्टिकोण को बदलाव, विषयवस्तुको चिरफार तथा विश्लेषण बहुलवादी विचार हरेक बाटुलाई भिन्न भिन्न कोणबाट विश्लेषण गर्न सकिने तर्क अंतर आधुनिकवादमा रहन्छ । यो दर्शन भिन्न खुल्ला विचार, सामूहिक नेतृत्व, ज्ञान वास्तविकताको विस्तार, निरन्तर परिवर्तनशील संसार, Hand Skills, soft skills and life skills कडा कुशल व्यवहारिक सीप र जीवनयापत सीप यसका उदाहरण हुन् ।

कुनै कुरा सबै सत्य हुँदैन, जीवन केवल मृत्युको तयारी हो, संसारिक चीजवीचहरू अस्थायी हुन्, विषयगत कुरा भन्दा वस्तुगत कुराका जोड जस्ता पक्षहरू समेटिएको हुन्छ । अहिलेको समय विश्वव्यापीकरणको छ । आज विश्व एउटा साँधुरो गाउँ जस्तो भएको छ । त्यसैले हामी यस विचार वा दर्शनलाई मनन नगरी सुखै छैन । नेपालको सन्दर्भमा परिवर्तित समय अनुसार यहाँको शिक्षा प्रणाली र पाठ्यक्रममा सुधार हुन थालेको छ । यो समयको माग हो । यही समय बलवान छ । नेपालको विद्यालय तहदेखि उच्च शिक्षासम्म उत्तरआधुनिकवादको खोजी र परिचय जस्ता शैक्षिक, तथा साहित्यिक विषयहरूले प्रवेश पाउन थालेका छन् । त्यसकारण यो कालखण्डमा जिउने हरेक मानिस नयाँ नयाँ विचार र खोज बाट प्रभावित छ तर लिप्त छ । आजको प्रविधि संग घुलमिल भएको छ । हुने क्रममा छ । यही अर्थमा आजको बदलिदो परिवेश उत्तरआधुनिकवाद कहलिएको हो । चिनिएको पनि, छ ।

ध्वनि अवयव र तिनका कार्य

वीर बहादुर चोखाल

सहायक प्राध्यापक

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

मानिसले बोल्ने भाषाको सबैभन्दा सानो एकाइ ध्वनि हो । भाषिक ध्वनि उच्चारणमा संलग्न ओठ, दाँत, वर्त्स, जिभ्रो तालु, कलनासो, गलजिभ्रो, स्वरचिम्टी, श्वासनली आदि अङ्गहरूलाई ध्वनि अवयव भनिन्छ । अर्को शब्दमा भन्दा उच्चारण कार्यमा सघाउने मानवीय अङ्गलाई ध्वनि अवयव भनिन्छ । समग्रमा यी ध्वनि अवयवहरू उच्चारण स्थान, करण गुफा र द्वार गरी चार समूहमा पर्दछन् ।

क) स्थान: माथिल्लो ओठ, माथिल्लो दाँत, वर्त्स/दन्तमूल, तालु/मूर्धा, हनुमूल, काकल, ग्रसनी, कण्ठ र गोजेरो ।

ख) करण: तल्लो ओठ, तल्लो दाँत, जिभ्रो, जिह्वधार, जिह्वाफलक, जिह्वामध्य, जिह्वा र जिह्वापद

ग) गुफा: नाके ओढार, मुखेओढार, घोक्रो ।

घ) नासिकद्वार, मुखद्वार र गलजिभ्रो ।

ध्वनि अवयवहरूलाई गतिशीलताको आधारमा चल र अचल गरी दुई प्रकारका हुन्छन् ।

क) चल अवयव:

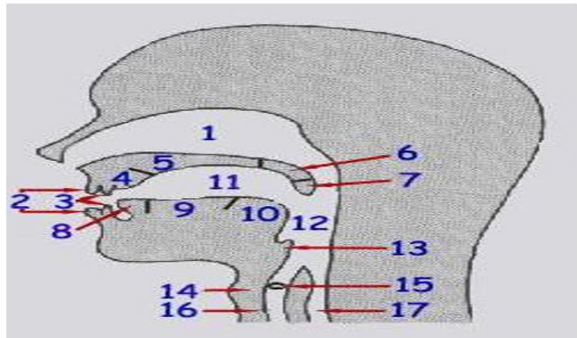
चल अवयवलाई सक्रिय वा करण भनिन्छ । चल अवयवहरू आवश्यकताअनुसार आफ्नो स्थानबाट तलमाथि वा दायँबायाँतर्फ सर्दछन् । चल अवयवहरू तल्लो दाँत, तल्लो ओठ, जिभ्रो, गलजिभ्रो र कलनासो हुन् ।

ख) अचल अवयव:

ध्वनि उच्चारण हुदा निष्क्रिय रहेर सहयोग पुऱ्याउने श्वासनली, खाद्यनली, स्वरयन्त्रमुख, स्वरचिम्टी, स्वरयन्त्र वा वाग्यन्त्र, घोक्रो, वर्त्सय, कण्ठ र माथिल्लो दाँत अचल अवयव हुन् ।

ध्वनि उच्चारण गर्दा सहयोग पुऱ्याउने ध्वनि अवयवहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

ध्वनि अवयव (The Organs of Speech)

१. नाकेओढार (nasal cavity)
२. ओठ (lips),
३. दाँत (teeth),
४. वर्त्स/दन्तमूल (alveolar ridge),
५. कठोर तालु (hard palate),
६. कोमल तालु (velum \soft palate),
७. कलनासो/ किलकिले /काकल/वा तर्कुलो (uvula),
८. जिभ्राको टुप्पो (apex (tip) of tongue)
९. जिभ्राको फलक (blade of tongue)
१०. जिह्वामूल (dorsum \back of tongue)
११. मुखेओढार (oral\buccal cavity),
१२. घोक्रो (pharynx),
१३. गलजिभी (epiglottis),
१४. स्वरयन्त्र/वाग्यन्त्र (larynx),
१५. स्वरचिम्टी (vocal cords),
१६. श्वासनली (wind pipe),
१७. गोजेरो (food passage\gullet),

१) नाकेओढारः

तालुभन्दा माथि अवस्थित सास फेर्दा हावा आउने जाने बाटो नै नाकेओढार हो । नाकका पोरादेखि गलजिब्रीसम्म फैलिएको भागलाई नाके ओढार (नासिका विवर) भनिन्छ । यसले नासिक्य ध्वनिहरू र अनुनासिक ध्वनिको उच्चारणमा सहयोग पुऱ्याउछ ।

२) ओठः

ओठ बाहिरी रूपमा देखिने उच्चारण अवयव हो । उच्चारण अवयवहरूमा ओठको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । ध्वनि उच्चारणका क्रममा माथिल्लो ओठभन्दा तल्लो ओठ सक्रिय हुन्छ । विभिन्न ध्वनिको उच्चारणमा ओठले विभिन्न अवस्था ग्रहण गर्दछ । तल्लो र उपल्लो ओठ जोडिँदा नेपाली भाषाका व्यञ्जन ध्वनिहरू प्, फ्, ब्, भ्, म्, व् उच्चारित हुन्छन् । उ, ओ स्वर ध्वनिको उच्चारणमा ओठ गोलित र अन्य स्वर ध्वनिहरू अ, आ, इ, ओ को उच्चारणमा अगोलित हुन्छ ।

३) दाँत

ध्वनि उच्चारणको क्रममा दाँतको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । दाँत तल्ला र माथिल्ला गरी दुई किसिमका हुन्छन् । जिब्राका टुप्पाले माथिल्ला दाँतलाई छुँदा दन्त्य ध्वनि उच्चारित हुन्छन् । नेपाली भाषाका त्, थ्, द्, ध् ध्वनि दन्त्य हुन् ।

४) वर्त्स (दन्तमूल)

माथिल्ला दाँतको पछाडि र मूर्धाभन्दा उवडखावडपरेको भागलाई वर्त्स वा दन्तमूल भनिन्छ । जिब्राको टुप्पाले वर्त्स स्थानलाई छुँदा उच्चारित हुने ध्वनि अग्रवर्त्स हुन् । नेपाली भाषामा न्, र्, ल्, ट्, ठ्, ड् यस्तै ध्वनि हुन् । जिब्राको फलक वा पाताले वर्त्सस्थानलाई छुँदा ध्वनिहरू पश्च वर्त्स हुन् । नेपाली भाषामा च्, छ्, ज्, भ् । यस्तै ध्वनि हुन् ।

५) कठोर तालु

वर्त्सस्थानदेखि कोमल तालुसम्मको भागलाई कठोर तालु भनिन्छ । हाडमाथि पातलो मांसपेशीय आवरणले ढाकिएको हुँदा कठोर तालु कठोर प्रकृतिको हुन्छ । यो मुखविवरको धुरी हो । नेपाली भाषामा तालव्य ध्वनि य् उच्चारणमा यसले सघाउ पुऱ्याउँछ ।

६) कोमल तालु

कोमल तालुभन्दा पछाडि र किलकिलेभन्दा अगाडिको कोमल भागलाई कोमल तालु भनिन्छ । कोमल तालु र जिह्वामूलको सहयोगमा नेपाली भाषामा कण्ठ्य ध्वनि क्, ख्, ग्, घ्, ङ् र अनुनासिक स्वरहरूको उच्चारण हुन्छ ।

७) कलनासो

तालुस्थानको पुछारमा भुण्डिएको मासुको लुकोलाई कलनासो भनिन्छ । यसलाई किलकिले, लिगलिगे, काकाल, तर्कुलो जस्ता नामले पनि चिनिन्छ । कलनासो मौखिक ध्वनि उच्चारण गर्दा माथि जाने, नासिक्य ध्वनि उच्चारण गर्दा तल भर्ने गर्दछ । यसले फोक्सोबाट बाहिर आएको श्वासलाई नाक र मुखवाट बाहिर आउन सघाउँछ ।

८) जिब्रो

कोदालीको पातो आकारको जिब्रोले नै ध्वनि उच्चारणमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ । यो ध्वनि उच्चारण अवयवमध्ये सबैभन्दा सक्रिय अवयव हो । श्वर ध्वनि निर्धारण गर्ने प्रमुख तीन आधारमध्ये दुईवटा आधार जिब्रासँग सम्बन्धित छन् । ध्वनि उच्चारणको क्रममा जिब्रालाई जिह्वाग्रतम् (टुप्पो), जिह्वाफलक (पातो), जिह्वाग्र, जिह्वामध्य, जिह्वापश्च र जिह्वामूल गरी ६ भागमा बाड्न सकिन्छ ।

क) जिह्वाग्रतम

जिब्राको सबैभन्दा अगाडिको चुच्चो वा टुप्पोलाई जिह्वाग्रतम् (टुप्पो) भनिन्छ । यसैको सक्रियताबाट नेपाली भाषाका दन्त्य (त, थ, द, ध) र अग्र वत्स्य (ट, ठ, ड, ढ, न, र, ल) ध्वनिको उच्चारण हुन्छ ।

ख) जिह्वाफलक

जिब्राको टुप्पोभन्दा पछाडि फिँजारिएको भागलाई जिह्वाफलक (पातो) भनिन्छ । नेपाली भाषामा पश्चवत्स्य च, छ, ज, भ, स् ध्वनिको उच्चारणमा यो भाग सक्रिय रहन्छ ।

ग) जिह्वाग्र

जिह्वाफलक (पातो) भन्दापछाडिको भागलाई जिह्वाग्र जिह्वाग्र भनिन्छ । यो कठोर तालुभन्दा ठिक तलको भाग हो । नेपालीका तालव्य य् ध्वनि र अग्र इ, उ स्वरको यही भाग सक्रिय रहन्छ ।

घ) जिह्वामध्य

जिब्राको अग्र र पश्च भागको मध्य बिन्दुलाई जिह्वामध्य भनिन्छ । सामान्य अवस्थामा जिब्रो कठोरतालु र कोमल तालुको बिचमा रहन्छ । केन्द्रीय स्वर ध्वनिको उच्चारणमा जिब्राको मध्य भाग नै सक्रिय हुन्छ । यसलाई जिब्राको केन्द्रीय भाग पनि भनिन्छ ।

ङ) जिह्वापश्च

जिब्राको पछिल्लिरको भागलाई पश्च भाग भनिन्छ । यो कोमल तालुभन्दा ठिक तलको भाग हो । यसबाट नेपाली भाषाका कण्ठ्य ध्वनि क, ख, ग, घ, ङ, व र पश्च स्वर ध्वनि अ, आ, उ, ओ उच्चारित हुन्छन ।

च) जिह्वामूल

जिब्राको अन्तिम भाग वा फेदलाई जिह्वामूल भनिन्छ । यो सक्रिय हुँदा जिह्वामूलीय वा वा स्वरयन्त्रमुखी ध्वनिहरू उच्चारित हुन्छन । नेपाली भाषामा जिह्वामूलीय ध्वनि ह हो ।

८) मुखेओढार

ओठभन्दा पर किलकिलेभन्दा ओर तालुभन्दा तल र जिब्राभन्दा माथिको बिचको ओढारलाई मुखेओढार भनिन्छ । यसभित्र तालु, दाँत, जिब्राजस्ता ध्वनि उच्चारक अङ्ग रहेका हुन्छन । भाषिक ध्वनि उच्चारणमा मुखविवरको अवस्था समान नभएपनि मौखिक ध्वनिको उच्चारणमा यसको भूमिका महत्वपूर्ण रहन्छ ।

१०) घोक्रो

कलनासोभन्दा तल, स्वरयन्त्रभन्दा माथि र जिह्वामूलभन्दा पछाडि रहेको खाली भागलाई घोक्रो भनिन्छ । यसलाई ग्रसनी पनि भनिन्छ । घोक्रोसँग मुखविवर, नासिकाविवर, श्वासनली र गोजेरो तर्फका चारवटा मुख वा बाटाहरू जोडिएका हुन्छन ।

११) गलजिब्री

कण्ठद्वारको माथिपिष्ट र किलकिलेभन्दा ठिक तल श्वास फेर्ने बेलामा खुल्ने र खानेकुरा खाँदा बन्द हुने मासुका लर्कालाई गलजिब्री भनिन्छ । गलजिब्रीको ध्वनि उत्पादनमा प्रत्यक्ष संलग्नता नभएपनि यसले खानेकुरा सर्किएर फोक्सोतिर जानबाट बचाउँछ ।

१२) स्वरयन्त्र

रुद्रघण्टी पछाडिको भाग अथवा जिब्राको फेददेखि श्वासनलीको मुखसम्मको भागलाई स्वरयन्त्र भनिन्छ । यसले स्वरलाई मिठो वा नमिठो बनाउन निर्णायक भूमिका निर्वाह गर्ने हुनाले यसलाई ध्वनि वाकासपनि भनिन्छ ।

१३) स्वरचिम्टी

श्वास नलीको सिरान र कण्ठपेटारी को आवरणभित्र रहेको चिम्टीको आकारको ध्वनि उच्चारक अवयव

स्वरचिन्ती हो । खोल्न र बन्दगर्न सकिने लचकदार दुई पत्रहरू समतलीय रूपमा अवस्थित हुन्छन् । यस्ता लचकदार पत्रहरू नारी पुरुषमा लामा छोटो हुन्छन् । महिलाहरूको स्वरचिन्ती करिब १८ मि.मि. र पुरुषहरूमा करिब २३ मि.मि. लामा हुन्छन् । उच्चारण गर्दा पुरुषको स्वरचिन्तीमा प्रति सेकेण्ड १०० देखि १५० पटक र महिलाको स्वरचिन्तीमा करिब २०० देखि ३२५ पटक प्रकम्पन हुन्छ ।

१५) गोजेरो

श्वस नलीको समान्तरमा गर्धनतिरबाट पेटतिर गइरहेको आन्द्रोजस्तो भागलाई गोजेरो भनिन्छ । यसको ध्वनि उच्चारणमा प्रत्यक्ष सम्बन्ध नभए पनि श्वासप्रश्वास गर्दा यसको मुख बन्द हुने र श्वासनलीको मुख बन्द हुँदा यसको मुख खुल्ने गर्छ ।

सन्दर्भ सामग्रीको सूची

- ▶ थापा, डा. दिनबहादुर (२०७४) भाषाविज्ञान र नेपाली भाषा, काठमाडौं: अक्सफोर्ड इन्टरनेसनल पब्लिकेसन प्रा.लि. ।
- ▶ पोखरेल, केशवराज (२०७३), भाषाविज्ञान र नेपाली भाषा, काठमाडौं: क्याम्ब्रिज पब्लिकेसन प्रा.लि. ।
- ▶ पोखरेल, माधवप्रसाद (२०५७) ध्वनिविज्ञान र नेपाली भाषाको ध्वनि परिचय, काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान ।
- ▶ बन्धु, चूणामणि (२०५३), भाषाविज्ञान (सातौं सं), काठमाडौं: साभ्ना प्रकाशन ।
- ▶ यादव, योगेन्द्रप्रसाद रेग्मी भीमनारायण (२०५८) भाषाविज्ञान, कीर्तिपुर: न्यु हिरा बुक्स इन्टरप्राइजेज ।

नेपाली भाषिक सिप शिक्षण

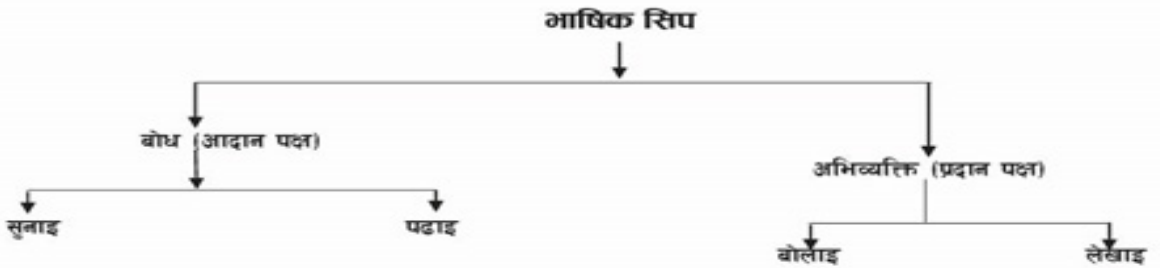
डुण्डिराज पौडेल

सहायक प्राध्यापक

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस

भाषा भनेको विचार आदानप्रदान गर्ने माध्यम हो । नेपाली भाषा शिक्षणको उद्देश्य बालबालिकालाई नेपाली भाषा सम्बन्धी भाषिक व्यवहारमा कुशल तुल्याउनु हो । भाषिक व्यवहार भित्र भाषिक सिपसम्बन्धी कुराहरू पर्दछन् । भाषिक सिपअन्तर्गत सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइसम्बन्धी कुराहरू आउँछन् । सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ भाषाका चार सिपहरूको शिक्षण नै भाषिक सिप शिक्षण हो । नेपाली विषय शिक्षण भनेको विषयवस्तुको शिक्षण नभइ भाषिक सिपहरूको शिक्षण हो । भाषिक सिप शिक्षण विद्यार्थीहरूको सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ सिप विकासमा केन्द्रित हुन्छ । नेपाली विषय भाषा विषय भएकाले विद्यार्थीहरूको भाषिक सिप विकासमा जोड दिनु पर्दछ ।

सुनाइ र पढाइ सिपका माध्यमबाट बालबालिकाहरू अरुका भावना विचार र अनुभव बोध वा ग्रहण गरेर आफ्नो अनुभवलाई बढाउँछन् । बोलाई र लेखाइका माध्यमबाट बालबालिकाहरू आफ्नो भावना, विचार वा अनुभवहरूलाई अरु समक्ष व्यक्त गर्दछन् । यसैले विचार आदानप्रदान गर्ने वातावरणको सिर्जना गर्न उनीहरूलाई भाषिक व्यवहारमा कुशल बनाउनु आवश्यक हुन्छ । भाषिक सिपलाई प्रष्ट पार्न निम्न रेखाचित्रमा प्रस्तुत गर्न सकिन्छ ।

भाषिक सिपका क्रममा सुनाइ, बोलाई, पढाइ र त्यसपछि लेखाइलाई लिइन्छ । सुनाइ र बोलाई प्रारम्भिक चरणका भाषिक सिप हुन्, जुन कथ्य भाषामा आधारित हुन्छन् । पढाइ र लेखाइ केही माथिल्ला स्तरका भाषिक सिप हुन् जुन लेख्य भाषामा आधारित हुन्छन् । प्रत्येक भाषिक सिपको एक अर्कामा पारस्परिक सम्बन्ध हुन्छ । सुनाइले बोलाईलाई बोलाईले पढाइलाई पढाइले लेखाइलाई परस्परमा प्रभाव पार्दछ ।

सुनाइ सिप

बालबालिकाहरू सर्वप्रथम अरुले भनेका कुराहरू सुनेर भाषा सिक्न सुरु गर्छन् । भाषा सिकाइको सुरुवात सुनाइबाट हुन्छ । त्यसैले सुनाइबाट नै भाषा शिक्षकले थालनी गर्नु उपयुक्त हुन्छ । बालबालिकालाई शिक्षकले केही व्यक्त गरेर वा कसैसँग रोचक संवाद गरेर पनि उत्प्रेरित गराउन सक्छन् कहिले काही भनिर्दिदा पनि बालबालिका एकाग्र भएर सुन्न सक्छन् । सुनाइ सिपलाई प्रभावकारी पार्न बालबालिकालाई पनि प्रतिक्रिया व्यक्त गर्ने अवसर

दिनुपर्दछ । साथै बालबालिकाका लागि हुने खालका अर्थात सुनेर राम्रा हुने वा स्तर अनुरूपका रमाइला कुरा सुनाए पनि यो सिपको विकास छिटो हुन सक्छ ।

कक्षा कोठामा एउटा शिक्षकले सधैभरि पाठ्यपुस्तकबाट सुनाउने वा कुनै किताब हेरेर कथा सुनाउने मात्र गरे त्यो त्यति रोचक नहुन सक्छ । शिक्षक आफैले पनि केही पढेर कुनै रमाइला कविता कण्ठ पारेर हाउ भाउसहित सुनाए त्यो बडो प्रभावकारी हुन सक्छ । सम्पूर्ण विद्यार्थी यतिबेला असल स्रोताका रूपमा स्वतः उपस्थित भएका हुन्छन् । विद्यार्थीको मनमा शिक्षकले अव के सुनाउनुहुन्छ भन्ने धारणा बस्छ । अनि सुनाइसिप अभ बढी प्रभावकारी हुन्छ । विद्यार्थीसंग भएका पाठ्यपुस्तकबाट मात्र सुनाउँदा कौतुहल हुँदैन, किनभने तिनले प्रायः आफ्ना पाठ्यपुस्तकका कथा पहिल्यै वा पढाउनु अघि नै पढिसकेका हुन्छन् । तसर्थ शिक्षकले रोचकताको अतिरिक्त आफ्ना निजी घटनालाई पनि उत्साहपूर्ण तरिकाले सुनाए यो राम्रो हुनसक्छ ।

सुनाइ सिपको विकासका लागि नेपाली विषयका शिक्षकले भाषा शिक्षण गर्दा नेपाली विषयको पाठ्यक्रम सम्बन्धित कक्षाको नेपाली विषयको पाठ्यपुस्तक शिक्षक निर्देशिका विषय विस्तृतिकरण पाठ्यक्रम दिग्दर्शन शिक्षक स्रोत सामग्री, साहित्यिक विधाका कविता, कथा, बाल साहित्य सम्बन्धी सन्दर्भ सामग्रीलाई प्रयोगमा ल्याउनु पर्ने हुन्छ । यस्ता विविध शैक्षिक सामग्रीलाई प्रयोग गरेर रोचक ढुङ्गाले शिक्षण गर्नाले बालबालिकाहरूमा सुनाइ सिपको विकास गर्न सकिन्छ । सुनाइ सिपको विकास गराउन कक्षाकोठामा निम्न कार्य गराउन सकिन्छ

क) वर्गविभेदीकरण	ख) शब्दविभेदीकरण
ग) वाक्य विभेदीकरण	घ) श्रुतिबोध
ङ) निर्देशन पालन	च) सुनेको कुरा दोहोर्‍याउने
छ) कथाकथन	ज) प्रश्नोत्तर
झ) श्रुतिरचना	

बोलाइ सिप

नेपाली भाषा शिक्षण भन्ने वित्तिकै नेपाली भाषाका भाषिक सिपको विकाससित सम्बन्धित कुराहरू पर्छन् । सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ नेपाली भाषाका भाषिक सिपहरू हुन् । बालबालिकाहरूमा पहिलो भाषाका रूपमा नेपाली सिक्ने र दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली सिक्ने दुवै खाले बालबालिकाहरूका लागि नेपाली भाषा शिक्षणको उत्तिकै महत्त्व छ । बालबालिकाहरूमा भाषिक सिपको विकास गर्नुपर्छ, उच्चारण गर्ने क्षमता बढाउनु आवश्यक हुन्छ, व्याकरण सम्मत भाषाको प्रयोग गर्ने तरिका सिकाउनु पर्छ, उनीहरूमा शब्द भण्डारको विकास गर्नु पनि आवश्यक मानिन्छ अनि त्यस्तै बोध र अभिव्यक्तिमा कुशल तुल्याउनु पनि महत्त्वपूर्ण कुरा मानिन्छ ।

बोलाइलाई मान्छेका आफ्ना आवश्यकता र इच्छा व्यक्त गर्ने भाषाको सरल उपाय मानिन्छ । मौखिक रूपमा विचारको आदान प्रदान गर्न बोलाई सिपको विकास गर्नु आवश्यक हुन्छ । मानिसको स्तर र हैसियतका बारेमा परिचय दिने माध्यम नै उसको बोली बचत हो । त्यसैले बोलीलाई सरल, सहज, शिष्ट तथा नम्र बनाउनु अति आवश्यक हुन्छ । बालबालिकाले सुनेका कुरा अरुलाई व्यक्त गर्दा बोलाइ सिप महत्त्वपूर्ण हुन्छ । साथी भाइसँग कुराकानी गर्दा बालबालिकाले सजिलैसँग आफ्ना विचार व्यक्त गर्न बोलाइसिप महत्त्वपूर्ण हुन्छ । कक्षाकोठामा यो सिप विकासका निम्ति शिक्षकले विद्यार्थीलाई बोल्ने मौका दिनुपर्छ कक्षाकोठामा शिक्षक आफूले मात्र सुनाउने विद्यार्थीलाई केही भन्न नदिने अनि विद्यार्थी बोलेमा हल्ला हुन्छ भनेर त्यसमा रोक लगाउने गरे यो सिपको विकास हुन सक्दैन । रोचक घटना, कथाजस्ता विषयलाई अभिनयपूर्वक सुनाउने र सुनाउन लगाउने गर्दा यसलाई बढी प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ । जस्तै: विद्यार्थीलाई पालैपालो कथा भन्न लगाउने, समाचार भन्न लगाउने, कुनै वस्तु राखेर त्यसवारे भन्न लगाउने आदि यसरी बोलाई सिपको विकास गर्नका लागि कक्षाकोठामा बालबालिकाहरूलाई विभिन्न किसिमका कार्यकलापहरू

गराउनु आवश्यक छ । एउटै किसिमका कार्यकलापबाट बोलाइमा पाइने विविधताको विकास सम्भव हुँदैन । मौखिक अभिव्यक्तिका विविधता अनुरूप कार्यकलापहरूमा पनि विविधता ल्याउनु अत्यावश्यक हुन आउँछ । यिनै कुरालाई ध्यानमा राखेर कक्षाकोठामा बोलाइ सीपको विकास गराउन निम्नानुसारका कार्यकलापहरू गराउन सकिन्छ ।

क) कुराकानी/संवाद	ख) प्रश्नोत्तर
ग) वस्तु तथा चित्र वर्णन	घ) कथाकथन
ङ) घटनावर्णन तथा मौखिक प्रतिवेदन	च) वादविवाद
छ) छलफल	ज) खास परिस्थिति वा समस्या बारे विचार व्यक्त गर्न लगाउनु
झ) परिचर्चा	ञ) अभिनय तथा नाटकीयकरण
ट) चिठ्ठाखेल	ठ) भाषण

पढाइ सिप

पढाइ भनेको लिपिवद्ध भाषामा उतारिएको ज्ञान एवम् सूचनालाई पाठकद्वारा आफ्ना मष्तिष्कले संगठित गर्ने सिप हो । लिपिवद्ध सामग्रीहरूबाट अर्थ ग्रहण गर्नु नै पढाइ हो । लिखित सामग्री बुझ्नुका साथै बुझाउन सक्ने क्षमता प्राप्त गर्नुलाई समेत पढाइ भनिन्छ । बुझ्नेको कुरा बुझाउन सक्ने क्षमता प्राप्त भएन भने त्यस्तो पढाइलाई उपयुक्त मानिदैन । ज्ञानको विकास गर्ने विभिन्न उपायहरू मध्ये पढाइलाई सवैभन्दा प्रभावशाली उपाय भनिन्छ, ज्ञान विज्ञानका क्षेत्रमा विकसित नयाँ नयाँ विचार एवम् दृष्टिकोण प्रतिदिन लिपिवद्ध भाषाको रूपमा हाम्रा सामु आइरहेका हुन्छन् ती विचार एवम् दृष्टिकोणसँग परिचित हुन पनि पढाइ आवश्यक हुन्छ । पढाइ ज्ञान आर्जनको उपाय मात्र नभएर मनोरञ्जनको महत्त्वपूर्ण उपाय पनि हो ।

पढाइले विभिन्न भाषिक क्षमता र सिपको विकासमा पनि प्रशस्त मद्दत पुऱ्याउँछ । भिन्न भिन्न प्रयोजनका लागि विभिन्न सामग्री पढ्ने बानी बसाल्दै लैजानाले पढाइको गति र बोधको विकासमा सघाउ प्राप्त हुन्छ । पढाइद्वारा लेख्य भाषाका विभिन्न विद्यामा पाइने लेखन ढुङ्गढाँचा तथा शैलीसँग परिचित हुन्छ र विभिन्न शब्दहरूको ज्ञान समेत यसबाट प्राप्त हुन्छ । पढाइले गर्दा पाठकको अनुभव र ज्ञानलाई विस्तार गर्दै पूर्वज्ञानलाई परिष्कार गरी नयाँ नयाँ दृष्टिकोणको विकास गराउन सघाउँछ । त्यसैले पढाइले शैक्षिक प्रक्रियालाई विकसित मात्र पार्ने होइन पाठककै विकासमा पनि महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्न सक्छ ।

पढाइ सिपको विकासका लागि पाठ्यसामग्री छनोट गर्दा निकै ध्यान दिनु आवश्यक छ । विशेष गरेर विद्यार्थीहरूका लागि पाठ्यसामग्रीको छनोट गर्दा त्यस तहमा पढ्ने बालबालिकाको योग्यता क्षमता तथा स्तरलाई विचार गरी उनीहरूका अनुभवको सेरोफेरोका कुरासंग सम्बन्धित पाठ्य सामग्रीहरू जुटाउने प्रयास गर्नुपर्छ । सरल र सुपरिचित विषयवस्तु भएका पाठ्यसामग्री भएमा बालबालिकालाई ती सामग्री पढ्न र बुझ्न पनि सजिलो पर्छ । विद्यार्थीहरूले थप ज्ञान प्राप्त गर्न पढाइमा अभिप्रेरित गराउन सकिन्छ । नयाँ कुरा पढेर जानकारी प्राप्त गर्न पढाइ क्रियाकलापमा विद्यार्थीलाई सक्रिय बनाउनुपर्छ । पढाइ सिपलाई प्रभावकारी बनाउन शिक्षकले राम्रा राम्रा पुस्तक चयन गरेर विद्यार्थीलाई त्यसप्रति जागरूक गराउनु पर्छ । पढ्न लगाएर त्यस बारे आफुले जानेका कुरा भन्ने अवसर कक्षामा दिइए पनि बालबालिका यसप्रति बढी रुचि जगाउँछन् । कसले कतिवटा किताब पढ्छ ? भनेर कक्षामा अभिलेख राख्ने अनि धेरै किताब वा कथा पढ्नेलाई पुरस्कार दिने भनेर पनि विद्यार्थीलाई पढ्नेतिर तल्लिन गराउन सकिन्छ । पढाइ सिपको विकास गराउन कक्षाकोठामा निम्न कार्यकलापहरू गराउन सकिन्छ ।

क) सस्वर पठन	ख) मौन पठन
ग) द्रुततर पठन	घ) मध्य द्रुतपठन
ङ) मन्द पठन	च) बोधात्मक पठन

आवाज निकालेर पढ्नुलाई सस्वर पठन भनिन्छ यो एक किसिमको सिप वा कला हो । त्यसैले यसलाई बाचन कला पनि भनिन्छ । कक्षामा वाचन कलाको विकास गर्न निम्न अनुसारका कार्यकलापहरू गराउन सकिन्छ ।

१) वर्णहरूको सस्वर पठन	२) अक्षरहरूको पठन
३) रूपहरूको पठन	४) शब्द शब्दयुग्मको सस्वर पठन
५) पदावलीहरूको सस्वर पठन	६) वाक्यांशहरूको सस्वर पठन
७) वाक्यहरूको सस्वर पठन	८) अनुच्छेद वाचन
९) रूपक पठन	१०) समाचार पठन
११) सूचना पठन	१२) विज्ञापन पठन
१३) निमन्त्रणा वाचन	१४) चिठी निवेदन वाचन
१५) कक्षा कार्यको पठन	१६) कविता पठन

लेखाइ सिप

सुनेका, देखेका, पढेका, जानेका कुरालाई लिपि चिह्नद्वारा अभिव्यक्त गर्ने भाषिक कार्यकलापलाई लेखाइ भनिन्छ । भाषाका चार ओटा सिप मध्ये यो चौथो वा अन्तिम सिप हो । स्रोताको अनुपस्थितिमा आफ्ना विचारलाई लिपि चिह्नद्वारा मौखिक अभिव्यक्तिको जस्तो सहजता, सरलता र स्वभाविकता लिपिवद्ध गरिएका विचारमा पाउन सकिदैन । मौखिक अभिव्यक्तिलाई सुरक्षित र दीर्घकालसम्म बचाइ राख्न लिखित अभिव्यक्ति अपरिहार्य आधार भएको छ ।

आधारभूत तहका बालबालिकालाई सुनाइ, बोलाइ र पढाइ सिपका अतिरिक्त लेखाइ सिप विकासका लागि पनि त्यतिकै ध्यान दिनु पर्दछ । सुन्ने, बोल्ने, पढ्ने जस्ता क्रियाकलाप गरिसके पछि आफ्ना विचारलाई लिखित रूपमा प्रस्तुत गर्नका लागि लेखाइ सिप महत्वपूर्ण हुन्छ । लेखाइ सिपले बालबालिकामा कुनै वस्तुका वारेमा वर्णन गर्दा वा आफ्ना विचार व्यक्त गर्दा लेख्ने तरिका थाहा हुन्छ । ह्रस्व, दीर्घ, विराम चिह्न, उच्चरण प्रक्रियाका साथै लेख्ने, हेर्ने, त्यसलाई पुनर्लेखन गर्ने तथा सफा लेख्ने बानीको विकास हुन्छ । सुरु-सुरुमा साना-साना बालबालिकालाई आफ्ना वारेमा आफ्ना परिवारका वारेमा, आफुले देखेका वस्तुका वारेमा, लेख्न लगाउनुपर्छ । बालबालिकालाई सुरुमा लेख्न लगाउँदा त्यसमा देखिने अशुद्धिलाई पुरै काटिदिने, अशुद्ध लेख्यो भनेर रिसाउने, भकिने, कराउने गरेर हतोत्साही पार्न हुँदैन विस्तारै रुचिपूर्ण हौसला र उत्साह दिएर लेखाइ सिपको पूर्णतातर्फ अग्रसर गराउनु पर्छ ।

अतः लेखाइ सिपको विकास गर्नु भनेको राम्रा अक्षर लेख्नु, शुद्धसँग लेख्न सक्नु, प्रश्नोत्तर गर्ने क्षमता बढाउनु, व्यवहारमा आइपर्ने लेखाइ सम्बन्धी कारोवार गर्न सक्नु र स्वतन्त्र रूपमा छोटो रचनाहरू तयार पार्नुलाई पनि लिन सकिन्छ । लेखाइ सिपको विकास गराउन कक्षाकोठामा निम्न कार्यकलापहरू गराउन सकिन्छ ।

क) श्रुति लेखन	ख) वस्तु तथा चित्रवर्णन
ग) अनुभव, घटना वा यात्रा वर्णन	घ) अनुलेखन
ङ) प्रश्नोत्तर लेखन	च) संवाद लेखन
छ) सारांश लेखन	ज) अनुच्छेद लेखन
झ) चिठी तथा निवेदन लेखन	ञ) दैनिकी लेखन
ट) निबन्ध लेखन	ठ) प्रतिवेदन लेखन
ड) कथा लेखन	ड) कविता लेखन

निष्कर्षः

नेपाली भाषिक सिप शिक्षण सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइको अभ्यास हो । यस्ता सिपहरूको शिक्षणको

लागि विधागत विविधता आवश्यक छ । नेपाली भाषा शिक्षणमा थुप्रै विधिहरूको प्रयोग गरी विविध क्रियाकापहरू अवलम्बन गरिएको छ । भाषा शिक्षणका लागि अनेकौं विधि एवम् त्रियाकलापहरूको प्रयोग गर्न सकिने भए पनि विद्यार्थीको रुचि, आवश्यकता, अनुभव तथा मनोवैज्ञानिक पक्षको ख्याल गर्न जरूरी छ । बालबालिकालाई सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ सिपको क्रमशः विकास गराउँदै लैजानु पर्छ । बालबालिकाले सुनेनन् भने बोल्न सक्दैनन् भन्न सक्दैनन् । बोलेनन् भने पढ्न सक्दैनन् अनि पढेनन् भने नयाँ नयाँ कुरा व्यक्त गर्ने अवसर हुँदैन, अनि लिखित रूपमा विचार व्यक्त गर्दा वा कुनै वस्तुबारे लिखित अभिव्यक्ति प्रस्तुत गर्दा लेख्नु पर्ने भएकाले लेखाइ सिप पनि अत्यन्तै महत्त्वपूर्ण मानिन्छ । त्यैले नेपाली भाषामा दक्षता प्राप्त गर्न सबै भाषिक सिपको उत्तिकै महत्त्व भएकाले भाषा अत्यन्तै विचार पूर्वक धिनको प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

सन्दर्भसूचि

- ▶ अधिकारी, हेमङ्गराज (२०५०), नेपाली भाषा शिक्षण काठमाडौं : कुञ्जन प्रकाशन ।
- ▶ ढकाल, शान्तिप्रसाद (२०७४) नेपाली भाषा शिक्षण: परिचय र प्रयोग काठमाडौं: पिनाकल पब्लिकेसन प्रा.लि.
- ▶ दाहाल, द्रोण र अन्य (२०६९) नेपाली भाषा शिक्षण प्राथमिक शिक्षक तालिम, भक्तपुर: श्री ५ को सरकार शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र ।
- ▶ भुसाल, केशव र महेशप्रसाद भट्ट (२०७५), माध्यमिक नेपाली शिक्षक मार्गदर्शिका, काठमाडौं: सनलाइट पब्लिकेशन ।
- ▶ शर्मा, केदारप्रसाद र माधवप्रसाद पौडेल (२०६७) नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण, काठमाडौं: विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

संस्थापक स्व.वि.यू. र मेरो अनुभूति

टिकाराम कँडेल

भू.पू. अध्यक्ष,

स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन, ज.ब.क्या.

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको स्थापनाको प्रथम व्याचको हैसियत अनुसार पेशागतरूपले जहा जे जसरी व्यस्त रहेता पनि सागुरो संसारमा परिचित गराउने क्याम्पसको सदासयताप्रति अति आभारी हुँदै छोटो लेखद्वारा कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु । वास्तवमै लामो र दार्शनिक लेख भन्दा पनि यथार्थवादी धरातलमा रहेर आफ्नो विचार राख्न चाहन्छु । गलकोटमा क्याम्पस र यहाँका तमाम हामीले को अवसरको प्रति कल्पना नरहे कै अवस्थामा यहाका वुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी, राजनीतिकर्मीको प्रयासबाट क्याम्पसको स्थापना भयो । सानो संख्यामा हामी प्रथम व्याच भनी भर्ना हुने अवसर पायौ । जग वसाल्यौ स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन गठन गर्‍यौ । शैक्षिक क्रियाकलाप के कसरी अगाडि बढाउने क्याम्पसका गुरुहरु प्रतिको सहकार्यमा अगाडी बढ्यौ । साथमा साथ पायौ ।

पाको विद्यार्थी पनका कारण विशुद्ध विद्यार्थीकै हैसियत भन्दा पनि गुरुहरूसँग सहकार्य मार्फत हरेक क्रियाकलापमा अगाडी बढ्ने अवसर मिल्यो । २०६२/६३ को आन्दोलनमा हामीलाई राजीनितक सचेतना जागरूपनका साथ विद्यार्थीहरुलाई नेतृत्व पक्तिमा पुग्ने अवसर हामीलाई मिल्यो । मलाई लामो समयपछि भएपनि स्मरण छ । तत्कालीन राजनीतिक आन्दोलनमा क्याम्पस प्रशासन तथा विद्यार्थी एउटै मञ्चबाट शंसोधन गर्न सँगै हुन्थ्यौ । अहिलेको जस्तो शिक्षक माथि दमन राणकालीन सञ्जाल त्यतिवेला थिएन । भएपनि कसैले टेङ्नेवाला थिएन । तसर्थ गलकोटमा १५ दिने आन्दोलनमा गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको कर्मभूमिका राम्रो महत्त्व छ । क्याम्पसबाट फुकेको विगुलले यहाका राजनीतिक पार्टी र सर्वसाधारण लाई सचेत र जागरूप बनाउने गर्‍यो । त्यो अवस्था राजनीतिक रूपबाट निदाएका व्यक्तिलाई गणतन्त्रको स्थापना, राजतन्त्रको अन्त्यमा तत्कालीन क्याम्पस स्व.वि.यू. लाई कहिल्यै निद्रा लागेन । निदाएकालाई व्युभाउने प्रेरणाको स्रोत थियो गलकोट क्याम्पसको स्व.वि.यू. । म त्यही स्व.वि.यू. को सभापति बन्ने अवसर यहाका विद्यार्थी साथीहरुको सदासयतालाई र क्याम्पसको प्रशासन एवम् गुरुलाई एकपटक हार्दिक नमन गर्न चाहन्छु । किनकी चुनावी समिति नभएर मिलिजुली स्व.वि.यू. बनाउन सवै सहमत भयौ ।

१३ जना विद्यार्थी भर्ना भएको क्याम्पसमा ११ जनाको स्व.वि.यू. बनायौ । जो संस्थापक स्व.वि.यू. बन्थो । म त्यस समितिको सभापति, मोतीलाल गौतम उपसभापति, वीर बहादुर बोहोरा कोषाध्यक्ष, फम बहादुर खत्री सचिव लगायतका साथीहरु रहेर काम गर्‍यौ । त्यतिवेला तत्कालीन अखिल क्रान्तिकारीमाथि राज्यले प्रतिबन्ध लगाएकाले अखिल क्रान्तिकारी समर्थक विद्यार्थी साथीहरुलाई अन्य संगठनका साथीहरु बनाएर स्व.वि.यू. मा राखी अपरिचित

रूपमा काम गरायौ । साथीहरू पनि सहमत हनुभयो तत्कालीन नेपाली आर्मी जामुने डाडामा बसेको थियो । रातको समयमा हामी नाराजुलस सहित हटियाको लोकतन्त्र पुग्दा गोलीका छर्रा बर्सिन्थे । स्व.वि.यू. सचिव कोषाध्यक्ष र म घरको पछाडी लुकेर बस्थ्यौ ।

त्यो परिवेश बाट जन्मिएको स्व.वि.यू. आज सहज र सरल रूपबाट काम गर्ने प्रतिवद्धताका साथ पाचौँ स्व.वि.यू. बनेको छ । क्याम्पसमा आज तत्कालीन अवस्थादेखि हालसम्म आइपुग्दा क्याम्पसले हामीलाई खोजी भु.पू. विद्यार्थीहरूको संगठन बनाउन खोज्नुले हामीप्रति गरेको सम्मान म भुल्न सकिदैन, अर्को तर्फ मिलिजुली स्व.वि.यू. मा हामीलाई नेतृत्वमा पुऱ्याउनु, पछि आउने साथीहरूलाई पाठ सिकाउन पाउनु, नेतृत्वमा पुऱ्याउनु हामीवाट भएका प्रयासका परिणाम हुन । त्यस समय पछि बनेका स्व.वि.यू. हरूले हाम्रै पाठबाट अगाडी बढेका छन् । केही हदसम्म त्यहा पुग्न सकेका छन् । किनकी हाम्रो समयमा स्व.वि.यू. मा राजनीति निस्कलंकपन थियो । हामीमा राजनीतिक विचार भएपनि एक अर्कालाई हेर्ने दृष्टिकोण फराकिलो थियो । हामी पार्टी भन्दा पनि विद्यार्थीको समस्या र समाधानका उपयामा तल्लीन थियौ । देशको राजनीतिक परिवेश सँग सचेत थियौ । गालीगलौज र आरोप प्रत्यारोपको शब्दहरू हाम्रो मानसपटलबाट हटेका थिए । सबै साथी एउटै पार्टीको स्वभाव हामीमा थियो । जसले विजारोपण गरेको थियो गलकोट क्याम्पसमा त्यसैले होला हामी बाटोमा हिड्दा क्याम्पस जाने हो भन्दा कसैले पत्याउनथिए । क्याम्पस जानु भन्दा पनि राजनीतिक गर्न जाने हो ? भन्ने प्रश्न आउथ्यो हामी माथि ती भनाइहरू पनि स्वभाविकै थिए । हामी पाको विद्यार्थीहरू को क्याम्पसमा जमघट देख्दा कोहीले त विद्यार्थी भन्थे कोहीले त क्याम्पसका शिक्षक ! जे होस हामीसँग देखिएको पाकोपन आज सम्म कायमै छ रहिरहोस !! यी मैले माथि उल्लेख गरेको कुराहरू के ले पनि प्रष्ट पार्छु भने त्यतिबेला हाल सम्म आउदाको क्याम्पसको विद्यार्थीको डाटा (आँकडा) हेर्दा करिब शिक्षा सङ्कायबाट ३०० को सेरोफेरोमा विद्यार्थीहरू भई सकेका देखिन्छ । त्यतिनै संख्यामा क्याम्पसमा क्रियाशिल पठन पाठन गर्दै गरेको देखिन्छ । पास भइ सकेका विद्यार्थीहरू हेर्दा ठुलो संख्यामा विदेशमा (जापान, अष्ट्रेलिया, कोरीया) रहेको र नेपालमा रहेका पनि कोही व्यरोजगार हुन नपरेको अवस्था देखिन्छ । तत्कालीन अवस्थामा क्याम्पसमा शिक्षा सङ्काय मात्रै थियो । अन्य सङ्काय पछि थप गरियो । पास नभै सकेका विद्यार्थीसाथीहरू पनि विहानी कक्षा क्याम्पस, दिवा रोजगार भएको पाइन्छ । यी तथ्याङ्कहरूले के देखाउछ भने गलकोटमा बनेको क्याम्पसले जन्माएका सबै विद्यार्थीहरू कोही कही कतै अवसरवाट बञ्चित हुन परेको अवस्था छैन । यो हाम्रो लागी गौरवको विषय हो । हामी आशावादी छौ, यस क्याम्पसमा हामी भन्दा पछाडीका पिढीहरू वाट पनि अव वञ्चित हुनुपर्ने छैन । किनकी क्याम्पस सञ्चालन गर्न सशस्त्र द्रन्डको अवस्थामा पनि गलकोटमा धान्याञ्चल पर्व लगाएर आर्थिक संकलन अभियान त्रिप पार्ने, मनफुकाएर चन्दा दिने सवैमा सलाम ! जसबाट हामीले पढ्यौ रोजगार पायौ तर भन्नै पर्छ त्यो चन्दा ठीक ठाउँमा प्रयोग होस र भएको होला । तत्कालीन पण्डित नारायण पोखेल (प्रमुख वाचक) लाई हामी हृदयदखि सम्मान गर्न चाहन्छौ । करिब अन्तिम तिर म के भन्न चाहन्छु भने क्याम्पसबाट जुन सङ्कायबाट भएपनि उत्तिर्गरी रोजगारमा व्यस्त हुनुहुने साथीभाइहरू हाम्रो क्याम्पसप्रतिको सदासयता कायम रहिरहोस क्याम्पसले पनि आफ्नो शैक्षिक मापन प्रक्रिया जारी राखोस ।

क्याम्पस र स्व.वि.यू.

लोकेन्द्र जैरे
सभापति

स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन, ज.ब.क्या.

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस बागलुङ जिल्लाको मध्य पश्चिम भागमा अवस्थित वि.सं. २०६१ सालमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त गरि बागलुङ जिल्लाको मध्यपश्चिम क्षेत्रमा स्थापित एक सामुदायिक शैक्षिक संस्था हो । स्थानीय विद्यार्थीहरूको उच्च शिक्षाको सपना सुरक्षित र साकार गर्नमा सहजीकरण गरी टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले स्थापित गलकोट बहुमुखी क्याम्पसले करिब दुई दशकदेखि शैक्षिक सेवा उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।

यस क्याम्पसमा गलकोट नगरपालिकाका साथसाथै पूर्वमा काठेखोला गाउँपालिका पश्चिममा बडिगाड गाउँपालिका उत्तरमा पर्ने ताराखोला गाउँपालिा र दक्षिणमा पर्ने वरेङ गाउँपालिका र गुल्मीको मुसिकोट नगरपालिकाका विद्यार्थीहरूले समेत शैक्षिक सेवा प्राप्त गरिरहेको अवस्था छ । गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा हाल शिक्षा तथा व्यवस्थापन सङ्कायको अध्ययन अध्यापन हुँदै आइरहेको छ । हाल यस क्याम्पसले QAA प्राप्त गर्ने उद्देश्यका साथ लागि परि्ररहेको छ । यस क्याम्पसलाई गुणस्तर आश्वासन र मान्यता प्राप्त गर्न सक्षम बनाउने प्रक्रियामा आन्तरिक, बाह्य तथा विश्वविद्यालय अनुदान गन्त्र ले पुर्याएको सहयोगको पनि उच्च कदर गर्दछु ।

स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन

आजभन्दा करिब ६ दशकअघि २०१७ सालमा राजा महेन्द्रले राजनीतिक दलमाथि प्रतिबन्ध गरी राजनीतिक अधिकार निलम्बन गरेका बखत विश्वविद्यालय, क्याम्पस तथा स्कूलका विद्यार्थीहरूले संगठनिक रूपमा आन्दोलित गर्नु र आफ्ना माग पूरा गर्न वाध्य पार्नु त्यत्ती सहज कुरा भने पक्कै थिएन । स-साना आन्दोलनलाई छाडेर हेर्ने हो भने २०१५ सालमा भएको स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको आन्दोलनलाई २०१७ साल पछिको विद्यार्थी आन्दोलनको प्रारम्भ मानिन्छ ।

गलकोटबहुमुखी क्याम्पस वि.सं.२०६१ सालमा स्थापना भए पश्चात वि.सं. २०६२ सालमा टिकाराम कडैलको अध्यक्षतामा पहिलो पटक स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन समितिको गठन भएको थियो भने त्यस पश्चात वि.सं.२०६५ मा मान बहादुर खत्रीको अध्यक्षता र तेस्रो पटक वि.सं.२०७३ सालमा गुमान सिंह भण्डारीको अध्यक्षता स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको गठन भएको थियो। स्ववियूको प्रावधान अनुसार प्रत्येक २ बर्षमा निर्वाचन हुनुपर्नेमा सो अनुसार नभएकोले मेरो कार्यकाल सम्म आइपुग्दा चौथो पटक मात्र स्ववियू समिति गठन भएको छ । वि.सं. २०७३ सालमा स्ववियू गठन भए पश्चात समयमा निर्वाचन हुन नसक्दा करिब ५ बर्ष पछि मात्र निर्वाचन भएको छ । लामो समय पछि भएको निर्वाचनमा मलाई स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको सभापती जस्तो गरिमाय पदमा सर्वसम्मत निर्वाचित गराउन सहयोग पुर्याउनुहुने नेपाल विद्यार्थी संघ गलकोटइकाई तथा क्याम्पसमा अध्ययनरत सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । हाल क्याम्पसमा ११ सदस्यीय स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको समिति गठन भएको व्यहोरा पनि सबै जनामा अवगत नै छ ।

विगतमा क्याम्पसको आफ्नै भवन नहुनु, खेलमैदान नहुनु, सामुदायिक क्याम्पस हुनुका कारण क्याम्पसमा

आर्थिक अभाव हुनु, उच्च प्राविधिको प्रयोगबाट अध्ययन अध्यापन नहुनु, चमेना गृहको अभाव तथा पुस्तकालयको उचित व्यवस्थापन र प्रयोग नहुनु जस्ता समस्याका कारण क्याम्पसको स्तरोन्नति र विकासमा धेरै चुनौति रहेका थिए भने हाल सम्म आइपुग्दा केहि विषयहरूमा भने सकारात्मक परिवर्तन देख्न र महसुस गर्न सकिन्छ तर यो प्रयाप्त भने छैन।

हाल मेरो कार्यकाल भर्खर मात्र सुरुवात भएको परिप्रेक्ष्यमा धेरै किसिमका कार्यक्रमहरू गर्न आवश्यक देखेको छु जसले विद्यार्थीको शैक्षिक तथा व्यवहारिक पक्षमा विकास गर्न र क्याम्पसका समग्र पक्षको विकासका लागि महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउन सकौं । मेरो कार्यकालमा यस क्याम्पसले QAA प्राप्तिको लागि क्रियाकलाप गर्दै गर्दा मेरो भूमिका पनि कम भने महसुस गरेको छैन। त्यसैले क्याम्पस प्रशासन, क्याम्पस व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तह, विद्यार्थीहरू तथा अन्य सरोकारवालासंगको समन्वयमा गर्ने पर्ने विभिन्न नीति तथा कार्यक्रमहरू रहेका छन्। गलकोटलनगरपालिकामा रहेको यस क्याम्पसमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरू धेरै जसो मध्ययम वर्गीय परिवारका विद्यार्थीहरू रहेका छन् जहाँ केही न्यून आय भएका विद्यार्थीहरूलाई समेत समेटिने गरि विद्यार्थीको भर्ना तथा मासिक शुल्कलाई वैज्ञानिक एवं समतामूलक बनाउने, समयनिष्ठ शिक्षक एवं विद्यार्थी नितिलाई अवलम्बन गर्ने, क्याम्पसमा विषयगत शिक्षकहरूको लागि तालिम तथा प्रशिक्षणको व्यवस्था गर्ने, विद्यार्थीहरूलाई समयसमयमा उत्प्रेरणामूलक तथा सिप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, क्याम्पसमा अतिरिक्त कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने, प्रविधिमैत्री अनिवार्य शैक्षिक पूर्वाधारको निर्माण, हेल्थ डेक्सको व्यवस्थापन, भौतिक पूर्वाधार निर्माण, संरक्षण तथा सजावट आदि जस्ता कार्यक्रम गर्नुपर्ने आवश्यकता देखेअनुसार योजना तयार गरेको छु, आशा छ यी योजनाहरू सफल गराउनमा सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको सहयोग रहने छ ।

देशमा देखा परेको विकराल आर्थिक तथा राजनैतिक समस्याका कारण यसै त देशभरीबाट विभिन्न किसिमका भिषाहरूमा विदेश जाने क्रम बढि रहेको छ भने गलकोटनगरपालिका पनि उक्त समस्याबाट टाढा रहन नसकी वैदेशिक रोजगारीले जरा गाडेको अवस्थामा आजभोलि +६ अध्ययन पछि अध्ययन भिसामा विदेश जानेको संख्यामा वृद्धी हुदाँ नेपालमै उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्यामा कमी हुँदै गएको कारण क्याम्पसमा विद्यार्थीको संख्या घट्ने सम्भावना बढेको छ। यस परिप्रेक्ष्यमा विद्यार्थी संख्या उच्च कायम राख्न र गुणस्तर वृद्धि गर्न भौतिक तथा प्राविधिक पूर्वाधारको व्यवस्थापन गरि शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूमा तालिम तथा प्रशिक्षणको अभाव पूर्ति गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ। जसले बाह्य पालिकाबाट समेत विद्यार्थी आकर्षित गरि विद्यार्थी संख्यामा वृद्धी गर्न सकिने विश्वास पनि व्यक्त गर्दछु । मेरो कार्यकालमा पुस्तकालय व्यवस्थापन तथा चमेना गृहको व्यवस्थापन आदि जस्ता माथि उल्लेखित योजनाहरूले शैक्षिक वातावरण सुदृढ गर्नका लागि सहयोग गर्नेछन् । क्याम्पसमा गुणस्तर सुधार गर्न हाल सम्म केही कार्यहरू अगाडी बढिसकेका छन् भने अझै धेरै कामहरू गर्न बाँकी नै छन् ।

अन्तमा: यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पस QAA को प्रकृत्यामा रहेकोले QAA प्राप्त गरी क्याम्पसको थप विकास र विस्तार गरि विद्यार्थीहरूको हक, अधिकारको संरक्षण गर्दै गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नमा म लगायत स्वतन्त्र विद्यार्थी यूनियन समिति लागि रहने छ । यस क्याम्पस गलकोटको एक धरोहर हो, संरक्षण र विकास तथा विस्तार गरि शिक्षित व्यक्तिहरूको स्थापना गर्नमा गलकोट बहुमुखी क्याम्पस प्रशासन, व्यवस्थापन समिति, अध्ययनरत विद्यार्थी तथा पूर्व विद्यार्थीहरू एवं सम्पूर्ण गलकोटबासी आमाबुबा दाजुभाइ तथा दिदिबहिनिहरूको महत्वपूर्ण सहयोगको आवश्यकता छ, “एक थुकि सुकि सय थुकी खोली” भनेभैँ कुनै एक/दुई जनाको प्रयासले मात्र यो सम्भव हुँदैन सबैले हातमा हात र साथमा साथ दिइ सहयोग गर्नुहुनेछ भन्ने आशा व्यक्त गर्दछु ।

जय क्याम्पस । जय देश । जय नेपाल ।

मेरो देश

विमला खड्का
वि.एड. दोस्रो वर्ष

मेरो देश नेपाल ! मेरो कर्मभूमि, जन्मभूमि, मातृभूमि आस्था र श्रद्धाको भूमि मेरो देश नेपाल हो । हिमालको सेतो फेता पहाडको हरियो भोटा र तराइको पहलो कछाड फेरेर बसेको मेरो देश मेरो मुटुको टुक्रा हो । मेरो देशको माटामा टुकुटुकु हिडेर सर्वप्रथम कर्म र जीवनसंघर्षको यात्रा सुरुवात गरेको मेरो देश हो । सिन्धुमा हराएको विन्दुजस्तै विश्वको भूमण्डलमा सानो देखिए पनि मेरो देश हृदयको धड्कन हो । मेरो देश सगरमाथालाई साथमा लिएर हाँसेको छ, अनि पर्वतस्तनबाट नित्य निरन्तर बगिरहेका दुधका सहस्र धारा लिएर बाँचेको छ ।

रहस्यको सरोवर मेरो देश अनेकताभिन्न एकता भएको देश हो । विश्वभरि कै प्राकृतिक सौन्दर्यलाई जम्मा पारेर विधताले यसै मुलुकमा खन्याएको छन मेरो देश सौन्दर्यको खानी पनि हो । त्यहाँ प्रकृतिको रङ्गी विरङ्गी फुलबुटा भएको हरियो च्यादर ओढेर पहाड सिँगारिएको छ । मेरो देशमा सत्य र विश्वास सवैभन्दा ठूलो प्रतिक हो । मेरो देश मेरो आँखाको नानी हो, कला सभ्यता, सौहार्दता र सदभावनाको खानी हो । मलाई मेरो देश देशमा छिर्न खोज्ने विसंगतीहरूलाई थिच्दै अघि बढ्न मन लाग्छ, मेरो देश मेरो लागि प्रत्येक व्यक्तिको घर हो जहाँ विविधतामा एकता हुन्छ । एकले अर्कालाई सम्मान दिने मित्रताको माला गाँस्ने मेरो देशका मानिसको चलन छ ।

मेरो देश वीर र वीरङ्गनाहरू जन्माउने देश हो । चिसो पानी लिएर वीरताको आगो ओकल्ने नेपालीहरूको बहादुरीले सात समुन्द्र छियोलेको छ । सच्चाई र वीरताको निमित्त नेपालीहरूको विश्वमै नाम कमाएका छ । बलभद्र कुँवरको पालामा ७०/७२ जना महिला केटाकेटी बुढाबुढी मिलेर अंग्रेज सँग लडेको इतिहास छामेर हाम्रो त्यो इतिहासमा त्यहि ७० जना मध्य एक जना महिला सुत्केरी हुनुहुन्थ्यो । उहाँ युद्ध लड्दै हुनुहुन्थ्यो । उहाँलाई सुत्केरी भए भनेर युद्ध रोकिने समय थिए त्यसैले त्यो बच्चालाई कपडाले बाधेर युद्ध गर्नु भयो । उहाँलाई गोली लिएर उहाँको मृत्यु भयो । तर उहाँको छातीमा लपेटिएको बच्चाले मरेको लास माथि पनि दुध गएको थियो । इतिहासका पाना हेर्दा यसरी बचाएको देश हो । त्यसरी हाम्रा आमा बाबा मिलेर बनाएको मुलुक हो । त्यसैले नेपाललाई भौतिक सम्पन्नताको चुचुरामा पुऱ्याउन मन लाग्छ । सगरमाथामा चढेर छौ : शान्ति पृथ्वी शान्तिको वैद्विक मन्त्र उच्चारण गरेर विश्वभर शान्ति सन्देश फिँजाउन मन छ ।

अधुरो जिन्दगी

गाउँमा मेरो घर छ सपना ठुलो देख्छु
म त आफुलाई ठुली ठानेकी रहेछु ।

आमा बुवा दुःख गर्नुहुन्छ मेरा लागि
म त खै किन हो किन अलपत्रमा परेकी छु ।

न त दाजु भाइ मेरा न त राम्रा छिमेकी
यही कुरा सम्भेर रुने गरेकी छु ।

साथमा छैनन छिमेकी न त आफ्नो भन्नु
यही कुराले गर्दा नै तडपिएर बाँचेकी छु ।

कस्तो हुन्छ गरिबको पिडा
एक छाक नखाएर हेर ।

कस्तो हुन्छ धनीको घरमा
एक दिन बसेर हेर ।

आफ्नो भन्ने कस्तो हुन्छ
गाउँमै फलेको अन्न खाएर हेर ।

पिडा भन्ने कस्तो हुन्छ
एकै पटक रोएर हेर ।

छोरा थिएनन सात बहिनी छोरी हुँदा
खुशी भए आमा बुवा केही गर्लान की भनी ।

कुरा काट्ने समाज उस्तै यात उस्तै हामी
अब त आमाबुवाले मारी सके आश पनि ।

कृति पुन
वि.एड दोस्रो वर्ष

मेरो देश नेपाल

मेरो देश नेपाल पहाडले घेरिएको ठाउँ
कतै सहरको सम्मो कतै हरियो वन र गाउँ ।
माया र प्रेम हरेक नेपालीको मनमा
कतै सुन्दर त कतै गुराँस फुलेको छ वनमा ॥

तिन भाग नेपाल हिमाल पहाड र तराई
मन भित्रको मायाले कोही छैन पराई ।
निलो गगन अनि उर्वरा यहाँको जगत
देशको निम्ति बनाएका छन पुर्खाले रगत ॥

मन भित्रको योद्धा जोगाउने यहाँको राष्ट्रिय गान
वीर वीरङ्गाना भनिएर चिनिएका गोर्खाली यहाँका शान ।
वनमा चरिहरूले मिलाउछन मिठो भाका
पुर्खाले स्वतन्त्र बनाए लाग्न दिएनन् कसैको आँखा ॥

बन्दुक र बारुदको अगाडि गोर्खाली कहिल्यै लुकेन
मर्न तयार भए पुर्खा तर शिर कहिल्यै भुकेन ।
अनेक यहाँको भाषा त अनेक यहाँको जात
सफा वायुमा थकान भेट्दै काट्छन नेपालीले रात ॥

पार्वती गौतम
बी.एड. दोस्रो वर्ष

निष्ठुरी आमा

आमा तिमी निष्ठुरी हौ कि,
समयले तिमीलाई बाँधी दियो ।
नवौ महिना गर्भमा राख्यौ
जन्म पछि छुट्याइ दियौ ॥

मेरो माया थिएन कि आखिर
साथमा निम्ले राख्न मानिनौं ।
मेरो लागि काखको महत्त्व
यात तिमीले जान्दै जानिनौं ॥

दुधको घुट्टोको विना सकेको मेरो आँत
अरु केले मेटाउला र ।
त्यो अपार अमृत वस्तु
अरु केमा म पाउला र ॥

तिम्रो बोली सँगै तोताउने यो ओठ
अब कहिले तोताउला र ।
तिम्रै काखको न्यानो माया
खै अरु केले मेटाउला र ॥

मेरो कोमल हात समाउने ती हात
पैसाका बिट्टा समाउने भएछ ।
मैले चुस्दा विग्रने त्यो यौवन
पैसाले आज भरभराउने भएछ ॥

तिम्रै काखमा खेल्ने यो चाहाना
खै केले मेटाउला र ।
तिमी भन्दा प्रिय मेरो लागि
यो मनले को भेटाउलार ॥

फर्कि आउ मेरी आमा तिमी
मेरो मायाले सताउन्न र ।
धन नै सबै थोक ठान्छन सबै
यो भुटो हो भन्ने लाउन्न र ॥

इन्दु खत्री
बि.एड प्रथम वर्ष

जीन्दगीको अध्याय धन यहाँ

हाम्रा जीवनरूपी किताबका अनेकौ अध्याय छन् यहाँ,
क्याम्पसबाटै व्यवहार अनि जीन्दगी सच्चाए धन यहाँ ।

छुनु छ चन्द्रमा गलकोट क्याम्पसको प्राङ्गणमा आएर यहाँ
सत्य र नैतिकताको सन्देश भदैं छन् छ ज्ञानका किरण अभै ।

सुनौलो बिहानीका चम्किलो किरणसँगै यहाँ,
नियमित सिर्जिरहे धन अनेको प्रतिभाका खानी यहाँ ।

ज्ञानका भोका हामी तिर्खाएको प्यासीलाई पानी जस्तै
चेतना र विचारको विशाल सङ्ग्रहालय बनाउदै छौ यहाँ ।

खोल्दा नेत्र जहाँ सफलताको विशाल संसार छ यहाँ,
सुन्दर सपना पूरा गरि सभ्य समाज बनाउने अध्याय छ यहाँ ।

भावना के.सी
वि.एड दोस्रो वर्ष

EMIS विवरण

कृष्ण बहादुर बोहोरा
संयोजक

१. पृष्ठभूमि

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस गलकोट नगरपालिका वडा नं. ३, हटिया बजारमा अवस्थित एक सामुदायिक क्याम्पस हो । यस क्याम्पस गलकोट नगरपालिका, ताराखोला गाउँपालिका, बरेङ गाउँपालिका र बडिगाड गाउँपालिकाको केन्द्रविन्दुमा रही साभ्ना सामुदायिक क्याम्पसको रुपमा सेवा प्रवाह गर्दै आइरहेको छ । स्थापनामाकालमा आभनै ऐतिहासिक पृष्ठभूमि बोकेको यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पस थोरै विद्यार्थी संख्या सहित गलकोट मा. वि. को भवनमा वि.स.२०६१ सालमा स्नातक तहमा कक्षा शुरू गरिएकोमा हाल आभनै भवन परिसरमा वि.वि.एस.र वि.एड. सङ्कायमा स्नातक तहमा कक्षा सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ, यद्यपि अझै आर्थिक, भौतिक र शैक्षिक रुपमा सम्पन्न हुन सकेको छैन । । गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको शैक्षिक स्थिति र क्याम्पसको विकासको अवस्था प्रस्तुत गर्नको लागि २०७५ सालमा शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (EMIS) समिति संरचना गरिएको छ ।

२. शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (EMIS) समितिको संरचना

- ▶ नवराज गौतम - संयोजक (प्रशासन तथा लेखा प्रमुख)
- ▶ चूडामणि शर्मा - सदस्य (विभागिय प्रमुख शिक्षा सङ्काय)
- ▶ दीपक शर्मा - सदस्य (सहायक प्राध्यापक, शिक्षा)
- ▶ भगवान बोहरा - सदस्य (सहायक प्राध्यापक, शिक्षा)
- ▶ कृष्ण बहादुर बोहरा - सदस्य (सहायक प्राध्यापक, व्यवस्थापन)

३. शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (EMIS) समितिको उद्देश्यहरू:

- ▶ शैक्षिक सूचना प्रणाली मार्फत गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा शैक्षिक विकास प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ▶ सूचना प्रयोगको माग बढाएर निर्णय गर्ने अभ्यासहरूको लागी सही, र समय सान्दर्भिक तथ्यांक सङ्कलन र संगठित गरी रिपोर्ट गर्ने ।
- ▶ शैक्षिक विकासका लागी सूचनाको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ▶ शैक्षिक सूचना प्रणाली प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्न, दुवै आन्तरिक र बाह्य रूपमा, यसको गुणस्तर वृद्धि गरेर प्रयोगकर्ता र उत्पादकहरूको नेटवर्क सिर्जना गर्न र भूमिका बढाउने कार्य गर्ने ।
- ▶ शैक्षिक विकासमा सूचना प्रणाली विश्लेषणको क्षेत्रमा EMIS सेल कर्मचारीहरूको क्षमताको विकास गर्ने र शैक्षिक सूचना प्रणालीको प्रयोग, व्यवस्थापन, अनुगमन, र EMIS गतिविधिहरूको मूल्याङ्कन गर्ने
- ▶ गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको EMIS इकाईको समग्र व्यवस्थापनलाई सुदृढ गर्ने

४. शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (EMIS) समितिको कार्य विवरण

- ▶ गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा भर्ना भएका विद्यार्थीहरूको विवरण विषयगत, सङ्कायगत र तहगत रूपमा समग्र

- शैक्षिक र वैयक्तिक अवस्थाको विवरण आवधिक रूपमा विद्युतीय माध्यममा अद्यावधीक गरी राख्ने
- ▶ शैक्षिक वर्ष २०७५ / २०८० मा क्याम्पसका विभिन्न समितिहरूले गरेका महत्वपूर्ण कार्यहरूको विवरण विद्युतीय माध्यममा राख्ने ।
- ▶ आन्तरिक तथा बाह्य परीक्षामा सम्मिलित हुने विद्यार्थीहरूको विवरण र नतिजाको तथ्यांक विद्युतीय प्रणालीमा सुरक्षित राख्ने र सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक परेको अवस्थामा माग गरे बमोजिम आवश्यकता अनुसार विवरण उपलब्ध गराउने ।
- ▶ शिक्षक, विद्यार्थी तथा अभिभावकहरूको प्रतिक्रिया संकलन गर्न सूम्भाव पेटकामा आएका सुम्भावलाई विद्युतीय माध्यममा अद्यावधीक गरी राख्ने
- ▶ पुस्तकालय सभटवेयरलाई अद्यावधीक गर्ने
- ▶ वित्त सभटवेयरलाई अद्यावधीक गर्ने

५. वर्तमान शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको प्रभावहरू

शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) शिक्षाको समग्र गुणस्तर सुधारको लागि एक आवश्यक उपकरण हो । शैक्षिक प्रणाली तथ्यांक व्यवस्थापनमा सुधार गर्न, राम्रो निर्णय गर्न, पारदर्शिता र जवाफदेहिता वृद्धि गर्न, विद्यार्थी परिणाम सुधार गर्न, र संचार सुधार गर्न प्रयोग भएको छ ।

- ▶ वर्तमानमा प्रयोग गरिएको शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीबाट क्याम्पसमा स्थापित विभिन्न एकाइहरू बीच कार्यगत समन्वय गर्न सहजता प्राप्त भएको छ ।
- ▶ क्याम्पस व्यवस्थापन समिति, क्याम्पस प्रशासन, विभिन्न विभाग तथा व्यवस्थापकीय निकायहरूलाई आवश्यक पर्ने सूचनाहरू तुरुन्त प्राप्त हुने अवस्था सिर्जना भएको छ ।
- ▶ त्रि. वि., विश्वविद्यालय अनुदान आयोग, तथा अन्य आयोगहरूमा पेश गर्नुपर्ने प्रतिवेदनहरू समयमा पेश गर्न सकिएको छ ।
- ▶ पुस्तकालयमा पुस्तकको अभिलेखीकरण, निकासी तथा प्राप्त गर्ने कार्य छिटो छरितो र प्रभावकारी भएको छ ।
- ▶ शिक्षकहरू, विद्यार्थीहरू र अभिभावकहरू बीच शैक्षिक सूचना प्रणाली मार्फत सञ्चार तुरुन्त गर्न सकिने भएकोले शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावक बीचको सम्पर्कमा सहजता बढेको छ ।
- ▶ क्याम्पसको आर्थिक विश्लेषण गरि निर्णय लिन सहज भएको छ ।
- ▶ क्याम्पस, तथा एकाइहरूको कार्यसम्पादन मुल्यांकनमा सहयोग भएको छ ।
- ▶ आन्तरिक परीक्षाको नतिजा समयमा नै प्रकाशन गर्न सकिएको छ ।
- ▶ प्रतिक्रिया संकलन गरी समयमा नै सूम्भाव प्रदान गर्न सहयोग मिलेको छ ।
- ▶ विद्यार्थीहरूले संघर्ष गरिरहेका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न शिक्षकहरूलाई आवश्यक तथ्यांक उपलब्ध गराइ विद्यार्थीहरूको नतिजा सुधार गर्न, विद्यार्थीको कार्यसम्पादन ट्यांक गर्न र थप सहयोग आवश्यक पर्ने क्षेत्रहरू पहिचान गरि विद्यार्थीहरूलाई सफल हुन आवश्यक स्रोतहरू प्रदान गर्न र विद्यार्थीहरूलाई पृष्ठपोषण मार्फत शैक्षिक परिणाम सुधार गर्न सहयोग मिलेको छ ।

६. भावी कार्यक्रमहरू:

शैक्षिक सूचना प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन क्याम्पस प्रशासनको सहयोगमा निम्न भावी कार्यक्रमहरू स्थापित गर्ने अभियानको लक्ष्य लिइएको छ ।

- ▶ विद्यार्थी अनलाइन भर्ना आवेदन सभटवेयर राख्ने
- ▶ प्रतिक्रिया सङ्कलन पोर्टल व्यवस्था गर्ने

- ▶ विद्यार्थी प्रोफाइल विद्युतीय माध्यममा अद्यावधिक गरी राख्ने
- ▶ मानव संसाधन प्रोफाइल विद्युतीय माध्यममा अद्यावधिक गरी राख्ने

७. निष्कर्ष तथा सुझावहरू:

अन्तमा, शिक्षाको समग्र गुणस्तर सुधार गर्न शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) एक आवश्यक उपकरण हो । शैक्षिक सूचना प्रणाली तथ्यांक व्यवस्थापनमा सुधार गर्न, राम्रो निर्णय गर्न, पारदर्शिता र जवाफदेहिता वृद्धि गर्न, विद्यार्थी परिणाम सुधार गर्न, र संचारमा सुधार गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ। शिक्षा क्षेत्रमा EMIS को प्रयोग बढ्दो रूपमा सामान्य हुँदै गइरहेको छ, र यो भविष्यमा अझ महत्वपूर्ण औजार बन्ने सम्भावना छ । EMIS को प्रयोग गरेर क्याम्पस र प्राध्यापकहरूले आफ्ना विद्यार्थीहरूलाई उत्कृष्ट शिक्षा प्रदान गरिरहेको तथा आवश्यक मापदण्डहरू पूरा गरिरहेको तथ्य सुनिश्चित गर्न सकिन्छ । EMIS का तीन महत्वपूर्ण साभना चुनौतिहरू: दिगोपन, जवाफदेहिता, र दक्षता जस्ता कमीहरूको वरिपरि घुमिरहन्छ र यी तीन महत्वपूर्ण साभना चुनौतिहरू गलकोट बहुमुखी क्याम्पसले प्रभावकारी ढंगले परिवर्तन (सुधार) गर्न सकेमा शैक्षिक व्यवस्थामा दिगोपन, जवाफदेहिता, र दक्षता जस्ता कमीहरू सुल्झन सक्छन् र विद्यार्थीहरूलाई अन्तराष्ट्रिय स्तरको उत्कृष्ट शिक्षा प्रदान गर्न सकिन्छ ।

Annexes

Program- wise Student Enrollment

This section presents information on the number of students enrolled in Galkot Multiple Campus, Level of Education offered, Academic Programs, Gender and year wise.

1) Program- wise Student Enrollment

i. Program- wise Student Enrollment 2079/080

Level	Academic Programs	Student Enrollment											
		1st Year/Sem.			2nd Year/Sem.			3rd Year/Sem.			4th Year/Sem.		
		M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T
Bachelor	B. Ed.	5	27	32	7	39	46	12	68	80	7	34	41
	B.B.S.	9	22	31	12	35	47	19	42	61	6	17	23
Total		14	49	63	19	74	93	31	110	141	13	51	64

ii) Program- wise Student Enrollment 2078/079

Level	Academic Programs	Student Enrollment											
		1st Year/Sem.			2nd Year/Sem.			3rd Year/Sem.			4th Year/Sem.		
		M	F	T	M	F	T	M	F	T	M	F	T
Bachelor	B. Ed.	2	32	34	13	69	82	8	34	42	4	20	24
	B.B.S.	9	29	38	23	42	65	6	19	25	7	11	18
Total		9	61	72	36	111	147	14	53	67	11	31	42

2) Student for the last Five years

Academic year	No. of students by Faculty		Total
	B.ED.	BBS	
2075	114	109	223
2076	155	121	276
2077	194	145	339
2078	182	146	328
2079	199	162	361

विद्यार्थी विवरण २०८०/ ०८१			
	वि. एड.	वि.वि.एस.	जम्मा
प्रथम	२७	३६	६३
दोस्रो	३२	४१	७३
तेस्रो	४२	३२	७३
चौथो	३३	१६	४८

3) Pass Rate

Latest students pass out

i. Students pass out of year 2075

Particular	BED					BBS				
	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total
Total Student Appeared	88	57	26	-	171	86	51	23	12	172
Regular Students	48	30	17	-	87	44	39	15	9	107
Partial Students	40	27	17	-	84	42	12	8	3	65
Total Pass out Students	23	10	14	-	47	27	9	8	5	49
Regular Pass Students	2	2	4	-	8	4	4	6	5	19
Partial Pass Students	21	8	10	-	39	23	5	2	-	30

ii. Students pass out of year 2076

Particular	BED					BBS				
	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total
Total Student Appeared	78	68	37	7	190	63	68	39	14	184
Regular Students	37	32	28	7	104	26	36	31	12	105
Partial Students	41	36	9	-	86	37	32	8	2	79
Total Pass out Students	8	8	12	7	35	5	10	5	9	29
Regular Pass Students	1	1	7	7	16	1	6	3	8	18
Partial Pass Students	7	7	5	-	19	4	4	2	1	11

iii. Students pass out of year 2077

Particular	BED					BBS				
	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total
Total Student Appeared	99	66	43	28	236	74	60	56	34	224
Regular Students	55	27	24	28	134	29	21	26	28	104
Partial Students	44	39	19	-	102	45	39	30	6	120
Total Pass out Students	-	22	11	8	41	-	16	14	5	35
Regular Pass Students	-	3	2	8	13	-	7	5	5	17
Partial Pass Students	-	19	9	-	28	-	9	9	-	18

iv. Students pass out of year 2078

Particular	BED					BBS				
	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total
Total Student Appeared	57	71	39	27	194	71	57	36	43	207
Regular Students	23	43	23	16	105	42	23	18	27	110
Partial Students	34	28	16	11	89	29	34	18	16	97
Total Pass out Students	3	16	10	10	39	3	21	9	19	49
Regular Pass Students	3	8	2	3	16	3	8	3	13	24
Partial Pass Students	-	8	8	7	23	-	13	6	6	25

iv. Students pass out of year 2079

Particular	BED					BBS				
	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total	1 st Year	2 nd Year	3 rd Year	4 th Year	Total
Total Student Appeared	86	77	56	33	252	69	46	30	25	170
Regular Students	32	42	33	18	125	41	32	16	16	105
Partial Students	54	35	23	15	127	28	14	14	9	65
Total Pass out Students	-	-	-	15		-	-	-	13	
Regular Pass Students	-	-	-	5		-	-	-	9	
Partial Pass Students	-	-	-	10		-	-	-	5	

4. Gender Parity Index 2079/2080

(GPI = number of females/number of males)

Faculty	Level	Female	Male	Total	GPI	Share of Girls %
B.Ed.	1 st year	27	5	32	5.4	84.38%
	2 nd year	39	7	46	5.6	84.79%
	3 rd year	68	12	80	5.6	85.00%
	4 th year	34	7	41	4.8	82.93%
Total		168	31	199	5.4	84.42%
B.B.S.	1 st year	22	9	31	2.4	70.96%
	2 nd year	35	12	47	2.9	74.46%
	3 rd year	42	19	61	2.2	68.85%
	4 th year	17	6	23	2.83	73.91%
Total		116	46	162	2.52	71.60%

5. Graduates

Total number of graduates by year, faculty and subject (2064-2079)

Faculty	Subjects	064	065	066	067	068	069	070	071	072	073	074	075	076	077	078	079	Sub Tot.	Tot.
Bachelor of Education	Nepali	1	0	6	4	5	7	1	6	4	6	11	9	2	2	3	-	67	149
	English	2	4	1	4	8	2	2	9	4	3	3	1	3	1	0	1	48	
	Economics	0	0	0	1	1	1	0	0	3	2	0	0	1	2	1	1	13	
	Population	2	1	0	3	0	4	1	4	2	0	2	2	0	0	0	-	21	
Bachelor of Management	Ac-count/Fi-nance							6	2	4	9	4	5	4	8	5	47	47	
	Grand Total												196						

6. Physical Aspects of the Campus

FIXED ASSETS

S.N.	Details	Unit in Number
१	Land जग्गा	६-१-३-२ रोपनी
२	Building भवन	२
३	Room कोठा	३१
४	Desk & Benches डेस्क बेन्च	१४९
५	Table टेवल	१६
६	Chairs कुर्ची	७०

७	Office Drawer अफिस दराज	५
८	Computer कम्प्युटर	६
९	Printer and Photocopy फोटोकपी	२
१०	Projector प्रोजेक्टर	१
११	Sofa set सोफासेट	१
१२	Books पुस्तक	२७८०
१३	Laptop ल्यापटप (हेमसिंह भण्डारीबाट प्राप्त ४ थान)	५
१४	Toilet शौचालय	९
१५	Drinking Water खानेपानी	४
१६	Library पुस्तकालय	१
१७	Reading Room वाचनालय	१
१८	Library Drawer पुस्तकालय दराज (वि.वि. अनुदान आयोगको अनुदानबाट)	२
१९	Lecture Desk लेक्चरल् डेस्क	१६
२०	White Board ह्वाइट बोर्ड	१६
२१	C.C. TV Camera सि.सि. क्यामरा	१०
२२	Biometric attendance machine बायोमेट्रिक्स हाजिरी मेसिन	१
२३	Office Rack अफिस च्याक	११
२४	Box Table बक्स टेबल	२
२५	Filtered Drinking Water शुद्ध खानेपानी	१
२६	Table Watch टेबल घडी	२
२७	Heater हिटर	३
२८	Comment Box कमेन्ट बक्स	३

7. Teaching and Non -Teaching Staffs in the Campus

Staffs	Female	Male	Total
Teaching Staffs	-	22	22
Non -Teaching Staffs	1	1	2

8. Student Teacher Ratios (STR) 2079/080

Total number of students/total number of teachers

Faculty	Students	Teachers	Ratio
Management	151	10	15.1
Education	198	12	16.5
Total	361	22	16.4

9. Student Per Unit Cost

a. Unit cost: Total expenditure budget (Actual) divided by number of students enrolled:

Rs. 49604.41 per student

Total annual expenditure budget (with capital expenditure = Rs. 11012180

Total number of students enrolled = 222

$$\begin{aligned} \text{Unit cost} &= \frac{\text{Total annual expenditure budget (with capital expenditure)}}{\text{Total no.of students}} \\ &= \frac{11012180}{222} \end{aligned}$$

b. Unit Cost with capital expenditure: Rs. 49604.41 per student

Total annual expenditure (excluding capital expenditure): Rs. 10182116 (without capital expenditure)

$$\begin{aligned} \text{Unit cost} &= \frac{\text{Total annual expenditure budget (with capital expenditure)}}{\text{Total no.of students}} \\ &= \frac{10182116}{222} \end{aligned}$$

Unit Cost excluding capital expenditure: Rs. 45865.39 per student

१०. छात्रवृत्ति

विश्वविद्यालय अनुदान आयोगद्वारा शैक्षिक वर्ष २०७९/ ०८० मा पुर्ण छात्रवृत्तिमा छनौट भएका प्रथम वर्षका विद्यार्थीहरूको नामावली

सि. न.	विद्यार्थीको नाम	संकाय
१	बेलुना कार्की	व्यवस्थापन
२	भावना के.सी.	शिक्षा
३	हरिकला खत्री	शिक्षा
४	मनिषा वि. क.	व्यवस्थापन

५	मेलिना परियार	व्यवस्थापन
६	नन्दा खत्री	शिक्षा
७	निशा नेपाली	व्यवस्थापन
८	सपना गौतम	व्यवस्थापन
९	सुष्मा दर्जी	व्यवस्थापन

क्याम्पसबाट शैक्षिक वर्ष २०७८/०८० मा छात्रवृत्तिमा छनोट भएका प्रथम वर्षका विद्यार्थीको नामावली

क्र. सं.	विद्यार्थीको नाम	सङ्काय	ठेगाना	सम्पर्क न. :-	छात्रवृत्ति रकम	छात्रवृत्ति सहयोगदाता	छात्रवृत्ति सहयोगदाताको ठेगाना	कैफियत (रसिद)
१	अभिषेक शाही	व्यवस्थापन	गलकोट-५	९७६५६११२१०	१७०००	दिपक अधिकारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अष्ट्रेलिया	८३७
२	कृति पुन	शिक्षा	बडीगाढ-८	९७४८४०००३७	८०००	दिपक अधिकारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अष्ट्रेलिया	
३	बिमला खडका	शिक्षा	गलकोट-१	९८६१६६५१७८	१७०००	मनोज अधिकारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अष्ट्रेलिया	
४	इन्दिरा घर्ति	शिक्षा	बडीगाढ-८	९८६५३३६५५८	८०००	मनोज अधिकारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अष्ट्रेलिया	
५	बिन्दु थापा	व्यवस्थापन	गलकोट-७	९८४९१८६४८५	१७०००	दुर्गा कुँवर फाउन्डेसन	ग.न.पा.-२, नरेठाटी, हाल अष्ट्रेलिया	८४०
६	सन्ध्या कार्की	व्यवस्थापन	गलकोट-७	९७४६३९२५०६	८०००	दुर्गा कुँवर फाउन्डेसन	ग.न.पा.-२, नरेठाटी, हाल अष्ट्रेलिया	८४१
७	बसन्त थापा	शिक्षा	गलकोट-५	९८६६०४७०१०	१७०००	पवन भण्डारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अष्ट्रेलिया	८२५
८	दिक्षा पाण्डे	व्यवस्थापन	गलकोट-६	९८६२४३७६२४	८०००	पवन भण्डारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अष्ट्रेलिया	८३८
९	हेमन्त मरासिनी भण्डारी	व्यवस्थापन	गलकोट-२	९८६५ ८५४२४२	१२५००	हेमलाल सुनार फाउन्डेसन	ग.न.पा.-२, नरेठाटी, हाल अष्ट्रेलिया	८३५
१०	रेङ्गी सुनार	शिक्षा	गलकोट-१	९८४३६७९५०७	१२५००	हेमलाल सुनार फाउन्डेसन	ग.न.पा.-२, नरेठाटी, हाल अष्ट्रेलिया	८३३
११	सारा पुन	व्यवस्थापन	गलकोट-३	९७४२२०१६३८	८५००	आशा भण्डारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अमेरीका	८३१
१२	अस्मिता साहनी	व्यवस्थापन	गलकोट-३	९८६२४४४२२५	८०००	आशा भण्डारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अमेरीका	८२८

१३	सन्जु सुनार	शिक्षा	गलकोट-६	५८४६८२५६५८	८५००	आशा भण्डारी फाउन्डेसन	ग.न.पा.-३, हटिया, हाल अमेरिका	८३२
१४	अस्मिता थापा	शिक्षा	छत्रदेवा-२, अर्घाखाची	५७६५६७३३०५	८५००	रमेश खत्री फाउन्डेसन	ग.न.पा.-५, दानसिङ, हाल अष्ट्रेलिया	
१५	मनिषा मरासिनी	व्यवस्थापन	गलकोट-७	५८४९६३५२००	८०००	रमेश खत्री फाउन्डेसन	ग.न.पा.-५, दानसिङ, हाल अष्ट्रेलिया	८३६
१६	पुजा दर्जी	व्यवस्थापन	गलकोट-२	५८४६८८३४२५	८५००	रमेश खत्री फाउन्डेसन	ग.न.पा.-५, दानसिङ, हाल अष्ट्रेलिया	८३४

क्याम्पसबाट शैक्षिक वर्ष २०७५/०८० मा छात्रवृत्तिमा छनौट भएका द्वितीयदेखी चौथो वर्षसम्मका विद्यार्थीहरूको नामावली

क्र. सं.	विद्यार्थीको नाम	अध्ययनरत तह	छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउने व्यक्ति/संस्था	छात्रवृत्तिको किसिम	छात्रवृत्ति रकम
१	रितु साकी	बि.एड . दोस्रो वर्ष	केशव गौतम ग.न.पा. ३, घाइरन (हाल अमेरिका)	जेहेन्दार	१५०००
२	निशा श्रेष्ठ	बि.बि.एस. दोस्रो वर्ष	केशव गौतम ग.न.पा. ३, घाइरन (हाल अमेरिका)	जेहेन्दार	१५०००
३	करिष्मा गौतम	बि.बि.एस. तेस्रो वर्ष	केशव गौतम ग.न.पा. ३, घाइरन (हाल अमेरिका)	जेहेन्दार	१५०००
४	बिरेन्द्र कर्की	बि.एड . चौथो वर्ष	केशव गौतम ग.न.पा. ३, घाइरन (हाल अमेरिका)	जेहेन्दार	१५०००
५	अञ्जु सुवेदी	बि.एड . प्रथम वर्ष	गलकोट नगरपालिकाको कार्यालय	आर्थिक विपन्न	१२५००
६	पुजा परियार	बि.बि.एस. प्रथम वर्ष	गलकोट नगरपालिकाको कार्यालय	आर्थिक विपन्न	१२५००
७	पुनम सुनार	बि.एड . प्रथम वर्ष	गलकोट नगरपालिकाको कार्यालय	आर्थिक विपन्न	१२५००
८	टिका बि.क.	बि.एड . दोस्रो वर्ष	गलकोट नगरपालिकाको कार्यालय	आर्थिक विपन्न	१२५००
९	सिर्जना बि.क.	बि.एड . दोस्रो वर्ष	गलकोट नगरपालिकाको कार्यालय	आर्थिक विपन्न	१२५००
१०	मनिषा गुरुङ	बि.बि.एस. दोस्रो वर्ष	गलकोट नगरपालिकाको कार्यालय	आर्थिक विपन्न	१२५००
११	बिपिन चालिसे	बि.एड . तेस्रो वर्ष	गलकोट नगरपालिकाको कार्यालय	जेहेन्दार	१२५००
१२	हिरादेवी सुवेदी	बि.बि.एस. तेस्रो वर्ष	गलकोट नगरपालिकाको कार्यालय	जेहेन्दार	१२५००
१३	शर्मिला रोका	बि.एड . प्रथम वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
१४	यमुना परियार	बि.एड . प्रथम वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
१५	दिलमाया बि.क.	बि.एड . प्रथम वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
१६	सम्भना सुनार	बि.एड . प्रथम वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
१७	इश्वरी खत्री	बि.एड . दोस्रो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
१८	बिनिता नेपाली	बि.एड . दोस्रो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
१९	अञ्जली सुनार	बि.एड . दोस्रो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००

२०	पुजा के.सी.	बि.एड . दोस्रो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पसब आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
२१	आयुष खत्री	बि.एड . दोस्रो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
२२	राधा गौतम	बि.बि.एस. दोस्रो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	जेहेन्दार	६०००
२३	अनिता बि.क.	बि.एड . तेस्रो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
२४	सुनिता बि.क.	बि.एड . तेस्रो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
२५	सुमन न्यौपाने	बि.एड . चौथो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
२६	कृष्ण ब. खड्का	बि.एड . चौथो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
२७	बिशाल बि.क.	बि.एड . चौथो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
२८	कविता पासवान	बि.एड. चौथो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	६०००
२९	ऋषी परिवार	बि.बि.एस. चौथो वर्ष	गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आन्तरिक स्रोत	आर्थिक विपन्न	७८००

११. स्नातक तहको गत तीन वर्षको परीक्षामा सहभागि भएका विद्यार्थीहरूको विवरण

२०७५ सालको स्नातक तहको परीक्षामा सहभागि भएका विद्यार्थीहरूको विवरण ।

	वि. एड.				वि.वि.एस.			
	नियमित	आंशिक	जम्मा		नियमित	आंशिक	जम्मा	कुल जम्मा
प्रथम वर्ष	३२	५४	८६		४१	२८	६९	१५५
दोस्रो वर्ष	४२	३५	७७		३२	१४	४६	१२३
तेस्रो वर्ष	३३	२३	५६		१६	१४	३०	८६
चौथो वर्ष	१८	१५	३३		१६	९	२५	५८
	१२५	१२७	२५२		१०५	६५	१७०	४२२

२०७८ सालको स्नातक तहको परीक्षामा सहभागि हुने विद्यार्थीहरूको विवरण ।

	वि.एड.				वि.वि.एस.			
	नियमित	आंशिक	जम्मा		नियमित	आंशिक	जम्मा	कुल जम्मा
प्रथम	२३	३४	५७		४२	२५	७१	१२८
दोस्रो	४३	२८	७१		२३	३४	५७	१२८
तेस्रो	२३	१६	३९		१८	१८	३६	७५
चौथो	१६	११	२७		२७	१६	४३	७०
	१०५	८९	१९४		११०	९३	२०३	४०१

२०७७ सालको स्नातक तहको परीक्षामा सहभागि हुने विद्यार्थीहरूको विवरण ।

वि. एड.			वि.वि.एस.				
	नियमित	आंशिक	जम्मा	नियमित	आंशिक	जम्मा	कुल जम्मा
प्रथम	५४	४३	९७	२८	३७	६५	१६२
दोस्रो	२८	३८	६६	२१	३५	६०	१२६
तेस्रो	२४	१५	४३	२७	२८	५५	९८
चौथो	२६	-	२६	२८	६	३४	६०
	१३२	१००	२३२	१०४	११०	२१४	४४७

१३. Financial Aspects of the Campus

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस आम्दानी खर्च २०७८/०८०

आम्दानी विवरण

खर्च विवरण (भौतिक सहित)

क्र. सं.	शिर्षक	रकम	क्र. सं.	शिर्षक	रकम
१	विद्यार्थी भर्ना तथा शिक्षण शुल्क	४२७५८५०	१	तलव भत्ता	७६५५२३५
२	परीक्षा तथा रजिष्ट्रेशन	१६८३२००	२	सामाजिक सुरक्षा कर	१३३३१७
३	विद्यार्थी कल्याण कोष	१११०००	३	प्रशासनिक मसलन्द	२१४७६४
४	विद्यार्थी पोशाक	७६२००	४	विजुली /पानी	४७००६
५	प्रमाणपत्र/ सिफारिस	७४४५०	५	फर्निचर	४६१५५०
६	गण्डकी प्रदेश सरकार अनुदान	२३११३१	६	रडरोगन	४०८००
७	गलकोट नगरपालीका अनुदान	११५५१६०	७	दैनिक भ्रमण खर्च	१०५५००
८	छात्रवृत्ति सहयोग	६००००	८	शैक्षिक कार्यक्रम	६६२०५
९	घरभाडा	६०६३१५	९	संचार विज्ञापन	५०८५
१०	विश्वविद्यालय अनुदान आयोग भौतिक अनुदान	५०००००	१०	पुस्तक	७४३५५
११	विश्वविद्यालय अनुदान आयोग नियमित अनुदान	१५४००००	११	औषधी खरिद	१०१५५
१२	विजुली महसुल	२८३५	१२	लेखा परिक्षण	२००००
१३	मुद्दती / कल खाता व्याज	३५७३३	१३	चमेनागृह निर्माण	२५३६७५

१४	लगानीबाट व्याज	३६०००	१४	तल्ल सम्बन्धी खर्च	५०६६०
१५	सेवा शुल्क फिर्ता	२६७५०	१५	त्रि. वि.वि. परीक्षा तथा रजिष्ट्रेशन	३८२४०५
१६	छात्रवृत्ति अक्षयकोष	१०००००	१६	परीक्षा सञ्चालन	३१४५५५
			१७	क्याम्पस सम्बन्धन नविकरण	६००००
			१८	पुरस्कार वितरण	१००००
			१९	यन्त्र उपकरण	५३१०००
			२०	सभटवयर व्यवस्थापन	५००००
			२१	मर्मत सम्भार	६२००
			२२	पब्लिक क्याम्पस संघ नविकरण	१७५००
			२३	स्व. वि. यु. कार्यलय व्यवस्थापन	७४६३५
			२४	छात्रवृत्ति	२३७३००
			२५	विधुत जडान	५१५५५
			२६	बैंक चार्ज	४००
			२७	ढुवानी	३०००
			२८	कर (व्याजकर)	५५५५
	जम्मा	१०५२२६२४		जम्मा	११०१२१८०
	गत वर्षको अ. ल्या.				
	ने. बैं. लि. चल्ती खाता	१६२३०८८		ने. बैं. लि. चल्ती खाता	५०२५०२
	ने. बैं. लि. मुद्रती खाता	६५००००		ने. बैं. लि. मुद्रती खाता	६५००००
	रा. बा. बैं. चल्ती खाता	१८१८८००		रा. बा. बैं. चल्ती खाता	२०५८६००
	ग्लोबल आइ. एम. ई. बैंक	३३७१७१		ग्लोबल आइ. एम. ई. बैंक	७०४६५५
	नगद मौज्दात	५४		नगद मौज्दात	२३४००
	जम्मा	१४५५१७७७		जम्मा	१४५५१७७७

अतिरिक्त क्रियाकलाप समितिको प्रतिवेदन

मानसिंह थापा
संयोजक

१. पृष्ठभूमि:

गलकोट तथा यस वरिपरिका क्षेत्रको शैक्षिक विकासका लागि यहाँका विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने उद्देश्यका साथ सामुदायिक क्याम्पसको रूपमा वि.सं. २०६१ मा गलकोट बहुमुखी क्याम्पस स्थापना भएको हो । आफ्नो दुई दशकको सेवा प्रवाह सँगै क्याम्पस हाल विश्वविद्यालय अनुदान आयोग द्वारा प्रदान गरिने QAA(Quality Assurance and Accreditation) प्रमाण पत्र प्राप्त गर्ने मार्गमा रहेको छ ।

हाल यस क्याम्पसमा शिक्षा (B.Ed.) र व्यवस्थापन (B.B.S.) दुई सङ्कायमा स्नातक तहको (B.Ed.) पढाई सञ्चालनमा रहेका छन् । योग्य तथा अनुभवि शिक्षकहरूद्वारा सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक शिक्षा प्रदान गर्ने कोशिस यस संस्थाको रहेको छ । साथै विद्यार्थीमा रहेका विभिन्न रुचि तथा प्रतिभाको प्रस्फुटन र विकास गर्नका लागि अतिरिक्त क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न अतिरिक्त क्रियाकलाप समिति गठन गरिएको छ ।

औपचारिक शिक्षाका निश्चित उद्देश्य र पाठ्यक्रम भन्दा बाहिरको क्रियाकलाप जसले विद्यार्थीहरूको शारीरिक तथा मानसिक विकासमा टेवा पुर्‍याउछ त्यसलाई नै अतिरिक्त क्रियाकलापका रूपमा बुझ्न सकिन्छ । यस्ता क्रियाकलाप नितान्त स्वयंसेवी र विद्यार्थीको रुचिमा आधारित हुन्छन् । अतिरिक्त क्रियाकलाप अन्तर्गत निम्न किसिमका बौद्धिक तथा शारीरिक क्रियाकलापहरू पर्दछन् :

- ▶ चित्रकला र हस्तकला प्रतियोगिता
- ▶ वाद्यवादन प्रतियोगिता
- ▶ नृत्य प्रतियोगिता
- ▶ नाटक प्रतियोगिता
- ▶ वक्तित्व प्रतियोगिता
- ▶ हाजिरीजवाफ प्रतियोगिता
- ▶ हिज्जे प्रतियोगिता
- ▶ खेलकूद प्रतियोगिता साहित्यिक गतिविधी,
- ▶ कविता र निबन्ध प्रतियोगिता
- ▶ वादविवाद प्रतियोगिता
- ▶ अन्य प्रतियोगिता

त्यस्ता क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नका लागि क्याम्पसको निश्चित नीतिभित्र रहेर अतिरिक्त क्रियाकलाप समिति गठन गरिएको छ ।

२. अतिरिक्त क्रियाकलाप समितिको संरचना:

क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका मानसिक तथा शारीरिक विकासलाई सबलीकरण गर्दै शैक्षिक वातावरणलाई उत्प्रेरक बनाउने उद्देश्यका साथ निम्न संरचनामा अतिरिक्त क्रियाकलाप समिति गठन गरिएको छ ।

- ▶ श्री मान सिंह थापा- संयोजक

- ▶ श्री राम बहादुर खत्री- सदस्य
- ▶ श्री टंक प्रसाद रेग्मी- सदस्य
- ▶ श्री भगवान बोहोरा- सदस्य
- ▶ श्री ओम निहरे- सदस्य

3. अतिरिक्त क्रियाकलाप समितीका उद्देश्यहरू :

- क) औपचारिक पाठ्यक्रम बाहेकका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरी विद्यार्थीका रुची तथा प्रतिभा प्रस्फुटन तथा विकास हुने गरी सहयोग गर्ने,
- ख) क्याम्पसमा सञ्चालन गरिने आन्तरिक तथा बाह्य अतिरिक्त क्रियाकलापहरूको व्यवस्थापनमा प्रमुख भूमिका निर्वाह गर्ने,
- ग) क्याम्पसभित्र समन्वयत्मक वातावरण विकासमा भूमिका खेल्ने ।

8. अतिरिक्त क्रियाकलाप समितिका बैठक तथा निर्णयहरू

क्र.सं.	मिति	मुख्य निर्णयहरू
१	२०७५ भाद्र ८	२०७५ भाद्र १० गते बि.एड. र बि.बि.एस. प्रथम वर्षका नयाँ विद्यार्थीहरूलाई स्वागत कार्यक्रम गर्ने ।
		२०७५ सालको हरितालिका तीजको अवसरमा बि.एड. र बि.बि.एस. सबै तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको तीज गीत तथा नृत्य प्रतियोगिता तथा दरखाने कार्यक्रम गर्ने ।
		अतिरिक्त क्रियाकलाप गर्नको लागि विभिन्न उपसमिति गठन गर्ने ।
२	२०७५ असोज ७	स्नातक तह प्रथम वर्ष, द्वितीय वर्ष, र चौथो वर्षको नतिजा प्रकाशन एवम् पुरस्कार वितरण कार्यक्रम गर्ने ।
		२०७५ सालको शुभ विजया दशमी, शुभ दिपावली तथा छठको उपलक्ष्यमा शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रम गर्ने ।
३	२०७५ मंसिर १५	२०७५ साल मंसिर १७ गते क्याम्पसमा अध्ययनरत सबै तहका विद्यार्थीहरूको वनभोज कार्यक्रम गर्ने ।
		वनभोज कार्यक्रम सम्पन्न गर्न वनभोज आयोजना तथा अर्थ सङ्कलन उपसमिति गठन गर्ने ।
	२०७५ माघ २०	क्याम्पसमा अध्ययनरत सबै तहका विद्यार्थीहरू बीच खुल्ला कविता वाचन प्रतियोगिता गर्ने ।
	२०७५ चैत्र ८	स्व.वि.यु. निर्वाचन बाट निर्वाचित स्व.वि.यु. पदाधिकारीहरूलाई प्रमाणपत्र वितरण कार्यक्रम गर्ने ।
बि.एड. र बि.बि.एस. चौथो वर्षमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई परीक्षाको सफलताको शुभकामना सहित बिदाई कार्यक्रम गर्ने ।		
	२०७५ चैत्र ३०	नव बर्ष २०८० को शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रम कार्यक्रम गर्ने
	२०७५ बैशाख १५	क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लागि "नैतिक आचरण" सम्बन्धी कार्यक्रम गर्ने ।
	२०७५ बैशाख २६	बि.एड. र बि.बि.एस. प्रथम, द्वितीय, तृतीय र चौथो वर्षमा अध्ययनरत विद्यार्थी र शिक्षकबीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम गर्ने ।

५. अतिरिक्त क्रियाकलाप समितिले गरेका कार्यक्रमहरू

- क) २०७५ साल भदौ १० गते: बि.एड. र बि.बि.एस. प्रथम वर्षमा अध्ययनरत नयाँ विद्यार्थीहरूलाई स्वागत कार्यक्रम, २०७५ सालको हरितालिका तीजको अवसरमा तीज गीत तथा नृत्य प्रतियोगिता तथा दरखाने कार्यक्रम,
- ख) २०७५ साल असोज ७ गते: २०७५ सालको शुभ विजया दशमी, शुभ दिपावली तथा छठको उपलक्ष्यमा शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रम,
- ग) २०७५ साल मंसिर १७ गते: क्याम्पसमा अध्ययनरत सबै तहका विद्यार्थीहरूको वनभोज कार्यक्रम,
- घ) २०७५ साल माघ २० गते: क्याम्पसमा अध्ययनरत सबै तहका विद्यार्थीहरू बिच खुल्ला कविता प्रतियोगिता,
- ङ) २०७५ साल चैत्र ८ गते: स्व.वि.यु. निर्वाचन बाट निर्वाचित स्व.वि.यु. पदाधिकारीहरूलाई कारोवारको जिम्मेवारी बोध गराई प्रमाणपत्र वितरण, बि.एड. र बि.बि.एस. चौथो वर्षमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई परीक्षाको सफलताको शुभकामना सहित बिदाई कार्यक्रम,
- च) २०७५ साल चैत्र ३० गते: नव बर्ष २०८० को शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रम,
- छ) २०७५ साल बैशाख १५ गते: क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लागि “नैतिक आचरण” सम्बन्धी कार्यक्रम,
- ज) २०७५ साल वैशाख २६ गते: बि.एड. र बि.बि.एस. प्रथम, द्वितीय, तृतीय र चौथो वर्षमा अध्ययनरत विद्यार्थी र शिक्षकबीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम ।

६. भावी कार्यक्रमहरू

- क) क्याम्पसले प्रकाशन गरेको शैक्षिक कार्यपात्रो अनुसारका अतिरिक्त क्रियाकलापका कार्यक्रमहरू यस समितिको भावी कार्यक्रमहरू हुनेछन् ।
- ख) आवश्यकता अनुसार समय सान्दर्भिक अतिरिक्त क्रियाकलापका कार्यक्रमहरू यस समितिले गर्नेछ ।
- ग) विद्यार्थी मनोपरामर्श एवम् उत्प्रेरणा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

७. निष्कर्ष तथा सुझावहरू

अतिरिक्त क्रियाकलाप समिति गठन गरे पश्चात क्याम्पसमा हुने हरेक कार्यक्रमहरूमा व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न सहज भएको छ । यो समिति मार्फत भएका हरेक कार्यक्रमको अभिलेखीकरण गरिएको हुँदा भावी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न पनि सहज हुने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

अतिरिक्त क्रियाकलाप समिति गठन गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सहज भए पनि विद्यार्थीहरूको सहभागिता सोचे अनुरूप बढाउन सकिएको छैन । यसको लागि सम्पुर्ण शिक्षकहरू नै यस्ता कार्यक्रम प्रति सकारात्मक रही विद्यार्थीहरूमा सकारात्मक सन्देश फैलाउनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । शैक्षिक कार्यपात्रोमा अतिरिक्त क्रियाकलापका योजनाहरू समावेश गर्दा विद्यार्थी तथा स्व.वि.यु. सँगको सहकार्यमा उनीहरूको रुचिलाई पनि ध्यान दिनसकेको खण्डमा अझ प्रभावकारी हुनसक्छ ।

स्वास्थ्य समितिको प्रतिवेदन

मिनराज गैरे
संयोजक

परिचय:

स्वास्थ्य भन्नाले साधारणतया मानिसहरूले रोगबाट मुक्ति हुनु भन्ने बुझिन्छ तर पूर्ण स्वास्थ्य भन्नाले रोग र दुर्बलताबाट मुक्त हुनुमात्र नभई शारीरिक, मानसिक तथा सामाजिक रूपमा पूर्ण स्वास्थ्यताको अवस्थालाई जनाउदछ । त्यसैले क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू तथा अध्यापनरत प्राध्यापकहरूलाई क्याम्पस हाता भित्रबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा र स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्नका लागि गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा स्वास्थ्य समिति गठन गरिएको हो । क्याम्पस सञ्चालन भएको समयमा स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्या देखा परेमा विरामीहरूलाई क्याम्पस बाहिरको स्वास्थ्य संस्थामा लैजादा समय धेरै लाग्ने र खर्चिलो समेत हुने हुँदा तत्काल सेवा पाउन सकियोस भन्ने उद्देश्यका साथ क्याम्पस हाता भित्र एउटा आधारभूत सेवा प्रदान गर्न सकिने स्वास्थ्य कक्षको स्थापना गरिएको छ । स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन एक जना स्वास्थ्य प्राविधिक (हेल्थ असिस्टेण्ट) को व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाइएको छ ।

क्याम्पस हाता भित्र सञ्चालित स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न एउटा स्वास्थ्य समिति गठन गरिएको छ जसका पदाधिकारीहरू निम्नानुसार रहनु भएको छ ।

१) मिनराज गैरे - संयोजक

२) ओमप्रसाद निउरे - सदस्य

स्वास्थ्य क्लिनिकबाट प्रदान गरिने सेवाहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

- नियमित स्वास्थ्य परीक्षण
- स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान
- आकस्मिक सेवा प्रदान
- सामान्य उपचार सेवा
- रिफर सेवा, प्राथमिक उपचार सेवा

स्वास्थ्य समितिको नियमित बैठक वसी निम्न कार्यहरू गर्ने आगामी योजना रहेको छ ।

- छात्राहरूलाई सेनेटरी प्याड उपलब्ध गराउने
- विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनको लागि पहल गर्ने
- समय समयमा स्वास्थ्य परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने
- स्वास्थ्य उपचार कक्षको लागि आवश्यक पर्ने औषधी तथा सामग्री सहूलियत वा सहयोगमा प्राप्त गर्न सक्बन्धीत निकायमा निकाय वा व्यक्ति सँग समन्वय गर्ने,

- आवश्यक पर्ने औषधी तथा सामग्री खरिद गर्नका लागि अनुमानित विवरण तयार गरी क्याम्पस प्रशासन समक्ष पेश गर्ने ।

हाल सम्म गरेका कामहरू

- प्राध्यापक तथा विद्यार्थीहरूको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण तथा प्राथमिक उपचार,
- स्वास्थ्य शिक्षा,
- स्वास्थ्य कक्षको स्थापना गरी अत्यावश्यक औषधी तथा आधारभुत सामग्रीको व्यवस्थापन,
- पिउने पानीको शुद्धीकरण

निष्कर्ष र सुझावहरू

क्याम्पस हाताभित्र स्वास्थ्य कक्ष स्थापना गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्नु आवश्यक देखिन्छ । यसरी क्याम्पस हाताभित्र स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्दा विद्यार्थीहरूलाई सामान्य स्वास्थ्य समस्या पर्दा पढाई छोड्नु पर्ने वाध्यताको अन्त्य हुन्छ । स्वास्थ्य कक्ष बाट प्रदान गरिने सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन निम्न कार्यहरू गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

- आवश्यक औषधीहरूको प्रयाप्त मात्रामा उपलब्धता,
- स्वास्थ्यकर्मीको नियमित उपलब्धता,
- स्वास्थ्य सामग्रीहरूको प्रयाप्त उपलब्धता ।

परीक्षा समितिको प्रतिवेदन

भल बहादुर पाण्डे
संयोजक

पृष्ठभूमि:

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस बालगलुङ जिल्ला गलकोट नगरपालिका वडा नं. ३ मा अवस्थित छ । यसको स्थापना वि.सं. २०६१ सालमा भएको थियो । A Journey to excellence लाई मुख्य नाराको रूपमा लिएको छ । यस क्याम्पसले गलकोट नगरपालिका, ताराखोला गाउँपालिका, बडिगाड गाउँपालिकाहरूलाई समेत आफ्नो सेवा क्षेत्रको रूपमा उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने अवसर प्रदान गर्दै आईरहेको छ । विशेष गरी आर्थिक रूपले विपन्न, महिला तथा दलित वर्गका समुदायका विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा प्रदान गर्दै आईरहेको छ । यसै सन्दर्भमा क्याम्पसको शैक्षिक स्तरलाई उच्च बनाउनको लागि क्याम्पसमा अध्यापनरत शिक्षकहरूको बैठकको निर्णयबाट पाँच सदस्यीय परीक्षा समिति निर्माण गरी परीक्षालाई व्यवस्थित र मर्यादित बनाउदै आइरहेको छ । विद्यार्थीहरूको सिकाई स्तरलाई मुख्य प्राथमिकतामा राखेर क्याम्पसको कार्ययोजनामा नै विभिन्न प्रकारका आन्तरिक परीक्षाहरू संचालन गर्दै आइ रहेको छ । त्रिभुवन विश्वविद्यालयले लिने वार्षिक गरीक्षा देखि बाहेक सुधारात्मक प्रकारका Clas test, unit test तथा त्रैमासिक परीक्षाहरू संचालन गर्दै आइरहेको छ । २०६४ सालमा पहिलो पटक विद्यार्थीहरू यसै क्याम्पसमा TU ले लिने वार्षिक परीक्षामा सहभागि भएका थिए । २०६६ साल सम्म यस क्याम्पसको वार्षिक परीक्षाको केन्द्र धौलागिरी बहुमुखी क्याम्पस बागलुङमा हुँदै आएकोमा २०६७ सालदेखि यसै क्याम्पसमा परीक्षा केन्द्र रहँदै आएको छ ।

परीक्षा समिति:

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको आन्तरिक तथा बाह्य परीक्षालाई व्यवस्थित बनाउनको लागि क्याम्पस स्टाफको बैठकबाट पाँच सदस्यीय गलकोट बहुमुखी क्याम्पस परीक्षा समिति गठन गरिएको छ । जुन समितिलाई आन्तरिक परीक्षा संचालन सम्बन्धी पूर्ण अधिकार प्रदान गरिएको छ । पाँच सदस्यीय गलकोट बहुमुखी क्याम्पस परीक्षा समिति निम्नानुसार रहेको छ ।

१. संयोजक:- भल बहादुर पाण्डे
२. सदस्य : - खिमनाथ शर्मा
२. सदस्य : - नवराज गौतम
४. सदस्य : - भगवान बोहोरा
५. सदस्य : - कृष्ण बोहोरा

विद्यार्थी संख्या विवरण

गलकोट बहुमुखि यसमा शैक्षिक वर्ष २०७८/०७९ मा BBS. / B.ED. प्रथम वर्ष देखि चौथो वर्षसम्म अध्ययनरत विद्यार्थी हरूको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

B.Ed.	I	II	III	IV	जम्मा
	48	83	55	27	213
BBS.	$\frac{48}{96}$	$\frac{64}{147}$	$\frac{43}{98}$	$\frac{21}{48}$	$\frac{176}{389}$

आन्तरिक तथा वार्षिक परीक्षा नतिजा :

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा द्य।भम। रद्यद्यक। अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको आन्तरिक क्या वाह्य परीक्षामा संलग्न भएका विद्यार्थी हिकको नतिजा विवरण निम्नानुसार रहेको छ

क) आन्तरिक परीक्षा नतिजा विवरण:

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा अध्ययनरत विधायक को गुणस्तर सुधार गर्नको लागि - सुधारात्मक तथा उपचारात्मक प्रकारका आन्तरिक परीक्षाहरू संचालन गर्ने गरिएको छ जुन परीक्षामा वढी भन्दा वढी विद्यार्थी हकलाई सहभागी बनाउन आवश्यक देखिन्का शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नको लागि कान्तिमा पनि वर्षमा दुई ओटा आन्तरिक परी बांहरु संचालन गरी विद्यार्थीहरूलाई सुधारोन्मुख बनाउने र आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने गरिएको छ) आन्तरिक परीक्षामा प्रथम, द्वितिय र तृतीय हुने विद्यार्थीलाई प्रोत्साहन स्वरूप पुराकारको व्यवस्था पनि गरिएको आन्तरिक परीक्षाको नतिजा विवरण निम्न अनुसार रहेको छ ।

शैक्षिक सत्र २०७८

S.N.	Level	Total Students	appear in Exam	pass	pass%	Absent	Remarks
1	B.Ed.						
	I	47	7	0	0	40	
	II	83	18	3	16.67	65	
2	III	41	11	1	9	30	
	BBS.						
	I		5	0	0	42	
	II		8	3	37.5	19	
	III	47	11	3	27.2	13	
		27					
		24					
Total			60	10	16.67		

स्व) वार्षिक परीक्षा नतिजा वितरण:

त्रिभुवन विश्वविद्यालयले लिने वार्षिक परीक्षामा यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा अध्ययनतर विद्यार्थीहरूको संलग्नता रहन्छ ताग ले लिने वार्षिक परीक्षा प्रणाली अन्तरगत दृष्टक। र दृ।भम। का परीक्षाहरूमा संलग्न हुने विद्यार्थीहरूको परीक्षा सम्बन्धि विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

शैक्षिक वर्ष २०७८ अनुसार

Class	Admission	Exam appear	total passed	pass %	Droup out	Remarks
B.Ed. I	111	82	3	3.66	29	
II	43	41	8	19.51	2	
III	24	23	2	8.68	1	
IV	16	16	3	18.75	-	
BBS. I	74	65	3	4.62	9	
II	25	23	-	-	2	
III	18	18	3	16.67	-	
IV	27	27	12	44.44	-	

वार्षिक कार्ययोजना

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको आन्तरिक परीक्षा संचालन सम्बन्धि वार्षिक कार्ययोजना निर्माण गरी संचालन गरिएको छ । वार्षिक कार्ययोजनामा विशेषतः सुधारात्मक प्रकारको मूल्यांकन प्रणाली अवलम्बन गर्नको लागि अबिकक तभकत, ग्लप्त तभकत एवम् विभिन्न प्रकारका त्रैमासिक परीक्षा संचालन गरिएको छ । शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्नको लागि गलकोट बहुमुखी क्याम्पस वर्ष २०७९/०८० को वार्षिक कार्ययोजना निम्नानुसार रहेको छ ।

I. 2079-09-03 गते देखि 7 गते सम्म तेश्रो वर्षको परीक्षा संचालन

II. 2079-10-22 गते देखि 27 गते सम्म प्रथम, दोश्रो र चौथो वर्षको परीक्षा संचालन

Iii. 2079-12-05 गते देखि 9 गते सम्म तेश्रो वर्षको परीक्षा संचालन

समस्या तथा समाधानका उपायहरू :

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा आन्तरिक परीक्षा संचालनको क्रममा देखिएका प्रश्नपत्र निर्माण, परीक्षा संचालन र नतिजा प्रकाशन सँग सम्बन्धित समस्या तथा त्यसलाई समाधान गर्ने उपायहरू निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ ।

समस्याहरू:

- ▶ सबै विद्यार्थीहरू निर्धारित समयसम्म बसेर लेख्न नसक्नु ।
- ▶ प्रश्नपत्रहरू English माध्यममा हुने भएकाले बुझ्न कठिन हुनु ।
- ▶ विद्यार्थीको उपस्थिति कम हुनु

- ▶ विद्यार्थीहरू समयमा नै परीक्षा हलमा उपस्थित हुन नसम्नु
- ▶ आन्तरिक परीक्षाको महत्त्वलाई बोध गर्न नसक्नु ।
- ▶ विद्यार्थीहरूलाई परीक्षा प्रति उत्प्रेरित गर्न नसक्नु ।

समाधानका उपायहरू :-

- ▶ प्रश्नपत्र निर्माण सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरी एकरूपता कायम गर्न ।
- ▶ विद्यार्थीहरूलाई परीक्षाको महत्त्व बुझाई समयमा नै उपस्थित हुन प्रेरित गर्ने ।
- ▶ अभिभावकहरूलाई पनि जानकारी गराई सबै विद्यार्थीहरूको उपस्थिति लाई बढाउने ।
- ▶ नमुना प्रश्नपत्र निर्माण गरी विद्यार्थीहरूलाई अभ्यास गराउने ।
- ▶ परीक्षाले विद्यार्थीहरूको सिकाई स्तरलाई अभिवृद्धि गर्दछ भन्ने कुराको बारेमा जानकारी गराउने ।
- ▶ सुधारात्मक प्रकृतिको परीक्षा हो भनी यसले विद्यार्थीलाई सुधारोन्मुख बनाउने कुराको जानकारी गराउने ।

निष्कर्ष:-

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसको परीक्षा संचालन व्यवस्थित र नियमित रूपमा योजना अनुरूप संचालन भए पनि यसलाई अभै प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न सकिएको छैन । सबै विद्यार्थीहरूलाई आन्तरिक परीक्षाको महत्त्व, यसले विद्यार्थीहरूलाई सुधार गर्नको लागि सहयोग गर्ने कुरालाई ठोश योजना सहित विद्यार्थी र अभिभावक माझमा लैजानु पर्ने कुरा देखियो । आन्तरिक परीक्षाहरूले विद्यार्थीको सिकाईमा सुधार ल्याएको तथा शिक्षक हरूलाई पनि पृष्ठपोषण प्रदान गरेको छ यस्ता आन्तरिक परीक्षालाई नियमित र व्यवस्थित गरी निरन्तरता प्रदान गरेमा क्याम्पसको शैतिक गुणस्तर अभिवृद्धि हुने देखिन्छ ।

अनुसन्धान व्यवस्थापन समितिको प्रतिवेदन

डुण्डिराज पौडेल
संयोजक

१) अनुसन्धान व्यवस्थापन समितिको स्थापना

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसले बागलुङ जिल्ला अन्तरगत गलकोट नगरपालिकाको मातृ शैक्षिक संस्थाको रूपमा भूमिका निर्वाह गर्दै आएको छ । एउटा व्यवस्थित शैक्षिक संस्थाले पठनपाठन कार्यका अतिरिक्त समाज विकासका विविध पक्षका गतिविधि सञ्चालन गर्नु आवश्यक हुन्छ । यसबारे विभिन्न समय र सन्दर्भमा परामर्श एवम् छलफल हुँदा अनुसन्धान कार्यका माध्यमबाट क्याम्पसले शैक्षिक गुणस्तर विकास एवम् सामाजिक योगदान गर्न सक्ने महसुस गरियो । क्यु.ए.ए. मान्यता प्राप्तिको अभियानमा समाहित हुनका लागि विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट क्याम्पसको समग्र पक्षको स्वमूल्याङ्कनका लागि छुट्याइएको १०० पूर्णाङ्कमध्ये अनुसन्धानसम्बन्धी कार्य उपशीर्षकमा १५ पूर्णाङ्क रहेकाले यो एउटा महत्वपूर्ण र आवश्यक विषय रहेको देखियो । यसै तथ्यलाई ध्यानमा राखी श्री डुण्डिराज पौडेलको संयोजकत्वमा ६ सदस्यीय अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति RMC गठन गरियो । जसमा निम्नानुसारका व्यक्तिहरू रहनु भएको छ :

- संयोजक : डुण्डिराज पौडेल
- सदस्य : दीपक शर्मा
- सदस्य : वीरबहादुर बोहोरा
- सदस्य : वीरबहादुर चौखाल
- सदस्य : सुवास सापकोटा
- सदस्य : रामबहादुर खत्री

मिति २०७५ कार्तिक २३ गते यस समितिको पहिलो बैठक बसी RMC को कार्यलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट सञ्चालन गर्न छुट्टै कार्यलय व्यवस्थापन गरेर जाने निर्णय गरेको थियो । त्यस्तै अनुसन्धान कार्यलाई कसरी व्यवस्थित रूपमा अगाडि बढाउने भनी क्याम्पस प्रशासन, क्याम्पस व्यवस्थापन समिति र प्राध्यापकहरू बिच अन्तरक्रिया गर्ने निर्णय समेत गरिएको थियो ।

मिति २०७५ मङ्सिर २१ गते दोस्रो बैठक बसी अनुसन्धानात्मक जर्नल प्रकाशन गर्नको लागि अनुसन्धानात्मक लेख सामग्रीको लागि कार्य सुरु गर्ने र अनुसन्धानका लागि RMC का सदस्यहरूले अनिवार्य १/१ अनुसन्धान सामग्री तयार गर्ने र अन्य सहायक प्राध्यापकहरू र विद्यार्थीहरूलाई अनुसन्धानात्मक लेख सामग्री तयार गर्नका लागि अनुरोध गर्ने निर्णय गरिएको थियो ।

मिति २०८० वैशाख ११ गते बसेको को बैठकले प्राध्यापक एवम् विद्यार्थीहरूको अनुसन्धान गतिविधिलाई संयोजन गरी अनुसन्धानात्मक जर्नल प्रकाशन गर्ने कार्य योजना भएको तर सो कार्य व्यवस्थित ढङ्गबाट अनुसन्धानमूलक जर्नल प्रकाशन गर्न पूर्ण रूपमा तयारी नपुगेकाले तत्कल २०७५/०८० को यस क्याम्पसको मुख पत्रमा तयार भएका केही अनुसन्धानमूलक लेख प्रकाशन गर्ने र थप कार्ययोजना निर्माण गरी वार्षिक रूपमा अनुसन्धानमूलक जर्नल प्रकाशन गर्ने निर्णय गरिएको थियो ।

यसरी RMC को कार्यलाई विभिन्न समय विभिन्न किसिमका निर्णयहरू गरी अगाडि बढाइएको थियो । यसै क्रममा RMC को छुट्टै कार्यलय स्थापना गरी आवश्यक फर्निचर र कम्प्युटरको व्यवस्थापन गरिएको छ । यसलाई

प्रभावकारी तरिकाले अगाडि बढाउनका लागि सरोकारपक्षसँग अन्तरक्रिया गरिएको छ । आगामी वर्षदेखि शिक्षक एवम् विद्यार्थीहरूलाई अनुसन्धानमूलक कार्यमा सक्रिय गराइ छुट्टै जर्नल प्रकाशन गर्ने योजनामा रहेको छ ।

जसका लागि अनुसन्धानमूलक कार्य गर्न विद्यार्थीहरूको लागि प्रति विद्यार्थी प्रति अनुसन्धानलाई रु. २०००। र प्रति समूहमा गर्ने विद्यार्थीहरूलाई प्रति समूह रु. ५०००। अनुदान दिने र शिक्षकहरूलाई पनि प्रति अनुसन्धानमूलक लेखलाई रु. ५०००। अनुदान दिने निर्णय गरी अनुसन्धान कार्यलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट अगाडी बढाउने निर्णय गरिएको छ ।

२. अनुसन्धान कार्यमा विद्यार्थीको सहभागिता:

क्याम्पसको शैक्षिक गुणस्तरलाई कायम गर्नका लागि अनुसन्धान कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्दै जानुपर्ने हुन्छ । अनुसन्धानमूलक क्रियाकलापमा प्राध्यापकहरूलाई मात्र सक्रिय गराएर हुँदैन । यसमा विद्यार्थीहरूको सहभागीतालाई पनि बृद्धि गर्दै लैजानुपर्ने हुन्छ । अनुसन्धान कार्यलाई विद्यार्थीहरूको निश्चित तह पार गर्ने प्रायोजनार्थ गरिदै आएको छ । चार वर्षे स्नातक पार गर्न अनुसन्धानमूलक सैद्धान्तिक र व्यवहारिक पक्षको जानकारी गराउनु आवश्यक देखिन्छ । अनुसन्धान प्रतिवेदनमा प्रयुक्त भाषाका साथै प्राविधिक पक्षको ज्ञान र प्रयोगमा सक्षम बनाउनका लागि विद्यार्थीहरूलाई RMC द्वारा अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गरिदै आएको छ ।

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा स्नातक तह चार वर्षे वि.एड. र वि.वि.एस का निश्चित विषयमा सैद्धान्तिक विषयवस्तु पठनपाठन गराइसकेपछि प्रयोगात्मक कार्यका लागि शैक्षिक सत्रको अन्त्यमा विद्यार्थीहरूलाई निश्चित ढाँचामा अनुसन्धानमूलक प्रतिवेदन तयार पारी क्याम्पसमा पेश गरिएको आधारमा आन्तरिक र बाह्य मूल्याङ्कन गरिदै आएको छ । विद्यार्थीहरूले निम्न विषयमा अनुसन्धान मूलक प्रतिवेदन तयार पार्दै आएका छन् ।

क) स्नातक तह चार वर्षे वि.एड. चौथो वर्षको अंग्रेजी विषयको **Research methodology in English Education** विषयमा ५० पूर्णाङ्कको सैद्धान्तिक विषयवस्तु पठनपाठन गराइ सकेपछि ५० पूर्णाङ्क को प्रयोगात्मक कार्यका रूपमा अनुसन्धानमूलक प्रतिवेदन प्रत्येक विद्यार्थीद्वारा एक एक प्रति तयार पारिएको छ ।

ख) स्नातक तह चारवर्षे वि.एड. चौथो वर्षको जनसंख्या शिक्षा विषयको जनसंख्या शिक्षामा परियोजना कार्य तथा गोष्ठी विषयमा ५० पूर्णाङ्क को सैद्धान्तिक विषयवस्तु पठन पाठन गराइ सकेपछि ५० पूर्णाङ्क को प्रयोगात्मक कार्यका रूपमा अनुसन्धानमूलक प्रतिवेदन सबै विद्यार्थीहरूको संयुक्त रूपमा एक प्रति तयार पारिएको छ ।

ग) स्नातक तह चार वर्षे वि.एड. चौथो वर्षको नेपाली विषयको अनुसन्धान विधि विषयमा ८० पूर्णाङ्कको सैद्धान्तिक विषयवस्तु पठनपाठन गराइ सकेपछि २० पूर्णाङ्क को प्रयोगात्मक कार्यका रूपमा अनुसन्धानमूलक प्रतिवेदन प्रत्येक विद्यार्थीद्वारा एक एक प्रति तयार पारिएको छ ।

घ) स्नातक तह चार वर्षे वि.एड. दोस्रो वर्षको अर्थशास्त्र विषयको **Economics of education** विषयमा ८० पूर्णाङ्कको सैद्धान्तिक विषयवस्तु पठनपाठन गराइ सकेपछि २० पूर्णाङ्कको प्रयोगात्मक कार्य विभिन्न अर्थसँग सम्बन्धित अनुसन्धानमूलक प्रतिवेदन प्रत्येक विद्यार्थीद्वारा एक एक प्रति तयार पारिएको छ ।

ङ) स्नातक तह चार वर्षे वि.वि.एस. चौथो वर्षको **Business Research Methods** विषयमा ५० पूर्णाङ्कको सैद्धान्तिक विषयवस्तु पठनपाठन गरिसकेपछि ५० पूर्णाङ्कको प्रयोगात्मक कार्यका रूपमा अनुसन्धानमूलक प्रतिवेदन प्रत्येक विद्यार्थीद्वारा एक एक प्रति तयार पारिएको छ ।

यसरी विद्यार्थीहरूले अध्ययन गरी प्राप्त गरेको सैद्धान्तिक ज्ञानलाई व्यवहारिक अभ्यासमा कसरी उतार्न सक्छन् भन्ने उद्देश्य राखी विद्यार्थीहरूलाई व्यक्तिगत रूपमा विषयवस्तु छनोट गर्न लगाइ उक्त शीर्षकमा आवश्यकता अनुसार विद्यार्थीहरूलाई क्षेत्रगत भ्रमण गराइ तथ्याङ्क सङ्कलन गरी अध्ययन विश्लेषण गर्दै प्रतिवेदन तयार गर्न को महत्वपूर्ण भूमिका रहेका छ ।

३) RMC का चुनौती:

अनुसन्धानको क्षेत्र जति फराकिलो र महत्वपूर्ण छ, यससँग एकाकार भएर आउने चुनौती पनि त्यतिकै मात्रामा रहेको छ । स्रोत र साधनको व्यवस्थापन र परिचालनले मात्र अनुसन्धान कार्यलाई अघि बढाउन सकिदैन । यसका लागि अनुसन्धानसम्बन्धी ज्ञान, सिप र क्षमता आवश्यक हुन्छ । अनुसन्धानसम्बन्धी दक्षता आर्थिक व्यवस्थापन एवम् कुशल प्राविधिक ज्ञान विकासमा जोड दिन जरुरी हुन्छ । अनुसन्धान व्यवस्थापन मै निम्नानुसारका चुनौतीहरू

टडकारो रूपमा देखिएका छन् :

- ▶ अनुसन्धानसम्बन्धी ज्ञानको कमी,
- ▶ प्राध्यापक एवम् विद्यार्थी अनुसन्धानतर्फ प्रोत्साहित नहुनु,
- ▶ खोज तथा अनुसन्धानात्मक कार्यको महत्व बुझाउन नसक्नु,
- ▶ भरपर्दो र दिगो आर्थिक व्यवस्थापनको कमी,
- ▶ अनुसन्धानका विज्ञहरूलाई आमन्त्रण गरी शोध, अनुसन्धानसम्बन्धी कार्यशाला तालिम र प्रावोधिकरण कार्यक्रम सञ्चालनमा प्राथमिकता दिन नसक्नु ।

8) RMC को भावी योजना:

अध्ययन अध्यापन कार्यलाई अनुसन्धानमूलक बनाउनु अबको आवश्यकता हो । प्राध्यापक र शिक्षाकर्मीलाई शिक्षण सिकाइ र समाज उपयोगी विषय क्षेत्रमा शोध अनुसन्धानतर्फ प्रोत्साहित गर्न क्रियाशील हुनुपर्ने हुन्छ । जसले गर्दा शिक्षार्थीहरूलाई शोध अनुसन्धान कार्यमा सहजता मिल्ने छ प्राध्यापकहरूले अनुसन्धानमूलक लेख सिर्जना गर्न एवम् अध्यापनलाई अनुसन्धानमूलक बनाउन आवश्यक देखिन्छ । RMC लाई प्रभावकारी ढङ्गबाट अगाडि बढाउनका लागि निम्नानुसारका कार्यहरूलाई योजनामा समावेश गरिनेछ:

- ▶ RMC को कार्यलय व्यवस्थापन गर्ने
- ▶ अनुसन्धानसम्बन्धी कार्यशाला, तालिम, गोष्ठी सञ्चालन गर्ने,
- ▶ अनुसन्धान व्यवस्थापनका लागि अलग आर्थिक कोषको व्यवस्थापन गर्ने,
- ▶ विद्यार्थीलाई शोधपत्र तयार गर्न प्रशिक्षित गर्ने,
- ▶ क्याम्पसका शैक्षिक, प्रशासनिक, आर्थिक विषय शीर्षकमा अनुसन्धान कार्यमा प्राध्यापकहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने,
- ▶ अनुसन्धानका लागि विभिन्न विषय शीर्षकमा अनुसन्धान प्रस्ताव आह्वान गर्ने,
- ▶ अनुसन्धानका लागि विदा र पारिश्रमिकको सुविधा व्यवस्थापन गर्ने,
- ▶ अनुसन्धान मूलक लेख सङ्कलन गरी जर्नल प्रकाशन गर्ने ।

निष्कर्ष:

RMC को गठन पश्चात् अनुसन्धानमूलक कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी ढङ्गबाट सञ्चालन गर्न सहयोग पुगेको छ तापनि अनुसन्धान मूलक कार्य गरी प्रतिवेदन तयार पार्न अभै पनि व्यवहारिक ढङ्गबाट सक्षम बन्न कठिन रहिरहेको अवस्था रहेको छ । यस्ता कठिनाइहरूलाई हटाउन आगामी दिनमा अनुसन्धान लेखनसम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरी अनुसन्धान कार्यलाई अगाडि बढाउनु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ । जसका लागि क्याम्पस सञ्चालक समिति र क्याम्पस प्रशासनको समन्वयमा सञ्चालन गरिने छ । कतिपय पक्षमा स्थानीय निकाय, सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थासँग समन्वय गरी अनुसन्धान कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

Department of Education: A Synopsis

Choodamani Sharma
Co-Ordinator

BACKGROUND

Galkot Multiple Campus was established in 2061 BS with the vision of providing quality higher education in local level. The campus was established in initiation of the local community as a community campus. The campus has been imparting education in four major subjects in the faculty of education i.e. English, Nepali, Economics and population. Recently population has been changed as minor subject. Apart from compulsory subjects, three major subjects have been running in the campus at present. The campus ran single faculty for six year from 2061 BS to 2066 BS and in 2067 BS campus received the affiliation to run the management faculty and two faculties have been running simultaneously since then. Since its establishment, people in and around Galkot have been graduating in different subjects. The graduates have involved themselves in various academic and professional sectors in national and international fields.

The campus initiated its teaching learning activities from very small number of students and teachers in the first batch of the campus there were only 13 students and 9 teachers One accountant ,one librarian and one office assistant. All the first batch students graduated regularly except one. Most of the students admitting in this faculty is comprised of girls. The alumni of the campus are basically engaged in teaching learning in local schools and most of them have been successful to get permanent position passing TSC. The trends of student number and results are not so consistent. According to SLC results and social/political environment, it has been fluctuating. The campus has been trying to refine in its teaching learning method according to the demands of time and course but it has to do a lot to bring a desired quality in education. Attraction of students towards newer and technical subjects and attraction towards studies abroad have influenced students much during the last few years. Irregularities in the class, high number of dropouts; poor results etc are the major concerns of worries to the campus administration at present. The campus has attempted to improve its quality performance by guiding campus on the way of QAA recently. Acceptance of LOI and devotion of whole campus team towards infrastructure and academic performance improvement is taken as a very important step towards its quality improvement.

Report of the Last Three Years

Academic year 2076/77

It was the year of covid pandemic. Physical classes had been completely interrupted. There was situation of fear and uncertainty. But the campus attempted to keep connected by

the means of education network by using Zoom software during this period which has been useful in the subsequent days too. In this year the number of admission as well as drop outs is alarmingly high in the first year of the faculty. Comparatively the dropout in the other years is normal.

Academic year 2076/077

year	Total admission	Exam form fill up	Exam attend	dropouts
1st	74	55	55	19
2nd	29	28	28	1
3rd	26	24	24	2
4th	26	26	26	0

Academic year 2077/078

In this academic year the admission is the highest in this faculty. Out of 111 total admission 29 students have left campus without attending their first year exam.

year	Total admission	Exam form fill up	Exam attend	dropouts
1st	111	82	82	29
2nd	43	43	43	0
3rd	24	23	23	1
4th	16	16	16	0

Academic year 2078/079

year	Total admission	Exam form fill up	Exam attend	dropouts
1st	49	32	30	19
2nd	57
3rd	28
4th	19	18	18	1

2080 admission: 21

Aggregate

Academic year	Total admission	Students filling up the form	No of st. participating in exam	Total dropouts
2076/077	155	133	133	22
2077/078	194	164	164	29

2078/079	153	150
2078/80	24	21	21	3

Staff in Faculty of Education during the Establishment of Campus

sn	Names of the teachers	Post	address
1	Mr. Mohan Chand Rajan	Campus chief	galkot. 3
2	Mr. Devendra Bdr.Khatri	Asst. Campus chief	Galkot 3
3	Mr. Krishna Prasad Gautam	Asst.lecturer Pop.	Galkot 3
4	Madhulal Gautam	Asst. lecturer Nep.	Galkot 9
5	Loknath Gaire	Asst.lecturer Edu.	Galkot 6
6	Choodamani Sharma	Asst.lecturer Eng	Galkot 4
7	Bishnu Prasad Gautam	Asst.lecturer Eng	Galkot 7
8	Jhal Bahadur Pandey	Asst.lecturer Edu	Galkot 6
9	Prem Thapa	Asst.lecturer Edu	Galkot 7
10	Nawaraj Gautam	Accountant	Galkot 3
11	Chandra Bahadur Bohora	Librarian	Galkot 3
12	Tek Bahadur Bohora	Office Assistant	Galkot 3

Teachers in the faculty of education at present

sn	Names of Teachers		address
1	Mr Mukunda Singh Bhandari	Campus Chief	
2	Choodamani Sharma	Asst. Campus Chief	
3	Krishna Prasad Gautam	Ex.Campus chief	
4	Devendra Bahadur Khatri	Ex.Campus chief	
5	Jhal Bahadur Pande	Head, Faculty of Education	
6	Bishnu Prasad Gautam	HOD English	
7	Tanka PRASAD Regmi	HOD Nepali	
8	D R Sharma	HOD Economics	
9	Deepak Sharma	Asst. lecturer Eco.	
10	Minraj Gaire	Asst. lecturer Eng	
11	Bir Bahadur Bohora	Asst. lecturer Eng	
12	Dundiraj Paudel	Asst. lecturer Nep	
13	Bir Bahadur Chokhal	Asst. lecturer Nep	
14.	Ram Bahadur Khatri	Asst. lecturerEng.	

6. Interaction between the faculties for effective education
6. Proper planning and supervision of Practice teaching.
7. Interaction between teachers and students about effective teaching learning.
8. Emphasis for combining learning with research.

CONCLUSION AND SUGGESTIONS

The campus has gained a long experience in this faculty since its establishment in 2061 BS. A lot of graduates have been passed out in this period. The campus and education faculty has provided opportunity for those who want to develop their expertise in this field locally. But the Number of students who join this campus have not successfully achieved their desired goals, It seems that this faculty needs to be made more effective and student centered teaching learning environment should be created. Modernization in teaching learning is essential. Regular interactions, meetings and execution of responsibility very effectively is the need of the faculty. The growing number of drop outs should be checked and admission of the students should be maintained for its comfortable journey ahead. Combined efforts of the Faculties, Management committee, students and parents will be successful to produce desirable result.

Thank You

व्यवस्थापन विभागको प्रतिवेदन

स्विमनाथ शर्मा (जौतम)

विभागीय प्रमुख

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस गण्डकी प्रदेश बागलुङ जिल्ला गलकोट नगरपालिका वडा नं. ३ मा अवस्थित छ । यसको स्थापना स्थानीय स्तरमा नै गुणस्तरीय एवम् सर्वशुलभ शिक्षा प्रदान गर्ने उद्देश्यले वि.सं. २०६१ सालमा भएको यस क्याम्पसले गलकोट नगरपालिका, ताराखोला गाउँपालिका, बडिगाड गाउँपालिका, बरेङ गाउँपालिका र मुसिकोट नगरपालिकालाई आफ्नो कार्यक्षेत्र बनाई उच्च शिक्षा प्रदान गर्दै आइरहेको छ । विशेष गरी आर्थिक रूपमा विपन्न, महिला र दलित वर्ग एवम् समुदायका विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा प्रदान गर्दै आइरहेको छ । यस क्याम्पसमा २०६१ सालमा शिक्षा शास्त्र सङ्कायमा १३ जना र वि.सं. २०६७ सालदेखि व्यवस्थापन सङ्कायमा ३२ जना विद्यार्थीहरूबाट अध्ययन कार्य गर्दै आइरहेको यस क्याम्पसको व्यवस्थापन सङ्कायमा हाल लेखा, वित्त शास्त्र, अर्थशास्त्र, बजार शास्त्र अंग्रेजी र व्यवस्थापन विषयमा पठनपाठन हुँदै आएको छ । विद्यार्थीहरूलाई पढाइप्रति आकर्षित गर्नको लागि मल्टिमिडियाको प्रयोग समय समयमा एकाइ परीक्षाहरू सञ्चालन हुँदै आइरहेको छ । विश्व बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने सक्षम तथा योग्य विद्यार्थी तयार गर्ने शिलशिलामा यस क्याम्पसले QAA प्राप्त गर्नको लागि विभिन्न प्रक्रियाहरू पुरा गर्दै आइरहेको छ ।

व्यवस्थापन विभागमा सञ्चालित कार्यक्रमहरू

यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा व्यवस्थापन सङ्काय अन्तर्गत BBS को कार्यक्रम मात्र सञ्चालनमा रहेको छ । यसमा विभिन्न Compulsory तथा Core Subject का साथै Major Subject हरू मा Finance, Account तथा Marketing विषयमा अध्यापन कार्य भइरहेको छ । भौगोलिक रूपमा केही सुगम भएतापनि आर्थिक एवम् भौतिक साधन र स्रोतका कमिका कारण अन्य थप कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिएको छैन । समयको माग सँगै विद्यार्थीहरूका रुचि एवम् आवश्यकता अनुसारका प्राविधिक एवम् सिपमूलक विषयहरू थप गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ ।

विद्यार्थी भर्ना र नतिजा विश्लेषण

व्यवस्थापन सङ्कायमा विगत तीन वर्षमा भर्ना भएका विद्यार्थी विवरण तथा नतिजा विश्लेषण निम्नानुसार रहेको छ ।

Faculty of Management past three years admission and result analysis (2076)

Year	Class	Admission	Exam Appear	Total Pass	Pass%	Drop out	Remarks
2076	B.B.S. I	28	26	1	3.85%	2	
	B.B.S. II	39	36	3	8.33%	3	
	B.B.S. III	30	30	3	10%	-	
	B.B.S. IV	12	12	8	66.67%	-	
		109	104	15	14.42%	5	
2077	B.B.S. I	43	29	3	10.35%	14	
	B.B.S. II	22	21	7	33.33%	1	
	B.B.S. III	28	27	14	51.85%	1	
	B.B.S. IV	28	28	5	17.86%	-	
		121	105	29	27.62%	16	
2078	B.B.S. I	74	65	3	4.62%	9	
	B.B.S. II	25	23	Result Waiting	Result Waiting	2	
	B.B.S. III	18	18	3	16.67%	-	
	B.B.S. IV	27	27	12	44.44%	-	
		144	133	18	16.37%	11	

क) विद्यार्थी भर्ना वितरण:

यस सङ्कायमा विगत तीन वर्षको भर्ना सम्बन्धी विश्लेषण गर्दा २०७६ साल प्रथम, दोस्रो, तेस्रो र चौथो वर्षमा जम्मा विद्यार्थी १०५ जना भर्ना भएका थिए । २०७७ सालमा १२१ जना र २०७८ सालमा १४४ जना विद्यार्थी भर्ना भएका छन् । यस तथ्याङ्क अनुसार शुरुका वर्षहरूको तुलनामा पछिल्ला वर्षहरूमा विद्यार्थीहरूको भर्नादर क्रमशः बढ्दै गइरहेको देखिन्छ ।

ख) उत्तीर्ण प्रतिशत:

माथिको तथ्याङ्क अनुसार २०७६ साल प्रथम वर्षमा ३.८५% दोस्रो ८.३३% तेस्रो वर्षमा १०% र चौथो वर्षमा ६६.६७% विद्यार्थी उत्तीर्ण भएका छन् । त्यसै गरी औषत उत्तीर्ण प्रतिशतलाई हेर्दा १४.४२% रहेको पाइन्छ । २०७७ सालको परीक्षामा प्रथम वर्षमा १०.३५%, दोस्रो वर्षमा ३३.३३%, तेस्रो वर्षमा ५१.८५% र चौथो वर्षमा

१७.८६% उत्तीर्ण भई औषतमा २७.६२% रहेको पाइन्छ । २०७८ सालको परीक्षालाई विश्लेषण गर्दा प्रथम वर्षमा ४.६२%, दोस्रो वर्षको नतिजा प्रकाशन हुन बाकि रहेको, तेस्रो वर्षमा १६.६७% र चौथो वर्षमा ४४.४४% उत्तीर्ण भई औषत उत्तीर्ण प्रतिशत १६.३७% रहेको छ ।

माथिको तालिका अनुसार २०७७ सालको औषत उत्तीर्ण प्रतिशत सन्तोषजनक रहेता पनि अन्य दुई वर्षको औषत उत्तीर्ण प्रतिशत न्यून रहेको देखिन्छ ।

ग) कक्षा छोड्ने दरको (Dropout) अवस्था:

माथिको तथ्याङ्क अनुसार २०७६ सालको प्रथम वर्षमा २ जना र दोस्रो वर्षमा ३ जना Dropout भएका छन् । २०७७ सालको प्रथम वर्षमा १४ जना, दोस्रो र तेस्रो वर्षमा १/१ जना Dropout भएको देखिन्छ । २०७८ सालको प्रथम वर्षमा ५ जना, दोस्रो वर्षमा २ जनाले कक्षा छोडेका देखिन्छन् यसरी कक्षा छाड्ने दरलाई हेर्दा सुरुका वर्षहरूमा विद्यार्थी बढी Dropout भएका छन् भने पछिल्ला वर्षहरूमा क्रमशः कम हुँदै गएको देखिन्छ ।

छात्रवृत्ति वितरण:

यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पसले विगतका वर्षहरूमा देखि नै छात्रवृत्ति प्रदान गर्दै आइरहेको छ । विद्यार्थीहरूको अध्ययन कार्यलाई सहज बनाउनको लागि विभिन्न किसिमका छात्रवृत्ति योजनाहरू सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ । गत तिन शैक्षिक सत्रको छात्रवृत्ति विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

शैक्षिक सत्र २०७७ देखि २०७८ सम्मको छात्रवृत्ति वितरण

शैक्षिक सत्र	विद्यार्थीको नाम थर	छात्रवृत्ति रकम रु.
२०७७	करिश्मा गौतम	८०००।-
२०७८	ऋषि परिवार	६०००।-
२०७९	निशा श्रेष्ठ	१५०००।-
	करिश्मा गौतम	१५०००।-
	पूजा परिवार	१२५००।-
	मनिस गुरुङ	१२५००।-
	हिरादेवि सुवेदी	१२५००।-
	राधा गौतम	६०००।-
	ऋषि परिवार	७८००।-

स्रोत: क्याम्पस अभिलेख

माथिको तालिका अनुसार शैक्षिक सत्र २०७७ मा एक जना विद्यार्थीले छात्रवृत्ति प्राप्त गरेको छ । त्यस्तै २०७८ मा पनि एक जनाले मात्र छात्रवृत्ति प्राप्त गरेकोमा २०७९ मा भने ७ जना विद्यार्थीहरूले छात्रवृत्ति प्राप्त गरेका छन् । २०७७ सालमा रु. ८०००।- २०७८ मा रु. ६०००।- प्राप्त गरेकोमा २०७९ मा रु. ८१३००।- रूपैया व्यवस्थापन सङ्कायका विद्यार्थीहरूले छात्रवृत्ति प्राप्त गरेका छन् । यो छात्रवृत्ति रकम विभिन्न सहयोगी व्यक्तिहरूबाट र क्याम्पसको आन्तरिक स्रोतबाट उपलब्ध गराइएको हो ।

व्यवस्थापन सङ्काय स्थापनामा कार्यरत प्राध्यापक तथा कर्मचारी विवरण

क्र.सं.	नाम थर	पद	ठेगाना
१	खिमनाथ शर्मा	विभागिय प्रमुख	ग.न.पा- ५
२	चेतनारायण गौतम	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ५
३	किसान ज्वाली	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ३
४	नवराज गौतम	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ३
५	वीरबहादुर बोहोरा क्षेत्री	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ३
६	ओमप्रसाद निजरे	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ५
७	डिलाराम शर्मा	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ४
८	प्रकाश सुवेदी	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ४
९	कृष्ण हरि भण्डारी	सहायक प्राध्यापक	मु.न.पा-
१०	मानसिङ थापा	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ८
११	सुवास सापकोटा	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ५
१२	चन्द्र बहादुर बोहोरा	लाइब्रेरियन	ग.न.पा- ३
१३	खम बहादुर थापा	कार्यालय सहयोगी	ग.न.पा- ३

व्यवस्थापन सङ्कायमा हाल कार्यरत प्राध्यापक

क्र.सं.	नाम थर	पद	ठेगाना	अध्यापन विषय
१	खिमनाथ शर्मा	विभागिय प्रमुख	ग.न.पा- ५	Finance
२	किसान ज्वाली	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ३	Account
३	नवराज गौतम	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ३	Management
४	वीरबहादुर बोहोरा क्षेत्री	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ३	English
५	ओमप्रसाद निजरे	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ५	Statistics
६	डिलाराम शर्मा	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ४	Economics
७	मानसिङ थापा	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ८	Finance
८	कृष्णबहादुर बोहोरा	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ३	Management
९	देवेन्द्र सुवेदी	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ४	Finance
१०	माधव सापकोटा	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- ५	Finance
११	भोजबहादुर कुँवर	सहायक प्राध्यापक	ग.न.पा- १	Economics
१२	सञ्जु न्यौपाने	लाइब्रेरियन	ग.न.पा- ३	-
१३	मिन बहादुर कार्की	कार्यालय सहयोगी	ग.न.पा- ३	-

व्यवस्थापन विभागको भावि कार्ययोजना:

गलकोट बहुमुखी क्याम्पस व्यवस्थापन सङ्कायमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूको माग र चाहाना अनुसार अध्ययन र अध्यापन गर्नको लागि विद्यार्थी, शिक्षक एवम् अभिभावकको नियमित बैठक बसी उनीहरूलाई सरल एवम् सहज तरिकाले प्रविधियुक्त वातावरणमा अध्यापन गर्ने भावी कार्ययोजना रहेको छ । केही महत्वपूर्ण भावि योजनालाई निम्नानुसार प्रस्तुत गर्न सकिन्छ ।

- १) मल्टिमिडिया सहित सेमिनार हलको व्यवस्था गर्ने,
- २) विद्यार्थीहरूको नियमित उपस्थितिको लागि हाजिरी एवम् कक्षा प्रस्तुतीकरणलाई प्राथमिकता दिने,
- ३) शिक्षक एवम् प्राध्यापकहरूलाई अध्यावधिक गर्नको लागि समय समयमा अभिमुखीकरण एवम् सेमिनारको व्यवस्था गर्ने,
- ४) विद्यार्थीहरूको सक्षमता विकासको लागि Field visit तथा Internship को व्यवस्था गर्ने,
- ५) शिक्षक एवम् प्राध्यापकहरूलाई शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप संचालन गर्दा प्रविधिको प्रयोगलाई जोड दिन पहल गर्ने,
- ६) शिक्षक एवम् प्राध्यापकको नियमित बैठक तथा अन्तरक्रिया गरि पठनपाठनलाई प्रभावकारी बनाउने,
- ७) समयको माग सँगै विद्यार्थीहरूको आवश्यकता एवम् चाहाना अनुसारका व्यवहारिक एवम् सिपमुलक विषयहरू थप गर्दै जाने,

निष्कर्ष तथा सुझावहरू

- १) तह पुरा नगरी विचमा कक्षा छाड्ने दर बढी रहेको देखिन्छ ।
- २) प्रथम वर्षको नतिजा भन्दा पछिल्ला वर्षहरूमा सुधार हुँदै गएको देखिन्छ ।
- ३) शिक्षण सिकाई क्रियाकलापलाई परम्परागत शैली र विधिलाई आधुनिक तथा प्रविधियुक्त विधिबाट शिक्षण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
- ४) पढाई सँगसँगै रोजगारीको व्यवस्था गर्न सकेमा विद्यार्थीको कक्षा छोड्ने दरलाई सुधार गर्न सकिने देखिन्छ ।
- ५) निर्णयात्मक परीक्षा प्रणालीलाई बढी जोड दिनुपर्ने हुन्छ ।
- ६) विद्यार्थीहरूको स्तर अनुसार अतिरिक्त कक्षा समेत सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- ७) परिवर्तित समयको माग सँगै विद्यार्थीको रुची एवम् चाहना अनुसारका आधुनिक, व्यवहारिक र सीपमुलक विषयहरू थप गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ ।

क्याम्पसको आर्थिक विश्लेषण

नवराज जोतम
प्रशासकीय अधिकृत

वर्तमान नेपालको गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत बाग्लुङ जिल्लाको गल्कोट नगरपालिका वडा नं. ३ मा अवस्थित यस गलकोट बहुमुखी क्याम्पस २०६१ कार्तिक १५ गते त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट शिक्षाशास्त्र सङ्घाय अन्तर्गतको तीन वर्षे बि. एड. कार्यक्रमको सम्बन्धन प्राप्त गरी सञ्चालनमा ल्याइएको हो । यस क्याम्पसको स्थापनार्थ वाचनशिरोमणि पण्डित नारायण प्रसाद पोख्रेलको वाचनमा २०६१ साल फागुन १४ गते देखि २२ गतेसम्म विश्वशान्ति धनधाञ्चल ज्ञान महायज्ञ सञ्चालन गरियो र सो महायज्ञबाट स्व. इन्द्र बहादुर भण्डारी, स्व. बखानसिंह भण्डारी र स्व. रत्न बहादुर भण्डारीको स्मृतिमा उहाँका सन्ततिबाट जग्गा प्रदान भएको थियो र करिब १ करोड ५० लाख रुपैया चन्दादाताबाट चन्दा बोलिएको थियो । उक्त रकममध्ये तत्काल नगद र धान बिक्रीबाट समेत गरी रु. ५१५५५९८।- नगद सङ्कलन भएको थियो । परिवर्तित समय अनुसार क्याम्पसको संरक्षण एवं सम्वर्द्धन गर्ने क्रममा गलकोटवासी जनसमुदायहरु सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाबाट आर्थिक भौतिक, नैतिक सहयोग प्राप्त गर्दै वर्तमानमा आशिक रुपमा सम्पन्न हुँदै आएको छ । यस क्रममा पनि त्रि. वि. वि. अनुदान आयोग, गण्डकी प्रदेश सरकार तथा गलकोट नगरपालिका वाट भवन निर्माण, यान्त्रिक उपकरण खरिद, पुस्तकालय व्यवस्थापनको साथै नियमित अनुदान प्राप्त भइराखेको छ । साविक जिल्ला विकास समिति बाग्लुङ, हटिया गा. वि. स. र अन्य गाविसबाट समेत आर्थिक अनुदान प्राप्त भएको थियो । नेपालको नया राजनैतिक संरचना अनुसार निर्मित गलकोट नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ देखि निरन्तर रुपमा आर्थिक अनुदान विनियोजन गर्दै आइरहेको छ ।

यस क्याम्पसको स्तर वृद्धि गर्दै एम. एड. र एम. बि. एस. का कक्षाहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने र सङ्घाय थप गरी बि. एस्सी. एजी., बि.एच. एम. र बि. आई. टी. जस्ता सङ्घायहरु थप्नुपर्ने आवश्यक देखिन्छ । यसको लागि क्याम्पसले आगामी दिनमा जग्गा र भवन व्यवस्थापनको लागि योजना बनाई अघि बढ्न आवश्यक देखी यसै वर्ष २०८० फाल्गुण ६ गते देखि १३ गते सम्म आर्थिक सङ्कलन अभियान अन्तर्गत शैक्षिक ज्ञान महायज्ञको आयोजना गरिएको छ । क्याम्पसलाई बिभिन्न किसिमले सहयोग गर्ने सहयोगदाताबाट क्याम्पसका गतिविधिको बारेमा चासो राख्नु अतद्दन्त आवश्यक कुरा हो । यसमा पनि आफूले प्रदान गरेको चन्दाको रकम सहि सदुपयोग भएको छ/छैन भनि खोज तलास गर्नु अधिकार र उत्तरदायित्व पनि हो । अहिले आर्थिक अभियान चलाइरहँदा २०६१ सालको आर्थिक सहयोगको कुरा उठ्न स्वभाविक कुरा हो र यो कुरा उठिरहेको पनि छ । यसको बारेमा मैले क्याम्पसको स्थापना कालदेखि नै आर्थिक कारोवार सम्हालेको हुँदा आफूलाई जानकारी भए अनुसारको यथार्थ विवरण प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरेको छु । धान्याचल महायज्ञको समयमा कुल चन्दा बोल रकम रु. १४५४१५८०।- रहेकोमा हालसम्म रु. ८८५८५२।- बाँकी रहेको छ । उठ्न बाँकी रकम मध्ये कुनै चन्दादाताको पहिचान हुन नसकेको, कुनैको दोहोरो रसिद काटिएको, कुनैले पटक पटक ताकेता गर्दा पनि नदिएको र केही रकम अझै उठ्न सक्ने सम्भावनामा रहेको छ ।

आम्दानी वितरण

क्र.सं.	आम्दानी शिर्षक	रकम रु.
१	धान्याचलमा बोलेको रकम प्राप्त	१४०५५७२८।-
२	धान्याचल बाहेक पछि उपलब्ध गराइएको चन्दा रकम	६५०५३७।-
३	लगानी रकमको ब्याजवाट आम्दानी	६३८४८६।-
	कुल आम्दानी	१५६४४७५१।-

खर्च वितरण

क्र.सं.	खर्च शिर्षक	रकम रु.
१	धान्याचल सञ्चालन गर्दा भएको खर्च	११६४२२२।-
२	भवन निर्माण खर्च	७३४१७३१।-
३	आर्थिक सहयोग	१०००००।-
४	क्याम्पस सम्बन्धन	१६८०००।-
५	बैङ्कमा मुद्धति खातामा जम्मा	६५००००।-
६	बैङ्कमा चल्ती खाता खोल्दा जम्मा	५०००।-
७	क्याम्पस स्थापना र धान्याचल महायज्ञको तयारीमा भएको खर्चको ब्याज भुक्तानी	६४२०००।-
८	क्याम्पस उद्घाटन खर्च	६०१०६५।-
९	फर्निचर, यन्त्रउपकरण र तलब भत्तामा भएको खर्च	३४४२७०३।-
	कुल खर्च	१५६४४७५१।-

धान्याचल सञ्चालनको अवधिमा भएको आम्दानी खर्च वितरण

आम्दानी विवरण

क्र.सं.	आम्दानी शिर्षक	रकम रु.
१	नगद उठेको रकम	५०२६६१८।-
२	धान विक्रीवाट उठेको रकम	१३००००।-
	जम्मा	६३२६६१८।-

खर्च वितरण

क्र.सं.	खर्च शिर्षक	रकम रु.
१	धान्याचल सञ्चालन गर्दा भएको खर्च	११६४२२२।-
२	आर्थिक सहयोग	१०००००।-

३	लगानी गरिएको रकम	२३५४०००।-
४	तलब भत्तामा खर्च	६४९६५६।-
	जम्मा	२९०३६५९६।-

२०६९ सालमा धान्याचल लगाउँदा देशमा माओवादी पार्टी र सरकार बिच द्वन्द्व चलिरहेको थियो । सरकारवाट समूहमा मानिस जम्मा हुन र हिडडुल गर्न नपाउने, पुजा, विवाह आदिमा १० जना भन्दा सहभागी हुन नपाउने, सभा सम्मेलन गर्न नपाउने उर्दिं जाँरि गरिएको थियो भने माओवादीको जनकारवाही र चन्दा सङ्कलन अभियानले जनतामा त्रासको वातावरण सिर्जना भएको थियो । माओवादी आन्दोलन कति समयसम्म चल्यो भन्ने निश्चित थिएन र क्याम्पसको जग्गा व्यवस्थापन गर्न, भवन बनाउन तथा नियमित खर्च सञ्चालन गर्न समेत आर्थिक सङ्कलनको जरूरत थियो । यस परिस्थितिमा दुवै पक्षवाट सहमति ल्याई धान्याचल महायज्ञ सञ्चालन गर्न सजिलो थिएन । त्यसैले माओवादीसङ्ग सहमति भए अनुसार उक्त पार्टीलाई चन्दा उपलब्ध गराइएको थियो । धान्याचलमा सङ्कलन भएको रकम संस्थापक श्री बट्टी कुमार श्रेष्ठको जिम्मामा थियो । बैङ्क गलकोटवाट विस्थापित भएको थियो भने नगद रकम कुनै व्यक्तिको घरमा राख्न पनि जोखिम थियो । त्यसैले धान्याचलमा सङ्कलन भएको रकम विभिन्न व्यक्तिलाई ब्याजमा लगानी गरिएको हुनुपर्छ । क्याम्पस स्थापनामा खर्च गरिएको रकम तत्कालै भुक्तान गरिएको भए ब्याजमा तैति धेरै खर्च हुने थिएन । ऋण नतिरेर किन ब्याजमा लगानी गरियो भन्ने बारे मलाई जानकारी छैन ।

क्याम्पसको उद्घाटन शुरुमा तत्कालिन प्रधानमन्त्री श्री भुलनाथ खनालवाट गराउने योजना रहेकोमा मौसम खराबीको कारण हेलिकप्टर अवतरण हुन नसकेपछि स्थगित भयो । अर्कोपटक फेरी उद्घाटनको कार्यक्रम गर्दा क्याम्पस उद्घाटनमा धेरै खर्च हुन गएको हो । धान्याचलमा बोलेको रकम तुरुन्त उठ्न सकेन । भवन निर्माणको बेला केही बढी उठे पनि केही रकम गत सालसम्म उठ्दै थियो । अभै पनि केही रकम उठ्ने सम्भावना छ ।

धान्याचलको आम्दानी खर्च पटक पटक विभिन्न बैठक, सभा तथा पुस्तिकामा नियमित सार्वजनिक गर्दै आएको हो । यसबारेमा कुनै सङ्का गर्नुपर्छ जस्तो मलाई लाग्दैन । क्याम्पसको विकास एवं स्तरोन्नतिको लागि अभै एकपटक गलकोटवासी तथा विदेशमा रहनुभएकला बुबा आमा दाजुभाई दिदीबहिनी एवं शुभचिन्तकहरूले आर्थिक एवं भौतिक सहयोग गर्नुपर्ने अवस्था आएकोले भरपुर सहयोगको लागि न हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

क्याम्पसको आ.व. २०७७/०७८ देखि २०७९/०८० सम्मको को आर्थिक अवस्था निम्न अनुसार रहेको छ ।

क) आम्दानी विवरण

यस क्याम्पसको गत तीन वर्षको आम्दानी विवरण निम्न अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	शिर्षक	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
१	प्रमाणपत्र	१५२००	६०१००	७४४५०
२	विद्यार्थी भर्ना र शिक्षण शुल्क	२५९३४००	५३३४४००	४२७५८५०
३	परीक्षा र रजिष्ट्रेशन शुल्क	१०३४८००	१७४५०००	१६८३२००
४	छात्रवृत्ति सहयोग			६००००

५	विद्यार्थी कल्याण शुल्क	६६५००	१४५०००	१११०००
६	घरभाडा	५५५२८६	७८५१५०	६०६३१५
७	गलकोट नगरपालिका अनुदान	५०००००	१००००००	११५५१६०
८	विश्व विद्यालय नियमित अनुदान	६०८०५०	१३१५०००	१५४००००
९	विश्व विद्यालय भौतिक अनुदान		५०००००	५०००००
१०	गण्डकी प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय अनुदान		४७५५३४	२३११३१
११	चन्दा र आर्थिक सहयोग		५००००	
१२	विद्यार्थी पोशाक	१७१६५०	७१५५०	७६२००
१३	ब्याज (लगानीवाट)	१४६७१२	६६५३८	३६०००
१४	बिद्धत महसुल			२८३५
१५	सेवा शुल्क फिर्ता			२६७५०
१६	बैङ्क ब्याज			३५७३३
	जम्मा	५५५१५५८	११५७५४७२	१०५२२६२४

विद्यार्थी संख्या बढ्दै गएकोले विद्यार्थी शुल्कवाट हुने आम्दानी पनि बढ्दै गएको परिप्रेक्षमा आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा कोभिड-१९ को महामारीको कारण विद्यार्थीवाट शुल्क उठ्न नसकेको हुँदा त्यस वर्ष आम्दानी कम देखिएको छ । नगरपालिका र विश्वविद्यालय अनुदान आयोग र गण्डकी प्रदेश सरकारवाट प्राप्त भएको अनुदानले खर्च व्यवस्थापनमा ठूलो सहयोग पुगेको छ । आ.व. २०७५/०८० मा विद्यार्थी म्चयउ यगत को कारण अधिल्लो वर्षको भन्दा आम्दानी कम हुन गएको छ ।

ख) खर्च वितरण

क्र. सं.	शिर्षक	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
१	तलब भत्ता	५२६६६२०	७७८६८४५	७६५५२३५
२	स्टेस्नरी तथा प्रशासनिक	५८५१५	१३५२५०	२१४७६४
३	परिक्षा तथा रजिष्ट्रेशन	२४३१५०	५०८१३०	३८२४०५
४	भौतिक निर्माण			२५३६७५
५	छात्रवृति			२३७३००
६	पुस्तक	२५६०५	१३११५	७४३५५
७	यन्त्र उपकरण			५३१०००
८	फर्निचर		६२५८३५	४६१५५०
९	शैक्षिक कार्यक्रम	४२४५०	८०१००	६६२०५
१०	तालिम		१५६००	

११	जग्गा पास		३६०००	
१२	बिजुली पानी	३२४०		४७००६
१३	विज्ञापन सञ्चार	२७५२०	१५८७०	५०८५
१४	खेलकुद			
१५	क्याम्पस नविकरण		६८०००	६००००
१६	भ्रमण तथा दैनिक खर्च	५१६००	८५०५०	१०५५००
१७	सामाजिक सुरक्षा तथा अन्य कर	१११६५०	२२२७०	१३३३१७
१८	लेखापरिक्षण		३००००	२००००
१९	पोशाक	१५३७५०	२६५८०	
२०	सरसफाइ	६०००	३१८२०	
२१	परीक्षा सञ्चालन	२४३१५०	४५८५३०	३१४५५५
२२	आर्थिक सहयोग		२५५५५	
२३	बैङ्क चार्ज	३८०	२३०	४००
२४	ब्याजमा कर	६८२५	५१५५	५५५५
२५	रङ्गरोगन		१५००००	४०८००
२६	पुरस्कार			१००००
२७	मर्मत सम्भार तथा ढुवानी			५२००
२८	औषधी खरिद			१०१५५
२९	पब्लिक क्याम्पस नविकरण			१७५००
३०	स्व.वि.यू. कार्यालय व्यवस्थापन			७४६३५
३१	QAA सम्बन्धी खर्च			५०६६०
३२	सफ्टवेयर व्यवस्थापन			५००००
३३	विद्वृत जडान			५१५५५
		६१७६८३०	१०१७२७७५	११०१२१८०

आ.व. २०७५/०८० मा खर्च तर्फ सञ्चालन खर्च रु.५६५१११६ ।- र पुँजिगत खर्च तर्फ रु. १३६१०६४ ।- खर्च भएको छ । यस वर्ष रु. ४८५५५६ ।- खर्च बढी रहेको छ । यस मध्ये पुस्तक खरिदको लागि विश्वविद्यालय अनुदान आयोगवाट प्राप्त भएको रु. ५००००० ।- वाट पुस्तकहरू खरिद गरिनेछ । आ.व. २०७७/०७८ मा असार महिनाको तलब दिन बाँकी रहेकोले उक्त तलब आ.व. २०७८/०७९ मा भुक्तानी गरिएको हुँदा यस वर्षको भन्दा

University Grants Commission

Ref. No. 1196

Date: 15th July, 2022

The Campus Chief
Galkot Multiple Campus
Baglung, Nepal.

Subject: Acceptance of the Letter of Intent

It is our pleasure to inform you that your application regarding to participate in the Quality Assurance and Accreditation System has been found to be eligible based on review of the documents submitted. Further to this, we advise you to work on the preparation of Self Study Report (SSR); we expect that you will be able to submit it within a year.

If you have any questions or confusion in relation to preparing SSR, please feel free to contact QAA Division, University Grants Commission, Nepal.

Rishikesh Pandey, PhD
Director, QAA Division

Cc:
Office of Rector, Tribhuvan University
Office of Planning Directorate, Tribhuvan University

Five Year Strategic Plan

2022-2027

Updated (03-01-2024)

Galkot Multiple Campus (GMC)

Affiliated to Tribhuvan University

Galkot Municipality-3, Hatiya, Baglung

Nepal

1. Introduction

Galkot Multiple campus was established in 2061 B.S. It lies in Baglung district, Galkot municipality, ward no Hatiya. Galkot is a historical place covering the 11 wards (previously 8 VDCs) of Galkot municipality as well as Tarakhola rural municipality, parts of Baryang rural Municipality, some parts of Badighat rural municipality and Musicot Municipality. The East west Puspahal Midhill Highway passes along Galkot from east to west providing comfortable transportation base and this campus lies on this highway. More than 60 thousand population reside in the nearby service area of this campus. This campus was established in the initiation of local social workers, intellectuals, businessmen in the background of Galkot Higher Secondary School. For the time being, the campus was run by using school infrastructures and human resources. Organization of religious ceremony of Dhanyachal held in 2061 Falgun 14 to 21 in presence of Pandit Narayan Prasad Pokharel was an important foundational step for the construction of this campus as an autonomous entity. Active and enthusiastic participation of local donors and people abroad made it possible to collect nearly 30 million rupees together in cash and land donation. This event also expressed the strong desire of people for the establishment of campus. The campus building was constructed, and the land was purchased with the collected money. It helped campus to fulfill immediate expenses and to make campus independent. Currently, there are nearly four hundred students studying in this campus in the faculty of Education and Management in different subjects. All together 25 teaching and non-teaching staff have been involved in teaching and learning activities. Underprivileged farmers, women, local business people are directly benefited from this campus. Most of the students are involved in local jobs along with their studies which has strongly helped to supply manpower for local organizations. With the support of Galkot municipality, student fee and TU Grant commission the campus has been sustaining at present. But, for its quality achievement and institutional development the campus was planning to initiate its QAA process for a long time. By solving its technical difficulties, the campus has initiated the process aiming to achieve its goals in support of all related sectors.

2. Background of this plan

As the university grant commission has announced the proposal to apply for QAA programs, this campus has decided to enter the QAA program. To apply for the letter of intent, the campus must submit its own five years strategic plan. With this background, to meet the agreed requirement, the campus has prepared this strategic plan. So, this plan only reflects a part of academic development of the campus.

3. Rationale of this plan

This campus from its establishment is facing the problem of budget deficit, number of students is increasing but increment rate is limited, pass out rate is low. Campus did not carry out different activities to enhance quality education. Physical facilities are not sufficient and modern. The contemporary society is demanding quality education which is possible through dynamic administration, sufficient physical facilities, highly professional and academic staff. The campus has lots of opportunities and challenges. The campus must develop a plan to transfer challenges into opportunities.

गणनीय प्रमुखी
Campus Chief
Galkot Multiple Campus

4. Opportunities

GMC has the following opportunities:

- Only one Community Campus in Galkot Municipality, Tara ruralmunicipality and Badighatrural municipality.
- Classes up to graduate level in different faculties.
- Own building constructed in the land with the size of 6 ropanis owned by the campus.
- Opening of other educational institutions may enhance the scope competition.
- Strong community support.
- Recognition of the community campuses by UGC for their contribution and provisioning of increased government grant support.

5. Challenges

- Student pass rate is not satisfactory.
- Overall Administration is not yet dynamic and thus needs reform.
- Program funding is not sufficient.
- Organization of very limited educational and research-oriented activities.
- No advanced library.
- Many students are unable to get higher education, campus is unable to attract talented student.
- Large drop out.
- Campus is facing the problem of deficit budget from its establishment due to the absence of effective operational calendar of TU.

6. Internal Environment

6.1. Working Process:

Working process is an important asset of the organization. Although working process of GMC, Galkot can be characterized as traditional, rapid changes and development can be expected from it. The working process can be highlighted in the following points.

- GMC has been offering B.Ed. and BBS programs.
- Campus has the provision of full time (permanent), temporary and part time teaching and non-teaching staffs.
- Extracurricular activities are conducted to develop all round development of student.
- Campus chief, Asst. Campus chief and department heads are the academic center of this campus.
- Administrative section, teaching section, examination section and library section are administrative units.
- Library, Transportation, and Internet facilities are limited in this campus.
- The campus has student union, staff union and campus management committee and they are actively participating in the campus operation.
- Internal Examination is conducted to provide adequate feedback to the student.

Handwritten signatures and stamps at the bottom of the page, including a stamp for the Campus Chief of Galkot Multiple Campus.

(ii) Students pass out of year 2076

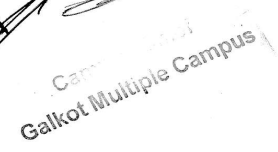
Particular	BED					BBS				
	1st Year	2nd Year	3rd Year	4th Year	Total	1st Year	2nd Year	3rd Year	4th Year	Total
Total Student Appeared	78	68	37	7	190	63	68	39	14	184
Regular Students	37	32	28	7	104	26	36	31	12	105
Partial Students	41	36	9	-	86	37	32	8	2	79
Total Pass out Students	8	8	12	7	35	5	10	5	9	29
Regular Pass Students	1	1	7	7	16	1	6	3	8	18
Partial Pass Students	7	7	5	-	19	4	4	2	1	11

(iii) Students pass out of year 2077

Particular	BED					BBS				
	1st Year	2nd Year	3rd Year	4th Year	Total	1st Year	2nd Year	3rd Year	4th Year	Total
Total Student Appeared	99	66	43	28	236	74	60	56	34	224
Regular Students	55	27	24	28	134	29	21	26	28	104
Partial Students	44	39	19	-	102	45	39	30	6	120
Total Pass out Students	-	22	11	8	41	-	16	14	5	35
Regular Pass Students	-	3	2	8	13	-	7	5	5	17
Partial Pass Students	-	19	9	-	28	-	9	9	-	18

Handwritten signatures and notes in Nepali, including 'R.P.', 'महामन्त्री', and 'प्रधानाध्यापिका'.

(iv) Students pass out of year 2078

Particular	BED					BBS				
	1st Year	2nd Year	3rd Year	4th Year	Total	1st Year	2nd Year	3rd Year	4th Year	Total
Total Student Appeared	57	71	39	27	194	71	57	36	43	207
Regular Students	23	43	23	16	105	42	23	18	27	110
Partial Students	34	28	16	11	89	29	34	18	16	97
Total Pass out Students	3	16	10	10	39	3	21	9	19	49
Regular Pass Students	3	8	2	3	16	3	8	3	13	24
Partial Pass Students	-	8	8	7	23	-	13	6	6	25

(v) Students pass out of year 2079

Particular	BED					BBS				
	1st Year	2nd Year	3rd Year	4th Year	Total	1st Year	2nd Year	3rd Year	4th Year	Total
Total Student Appeared	86	77	56	33	252	69	46	30	25	170
Regular Students	32	42	33	18	125	41	32	16	16	105
Partial Students	54	35	23	15	127	28	14	14	9	65
Total Pass out Students	-	-	-	15		-	-	-	13	
Regular Pass Students	-	-	-	5		-	-	-	9	
Partial Pass Students	-	-	-	10		-	-	-	5	

Handwritten signatures and stamps are present below the table. The stamps include the logo of Galkot Multiple Campus, established in 2001, and the title 'Campus Chief, Galkot Multiple Campus'.

C. Academic Programs, Program-wise Student Enrollment, and Graduation

i. Program- wise Student Enrollment (2080/081)

विद्यार्थी विवरण २०८०/०८१			
	वि. एड.	वि.वि.एस.	जम्मा
प्रथम	२७	३६	६३
दोस्रो	३२	४१	७३
तेस्रो	४२	३२	७३
चौथो	३३	१६	४८

ii. Graduates. 2064 -2079

Faculty	Subjects	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	Sub Total	Total
Bachelor of Education	Nepali	1	0	6	4	5	7	1	6	4	6	11	9	2	2	3	-	67	149
	English	2	4	1	4	8	2	2	9	4	3	3	1	3	1	0	1	48	
	Economics	0	0	0	1	1	1	0	0	3	2	0	0	1	2	1	1	13	
	Population	2	1	0	3	0	4	1	4	2	0	2	2	0	0	0	-	21	
Bachelor of Management	Account/Finance								6	2	4	9	4	5	4	8	5	47	47
																		Grand Total	196

D. Fixed Assets

S.N.	Assets	Quantity
1.	Land	6 Ropani
2.	Building	3
3.	Furniture	193
a.	Desk & Benches	85 sets
b.	Tables & Chairs	108 sets
4.	Rooms	30
5.	Equipment	9
a.	Computer	6
b.	Printer	3
6.	Library (Books)	3000

क्याम्पस प्रमुख
Galkot Multiple Campus

E. Human Resource

a. Teaching Staff

Programs Offered by the HEI	Designation of the Faculties	Program-wise Academic Qualifications of the Faculties Based on Service Type									
		PhD		M. Phil		Master's		Bachelor's		Total	
		FT	PT/V	FT	PT/V	FT	PT/V	FT	PT/V	FT	PT/V
Management	Professor										
	Associate Professor										
	Lecturer/Asst. Professor										
	Teaching Assistant					5	7				
Education	Professor										
	Associate Professor										
	Lecturer/Asst. Professor										
	Teaching Assistant					6	6				
Total						11	13				

b. Non-teaching staff

Category	Male	Female	Janajati
Permanent	0	0	0
Temporary	2	1	0
Total	2	1	0

F. Financial Information for Last Fiscal Years

Accounting Years	Operating Cost	Capital Cost	Operation Revenue	Profit during the Year
2075/2076	9605623	7194908	213752	2196963
2076/2077	6406469	562959	6891450	(77978)
2077/2078	6151225	25605	5951598	(225232)
2078/2079	9497825	674950	11582087	(1409312)
2079/2080	965116	1361064	10522624	(489556)

7. Vision

- GMC, a non-profit and community lead public college is committed in its motto "A journey to excellence".
- Aims to provide access to higher education to the students who are excluded from mainstream of education
- Dedicated to come up with different academic programs with result-oriented IT friendly education

8. Mission

- Aims to produce productive and competent human resource practical knowledge and skills that can fit to the national international market.
- Aims to increase the proportion or ratio of students' enrollment, accredited students with infrastructural development-
- Aims to provide higher education to poor, females, marginalized. targeted groups and other needy ones who excluded from mainstream of education at reasonable cost along with the permission of scholarship programs too.
- Preservation of national culture and tradition.
- Launching national and international programs to education

9. Goals

- To develop this campus as a leading community campus in Baglung district.
- To develop this campus as a research Centre.
- To maintain, build up, expand, and strengthen physical facilities and infrastructures.
- To expand and strengthen the academic programs.
- To promote institutional research capacity.
- To contribute to district, regional and national educational development.
- To uplift faculty development programs

Campus Chief
Galkot Multiple Campus

10. Objectives

- To impart quality education through maintaining, building up, expanding and strengthening physical facilities and infrastructures.
- To increase the ownership and responsibility of community towards higher education.
- To promote research-oriented activities.
- To promote inclusive education..
- To increase students' participation in every activity.
- To introduce new, modern, and technical subjects.
- To increase the numbers of student's enrolment and to increase pass percentage.
- To be selected for QAA and to be qualified for ISO certificate.
- To reduce students drop-out rate
- To enhance graduate employability

11. Major Priorities

a. GMC has set these priorities for the coming five years:

- Increase student enrollment by introducing marketable subjects
- Raising academic performance of campus through skill development of staff and students
- Construction of separate library with the technology and suitable computer lab and develop it as a research center of Baglung.
- Establishment of research management cell to conduct research activities in different fields.
- Further study and research programs for teaching staff.
- Teaching and non-teaching staff management.
- Lunching new programs: Master's in Education/Management.
- Adopting the E-attendance to staff
- Introduce system of taking responsibility and accountability.
- Transportation service for campus students and staff.
- Introduce B.B.A. program.

b. Priorities with incorporating NEHEP's provisions

- Tracing number of graduates and number of employed graduates
- Conducting workshop/seminars regularly for five years
- Conducting Research collaboration with National academic institutions
- Publication of interdisciplinary research Journals with online presence
- Conducting non-credit courses to enhance program relevance
- Motivating and monitoring teacher's performance to increase the teacher's ability to to successfully deliver knowledge and skills to students.
- Advancing capacity development of teaching staff by holding M.Phil/Phd,
- Extension of basic and technical computer lab
- Adopting climate –resilient and energy efficient measures
- Strengthening governance system
- Promoting equitable gender access
- Emphasizing labour market driven academic programs

उपाधीसतेली
Campus Chief
Galkot Multiple Campus

12. Infrastructure Development

12.1 Immediate Priority:

- Well managed library
- Construction of cafeteria
- ICT lab
- Meeting hall
- Parking
- CC TV
- Extra Class room Construction
- Maintenance of roof top of the Campus
- Maintenance of Toilets
- Maintenance channel gate
- Projector Lab

12.2 Midterm Priority:

- Construction of auditorium hall
- Furniture and equipment management
- Establishment of campus hostel
- Seminar hall

12.3 Long Term Priority:

- Land Management for faculty extension
- Transportation Services
- Campus Buildings
- Playground
- Greenery garden
- Construction of swimming pool

13. Purpose Program for Educational Reform

a. Academic Program

Equality Education is the priority of this campus. The main aim of this campus is to improve access for academically qualified under privileged students including girls, dalit and economically disadvantagedjanajati for higher studies. At present, our academic environment is not competent enough for the last changing world. To meet new educational expectation, we must launch new and advanced methodology with highly efficient and dedicated human resources. We must enhance quality and relevance of higher education and research through a set of incentive of promoting

effective pedagogy, management, and financial sustainability to bring dynamic change in our campus we have proposed the following academic activities:

- Organization of seminar / workshop / Orientation programs
- Interaction program among student, teaching staff and parents.
- Implementation of new educational technologies on teaching and learning.
- Research Activities.
- Exposure visits to the renowned universities/college.
- Internal Examination to provide feedback to students.
- Management of sufficient textbook and reference books in library
- Monitoring and supervision
- Conducting parents' awareness program

1	Organization of seminar workshop/orientation	No	5	20,000	1,00,000
2	Interaction among students, staff, and parents	No	10	5,000	50,000
3	Implementation of new educational technologies	No	5	80,000	4,00,000
4	Research Activities	Time	4	50,000	2,00,000
5	Exposure visits to different universities	Times	2	50,000	1,00,000
6	Internal Exam	Time	2	50,000	1,00,000
7	Book Management	Time	3	100,000	3,00,000
8	Monitoring and Supervision	Times	Reg	20,000	20,000
				Total	12,70,000

a. Administrative Reform Programs:

Administration is the prime part of the campus. It is also known as the mirror of the campus activities and without improving its performance any institution cannot make its height. Therefore, we have proposed these activities that should be responsible to improve the quality of administrative aspect of this campus.

- We will provide training on modern technology to the campus chief, assistant campus chief, HODS, and subject teachers.
- A person's intelligence can be measured in several ways, including IQ and SAT scores. Administrative record keeping, collection and analysis training can help employees learn how to keep track of important information and make informed decisions.
- Software training for library, account, and administrative staff is available.
- Training for account staff is an important part of an account package.
- A library training program can help staff members learn how to use the library resources and systems. This can help them to better serve the community.
- Some people believe that the universe began with a big bang, while others believe that it came into existence gradually through a process of evolution. Seminars discuss the problems and solutions of administration.
- Meeting and workshop are held regularly to review and improve the school's policies and procedures.

Campus Chief
Galkot Multiple Campus

Purposed Activities and Budget for Administrative Reform

S.N.	Programs cum Activities	Unit	No.	p. unit cost	Total Cost
1.	Modern technology training for teaching and non-teaching staff.	No	2	20,000	40,000
2.	Capacity development training on administrative record keeping, collection and analysis	No	5	15,000	75,000
3.	Software training for library, account and administrative	No	6	15,000	90,000
4.	Accounting Package Training to account staff	No	2	20,000	40,000
5.	Library training to librarian	No	1	25,000	25,000
6.	Seminar to identify the problems and solution of the administration	No	5	20,000	100,000
7.	Regular review meeting and workshop	Times	10	10,000	100,000
Total					470,000

b. Student Mobilization Package:

Students are the most important aspect of every educational institution. Students' active engagement in all campus events aids in the development of the university. They become more capable and mature because of it. We are attempting to involve our students in all aspects of school life. To boost student participation in campus activities, the campus has proposed the following activities.

1. Establishing a separate calendar for extracurricular activities.
2. Information technology training.
3. Students receive computer training.
4. Scholarship programs are number four.
5. A student assistance center.
6. Create a computer lab to train pupils to be computer literate.
7. There is a special class for pupils who are struggling.
8. Student counseling programs

Campus Chief
 Galkot Multiple Campus

Proposed Activities and Budget for Student Mobilization Program:

S.N.	Programs cum Activities	Unit	No.	p. unit cost	Total Cost
1.	Organization of extracurricular activities	times	10	10,000	100,000
2.	Training on information technology	Times	Regular	10,000	100,000
3.	Computer training to students	Times	Regular	10,000	100,000
Total					300,000

c. Infrastructure Development

Our campus has proposed following activities for infrastructure development:

- Land management for further construction
- Construction of library
- Management of furniture and equipment
- Seminar hall construction
- Management of gardening and management
- Cafeteria construction
- Computer lab construction
- Transportation service for students and staff

Purposed Activities and budget for Infrastructure Development

S.N.	Programs cum Activities	Unit	No.	P. unit cost	Total Cost
1.	Land management for further construction	No.	1	5,00,00,000	5,00,00,000
2.	Construction of library	No.	1	10,00,000	10,00,000
3.	Furniture and equipment management	event	2	5,00,000	10,00,000
4.	Seminar Hall	No.	1	60,00,000	60,00,000
5.	Gardening and parking management	No.	1	2,00,000	2,00,000
6.	Computer lab	No.	1	20,00,000	20,00,000
7.	Transportation Service for students and staff	No.	2	30,00,000	60,00,000
Total					6,62,00,000

Campus Chief
Galkot Multiple Campus

14. **Five Year Implementation Plan**

a. Internal Activities Reform

S.N.	Programs cum Activities	Unit	No.	Year of Implementation				
				First	Second	Third	Fourth	Fifth
1.	Organization of seminar/orientation/workshop	No.	5	0	0	2	2	1
2.	Interaction among the students, teaching staff and parents	No.	10	2	2	2	2	2
3.	Implementation of new Educational Technologies	No.	5	0	0	2	2	1
4.	Research Activities	No.	5	0	0	2	2	1
5.	Exposure visits to different universities	No.	5	0	0	2	2	1
6.	Internal examination	No.	15	3	3	3	3	3
7.	Books management	No.	5	1	1	1	1	1
8.	Monitoring Supervision	Event	Regular	✓	✓	✓	✓	✓

b. Administrative Reform

S.N.	Programs cum Activities	Unit	No.	Year of Implementation				
				First	Second	Third	Fourth	Fifth
1.	Capacity Development training on administrative record keeping, collection and analysis	No.	5	0	0	1	2	2
2.	Software training for library, account, and administrative staff	No.	3	0	0	1	1	1
3.	Account package training to account staff	No.	3	0	0	1	1	1
4.	Library training to library staff	No.	2	0	0	1	1	0
5.	Modern technology training to teaching staff	No.	2	0	0	0	1	1
6.	Regular review meeting and workshop	No.	10	2	2	2	2	2
7.	Seminar to identify the problems and solutions of administration	No.	5	0	0	2	2	

Galkot Multiple Campus
Galkot Mun.-3, Baglung
प्रधानाचार्य/Principal
Campus Chief
Galkot Multiple Campus

c. Student Mobilization Package

S.N.	Programs cum Activities	Unit	No.	Year of Implementation				
				First	Second	Third	Fourth	Fifth
1.	Organization of extracurricular activities	Times	10	2	2	2	2	2
2.	Training on information technology	Times	Regular	✓	✓	✓	✓	✓
3.	Computer training to students	Times	Regular	✓	✓	✓	✓	✓
4.	Scholarship program	No.	5	1	1	1	1	1
5.	Student help center	Times	Regular	✓	✓	✓	✓	✓
6.	Establish computer lab	No.	1			✓		
7.	Special class for weak students	Times	Regular	✓	✓	✓	✓	✓
8.	Student counseling program	Times	Regular	✓	✓	✓	✓	✓

d. Research Development

S.N.	Programs cum Activities	Unit	No.	Year of Implementation				
				First	Second	Third	Fourth	Fifth
1.	Journal publication	No.	3	0	0	1	1	1
2.	Research on identification of the potential and durable technical subject	Event	2	0	0	1	1	0
3.	Research on identification of permanent and temporary sources of funding to campus	Event	2	0	0	1	0	1

15. Supervision and Monitoring

The campus will increase the mechanism of tracking and evaluation. For this purpose, CC digital digicam can be joined and all of the sports occurring across the university can be monitored. Campus control committee will shape a tracking committee to screen all of the sports applied through the campus with the help of UGC. The committee will screen the sports integrated in strategic plan. Campus control committee and campus management will help the tracking com.

16. Quality

Galkot Multiple Campus, a non-income and network campus public Campus, is devoted in its motto "Journey to Excellence". It targets to provide efficient and capable assets with sensible information and capabilities which could suit to the country wide and global market. Campus control committee and campus management is accountable to preserve nice at the same time as imposing the integrated in strategic plan.

Campus Chief
Galkot Multiple Campus

17. Expected Change

After the completion of this plan cycle, these changes will be realized:

- Strengthen its instructional capability constructing up minimal infrastructure in its very own land.
- More than 75% teaching and non-teaching staff will be recruited as a core staff remaining under the policies and regulations of T.U. as well as the campus.
- Student network and regular feedback mechanism are going to be developed.
- The campus will be financially self-sustained.
- Effective educational calendar will be implemented.
- Sound educational environment will be maintained.
- The campus will mobilize its internal resources to attain the target.
- The campus will strengthen its instructional capability with the support of native people and competent hands.
- Appropriate attention will be given to the classroom management, use of multimedia in teaching, internal facility to students, E-library, practical and research-oriented teaching, and learning.
- Student number will reach 7000.
- Pass out rate will reach 40%.
- The campus will develop the mechanism of monitoring and evaluation. For this, CC camera will be added and all the activities happening around the campus will be monitored.
- The campus will get QAA certification and then get certified from ISO.

18. Budget Management

२०८०/२०८१ - २०८२/२०८३

क्र.स.	शिर्षक	२०८०/०८१	०८१/०८२	०८२/०८३
	आम्दानी विवरण			
१	विद्यार्थी शुल्क	७५०००००।-	८००००००।-	८००००००।-
२	वि.वि. नियमित अनुदान	१७०००००।-	२००००००।-	२००००००।-
३	वि.वि. भौतिक अनुदान	६०००००।-	१५००००००।-	१००००००।-
४	नगरपालिका अनुदान	२००००००।-	२००००००।-	२००००००।-
५	गण्डकी प्रदेश सरकार	१००००००।-	७००००००।-	१००००००।-
६	ब्याज	५०००००।-	२५०००००।-	२५०००००।-
७	अक्षय कोष सङ्कलन	५००००००।-	५००००००।-	५००००००।-
८	चन्दा तथा आर्थिक सहयोग	१००००००००।-	-	-
९	घरभाडा	७९२००००।-	७९२०००	७९२००००।-
	जम्मा	११३६४२०००	३९४९२०००	१७७९२०००

Handwritten signatures and stamps are present below the table. One signature is clearly visible as 'Campus Chief' and 'Galkot Multiple Cam'.

[Handwritten signatures and text]

खर्च विवरण				
१	तलबभत्ता	८५०००००१-	९००००००१-	९००००००१-
२	मसलन्द तथा प्रशासनिक खर्च	२६०००००१-	२७०००००१-	२७०००००१-
३	छात्रवृत्ति	३७०००००१-	४००००००१-	४००००००१-
४	त्रि.वि.वि.परीक्षा तथा रजिष्ट्रेशन	१०५००००१-	११०००००१-	११०००००१-
५	जग्गा खरिद	५०००००००१-	-	-
६	भवन निर्माण (सभा हल)	-	२०००००००१-	३०००००००१-
७	शैक्षिक ज्ञान महायज्ञ खर्च	२००००००१-	-	-
८	फर्निचर	६०००००१-	३०००००१-	५०००००१-
९	अनुसन्धान	५२५०००१-	५५००००१-	५५००००१-
१०	तालिम, सेमिनार तथा गोष्ठी	२०००००१-	२०००००१-	२०००००१-
११	यन्त्र उपकरण	६०००००१-	६०००००१-	६०००००१-
१२	खेलकुद	१५००००१-	१५००००१-	१५००००१-
१३	शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली	६०००००१-	७०००००१-	७०००००१-
१४	गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र	३०००००१-	४०००००१-	४०००००१-
१५	पुस्तक	३५००००१-	३५००००१-	३५००००१-
१६	बिजुली पानी	१०००००१-	१०००००१-	१०००००१-
१७	विज्ञापन सञ्चार	१०००००१-	१०००००१-	१०००००१-
१८	भ्रमण यातायात	३०००००१-	३०००००१-	३०००००१-
१९	मर्मत सम्भार	५०००००१-	५०००००१-	५०००००१-
२०	विद्यार्थी कल्याण	२०००००१-	२०००००१-	२०००००१-
२१	बचत/घाटा	४७२०७०००१-	-२७३८०००१-	-२६६३८०००१-
	जम्मा	६६४३५०००१-	३४२३००००१-	४४४३००००१-

[Handwritten signatures and text]

[Handwritten signature]

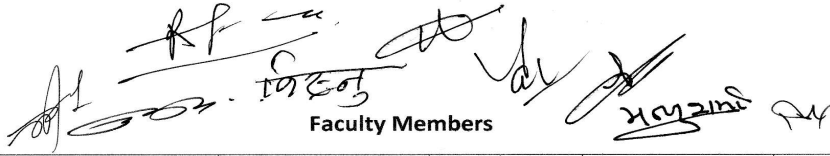
Campus Chief
Galkot Multiple Camp

Campus Executive Committee

S.N	Post	Name	Address
1	Chairman	Ghanshyam Sharma Subedi	Galkot Municipality. -04
2	Vice President	Harka Bahadur Pandey	Galkot Municipality -06
3	Elected Member	Ram Prasad Sharma	Galkot Municipality -03
4	Elected Member	Padam Shrestha	Galkot Municipality .03
5	Elected Member	Hira Bahadur Bhandari	Galkot Municipality -03
6	Elected Member	Bishnu Kumari Rana	Galkot Municipality -03
7	Ex officio Member	Krishna Prasad Gautam (Outgoing Campus Chief)	Galkot Municipality -03
8	Ex officio Member	Devendra Bahadur Khatri (GSS Principle)	Galkot Municipality -03
9	Ex officio Member	Fom Bahadur Khatri(Ward chairman)	Galkot Municipality -03
10	Ex officio Member	DilaramSubedi (T.U. The Lecturer Union Chairman)	Galkot Municipality -04
11	Ex officio Member	Lokendra Gaire (FSU President /Student Representative)	Galkot Municipality -02
12	Nominated member	Tilak Upreti	Galkot Municipality -06
13	Nominated member	Him Bahadur Bhandari	Galkot Municipality .02
14	Nominated member	Ram Bahadur Khatri	Galkot Municipality -03
15	Nominated member	Birendra Shrestha (President Galkot Udyog Banijya Association)	Galkot Municipality -03
16	Nominated member	Manju Chalise	Galkot Municipality - 07
17	Nominated member	Nawaraj Gautam	Galkot Municipality -03
18	T.U. Representative		
19	Member Secretary Campus Chief	Mukunda Singh Bhandari	Galkot Municipality -03

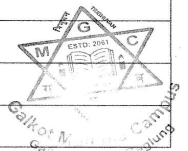

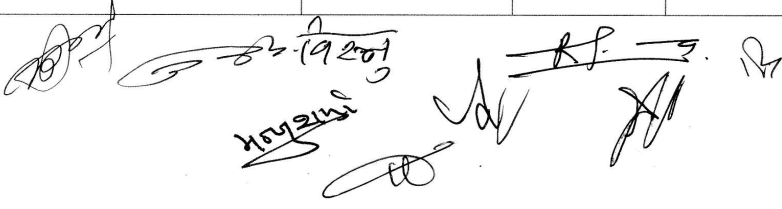
जननी जन्मभूमिश्च
 Campus Chief
 Galkot Multi-Campus

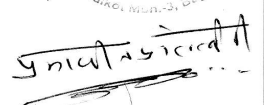

Faculty Members

S.N.	Name	Position	Degree	Subject	Date of Appointment
1.	Mukunda Singh Bhandari	Campus Chief	MA, MPhil	Economics	
2.	Chudamani Sarma	Assistant Campus Chief	MA/B.Ed.	English	
3.	Jhal Bahadur Pandey	Teaching Assistant	M.Ed.	Geography	
4.	Khim Nath Gautam	Department Chief (management)	MBS	Management	
5.	Krishna Prasad Gautam	Teaching Assistant	MA	History	
6.	Devendra Bahadur Khattri	Teaching Assistant	MA/B.Ed.	Nepali	
7.	Nawaraj Gautam	Teaching Assistant	M.Ed.	Sociology	
8.	Dhundi Raj Poudel	Teaching Assistant	MA/B.Ed.	Nepali	
9.	Dillaram Sharma	Teaching Assistant	MA	Economics	
10.	Bishnu Gautam	Teaching Assistant	M.Ed./ M.Com.	English/Mgmt.	
11.	Bir Bahadur Bohora	Teaching Ssistant	MA/ B.Ed.	English	
12.	Deepak Poudel	Teaching Assistant	MA	Sociology	
13.	Tanka Regmi	Teaching Assistant	MA	Nepali	
14.	Ram Bahadur Khattri	Teaching Assistant	M.Ed.	English	
15.	Bir Bahadur Chokhal	Teaching Assistant	MA /B. Ed	Nepali	
16.	Kishan Gyawali	Teaching Assitant	MBS	Accounting	
17.	Min Raj Gaire	Teaching Assistant	M.Ed.	English	
18.	Om Neure	Teaching Assistant	MA	Maths	
19.	Bhagwan Bohora	Teaching Assistant	M.Ed.	Population	
20.	Man Singh Thapa	Teaching Assistant	MBS	Finance	
21.	Subash Sapkota	Teaching Assistant	MBS	Finance	
22.	Krishna Bohora	Teaching Assistant	MBA/BHM	Management	
23.	Devendra Subedi	Teaching Assistant	MBS	Finance	
24.	Madhav Sapkota	Teaching Assistant	MBS	Finance	
25.	Bhoj Bahadur Kunwar	Teaching Assistant	MA	Economics	

 Campus Chief
 Galkot Multiple Campus

SELF STUDY RELATED TEAMS

Campus Management Committee(CMC)

S.N.	Post	Name	Address
1	Chairman	Ghanshyam Sharma Subedi	GA.Na.Pa-04
2	Vice President	Harka Bahadur Pandey	GA.Na.Pa-06
3	Elected Member	Ram Prasad Sharma	Ga.Na.Pa-03
4	Elected Member	Padam Shrestha	Ga.Na.Pa.03
5	Elected Member	Hira Bahadur Bhandari	Ga.Na.Pa-03
6	Elected Member	Bishnu Kumari Rana	Ga.Na.Pa-03
7	Ex officio Member	Krishna Prasad Gautam (Outgoing Campus Chief)	GA.Na.Pa-03
8	Ex officio Member	Devendra Bahadur Khatri (GSS Principle)	Ga.Na.Pa-03
9	Ex officio Member	Fom Bahadur Khatri(Ward chairman)	GA.Na.Pa-03
10	Ex officio Member	DilaramSubedi (T.U. The Lecturer Union Chairman)	GA.Na.Pa-04
11	Ex officio Member	LokendraGaire (Free Student Union President /Student Representative)	GA.Na.Pa-02
12	Nominated member	Tilak Upreti	Ga.Na.Pa-06
13	Nominated member	Him Bahadur Bhandari	Ga.Na.Pa.02
14	Nominated member	Ram Bahadur Khatri	Ga.Na.Pa-03
15	Nominated member	Birendra Shrestha (President Galkot Udyog Banijya Association)	Ga.Na.Pa-03
16	Nominated member	Rupa B.c	Ga.Na.Pa-11
17	Nominated member	Nawaraj Gautam	Ga.Na.Pa-03
18	Member Secretary Campus Chief	Mukunda Singh Bhandari	Ga.Na.Pa-03

Advisory Committee

S.N.	Name	Position
1	Hon. Devendra Poudel	Federal MP
2	Hon. Jit Sherchan	Member of Provincial Assembly
3	Chief District Officer	Chief District Officer
4	District Coordination Committee Chairman	District Coordination Committee Chairman
5	Bharat Sharma Gaire	Mayor of Galkot Municipality
6	Dhan Bahadur B.K	Chairman of Tara Rural Municipality
7	Kulraj Sharma	Former Honorable and Intellectual
8	Gyamnath Gaire	Social worker and intellectual
9	Tanka Bahadur K.C	Social worker and intellectual
10	Bul Bahadur Khatri	Social worker and intellectual
11	Taal Bahadur Bhandari	Land Donor

Invited Members

S.N.	Name	Area	Address
1	Ram Prasad Kandel	Social worker and intellectual	Ga.Na.Pa-08
2	Tej Bahadur Thapa	Social worker and intellectual	Ga.Na.Pa-09
3	Dhalindra Prasad Gautam	Social worker and intellectual	Ga.Na.Pa-08
4	Tanka Prasad Chalise	Social worker and intellectual	Ga.Na.Pa-09
5	Yogesh Bhandari	Social worker and intellectual	Ga.Na.Pa-06
6	Birjung Bhandari	Social worker and intellectual	Ga.Na.Pa-03
7	Choodamani Sharma	Campus Teacher Representative	Ga.Na.Pa-04

Internal Quality Accreditation Committee (IQAC)

S.N.	Name	Post
1	Mukunda Singh Bhandari	Coordinator(Campus Chief)
2	Choodamani Sharma	Member (Assistant -Campus Chief Convenor Self-Assessment Group)
3	Khimnath Gautam	Member(Departmental Head Management)
4	Krishna prasad Gautam	Member(Outgoing Campus Head)
5	Devendra Bahadur Khattri	Member(Head of the former campus)
6	Nawaraj Gautam	Member(Head of Administration and Accounts)
7	Bishnu Gautam	Member(Education faculty)
8	Ganesh Sapkota	Member(Student representative)
9	Jhal Bahadur Pandey	Member (Coordinator Examination committee)

Self-Assessment Team (SAT)

S.N.	Name	Position
1	Choodamani Sharma	Coordinator (Assistant Campus Chief)
2	Bir Bahadur Bohora	Member (Assistant lecturer Management)
3	Dipak Sharma	Member (Assistant lecturer Education)
4	Bhagwan Bohora	Member (Assistant lecturer Education)
5	Nawaraj Gautam	Member (Head of Administration and Accounts)
6	Krishna Bahadur Bohora	Member Administration (Management)

Extra Curricular Activities Committee (ECAC)

S.N.	Name	Post
1	ManSingh Thapa	Coordinator (Assistant lecturer Business)
2	Ram Bahadur Khatri	Member(Assistant lecturer Education)
3	Tanka Prasad Regmi	Member(Assistant lecturer Business)
4	Bhagwan Bohora	Member(Assistant lecturer Business)
5	Om Niure	Member(Assistant lecturer Business)

Counseling, Employment and Placement Committee (CEPC)

S.N.	Name	Position
1	Krishna Prasad Gautam	Coordinator (Former Campus Head)
2	Jhal Bahadur Pandey	Member (Assistant Campus Chief)
3	Khimnath Gautam	Member(Assistant lecturer Management)
4	Dhundiraj Paudel	Member(Assistant lecturer Education)
5	Ram Bahadur Khatri	Member(Assistant lecturer Education)
6	Bir Bahadur Bohora	Member(Assistant lecturer Education)

Examination Board

S.N.	Name	Position
1	Jhal Bahadur Pandey	Coordinator (Assistant -Campus Chief)
2	Khimnath Gautam	Member (Departmental Head Management)
3	Nawaraj Gautam	Member(Head of Administration and Accounts)
4	Bhagwan Bohora	Member(Assistant Lecturer Education)
5	Krishna Bohora	Member(Assistant Lecturer Management)

Education Management Information System Committee - 2079 (EMIS)

S.N.	Name	Position
1	Krishna Bahadur Bohora	Coordinator (Assistant Lecturer Education)
2	Dipak Sharma	Member(Assistant Lecturer Education)
3	Bhagwan Bohora	Member(Assistant Lecturer Education)
4	Nawaraj Gautam	Member(Head of Administration and Accounts)
5	Choodamani Sharma	Member(Assistant Lecturer Education)

Research Management Committee

S.N.	Name	Position
1	Dhundiraj Poudel	Coordinator (Assistant Lecturer Education)
2	Bir Bahadur Chokhal	Member(Assistant Lecturer Education)
3	Bir Bahadur Bohora	Member(Assistant Lecturer Management)
4	Dipak Sharma	Member(Assistant Lecturer Education)
5	Subash Sapkota	Member(Assistant Lecturer Management)
6	Ram Bahadur Khatri	Member(Assistant Lecturer Education)

Publication Committee

S.N.	Name	Position
1	Devendra Bahadur Khatri	Coordinator (Former Campus Head)
2	Bir Bahadur Chokhal	Member (Assistant Lecturer Education)
3	Bir Bahadur Bohora	Member(Assistant Lecturer Management)
4	Dipak Sharma	Member(Assistant Lecturer Education)
5	Bishnu Gautam	Member(Assistant Lecturer Education)
6	Ram Bahadur Khatri	Member(Assistant Lecturer Education)
7	Tanka Prasad Regmi	Member(Assistant Lecturer Education)

Account Management Committee – 2079

S.N.	Name	Position
1	Harka Bahadur Pandey	Coordinator(Campus Management Committee Chairperson)
2	Hira Bhandari	Member(Campus Management Committee Member)
3	Rupa B.C	Member(Campus Management Committee Member)
4	Ram Bahadur Khattri	Member(Campus Management Committee Member)
5	Nawaraj Gautam	Member(Head of Administration and Accounts)

Scholarship Management Committee

S.N.	Name	Position of Responsibility
1	Ghanshyam Sharma Subedi	Coordinator(Campus Management Committee Chairman)
2	Ram Prasad Sharma	Member(Campus Management Committee Member)
3	Jhal Bahadur Pandey	Member(Assistant Campus Chief)
4	Khimnath Gautam	Member(Head of Department Management)
5	Nawaraj Gautam	Member(Head of Administration and Accounts)
6	Lokendra Gaire	Member(Student representative)
7	Mukunda Singh Bhandari	Member the Secretary (Campus Chief)

Scholarship Distribution Committee

S.N.	Name	Position
1	Ghanshyam Sharma subedi	Coordinator (Campus Management Committee)
2	Ram Prasad Sharma	Member(Campus Management Committee)
3	Nawaraj Gautam	Member (Head of Administration and Accounts)
4	Ganesh Sapkota	Member(Student representative)
5	Mukunda Singh Bhandari	Member Secretary(Campus Chief)

Library Management Committee

S.N.	Name	Position
1	Harka Bahadur Pandey	Coordinator (Vice President Campus Management Committee)
2	Khimnath Gautam	Member (Departmental Head Management)
3	Ram Bahadur Khatri	Member (Assistant Lecturer Education)
4	Dhundiraj Poudel	Member (Assistant Lecturer Education)
5	Sanju Neupane	Member (Head of Library)

Alumni Association

S.N.	Name	Post
1	Bhagwan Bohora	Coordinator (Assistant Lecturer Education)
2	Bir Bahadur Bohora	Member (Assistant Lecturer Management)
3	Fom Bahadur Khatri	Member (Ward Chairman Ga.Na.Pa-3)
4	Ram Bahadur Khatri	Member (Member, Campus Management Committee)
5	Shiva Khadka	Member (Education Officer, GA.Na.Pa-03)

Canteen Management Committee

S.N.	Name	Position
1	Birendra Shrestha	Coordinator (Campus Management Committee Member)
2	Bishnu Kumari Rana	Member(Campus Management Committee Member)
3	Tilak Upreti	Member(Campus Management Committee Member)
4	Padam Shrestha	Member(Campus Management Committee Member)
5	Mukunda Singh Bhandari	Member the secretary(Campus Chief)

Placement and Promotion Committee

S.N.	Name	Position
1	Ghanshyam Sharma Subedi	Coordinator(Campus Management Committee Chairperson)
2	Jhal Bahadur Pandey	Member(Assistant Campus Chief)
3	Devendra Bahadur Khatri	Member(Head of the former campus)
4	Choodamani Sharma	Member(Assistant Lecturer Learning)
5	Mukunda Singh Bhandari	Member the secretary(Campus Chief)

Physical Construction and Procurement Committee-2079

S.N.	Name	Position
1	Him Bahadur Bhandari	Coordinator (Campus Management Committee ,Member)
2	Birendra Shrestha	Member (Campus Management Committee ,Member)
3	Padam Shrestha	Member(Campus Management Committee ,Member)
4	Fom Bahadur Khatri	Member(Campus Management Committee ,Member)
5	Mukunda Singh Bhandari	Member(Campus Management Committee ,Member)
6	Ghanshyam Sharma Subedi	Member(Campus Management Committee Chairmen)

Faculty and staffs Details

S.N.	Name	Post	Qualification	Address
1	Mukunda Singh Bhandari	Campus Chief	M.A. /B.Com	GA.Na.Pa-03
2	Jhal Bahadur Pandey	Assistant Campus Chief	M.Ed.	Ga.Na.Pa-06
3	Krishna Prasad Gautam	Present Campus Chief	M.A. /B.Ed.	Ga.Na.Pa-03
4	Devendra Bahadur Khatri	East Campus Chief	M.A. /B.Ed.	Ga.Na.Pa-03
5	Khimnath Gautam	Departmental Head (Management)	M.B.S. /M.Ed.	Ga.Na.Pa.-03
6	Choodamani Sharma	Assistant Lecturer	M.A. / B.Ed.	Ga.Na.Pa-04
7	Bishnu Prasad Gautam	Assistant Lecturer	M.Ed. /M.B.S.	GA.Na.Pa-07
8	Nawaraj Gautam	Assistant Lecturer/ Administrative Officer	M.Ed. /B.Com	GA.Na.Pa-03
9	Tanka Prasad Regmi	Assistant Lecturer	M.A. /B.Ed.	Ga.Na.Pa-06
10	DilaramSubedi	Assistant Lecturer	M.A. /B.Ed.	GA.Na.Pa-04
11	MinrajGaire	Assistant Lecturer	M.Ed.	GA.Na.Pa-02
12	Deepak Sharma	Assistant Lecturer	M.A./B.Ed.	GA.Na.Pa-03
13	Om Prasad Niure	Assistant Lecturer	M.A. Maths	Ga.Na.Pa-03
14	Bir Bahadur Bohora	Assistant Lecturer	M.Ed.	Ga.Na.Pa-03
15	KishanGyawali	Assistant Lecturer	M.b.s	Ga.Na.Pa-03
16	Ram Bahadur Khatri	Assistant Lecturer	M.Ed.Eng	GA.Na.Pa-03
17	Bir Bahadur Chokhal	Assistant Lecturer	M.a/B.Ed.	GA.Na.Pa-07
18	Dhundiraj Poudel	Assistant Lecturer	M.a/B.Ed.	Jaimini Na.Pa-08
19	Bhagwan Bohora	Assistant Lecturer	M.Ed.Pop	GA.Na.Pa-02
20	Mansingh Thapa	Assistant Lecturer	M.b.s	BadigadhR.Mun-03
21	Subash Sapkota	Assistant Lecturer	M.B.S	Ga.Na.Pa-09
22	Krishna Bahadur Bohora	Assistant Lecturer	M.B.A/BHM	Ga.Na.Pa-03
23	Sanju Neupane	Librarian	B.B.S.	GA.Na.Pa-03
24	Min Bahadur Karki	Office Assistant	8 Class Pass	Ga.Na.P-03

Student Quality Committee-2080

S.N.	Name	Level
1	Ganesh Sapkota	B.Ed. 4 th Year
2	Manish Gurung	B.B.S. 4 th Year
3	Ritu Hamal	B.Ed. 3 rd Year
4	Punam Sunar	B.Ed. 3 rd Year
5	Karishma Gautam	B.B.S 3 rd Year
6	Sagun Karki	B.Ed. 2 nd Year
7	Bishan Shreesh	B.Ed. 2 nd Year
8	Avishek Shahi	B.B.S. 2 nd Year
9	Smirti Budhathoki	B.Ed. 1 st Year
10	Devi Khatri	B.Ed. 1 st Year
11	Melina Kharel	B.B.S. 1 st Year

GALKOT MULTIPLE CAMPUS

Galkot Municipality-3, Baglung
Graduated Student
Bachelor's in Education

S. No.	Student Name	M/F	Address	Parents Name	Admis Year	Passed Year	Subject	Employment
1	RAM BDR KHATRI	M	Galkot- 3	Bal Bdr. Khatri	2061	2064	population	Teacher(Perma- nent)
2	MATILAL GAUTAM	M	Galkot-9	Madhu Sudhan Gautam	2061	2064	English	Teacher(Perma- nent)
3	RANJANA PRADHAN	F	Musikot,Wami	Amritlal Pradhan	2062	2066	Nepali	Teacher(Perma- nent)
4	BIKASH SUBEDI	M	Galkot-4	Umananda Subedi	2065	2068	English	Australia
5	SITA BHANDARI	F	Galkot-3	Tal Bdr. Bhandari	2065	2068	Nepali	Australia
6	MIRA SUBEDI	F	Galkot-4	Khima Nanda Subedi	2066	2069	Nepali	Australia
7	SITA NEUPANE	F	Galkot-4	Lilaram Neupane	2068	2071	English	Bank (public enter- prise Permanent)
8	ALINA KAUCHA	F	Galkot-11	Tul Bdr kaucha	2064	2068	Nepali	Business
9	SUSHMA SHRESTHA	F	Galkot- 3	Om Prd. Shreshtha	2062	2067	English	Business (Self Em- ployed)
10	GITA RIJAL	F	Galkot-3	Lekhnath Rijal	2065	2069	population	Canada
11	SABITA NEUPANE	F	Galkot-4	Narayan Datta neupane	2063	2066	Nepali	Denmark
12	PABITRA KANDEL	F	Galkot-6	Durga Prd. kandel	2061	2066	Nepali	Germany
13	ASHA BDR. MALLA	M	Galkot-5	Bhim Bdr. Malla	2061	2064	Nepali	Japan
14	JEEVAN KARKI	M	Galkot- 3	Harka Bdr karki	2061	2065	English	Japan
15	BHIMSING KHATRI	M	Galkot-1	Nar Bdr. Khatri	2061	2064	population	Japan

16	PADAM KUMARI KHATRI	F	Galkot-6	Chandra Bdr. Khatri	2063	2066	Nepali	Nepali	Japan
17	RITU SAHANI	F	Galkot-6	Man Bdr. Sahani	2063	2068	English	English	Japan
18	CHITRA BDR. BUDHATHOKI	M	Galkot-6	Tek Bdr Budhathoki	2063	2067	population	population	Japan
19	KAMALA BOHORA	F	Galkot-3	Tek Bdr. Bohora	2063	2069	Nepali	Nepali	Japan
20	MAN BDR. KHATRI	M	Galkot-3	Dev Bdr. Khatri	2064	2067	Eco.	Eco.	Japan
21	SUNIL KUNWAR	M	Galkot-2	Man Bdr. Kunwar	2065	2069	English	English	Japan
22	BHAGWATI KHATRI	F	Galkot-5	Ganga Bdr Khatri	2066	2069	Nepali	Nepali	Japan
23	JAMUNA CHHETRI	F	Galkot-3	Shasidhar Chhetri	2067	2071	Pop.	Pop.	Japan
24	SANGITA KANDEL	F	Galkot-6	Bhim Prd. Kandel	2070	2075	Nepali	Nepali	Japan
25	NABINA ADHIKARI	F	Nabina-3	Jit Bdr. Adhikari	2062	2067	Nepali	Nepali	Job abroad
26	KRISHNA KANDEL	M	Amarapuri-7, Navalparasi	Khadananda Kandel	2068	2075	English	English	Journalism
27	CHET NARAYAN ARJEL	M	Galkot-5	Tika Prd. Arjel	2065	2068	English	English	Manager co-operative
28	RABILAL SHARMA	M	Galkot-4	Jayalal Sharma	2062	2067	population	population	Manager sayapatri co-operative
29	CHANDRAMANI NEUPANE	M	Galkot-4	Narishwor Neupane	2068	2072	English	English	Portugal
30	SHIVA KHADKA	M	Galkot-1	Man bdr. Khadka	2067	2070	English	English	PSC (Permanent)
31	MENUKA GAUTAM	F	Galkot-3	Indranath Gautam	2065	2069	Eco.	Eco.	Self Employed
32	BASANTI KU. SHARMA	F	Galkot-4	Kamalpati Subedi	2065	2071	Nepali	Nepali	Self employed
33	INDRA MALLA	F	Galkot-4	Gupta Bdr Malla	2065	2071	English	English	Self employed
34	SARITA SUBEDI	F	Galkot-4	Kulapati Subedi	2066	2069	Nepali	Nepali	Self employed
35	GITA GAUTAM	F	Tarakhola-3	Chet Ram Gautam	2067	2072	Nepali	Nepali	Self employed

36	GITA MALLA	F	Galkot-9, Banskhola	Dammar Bdr. Malla	2068	2073	Nepali	Self employed (business)
37	PARBATI PAUDEL	F	Galkot-8	Tikaram Paudel	2064	2067	English	Teacher
38	SUSHILA SHREESH	F	Galkot-6	Dhan Bdr. Shreesh	2064	2067	Nepali	Teacher
39	BISHNU PRD. GAIRE	M	Galkot-2	Omlal Gaire	2067	2071	Pop.	Teacher
40	SUMITRA GAUTAM	F	Galkot-9	Chhabilal Gautam	2067	2071	English	Teacher
41	SUSHILA KU. KHAT-TRI	F	Galkot-1	Top Bdr. Khattri	2067	2075	Nepali	Teacher
42	TILARAM SHARMA	F	Galkot-8	Tulsiram upadhyay	2067	2073	Nepali	Teacher
43	SABITRI PAUDEL	F	Galkot-8	Tilak Ram Paudel	2069	2073	Nepali	Teacher
44	SUNITA KU.SUBEDI	F	Galkot-8	Durga Datta Subedi	2069	2072	Pop.	Teacher
45	CHANDRA GURUNG	F	Galkot-1	Lal Bdr. Gurung	2070	2075	Pop.	Teacher
46	SITA SUBEDI	F	Galkot-1	Naran Datta Subedi	2070	2070	English	Teacher
47	TIKA THAPA	F	Galkot-1	Jagat Bdr. Thapa	2070	2073	English	Teacher
48	UMA CHALISE	F	Galkot-8	Lal Prd. Upadhyaya	2071	2074	Nepali	Teacher
49	SARASWATI KHAREL	F	Galkot-9	Nandaram Kharel	2068	2072	Nepali	Teacher
50	JAGENDRA BOHORA	M	Galkot-6	Yam Bdr. Nepali	2068	2071	English	Teacher (Temporary)
51	SUSHILA GAUTAM	F	Galkot-8	Rabilal Gautam	2064	2067	English	Teacher (Permanent)
52	PUJA NEUPANE	F	Galkot-4	Narayn Datta Neupane	2064	2068	Nepali	Teacher (Temporary)
53	VIDDHYA UPRETI	F	Galkot-6	Krishna Datta Upreti	2066	2071	Nepali	Teacher (Temporary)
54	BHIM KUMARI PAUDEL	F	Galkot-3	Tanka Prd. Paudel	2067	2071	Pop.	Teacher (Temporary)
55	BIR BDR. BOHORA	M	Galkot-3	Durga Bdr Bohora	2061	2064	English	Teacher(founder of institution school)

56	CHANDRA KUMARI SAHANI	F	Galkot-3	Gagan Bahadur Sahani	2065	2068	English	Teacher(Japan)
57	DHAN BDR. PUN	M	Galkot-1	Bhim Bdr Pun	2062	2069	population	Teacher(Permanent)
58	CHINTA PAUDEL	F	Galkot-4	Tikaram Paudel	2063	2066	Nepali	Teacher(Permanent)
59	HOM BDR. CHHETRI	M	Galkot-8	Tara Bdr. Chhetri	2063	2066	English	Teacher(Permanent)
60	GOVINDA PRD SHARMA	M	Galkot-4	Manibhadra Gaire	2064	2068	Nepali	Teacher(Permanent)
61	TARA GAUTAM	F	Galkot-8	Dadhiram Gautam	2064	2067	English	Teacher(Permanent)
62	BINDU KARKI	F	Galkot-5	Shiddha Bdr. Karki	2065	2070	Nepali	Teacher(Permanent)
63	GANGA KU. KHATRI	F	Galkot-3	Dil Bdr. Khatri	2065	2069	population	Teacher(Permanent)
64	RACHANA SAPKOTA	F	Galkot-9	Umananda Sapkota	2065	2068	English	Teacher(Permanent)
65	KALYAN THAPA	F	Galkot-9	Prem Bdr. Thapa	2066	2072	Nepali	Teacher(Permanent)
66	MADAN BDR KARKI	M	Batakachaur-5	Karna Bdr. Khatri	2066	2069	Nepali	Teacher(Permanent)
67	GHANSHYAM GAU-TAM	M	Tarakho-la-3,Hila	Chetram Gautam	2068	2071	English	Teacher(Permanent)
68	KRISHNA PRD. SAP-KOTA	M	Galkot-9, Rishmi	Balibhadra Sapkota	2068	2071	Nepali	Teacher(Permanent)
69	SHOVA UPADHYAY	F	Galkot-8	Harilal upadhyay	2068	2071	English	Teacher(Permanent)
70	RITA NEPALI	F	Galkot-8	Harilal Nepali	2068	2071	Nepali	Teacher(Permanent)
71	SURENDRA CHHAN-TEL	M	Galkot-8	Lal Bdr. Chhantel	2068	2071	population	Teacher(Permanent)
72	INDRA SUBEDI	F	Galkot-4	Durga Datta Subedi	2069	2072	population	Teacher(Permanent)
73	KAMALA SINGH	F	Galkot-9	Resham Bdr. Singh	2071	2074	Nepali	Teacher(Permanent)
74	TILARAM CHALISE	M	Galkot-8	Purnabhadra Chalise	2064	2068	English	Teacher(Temporary)
75	SUNIL BOHORA	M	Galkot-3	Gobinda Bdr Bo-hora	2065	2068	Eco.	Teacher(Temporary)
76	OM KUMARI KHATRI	F	Galkot-3	Min Bdr. Khatri	2065	2074	Nepali	Teacher(Temporary)

77	SARITA THAPA	F	Galkot-6	Tek Bdr. Thapa	2065	2074	Nepali	Teacher(Temporary)
78	INDIRA KC	F	Galkot-8	Jaya Bdr.KC	2066	2069	Nepali	Teacher(Temporary)
79	NIRAJAN DHAKAL	M	Galkot-5	Gopiram Dhakal	2068	2071	English	Teacher(Temporary)
80	TULIMAYA KAUCHA	F	Galkot-10	Baldhar Kaucha	2068	2075	Nepali	Teacher(Temporary)
81	KALPANA UPRETI	F	Galkot-6	Madhav Datta Upreti	2069	2072	Eco.	Teacher(Temporary)
82	KALPANA DHAKAL	F	Galkot-5	Gopiram Dhakal	2071	2074	English	Teacher(Temporary)
83	RESHAM KHATRI	M	Sukhaura-8	Tom Bdr. Khatri	2071	2075	Pop.	Teacher(Temporary)
84	TARAPATI NEUPANE	M	Galkot-4	Liladhar Neupane	2071	2074	Pop.	Teacher(Temporary)
85	SAMMAER BDR. DARJI	M	Galkot- 3	Pahalsingh Darji	2062	2065	English	Teacher(Temporary)
86	BHAGWAN BOHORA	M	Galkot- 3	Bel Bdr. Bohora	2061	2065	population	Temporay Teacher
87	PURUSHOTTAM KANDEL	M	Galkot- 3	Kashiram Kandel	2061	2068	English	UK
88	KOPILA KHADKA	F	Galkot-7	Krishna Bdr Khadka	2065	2069	Nepali	UK
89	GIRI NEPANI	M	Galkot- 3	Jhaman Sing Nepali	2062	2067	Population	USA (DV)
90	TIKARAM KANDEL	M	Galkot-5	Tulashiram Kandel	2061	2065	English	
91	RAM BDR. KC	M	Galkot-8	Nar Bdr. KC	2062	2065	English	
92	ASHA SHRESTHA	F	Galkot- 3	Ganesh Kumar Shrestha	2063	2067	Nepali	
93	SAR5SWATI KHATRI	F	Galkot-7	Jham Bdr Khatri	2063	2066	Nepali	
94	RUPA THAPA	F	Galkot-5	Chandra Bdr Thapa	2063	2067	Nepali	
95	SAPANA SAPKOTA	F	Galkot-9	Umananda Sapkota	2064	2070	population	
96	KHIM KU. KHATRI	F	Galkot-1	Chandra Bdr. Khatri	2064	2072	Nepali	
97	RAM PRD. GAUTAM	M	Galkot-8	Chhabil Gautam	2064	2074	population	

98	BHAGWATI MALLA	F	Galkot-3	Bahadur Dhoj Malla	2065	2068	Nepali	
99	GITA DHAKAL	F	Galkot-9	Dandapani Dhakal	2065	2068	English	
100	SABITRA NIURE	F	Tarakhola	Nandalal niure	2065	2069	population	
101	THAMMAN BDR. BASNET	M	Galkot-5	Jhanka Bdr. Basnet	2065	2073	Nepali	
102	SABITRI ARJEL	F	Galkot-5	Tika Prd. Arjel	2066	2069	English	
103	PRATIMA RANA-MAGAR	F	Galkot-9	Indra Bdr. Rana-magar	2066	2075	Nepali	
104	AMRITA KUMARI BHANDARI	F	Galkot-2	Prem Bdr Bhandari	2066	2071	Nepali	
105	RAMA DEVI THAPA	F	Galkot-7	Lamansing Thapa	2066	2072	English	
106	GITA KHATTRI	F	Galkot-1	Purna Bdr. Khattri	2067	2074	English	
107	KUL BDR. THAPA	M	Galkot-5	Jit Bdr. Thapa	2067	2072	English	
108	RADHIKA KANDEL	F	Galkot-6	Liladhar Kandel	2067	2072	Eco.	
109	RITA GAUTAM	F	Galkot-3	Khadananda Gautam	2067	2072	Eco.	
110	DIL KUMARI DHAKAL	F	Tarakhola-3,Hila	Purnadatta Dhakal	2068	2071	English	
111	PRAMILA GAUTAM	F	Galkot-5	Rishiram Gautam	2068	2073	English	
112	YAMKALI THAPA	F	Tarakhola	Chham Bdr. Thapa	2068	2071	Nepali	
113	DUDHA BDR. BK	M	Righa	Dhan Bdr. BK	2068	2071	English	
114	BISHNU GAIRE	F	Galkot-2	Krishna Datta Gaire	2069	2073	English	
115	DAMKALI KANDEL	F	Tara-5	Durga Datta Kandel	2069	2073	Nepali	
116	GANESH BK	M	Shisakhani-9	Buddhi Bdr. Kami	2069	2072	English	

117	SARITA CHALISE	F	Galkot-8	Bhim Lal Upadhyay	2069	2073	Nepali	
118	AMRITA PUN	F	Harichaur-2	Padam Bdr. Pun	2070	2075	Nepali	
119	KALPANA PUN	F	Galkot-1	Durga Bdr. Pun	2070	2073	Economics	
120	KAMALA KANDEL	F	Galkot-5	Nar Bdr. Kandel	2070	2073	Economics	
121	MANU THAPA	F	Galkot-5	Bhim Bdr. Thapa	2070	2074	Nepali	
122	MINA DEVI KANDEL	F	Galkot-2	Durga Prd. Kandel	2070	2074	Nepali	
123	PABITRA KUMRI KHADKA	F	Kurga-7 Gulmi	Thag Bdr Khadka	2070	2074	Nepali	
124	PURNAKALI SAPKOTA	F	Galkot-9	Ramchandra Sapkota	2070	2076	English	
125	TIL KUMARI SUBEDI	F	Galkot-4	Yam Lal Subedi	2070	2075	Nepali	
126	PREM KUMARI BUDHATHOKI	F	Kalkot-8	BHim Bdr. Budhatholi	2070	2075	Nepali	
127	BHAGWATI PAUDEL	F	Galkot-7	Lem Bdr. Paudel	2071	2074	Nepali	
128	DURGA DEVI THAPA	F	Galkot-7	Khim Bdr Thapa	2071	2074	Nepali	
129	GITA SAPKOTA	F	Galkot-9	Harilal Sapkota	2071	2074	English	
130	JANAKI KHATTRI	F	Galkot-5	Bal Bdr. Khattri	2071	2075	Nepali	
131	KHIMA GAUTAM	F	Galkot-9	Bishnu Kanta Gautam	2071	2074	Nepali	
132	MENUKA THAPA	F	Galkot-6	Ratan Thapa	2071	2074	Nepali	
133	SABITRA NIURE	F	Tarakhola-3	Chakrapani Niure	2071	2076	English	
134	SUSHILA GAIRE	F	Galkot-2	Hum Prd. Gaire	2071	2075		
135	DHAN MAYA GURUNG	F	Galkot-7	Lal Bdr. Gurung	2072	2076	Nepali	
136	JAMUNA BHANDARI	F	Galkot-1	Nar Bdr. Bhandari	2072	2076	Economics	
137	KAMALA DARJI	F	Galkot-8	Tul Bdr Darji	2072	2076	Nepali	
138	SHANTI RANA	F	Galkot-5	Hira Bahadur Rana	2072	2076	English	

139	AARATI BHANDARI	F	Galkot-3	Gorkha Bahadur Bhandari	2073	2077	Nepali	
140	DEVI THAPA	F	Galkot -9	Kishan Thapa	2073	2078	Nepali	
141	DHANMAYA RANA MAGAR	F	Galkot -2	Ghar Bahadur Ranamagar	2073	2078	Economics	
142	GITA SUBEDI	F	Galkot-8	Lalu Subedi	2073	2077	Nepali	Portugal
143	MUNA KHATRI	F	Galkot-3	Gorkha Bahadur Khatri	2073	2077	English	Teacher
144	RANJITA BALAMI	F	Galkot-7	Jhabindra Bahadur Balami	2073	2077	Economics	
145	RUPA GIRI	F	Galkot-5	Til Bahadur Giri	2072	2077	Economics	
146	RITA GAUTAM	F	Galkot- 3	Rabilal Gautam	2073	2078	Nepali	
147	JABI DHAKAL	F	Galkot-9	Shibalal Dhakal	2074	2078	Nepali	
148	BIRENDRA KARKI	M	Galkot -2	Netra Bahadur Karki	2076	2079	English	
149	KRISHNA BAHADUR KHADKA	M	Tarakhola-2	Khim Bahadur Khadka	2076	2079	Economics	

GALKOT MULTIPLE CAMPUS

Galkot Municipality-3, Baglung

Graduated Student

Bachelor's in Management

S. No.	Student Name	M/F	Address	Parents Name	Admission Year	Passed Year	Program	Remarks
1	AMRIT KUMAR SHRESTHA	M	Galkot-3	Krishna Ku. Shrestha	2067	2071	3 Years	Bank
2	DEEPAK BDR. KHATTRI	M	Galkot-4	Lok Bdr. Khattri	2067	2073	3 Years	Teaching
3	LAXMI SHARMA	F	Galkot-4	Purnabhadra Sharma	2067	2074	3 Years	
4	MINA KHATTRI	F	Galkot-3	Min Bdr. Khattri	2067	2071	3 Years	Teaching
5	BHOJRAJ SHARMA	M	Galkot-4	Khadananda Sharma	2068	2072	3 Years	
6	DIPAK NEUPANE	M	Galkot-4	Meghraj Neupane	2068	2071	3 Years	
7	DURGA DHOJ MALLA	M	Galkot-4	Gupta Bdr. Malla	2068	2071	3 Years	
8	GITA CHALISE	F	Galkot-3	Laxmi Prd. Chalise	2068	2071	3 Years	
9	MINA GAUTAM	F	Galkot-9	Chet Narayan Gautam	2068	2071	3 Years	
10	RAMU SHARMA	M	Galkot-1	Bhaktalal Sharma	2068	2072	3 Years	
11	SARITA GAUTAM	F	Galkot-8	Dilaram Gautam	2068	2073	3 Years	
12	SHOVA SHARMA	F	Galkot-3	Khulanath Sharma	2068	2073	3 Years	
13	JYOTI THAPA	F	Galkot-7	Ram Bdr. Thapa	2069	2073	3 Years	
14	BHAWANA KHADKA	F	Galkot-4	Lal Bdr. Khadka	2070	2074	4 Years	
15	GITA KARKI	F	Galkot-2	Sher Bdr. Chhetri	2070	2074	4 Years	

16	KALPANA MALLA	F	Galkot-4	Gupta Bdr Malla	2070	2074	4 Years	
17	KHIMA KUMARI CHHANTEL	F	Wami-8 gulmi	Dev Bdr. Chhantel	2070	2074	4 Years	
18	MANJU UPADHYAY	F	Galkot-8	Harilal Upadhyay	2070	2074	4 Years	
19	NIRU LOHANI	F	Galkot-5	Chhabilal Lohani	2070	2074	4 Years	
20	ROJINA BUDHATHOKI	F	Galkot-9	Purna Bdr. Budhathoki	2070	2074	4 Years	
21	SUSHMA BHANDARI	F	Galkot-3		2070	2075	4 Years	Japan
22	ANU SHAHI	F	Beni-6, Myagdi	Yam Bdr. Shahi	2070	2074	4 Years	
23	KAMAL DARJI	M	Galkot-8	Padam Bdr. Darji	2071	2075	4 Years	Japan
24	MANISHA BASNET	F	Galkot-5	Dhan Bdr Busnet	2071	2075	4 Years	
25	NABINA CHALISE	F	Galkot-3	Laxmi Prd. Chalise	2071	2076	4 Years	
26	PUNAM NEPALI	F	Galkot-7	Bishnu Nepali	2071	2075	4 Years	
27	ASMITA THAPA	F	Galkot-5	Tej Bdr Thapa	2072	2076	4 Years	
28	ROSHANI MALLA	F	Galkot-4	Ram Bdr. Malla	2072	2076	4 Years	Teaching
29	SABITRA SUBEDI	F	Galkot-3	Mitralal Subedi	2072	2076	4 Years	porchugal
30	SITA NEUPANE	F	Galkot-6	Tikaram Neupane	2072	2076	4 Years	
31	BIPANA THAPA	F	Galkot-7	Chet Bahadur Thapa	2073	2077	4 Years	
32	BISHAL PADHYA	M	Galkot-6	Dhanpati Chalise	2073	2078	4 Years	
33	DHURBA PRASAD SUBEDI	M	Galkot-8	Govinda Subedi	2073	2078	4 Years	
34	MANJU NEUPANE	F	Galkot-6	Megha Prasad Neupane	2073	2077	4 Years	

35	MANU CHALISE	F	Galkot-2	Purna Bahadur Chalise	2073	2077	4 Years	Japan
36	REKHA BHATTARAI	F	Galkot-3	Balkrishna Bhattarai	2073	2077	4 Years	
37	ROSHAN KHADKA	M	Galkot-6	Limal Khadka	2073	2078	4 Years	
38	MONA SHARMA	F	Galkot-8	Kamal Sharma	2074	2078	4 Years	
39	PRADIP THAPA	M	Galkot-7	Thamman Bahadur Thapa	2073	2078	4 Years	
40	PRAMILA CHALISE	F	Galkot-8	Shivalal Chalise	2074	2078	4 Years	
41	SURAJ BHANDARI	M	Galkot-3	Sita Kumari Bhandari	2074	2078	4 Years	
42	TANKA BAHADUR BHANDARI	M	Galkot-9	Aatma Bahadur Bhandari	2074	2078	4 Years	
43	LOKENDRA GAIRE	M	Galkot-3	Punakhar Gaire	2076	2079	4 Years	
44	SUNITA KHATRI	F	Galkot-2	Shyam Bahadur Khatri	2076	2079	4 Years	
45	UMESH SHARMA SUBEDI	M	Galkot - 4	Surmani Sharma	2076	2079	4 Years	
46	USHA THAPA	F	Galkot -5	Yam Bahadur Thapa	2075	2079	4 Years	
47	MANJU KHATTRI	F	Galkot -5	Bal Bahadur Khattri	2075	2079	4 Years	

**गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा व्यवस्था गरिएको विद्यार्थी आचारसंहिता
यस क्याम्पसमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूले निम्नअनुसारको
आचारसंहिता पालना गर्नुपर्नेछ :-**

- ❖ क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले विश्वविद्यालयबाट प्रतिपादित ऐन, नियमहरू पूर्णरूपमा पालना गर्नुपर्नेछ र आफ्नो क्याम्पसको प्रतिष्ठा अभिवृद्धिका लागि विद्यार्थीहरू लक्ष्यसहित अध्ययनशील हुनुपर्दछ,
- ❖ विद्यार्थीहरूले त्रि.वि.का पदाधिकारी, क्याम्पस प्रमुख तथा सहायक क्याम्पस प्रमुख, शिक्षक, कर्मचारी, स्वदेशी तथा विदेशी अतिथि एवम् मान्यजनप्रति श्रद्धा प्रकट गरी अनुशासित भई आदरसूचक सम्बोधन र व्यवहार गर्नुपर्दछ,
- ❖ विद्यार्थीहरूले अतिरिक्त क्रियाकलाप जस्तै हाजिरजवाफ, वक्तृत्वकला, निबन्ध प्रतियोगिता, युवा रेडक्रस, स्काउट, खेलकूद प्रतियोगिता, सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रतियोगिता लगायत विभिन्न प्रतियोगितामा भाग लिई बौद्धिक तथा साहित्यिक कार्यक्रममा भाग लिनुपर्नेछ,
- ❖ विद्यार्थी-विद्यार्थीबीच सुसम्बन्ध सदभाव, सहयोग सदभावना तथा शिष्टाचार राख्नुपर्नेछ । कक्षा चलिरहँदा सम्बन्धित शिक्षकको अनुमतिबिना कक्षाभित्र प्रवेश गर्न र बाहिरिन पाइदैन । परीक्षाको अवधिभर मोबाइल साथमा राख्न पाइने छैन,
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पस हाता र बाहिर पनि अनुशासनमा रही एक अर्कामा आदरभाव प्रकट गर्नुपर्नेछ ।
- ❖ अध्ययन अवधिभर अनिवार्यरूपमा मोबाइल स्वीच अफ गर्ने वा साइलेन्स मोडमा राख्ने गर्नुपर्दछ,
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पसको गरिमा, प्रतिष्ठा तथा उन्नयनको लागि योगदान दिनुपर्नेछ,
- ❖ क्याम्पसले तोकेको शिक्षण शुल्क, खेलकूद शुल्क, पुस्तकालय शुल्क, परीक्षा शुल्क र छात्रावास शुल्क तोकिएको समयमा बुझाउनु पर्नेछ,
- ❖ यस क्याम्पसको संरक्षण गर्नु एवम् शैक्षिक वातावरण कायम राख्नु विद्यार्थीको दायित्व हो । क्याम्पसको कुनै पनि भौतिक सम्पत्तिको तोडफोड र आगजनी गर्न पाइने छैन,
- ❖ क्याम्पसका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूलाई अनुचित दवाव दिनु हुँदैन,
- ❖ क्याम्पस प्रमुख को स्वीकृति बेगर क्याम्पस हाताभित्र ध्वनि प्रदूषण हुने कुनै प्रकारका सभा, जुलुस, नाचगान, प्रदर्शनी जस्ता कार्यक्रमहरू गर्न पाइने छैन,
- ❖ विद्यार्थी हक हितको लागि त्रि.वि.को ऐन नियमको पालना गरी क्याम्पस र विद्यार्थीको हितमा संघ, संगठन खोल्न सकिने छ,
- ❖ निर्धारित समयभित्र क्याम्पस प्रवेश गरी कक्षा कोठामा बस्नुपर्दछ । अवाञ्छनीय तथा निषेधित वस्तु वा कुनै घातक हात हतियार साथमा लिई तथा मादक पदार्थको सेवन गरी क्याम्पस हाताभित्र प्रवेश गर्न पाइने छैन,
- ❖ क्याम्पस हाताभित्र धुम, पान, मद्यपान तथा अन्य लागू पदार्थ सेवन गर्न पाइने छैन,
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पसबाट सञ्चालन गरेको पुस्तकालयका पुस्तकहरू सुरक्षापूर्वक अध्ययन गरी तोकिएको समयमा फिर्ता र पुस्तकालयले तोकेको शुल्क बभुआउनु पर्नेछ । पुस्तक हराएमा सोको मूल्य र जरिवाना समेत बभुआउनुपर्नेछ,
- ❖ शैक्षिक र प्राज्ञिक वातावरण स्वच्छ राख्न हर समय प्रयत्नशील रहनुपर्नेछ । क्याम्पस हाताभित्र होहल्ला, अपशब्द प्रयोग, अशिलल इसारा, हुल हुज्जत तथा अन्य कुनै पनि अभद्र व्यवहार गर्न पाइने छैन । अध्ययन

- ❖ अवधिभर क्याम्पसको गेटबाहिर कुनै पनि स्थान विशेषमा बसी समय बिताउन पाइने छैन,
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पसबाट जारी गरिएको परिचयपत्र साथमा राख्नुपर्दछ । क्याम्पसका पदाधिकारी, शिक्षक तथा कर्मचारीले माग गरेको बखत तुरुन्त देखाउनुपर्नेछ । परिचयपत्र समयमै नवीकरण गर्नुपर्ने छ,
- ❖ क्याम्पसले तोकेको पोशाक क्याम्पस हातामा लगाई विद्यार्थीले क्याम्पसको पहिचान जनाउनु पर्नेछ । अभद्र देखिने पहिरन, आभूषण र अशोभनीय लाग्ने वस्तु शरीरमा प्रयोग गरी क्याम्पस हाताभित्र प्रवेश गर्न पाइने छैन,
- ❖ विद्यार्थीले क्याम्पसको नियम पालन गर्नुको साथै क्याम्पस प्रशासनबाट निषेधित गरिएका काम गर्न हुनेछैन,
- ❖ क्याम्पसमा भर्ना नभएका विद्यार्थीहरू कक्षाकोठामा प्रवेश गर्न पाइने छैन,
- ❖ कुनै पदाधिकारी वा शिक्षक, कर्मचारी वा विद्यार्थी वा अन्य कुनै पनि व्यक्तिलाई मानसिक वा शारीरिक कष्ट दिने मनसायले कुनै अनुचित कामकुरा गर्नु गराउनु हुँदैन,
- ❖ शिक्षकले प्राध्यापन वा मार्गदर्शन वा निर्देशन दिईरहेको कक्षा, प्रयोगशाला वा अन्य कुनै स्थानमा निजको अनुमति नलिई विद्यार्थीले प्रवेश गर्नु वा त्याहाँबाट निस्कनु हुँदैन,
- ❖ आफ्नो अधिकारको प्रयोग गर्दा अर्काको अधिकारको हनन गर्नु हुँदैन । प्रत्येक विद्यार्थीले म को हु? म कहाँ छु र किन आईरहेको छु? मेरो कर्तव्य के हो ? भन्ने प्रश्नको उत्तर हृदयमा राख्नुपर्दछ । आफ्नो गल्ती आफैले देख्ने र आफैसँग डराउने गर्नुपर्दछ,
- ❖ क्याम्पसमा आफ्नो अध्ययन पुरा गरिसकेपछि यस क्याम्पसमा गठन भएको भुतपर्व विद्यार्थी समाजको सदस्यता लिनुपर्ने छ,

गलकोट बहुमुखी क्याम्पसमा व्यवस्था गरिएको शिक्षक तथा कर्मचारी आचारसंहिता

- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले क्याम्पसले तोकेको समयमा उपस्थित भइ आफ्नो पदअनुसारको दायित्व पूरा गर्नुपर्दछ । पूर्णकालीन शिक्षक तथा कर्मचारीले क्याम्पसले तोकेको समयभित्र बाहिरका कुनै पनि संघ संस्थामा कार्य गर्न पाइने छैन ।
- ❖ आफूलाई तोकिएको कार्यभारको उत्तरदायित्व बहन गर्नु सम्पूर्ण शिक्षक तथा कर्मचारीको नैतिक जिम्मेवारी हुने छ । शिक्षकहरूले तोकिएको कक्षा लिने, सुपरीवेक्षण तथा निरीक्षण गर्ने परीक्षाका कार्यक्रममा सहभागी हुने र अन्य प्राज्ञिक कार्य गर्नुपर्दछ भने कर्मचारीले कार्य विवरण अनुसारको कार्य गर्नु पर्नेछ ।
- ❖ क्याम्पसमा आइपरेका समस्या समाधानमा क्याम्पस प्रशासनलाई सबै शिक्षक तथा कर्मचारीले सहयोग गर्नुपर्दछ ।
- ❖ विश्वविद्यालयको प्रचलित विधान तथा विनियमको अधिनमा रही तोकिएको विदाका लागि तोकिएबमोजिम स्वीकृति नलिई काममा अनुपस्थित हुनुहुँदैन ।
- ❖ क्याम्पसको हित प्रतिकूल हुने गरी अख्तियारवालाको पूर्व स्वीकृति बेगर आफूले क्याम्पसमा कर्तव्य पालना गर्दा प्राप्त गरेको सूचना, कागजात वा अन्य जानकारी अनाधिकृत व्यक्तिलाई दिन वा सञ्चारको कुनै पनि माध्यमबाट सार्वजनिक गर्न वा प्रसारित गर्न गराउन पाइने छैन ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले क्याम्पसभित्र वा बाहिर आफ्नो प्राज्ञिक प्रतिष्ठा कायम रहने गरी व्यक्तिगत तथा नैतिक शुद्धता कायम राखी पदअनुसार आचरण गर्नुपर्ने छ ।

- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले आफूभन्दा माथिका सबै पदाधिकारी, शिक्षक कर्मचारीहरूप्रति उचित आदर देखाउनु पर्नेछ र आफूभन्दा मुनिका पदाधिकारी शिक्षक र कर्मचारीप्रति उचित व्यवहार गर्नुपर्नेछ ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले क्याम्पसलाई हानि नोक्सानी हुनेगरी अनुचित नियत राखी भ्रष्टाचार गर्न वा अख्तियारको दुरुपयोग गर्नुहुँदैन ।
- ❖ आफ्ना निहित स्वार्थ पूर्तिका लागि क्याम्पसका शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीलाई कुनै पनि गुट उपगुटमा विभाजन गर्नुहुँदैन ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले विश्वविद्यालय तथा क्याम्पसको भौतिक सम्पत्तिको क्षति हुनेखालका कुनै पनि कार्य गर्नु वा गराउन लगाउनु हुँदैन ।
- ❖ शिक्षक तथा कर्मचारीले कुनै पनि राजनैतिक दलको तर्फबाट केन्द्रीय, प्रादेशिक वा स्थानीय तहको निर्वाचनमा उम्मेदवार बन्नु हुँदैन । शिक्षक तथा कर्मचारीले राष्ट्रिय वा स्थानीय तहको कुनै राजनैतिक निर्वाचनमा भाग लिन चाहेमा कार्यकारी परिषदले अन्यथा निर्णय गरेमा बाहेक उम्मेदवारको मनोनयन दाखिला गर्नुभन्दा १५ दिन पूर्व नै सेवाबाट राजीनामा गर्नुपर्नेछ । तर प्रचलित कानून बमोजिम बैठक, कार्यशाला, गोष्ठी, सम्मेलन तथा छलफलमा भाग लिई आफ्नो विचार व्यक्त गरी प्राज्ञिक स्वतन्त्रता भने उपयोग गर्न पाईने छ ।
- ❖ कुनै पनि शिक्षक तथा कर्मचारीको व्यक्तिकत चरित्रमा आँच आउने गरी अनुचित टिका टिप्पणी गर्नुहुँदैन ।
- ❖ विद्यार्थीलाई शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा अनुसन्धान सम्बन्धी सल्लाह दिनु, क्याम्पसमा आईपरेका समस्या समाधानका लागि सहयोग गर्नु, पेशालाई मर्यादित र प्रतिष्ठित राख्न सहयोग गर्नु सबै पदाधिकारी, शिक्षक तथा कर्मचारीको कतव्य हुनेछ ।
- ❖ अख्तियारवालाको स्वीकृति वेगर कुनै शिक्षक वा कर्मचारीले कुनै संस्था वा ठाउँबाट प्राप्त छात्रवृत्ति स्वीकार गर्नुहुँदैन ।
- ❖ कुनै अपराधलाई प्रश्रय हुनेगरी तालाबन्दी गर्नु, शारीरिक वा मानसिक कष्ट हुनेगरी दबाव दिनु वा सो गर्ने उद्देश्यले अरुलाई उक्साउनु समेत हुँदैन ।
- ❖ शिक्षकहरूले कक्षा कोठाभित्र प्रवेश गरेपछि मोबाइलमा कुरा गर्नुहुँदैन । कक्षाकोठाभित्र प्रवेश गर्नुभन्दा पहिले नै मोबाइल फोनलाई साइलेन्स मोडमा राख्ने वा स्वीच अफ गर्नुपर्दछ ।